

De Europæiske Fællesskabers Tidende

ISSN 0378-7001

C 189

33. årgang

28. juli 1990

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
	<i>I Meddelelser</i>	
	Rådet	
90/C 189/01	Indledning	1
90/C 189/02	Konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager	2
90/C 189/03	Protokol vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager	25
90/C 189/04	Fælles erklæring af 9. oktober 1978	30
90/C 189/05	Fælles erklæring af 26. maj 1989	32
90/C 189/06	Rapporten fra de Almeida Cruz, Desantes Real og Jenard om konventionen om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af Bruxelleskonventionen af 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager	35
90/C 189/07	Rapport fra P. Jenard og G. Möller om konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, udfærdiget i Lugano den 16. september 1988	57

I

(Meddelelser)

RÅDET

INDLEDNING

(90/C 189/01)

Med undertegnelsen den 26. maj 1989 af konventionen om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handels-sager, samt af protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af den nævnte konvention gør det ønske sig gældende, at praktiserende jurister får mulighed for at råde over en kodificeret udgave af Bruxelles-konventionen og af ovennævnte protokol, ajourført i forhold til den, der er offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* nr. C 97 af 11. april 1983. Disse tekster suppleres med to erklæringer fra repræsentan-

terne for medlemsstaternes regeringer, hvoraf den ene blev afgivet i 1978 i forbindelse med den internationale konvention om tilvejebringelse af ensartede regler for arrest i søgående skibe, og den anden blev afgivet i 1989 vedrørende ratificering af konventionen om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse. Generalsekretariatet for Rådet, i hvis arkiver de pågældende originale dokumenter er deponeret, har udarbejdet den tekst, der er optrykt i dette hæfte. Det skal imidlertid bemærkes, at denne tekst ikke retligt er bindende, og at de officielle udgaver af de kodificerede dokumenter findes i følgende Tidender:

EFT-udgave på	Bruxelles-konventionen af 1968	Tiltrædelseskonventionen af 1978	Tiltrædelseskonventionen af 1982	Protokol af 1971	Tiltrædelseskonventionen af 1989
Tysk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Engelsk	L 304, side 36, 30. 10. 1978	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 304, side 50, 30. 10. 1978	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Dansk	L 304, side 17, 30. 10. 1978	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 304, side 31, 30. 10. 1978	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Fransk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Græsk	L 388, side 7, 31. 12. 1982	L 388, side 24, 31. 12. 1982	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 388, side 20, 31. 12. 1982	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Irsk	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 388)	Specialudgave (L 285)
Italiensk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Nederlandsk	L 299, side 32, 31. 12. 1972	L 304, side 1, 30. 10. 1978	L 388, side 1, 31. 12. 1982	L 204, side 28, 2. 8. 1975	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Spansk	L 285, side 24, 3. 10. 1989	L 285, side 37, 3. 10. 1989	L 285, side 41, 3. 10. 1989	L 285, side 54, 3. 10. 1989	L 285, side 1, 3. 10. 1989
Portugisisk	L 285, side 24, 3. 10. 1989	L 285, side 37, 3. 10. 1989	L 285, side 41, 3. 10. 1989	L 285, side 54, 3. 10. 1989	L 285, side 1, 3. 10. 1989

KONVENTION

om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager ⁽¹⁾

(90/C 189/02)

PRÆAMBEL

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER I TRAKTATEN OM OPRETTELSE AF DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKAB HAR —

I ØNSKET OM at gennemføre bestemmelserne i artikel 220 i nævnte traktat, hvorefter de har forpligtet sig til at tilvejebringe en forenkling af formaliteterne vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser,

I BESTRÆBELSERNE FOR inden for Fællesskabet at styrke retsbeskyttelsen for de der bosiddende personer, og

UD FRA DEN BETRAGTNING, at det med henblik herpå er nødvendigt at fastlægge deres retters internationale kompetence, at lette anerkendelsen af retsafgørelser og at indføre en hurtig procedure for at sikre fuldbyrdelsen af sådanne afgørelser samt af officielt bekræftede dokumenter og retsforlig ⁽²⁾

VEDTAGET at indgå denne konvention og har med dette mål for øje udpeget som befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT BELGIERNES KONGE:

Pierre HARMEL,
udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND:

Willy BRANDT,
vicekansler, udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN FRANSKE REPUBLIK:

Michel DEBRÉ,
udenrigsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN ITALIENSKE REPUBLIK:

Giuseppe MEDICI,
udenrigsminister;

HANS KONGELIGE HØJHED STORHERTUGEN AF LUXEMBOURG:

Pierre GRÉGOIRE,
udenrigsminister;

⁽¹⁾ Tekst som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1978« — og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den hellenske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1982«.

⁽²⁾ Præambelen til tiltrædelseskonventionen af 1989 indeholder følgende tekst:
»IDET DE ER SIG BEVIDST, at Fællesskabets medlemsstater og Den Europæiske Frihandels-sammenslutnings medlemsstater den 16. september 1988 i Lugano indgik konventionen om retter-nes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, hvorved principperne i Bruxelles-konventionen udvides til at omfatte de stater, der måtte blive par-ter i denne konventionen«.

HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN AF NEDERLANDENE:

J.M.A.H. LUNS,

udenrigsminister;

SOM, forsamlet i Rådet, efter at have udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

AFSNIT I

ANVENDELSESOMRÅDE

Artikel 1

Denne konvention finder anvendelse på borgerlige sager, herunder handelssager, uanset domsmyndighedens art. Den omfatter i særdeleshed ikke sager om skat, told eller administrative anliggender ⁽¹⁾.

Den finder ikke anvendelse på:

- 1) fysiske personers retlige status samt deres rets- og handleevne, formueforholdet mellem ægtefæller samt arv efter loven eller testamente;
- 2) konkurs, akkord og andre lignende ordninger;
- 3) social sikring;
- 4) voldgift.

AFSNIT II

KOMPETENCE

Afdeling I

Almindelige bestemmelser

Artikel 2

Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.

Personer, som ikke er statsborgere i den stat, hvor de har bopæl, er undergivet de kompetenceregler, der gælder for landets egne statsborgere.

Artikel 3

Personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2 til 6 i dette afsnit.

I særdeleshed kan følgende bestemmelser ikke gøres gældende imod dem:

- i Belgien: artikel 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil — Burgerlijk Wetboek) og artikel 638 i retsplejeloven (Code judiciaire — Gerechtelijk Wetboek);
- i Danmark: paragraf 246, stk. 2 og 3, i lov om retspleje ⁽²⁾;
- i Forbundsrepublikken Tyskland: artikel 23 i civilprocesloven (Zivilprozeßordnung);
- i Grækenland: artikel 40 i civilprocesloven (Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας);
- i Frankrig: artikel 14 og 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil);
- i Irland: bestemmelserne om kompetence i medfør af en stævning forkyndt for eller meddelt den sagsøgte, der midlertidigt opholder sig i Irland;
- i Italien: artikel 2 og artikel 4, nr. 1 og 2, i civilprocesloven (Codice di procedura civile);
- i Luxembourg: artikel 14 og 15 i Borgerlig Lovbog (Code civil);
- i Nederlandene: artikel 126, stk. 3 og artikel 127 i civilprocesloven (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering);
- i Portugal: artikel 65, stk. 1, litra c), artikel 65, stk. 2, og artikel 65 A, litra c), i civilprocesloven (Código de Processo Civil) og artikel 11 i procesloven om arbejdsforhold (Código de Processo de Trabalho);
- i Det Forenede Kongerige: bestemmelserne om kompetence i medfør af:
 - a) en stævning forkyndt for eller meddelt den sagsøgte, der midlertidigt opholder sig i Det Forenede Kongerige;

⁽¹⁾ Andet punktum indsat ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Ændring som følge af en meddelelse af 8. februar 1988 i henhold til artikel VI i den vedlagte protokol og bekræftet ved tiltrædelseskonventionen af 1989, bilag I, litra a), nr. 1.

- b) sagsøgte besiddelse af gods i Det Forenede Kongerige; eller
- c) sagsøgte udlæg eller arrest i gods, der befinder sig i Det Forenede Kongerige ⁽¹⁾.

Artikel 4

Såfremt sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, afgøres retternes kompetence i hver enkelt kontraherende stat efter statens egen lovgivning, dog med forbehold af bestemmelserne i artikel 16.

Over for en sagsøgt, der ikke har bopæl på en kontraherende stats område, kan enhver, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset sin nationalitet, i lighed med landets egne statsborgere påberåbe sig de kompetenceregler, som gælder der, herunder navnlig de regler, der er nævnt i artikel 3, stk. 2.

Afdeling 2

Specielle kompetenceregler

Artikel 5

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

- 1) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes; i sager vedrørende individuelle arbejdskontrakter, er dette sted der, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde; hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, kan arbejdsgiveren ligeledes sagsøges ved retten på det sted, hvor den virksomhed, som har antaget arbejdstageren, er eller var beliggende ⁽²⁾;
- 2) i sager om underholdspligt, ved retten på det sted, hvor den berettigede har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted eller, ved krav i forbindelse med sager om personers retlige status, ved den ret, der efter dennes egen lovgivning er kompetent i

sagen, medmindre denne kompetence alene støttes på en af parternes nationalitet ⁽³⁾;

- 3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået;
- 4) i sager, i hvilke der påstås erstatning eller genoprettelse af en tidligere tilstand i anledning af en strafbar handling, ved den ret, hvor straffesagen er anlagt, såfremt denne ret i henhold til den nationale lovgivning kan påkende borgerlige krav;
- 5) i sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed, ved retten på det sted, hvor virksomheden er beliggende;
- 6) i sin egenskab af stifter af en *trust*, *trustee* eller begunstiget ved en *trust* oprettet enten i henhold til loven eller skriftligt eller ved en mundtlig aftale, der er bekræftet skriftligt, ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område *trusten* har hjemsted ⁽⁴⁾;
- 7) i sager om indsigelse mod betaling af den bjærgeløn, der forlanges for bjærgning, som er kommet en skibsladning eller fragt til gode, ved den ret, inden for hvis område der i den nævnte ladning eller i den dertil knyttede fragt:
 - a) er gjort arrest for at sikre sådan betaling, eller
 - b) kunne have været gjort arrest, men hvor der er ydet kaution eller stillet anden sikkerhed;

denne bestemmelse finder kun anvendelse, såfremt det gøres gældende, at sagsøgte har rettigheder i den nævnte skibsladning eller fragt, eller at han på bjærgningstidspunktet havde sådanne rettigheder ⁽⁵⁾.

Artikel 6

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan endvidere sagsøges:

- 1) såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl;
- 2) som tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller som tredjemand i andre tilfælde, ved

⁽¹⁾ Stk. 2 som ændret ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1978, ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 3 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Nr. 1 som ændret ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽³⁾ Nr. 2 som ændret ved artikel 5, stk. 3, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Nr. 6 indsat ved artikel 5, stk. 4, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁵⁾ Nr. 7 indsat ved artikel 5, stk. 4, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt, medmindre denne kun er anlagt for at unddrage sagsøgte hans almindelige værning;

- 3) i sager om modfordringer, der udspringer af den samme kontrakt eller det samme forhold, som hovedfordringen støttes på, ved den ret, hvor sagen om hovedfordringen er indbragt;
- 4) i sager om kontraktforhold, såfremt sagen kan forenes med en sag om rettigheder over fast ejendom mod samme sagsøgte, ved retten i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende ⁽¹⁾.

Artikel 6a ⁽²⁾

Retten i en kontraherende stat, der i henhold til denne konvention har kompetence til at afgøre sager om ansvar i forbindelse med brugen eller driften af et skib, eller enhver anden ret, som i henhold til lovgivningen i den pågældende stat træder i stedet for førstnævnte ret, afgør også krav om begrænsning af dette ansvar.

Afdeling 3

Kompetence i forsikringsager

Artikel 7

I forsikringsager afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5.

Artikel 8 ⁽³⁾

En forsikringsgiver, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges:

- 1) ved retterne i den stat, hvor han har bopæl, eller
- 2) i en anden kontraherende stat, ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl, eller
- 3) såfremt det drejer sig om en coassurandør, ved den ret i en kontraherende stat, ved hvilken der er anlagt sag mod den ledende assurandør.

Har forsikringsgiveren ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur

eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Artikel 9

I sager om ansvarsforsikring eller forsikring af fast ejendom kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået. Det samme gælder, når fast ejendom og løsøre er omfattet af samme forsikringsaftale og genstand for samme skadestilfælde.

Artikel 10

I sager om ansvarsforsikring kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod den sikrede, såfremt den lovgivning, der gælder for denne ret, indeholder hjemmel dertil.

Bestemmelserne i artikel 7, 8 og 9 finder anvendelse i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.

Såfremt lovgivningen om et sådant direkte sagsanlæg indeholder hjemmel til at inddrage forsikringstageren eller den sikrede i sagen, er den samme ret også kompetent i forhold til disse personer.

Artikel 11

Med forbehold af bestemmelserne i artikel 10, stk. 3, kan forsikringsgiveren kun anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hvad enten sagsøgte er forsikringstager, sikret eller begunstiget.

Bestemmelserne i denne afdeling berører ikke retten til at fremsætte modfordringer ved den ret, der behandler det oprindelige krav i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling.

Artikel 12 ⁽⁴⁾

Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale:

- 1) såfremt denne er indgået, efter at tvisten er opstået, eller

⁽¹⁾ Nr. 4 indsat ved artikel 5 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Artiklen indsat ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽³⁾ Som ændret ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Som ændret ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

- 2) såfremt aftalen giver forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
- 3) såfremt aftalen er indgået mellem en forsikringstager og en forsikringsgiver, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, med det formål, at retterne i denne stat skal være kompetente også i tilfælde af, at skadetilføjelsen er foregået i udlandet, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat, eller
- 4) såfremt aftalen er indgået af en forsikringstager, der ikke har bopæl i en kontraherende stat, medmindre det drejer sig om en lovpligtig forsikring eller en forsikring vedrørende en fast ejendom, som er beliggende i en kontraherende stat, eller
- 5) såfremt aftalen vedrører en forsikringskontrakt, som dækker en eller flere af de i artikel 12a nævnte risici.

Artikel 12a⁽¹⁾

De i artikel 12, nr. 5, omhandlede risici er følgende:

- 1) enhver skade
 - a) på søgående skibe, på offshore-anlæg og anlæg i rum sø eller på luftfartøjer, der skyldes begivenheder, som indtræffer i forbindelse med anvendelse til kommercielle formål af disse skibe, anlæg og luftfartøjer
 - b) på gods bortset fra passagerers bagage, når forsendelsen sker helt eller delvis som transport med nævnte skibe eller luftfartøjer;
- 2) ethvert ansvar, bortset fra ansvar for fysisk skade på passagerer eller for skade på disses bagage,
 - a) hidrørende fra brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer i henhold til nr. 1, litra a), for så vidt lovgivningen i den kontraherende stat, i hvilken luftfartøjet er registreret, ikke forbyder aftaler om retternes kompetence ved forsikring af sådanne risici
 - b) for skade forårsaget af gods under transport som anført i nr. 1, litra b);
- 3) ethvert økonomisk tab i forbindelse med brugen eller driften af skibe, anlæg eller luftfartøjer i hen-

hold til nr. 1, litra a), navnlig tab af fragt eller befragtningsindtægter;

- 4) enhver risiko i forbindelse med en af de i nr. 1 til 3 nævnte risici.

Afdeling 4⁽²⁾

Kompetence i sager om forbrugerkontrakter

Artikel 13

I sager om kontrakter indgået af en person med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervmæssige virksomhed, i det følgende benævnt »forbrugeren«, afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5:

- 1) når sagen vedrører køb af løsøregenstande, hvor købesummen skal betales i rater;
- 2) når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kreditdispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande;
- 3) når sagen vedrører andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregenstande, og såfremt
 - a) fremsættelse af særligt tilbud eller reklamering i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået forud for kontraktens indgåelse, og
 - b) forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

Har forbrugerens medkontrahent ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Denne afdeling finder ikke anvendelse på transportkontrakter.

Artikel 14

Sager, som en forbruger agter at rejse mod den anden part i kontrakten, kan anlægges enten ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område denne part har

⁽¹⁾ Artiklen indsat ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Som ændret ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

bopæl, eller ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

Sager, som agtes rejst mod forbrugeren af en anden part i kontrakten, kan kun anlægges ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.

Disse bestemmelser berører ikke retten til at fremsætte modfordringer ved den ret, der behandler det oprindelige krav i overensstemmelse med bestemmelserne i denne afdeling.

Artikel 15

Bestemmelserne i denne afdeling kan kun fraviges ved aftale:

- 1) såfremt denne er indgået, efter at tvisten er opstået, eller
- 2) såfremt aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end dem, der er nævnt i denne afdeling, eller
- 3) såfremt aftalen er indgået mellem en forbruger og hans medkontrahent, som på tidspunktet for kontraktens indgåelse havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i samme kontraherende stat, og aftalen tillægger retterne i denne stat kompetence, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat.

Afdeling 5

Enekompetence

Artikel 16

Enekompetente, uden hensyn til bopæl, er:

- 1) a) i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom, retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende;
- b) i sager om leje- og forpagtningskontrakter vedrørende fast ejendom, der er indgået til midlertidig privat brug for et tidsrum af højst seks på hinanden følgende måneder, er dog også retterne i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har bopæl, kompetente, under forudsætning af, at ejer og lejer eller forpagter er fysiske personer, og at de har bopæl i samme kontraherende stat ⁽¹⁾.

- 2) i sager om gyldighed, ugyldighed eller opløsning af selskaber eller juridiske personer, der har deres hjemsted på en kontraherende stats område, eller om beslutninger truffet af disses organer, retterne i den pågældende stat;
- 3) i sager om gyldigheden af indførelse i offentlige registre, retterne i den kontraherende stat, på hvis område registrene føres;
- 4) i sager om registrering eller gyldighed af patenter, varemærker, mønstre og modeller samt andre lignende rettigheder, der medfører deponering eller registrering, retterne i den kontraherende stat, på hvis område der er ansøgt om deponering eller registrering, eller hvor deponering eller registrering er foretaget eller ifølge bestemmelserne i en international konvention anses for at være foretaget;
- 5) i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, retterne i den kontraherende stat, hvor fuldbyrdelsesstedet er beliggende.

Afdeling 6

Aftaler om kompetence

Artikel 17⁽²⁾

Såfremt parterne i tilfælde, hvor mindst én af dem har bopæl på en kontraherende stats område, har vedtaget, at en ret eller retterne i en kontraherende stat skal være kompetente til at påkende allerede opståede tvister eller fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold, er alene denne ret eller retterne i den pågældende stat kompetente. En sådan aftale om retternes kompetence skal være indgået enten:

- a) skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, eller
- b) i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold, eller
- c) inden for international handel, i den form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til, og som inden for sådan handel er almindeligt kendt og regelmæssigt fulgt af parter i kontrakter af samme type inden for den pågældende handelsbranche.

⁽¹⁾ Nr. 1 som ændret ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Som ændret ved artikel 11 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

Såfremt en sådan aftale er indgået af parter, hvoraf ingen har bopæl på en kontraherende stats område, kan retterne i de øvrige kontraherende stater ikke påkende tvisten, så længe den eller de udpegede retter ikke har givet afkald på deres kompetence.

Den eller de retter i en kontraherende stat, som har fået tillagt kompetence i henhold til et dokument om oprettelse af en *trust*, har enekompetence i sager mod en stifter af en *trust*, en *trustee* eller en ved en *trust* begunstiget person, såfremt det drejer sig om forholdet mellem disse personer eller om deres rettigheder og pligter inden for *trustens* rammer.

Aftaler om retternes kompetence samt tilsvarende bestemmelser i et dokument om oprettelse af en *trust* er ugyldige, såfremt de strider mod bestemmelserne i artikel 12 og 15, eller såfremt de udelukker kompetencen for de retter, som i medfør af artikel 16 er enekompetente.

Såfremt en aftale om retternes kompetence kun er indgået til fordel for én af parterne, bevarer denne retten til at anlægge sag ved enhver anden ret, der er kompetent efter denne konvention.

I sager om individuelle arbejdskontrakter er en aftale om retternes kompetence kun gyldig, såfremt den er indgået, efter at tvisten er opstået, eller arbejdstageren påberåber sig den med henblik på at anlægge sag ved en anden ret end retterne på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, eller de i artikel 5, nr. 1, nævnte retter.

Artikel 18

For så vidt retten i en kontraherende stat ikke allerede er kompetent i medfør af andre bestemmelser i denne konvention, bliver den kompetent, når sagsøgte giver møde for den. Denne regel finder ikke anvendelse, såfremt sagsøgte kun giver møde for at bestride rettens kompetence, eller såfremt en anden ret i medfør af artikel 16 er enekompetent.

Afdeling 7

Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse

Artikel 19

En ret i en kontraherende stat, for hvilken der som det væsentligste indbringes en retstvist, der i medfør af artikel 16 henhører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence, skal på embeds vegne erklære sig inkompetent.

Artikel 20

Såfremt en sagsøgt, der har bopæl på en kontraherende stats område, er sagsøgt ved en ret i en anden kontraherende stat, men ikke giver møde, skal den pågældende ret på embeds vegne erklære sig inkompetent, såfremt den ikke er kompetent efter reglerne i denne konvention.

Retten skal udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet ⁽¹⁾.

Bestemmelserne i artikel 15 i Haager-konventionen af 15. november 1965 om forkyndelse i udlandet af retslige og udenretslige dokumenter i sager om civile eller kommercielle spørgsmål træder i stedet for bestemmelserne i foregående stykke, såfremt det indledende processkrift i sagen skal fremsendes i medfør af nævnte konvention.

Afdeling 8

Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav

Artikel 21 ⁽²⁾

Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige kontraherende stater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne sin afgørelse, indtil denne rets kompetence er fastslået.

Når der er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent, erklærer enhver anden ret sig inkompetent til fordel for den første.

Artikel 22

Såfremt krav, som er indbyrdes sammenhængende, fremsættes for retter i forskellige kontraherende stater, og sagerne verserer for disse retter i første instans, kan enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte afgørelsen.

⁽¹⁾ Stk. 2 som ændret ved artikel 12 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Som ændret ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

Denne ret kan ligeledes på begæring af en af parterne erklære sig inkompetent, forudsat at dens lovgivning tillader forening af indbyrdes sammenhængende krav, og at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent til at påkende begge krav.

Ved indbyrdes sammenhængende krav forstås i denne artikel krav, der er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidigt for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig.

Artikel 23

Såfremt kravene henhører under flere retters enekompetence, skal enhver anden ret, end den ved hvilken sagen først er anlagt, erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

Afdeling 9

Foreløbige, herunder sikrende retsmidler

Artikel 24

De foreløbige, herunder sikrende retsmidler, der er fastsat i en kontraherende stats lovgivning, kan kræves anvendt af den pågældende stats retslige myndigheder, selv om en ret i en anden kontraherende stat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet.

AFSNIT III

ANERKENDELSE OG FULDBYRDELSE

Artikel 25

I denne konvention forstås ved »retsafgørelse« enhver afgørelse truffet af en ret i en kontraherende stat, uanset hvorledes den betegnes, såsom dom, kendelse eller fuldbyrdelsesordre, herunder justitssekretærens fastsættelse af sagsomkostninger.

Afdeling 1

Anerkendelse

Artikel 26

Retsafgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, skal anerkendes i de øvrige kontraherende stater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig fremgangsmåde.

Bestrides et krav, kan en berettiget part, der som det væsentligste påberåber sig anerkendelsen, efter fremgangsmåden i afdeling 2 og 3 i dette afsnit få fastslået, at retsafgørelsen skal anerkendes.

Gøres anerkendelsen gældende under en verserende sag ved en ret i en kontraherende stat, og har anerkendelsen betydning for afgørelsen, er denne ret kompetent til at afgøre spørgsmålet om anerkendelse.

Artikel 27

En retsafgørelse kan ikke anerkendes:

- 1) såfremt en anerkendelse vil stride mod grundlæggende retsprinsipper i den stat, som begæringen rettes til;
- 2) såfremt det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen ⁽¹⁾;
- 3) såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, som begæringen rettes til;
- 4) såfremt retten i domsstaten ved sin afgørelse har afgjort et præjudicielt spørgsmål om fysiske persons retlige status eller deres rets- og handleevne, om formueforholdet mellem ægtefæller eller om arv efter loven eller testamente i modstrid med en bestemmelse i den internationale privatret i den stat, som begæringen rettes til, medmindre afgørelsen fører til samme resultat som i det tilfælde, hvor bestemmelserne i sidstnævnte stats internationale privatret havde været anvendt;
- 5) såfremt afgørelsen er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en ikke-kontraherende stat mellem samme parter i en tvist, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i den stat, som begæringen rettes til ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Nr. 2 som ændret ved artikel 13, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978

⁽²⁾ Nr. 5 indsat ved artikel 13, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel 28

En retsafgørelse kan endvidere ikke anerkendes, såfremt bestemmelserne i afsnit II, afdeling 3, 4 og 5, er tilsidesat, eller der foreligger tilfælde, som omfattes af artikel 59.

Ved prøvelsen af de i foranstående stykke nævnte kompetenceregler er den myndighed, som begæringen rettes til, bundet af de faktiske omstændigheder, på hvilke retten i domsstaten har støttet sin kompetence.

Med forbehold af bestemmelserne i stk. 1 kan kompetencen for retterne i domsstaten ikke efterprøves; kompetencereglerne er ikke omfattet af de i artikel 27, nr. 1, omhandlede grundlæggende retsprincipper.

Artikel 29

Den udenlandske retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 30

Gøres anerkendelse af en afgørelse, der er truffet i en kontraherende stat, gældende ved en ret i en anden kontraherende stat, kan denne udsætte sagen, såfremt afgørelsen er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse.

Gøres anerkendelse af en afgørelse, der er truffet i Irland eller Det Forenede Kongerige, gældende ved en ret i en kontraherende stat, kan denne udsætte sagen, såfremt fuldbyrdelsen er udsat i den stat, hvor afgørelsen er truffet, ved iværksættelse af appel eller genoptagelse ⁽¹⁾.

Afdeling 2

Fuldbyrdelse*Artikel 31*

De i en kontraherende stat trufne retsafgørelser, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er blevet erklæret for eksigible i sidstnævnte stat ⁽²⁾.

I Det Forenede Kongerige kan sådanne afgørelser dog fuldbyrdes i England og Wales, Skotland eller Nordir-

land, når afgørelserne på begæring af en berettiget part med henblik på fuldbyrdelse er blevet registreret i den pågældende del af Det Forenede Kongerige ⁽³⁾.

Artikel 32

1) Begæringen skal fremsættes:

— i Belgien, over for »tribunal de première instance« eller »rechtbank van eerste aanleg«;

— i Danmark, over for byretten ⁽⁴⁾;

— i Forbundsrepublikken Tyskland, over for formanden for et »Kammer des Landgerichts«;

— i Grækenland, over for »μονομελές πρωτοδικείο«;

— i Spanien, over for »Juzgado de Primera Instancia«;

— i Frankrig, over for præsidenten for »tribunal de grande instance«;

— i Irland, over for »High Court«;

— i Italien, over for »corte d'appello«;

— i Luxembourg, over for præsidenten for »tribunal d'arrondissement«;

— i Nederlandene, over for præsidenten for »arrondissementsrechtbank«;

— i Portugal, over for »Tribunal Judicial de Circulo«;

— i Det Forenede Kongerige:

a) i England og Wales, over for »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Magistrates' Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State«;

b) I Skotland, over for »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Sheriff Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State«;

c) i Nordirland, over for »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, over for »Magistrates' Court« ved fremsendelse gennem »Secretary of State« ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 15 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Ændring som følge af en meddelelse af 8. februar 1988 i henhold til artikel VI i den vedlagte protokol og bekræftet ved tiltrædelseskonventionen af 1989, bilag I, litra a), nr. 8.

⁽⁵⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 16 i tiltrædelseskonventionen af 1978, ved artikel 4 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 14 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Som ændret ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

2. Rettens stedlige kompetence afgøres efter den parts bopæl, mod hvem fuldbyrdelsen begæres. Såfremt denne part ikke har bopæl på den stats område, som begæringen rettes til, er stedet for fuldbyrdelsen afgørende for kompetencen.

Artikel 33

Fremgangsmåden ved fremsættelse af begæringen afgøres efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Den, som fremsætter begæringen, skal vælge en procesuel bopæl i retskredsen for den ret, som begæringen er indgivet til. Såfremt lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til, ikke har regler om et sådant valg af bopæl, skal den, som fremsætter begæringen, udpege en procesfuldmægtig.

De dokumenter, som er nævnt i artikel 46 og 47, skal vedlægges begæringen.

Artikel 34

Den ret, som behandler begæringen, skal træffe sin afgørelse snarest muligt, uden at den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, på dette tidspunkt af sagens behandling kan fremsætte bemærkninger over for retten.

Begæringen kan kun afslås af en af de i artikel 27 og 28 anførte grunde.

Den udenlandske afgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 35

Justitssekretæren drager omsorg for, at den, der har fremsat begæringen, straks og på den måde, der er foreskrevet i lovgivningen i den stat, begæringen er rettet til, får underretning om den afgørelse, der er truffet vedrørende begæringen.

Artikel 36

Såfremt fuldbyrdelse tillades, kan den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, anfægte afgørelsen ved appel eller genoptagelse inden en måned efter, at afgørelsen er forkyndt.

Såfremt den pågældende part har bopæl i en anden kontraherende stat end den, hvor afgørelsen, der tillader fuldbyrdelse, er truffet, er fristen for appel eller genoptagelse to måneder og løber fra den dag, hvor afgørelsen er blevet forkyndt for ham personligt eller

på hans bopæl. Denne frist kan ikke forlænges på grund af afstanden.

Artikel 37⁽¹⁾

1. Appel skal ske, og begæring om genoptagelse skal indgives i overensstemmelse med reglerne om kontradiktorisk procedure:

- i Belgien, til »tribunal de première instance« eller »rechtbank van eerste aanleg«;
- i Danmark, til landsretten;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«;
- i Grækenland, til »'φετετο«;
- i Spanien, til »Audiencia Provincial«;
- i Frankrig, til »cour d'appel«;
- i Irland, til »High Court«;
- i Italien, til »corte d'appello«;
- i Luxembourg, til »Cour supérieure de Justice«, som appelinstant i borgerlige sager;
- i Nederlandene, til »arrondissementsrechtbank«;
- i Portugal, til »Tribunal de Relação«;
- i Det Forenede Kongerige:
 - a) i England og Wales, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«;
 - b) i Skotland, til »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Sheriff Court«;
 - c) i Nordirland, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«.

2. Den afgørelse, der træffes i appel- eller genoptagelsessagen, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel;
- i Danmark, ved appel til højesteret med tilladelse fra justitsministeren;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«;
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«;

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel 17 i tiltrædelseskonventionen af 1978, ved artikel 5 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 11 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

- i Portugal, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål;
- i Det Forenede Kongerige, ved en enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 38

Den ret, der behandler appel- eller genoptagelsessagen, kan efter begæring fra den part, som har indbragt sagen, udsætte sin afgørelse, såfremt den udenlandske afgørelse i domsstaten er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse, eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet; i sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller indgivelse af begæring om genoptagelse.

Såfremt afgørelse er truffet i Irland eller Det Forenede Kongerige, skal enhver form for appel eller genoptagelse i den pågældende domsstat anses som et ordinært restmiddel ved anvendelsen af stk. 1 ⁽¹⁾.

Den pågældende ret kan endvidere gøre fuldbyrdelsen betinget af, at der stilles en sikkerhed, som fastsættes af retten.

Artikel 39

Så længe den i artikel 36 fastsatte frist for appel eller genoptagelse ikke er udløbet, og så længe der ikke er truffet afgørelse i appel- eller genoptagelsessagen, kan der kun anvendes sikrende retsmidler vedrørende den parts formuegoder, mod hvem fuldbyrdelsen begæres.

Den afgørelse, der tillader fuldbyrdelse, giver også hjemmel til at anvende sådanne retsmidler.

Artikel 40

1. Såfremt begæringen afslås, kan ansøgeren appellere eller indgive begæring om genoptagelse:

- i Belgien, til »cour d'appel« eller »hof van beroep«;
- i Danmark, til landsretten;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«;
- i Grækenland, til »'ρητορο«;
- i Spanien, til »Audiencia Provincial«;
- i Frankrig, til »cour d'appel«;

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 18 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

- i Irland, til »High Court«;
- i Italien, til »corte d'appello«;
- i Luxembourg, til »Cour supérieure de Justice« som appelinstans i borgerlige sager,
- i Nederlandene, til »gerechtshof«;
- i Portugal, til »Tribunal da Relação«;
- i Det Forenede Kongerige:
 - a) i England og Wales, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court«;
 - b) i Skotland, til »Court of Session« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Sheriff Court«;
 - c) i Nordirland, til »High Court of Justice« eller, i tilfælde af en retsafgørelse om underholdspligt, til »Magistrates' Court« ⁽²⁾.

2. Den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, skal tilsiges til at give møde ved den ret, for hvilken appel eller genoptagelsessagen er indbragt. Såfremt han ikke giver møde, finder bestemmelserne i artikel 20, stk. 2 og 3, anvendelse, selv om den pågældende part ikke har bopæl på en kontraherende stats område.

Artikel 41 ⁽³⁾

Den afgørelse, der træffes i den i artikel 40 nævnte appel- eller genoptagelsessag, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel;
- i Danmark, ved appel til højesteret med tilladelse fra justitsministeren;
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«;
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«;
- i Portugal, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål;
- i Det Forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

⁽²⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 19 i tiltrædelseskonventionen af 1978, ved artikel 6 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 12 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽³⁾ Som ændret ved artikel 20 i tiltrædelseskonventionen af 1978, ved artikel 7 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 13 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

Artikel 42

Såfremt der ved den udenlandske afgørelse er taget stilling til flere krav, og fuldbyrdelse ikke kan tillades for så vidt angår dem alle, skal retten tillade fuldbyrdelse af et eller flere af dem.

Den, som fremsætter begæringen, kan begære delvis fuldbyrdelse.

Artikel 43

Udenlandske retsafgørelser, hvorved der fastsættes en tvangsbøde, er kun eksigible i den stat, som begæringen rettes til, såfremt bødens størrelse er endeligt fastsat af retterne i domsstaten.

Artikel 44 ⁽¹⁾

Den, som fremsætter begæringen, og som i den stat, hvor afgørelsen er truffet, helt eller delvis har haft fri proces eller har været fritaget for gebyrer og omkostninger, skal, i forbindelse med den i artikel 32 til 35 fastlagte fremgangsmåde, have meddelt fri proces eller fritagelse for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til.

Den, som fremsætter begæring om fuldbyrdelse af en afgørelse om underholdspligt, der er truffet af en administrativ myndighed i Danmark, kan i den stat, som begæringen rettes til, påberåbe sig de i stk. 1 nævnte fordele, såfremt han fremlægger en erklæring fra det danske justitsministerium med bekræftelse af, at han opfylder de økonomiske betingelser for helt eller delvis at få meddelt fri proces eller blive fritaget for gebyrer og omkostninger.

Artikel 45

Det kan ikke pålægges den part, som i en kontraherende stat begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden kontraherende stat, at stille sikkerhed eller depositum af nogen art med den begrundelse, at han er udlænding eller ikke har bopæl eller ophold i det pågældende land.

⁽¹⁾ Som ændret ved artikel 21 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Afdeling 3

Fælles bestemmelser*Artikel 46*

Den part, der søger anerkendelse af en retsafgørelse eller begærer fuldbyrdelse af en sådan, skal fremlægge:

- 1) en genpart af afgørelsen, der opfylder de nødvendige betingelser med hensyn til godtgørelse af dens ægthed;
- 2) hvor det drejer sig om en udeblivelsesdom, det originale dokument eller en bekræftet genpart, hvoraf det fremgår, at det indledende processkrift i sagen eller en tilsvarende retsakt er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part ⁽²⁾.

Artikel 47

Den part, der begærer fuldbyrdelse, skal endvidere fremlægge:

- 1) et dokument, hvoraf det fremgår, at retsafgørelsen efter domsstatens lovgivning er eksigibel og er forkyndt;
- 2) i givet fald et dokument, der godtgør, at der er meddelt ansøgeren fri proces i domsstaten.

Artikel 48

Såfremt de i artikel 46, nr. 2, og artikel 47, nr. 2, nævnte dokumenter ikke fremlægges, kan retten fastsætte en frist for deres tilvejebringelse eller anerkende tilsvarende dokumenter eller, såfremt den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage for kravet om en sådan fremlæggelse.

Såfremt retten kræver det, skal der foretages en oversættelse af dokumenterne; oversættelsen skal bekræftes af en person, der er bemyndiget hertil i en af de kontraherende stater.

Artikel 49

Der kræves ingen legalisering eller opfyldelse af tilsvarende formalitet med hensyn til de i artikel 46, 47 og artikel 48, stk. 2, nævnte dokumenter eller eventuelle procesfuldmagter.

⁽²⁾ Nr. 2 som ændret ved artikel 22 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

AFSNIT IV

OFFICIelt BEKRÆFTEDE DOKUMENTER OG
RETSFORLIG

Artikel 50

Officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en kontraherende stat, skal efter begæring erklæres for eksigible i en anden kontraherende stat i overensstemmelse med den i artikel 31 og følgende fastsatte fremgangsmåde. Begæringen kan kun afslås, såfremt en fuldbyrdelse af det officielt bekræftede dokument vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den stat, som begæringen rettes til ⁽¹⁾.

Det fremlagte dokument skal med hensyn til godtgørelse af dets ægthed opfylde de betingelser, der stilles i den stat, hvor dokumentet er udstedt.

Bestemmelserne i afsnit III, afdeling 3, finder anvendelse i givet fald.

Artikel 51

Forlig, der er indgået for retten under en retssag, og som er eksigible i den stat, hvor de er indgået, kan fuldbyrdes i den stat, som begæringen rettes til, på samme betingelser som officielt bekræftede dokumenter.

AFSNIT V

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 52

Ved afgørelsen af, om en part har en bopæl i den kontraherende stat, for hvis domstole sagen er indbragt, skal retten anvende denne stats interne lovgivning.

Har en part ikke bopæl i den stat, ved hvis retter sagen er anlagt, skal retten ved afgørelsen af, om parten har bopæl i en anden kontraherende stat, anvende sidstnævnte stats lovgivning ⁽²⁾.

Artikel 53

Selskabers og juridiske personers hjemsted skal ved anvendelsen af denne konvention ligestilles med fysiske personers bopæl. Ved afgørelsen af, hvor dette hjemsted er beliggende, skal retten dog anvende de internationale privatretlige regler, som gælder for den.

Ved sin afgørelse af, om en *trust* har hjemsted i den kontraherende stat, hvor sagen er anlagt, skal retten

⁽¹⁾ Stk. 1 som ændret ved artikel 14 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Stk. 3 ophævet ved artikel 15 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

anvende de internationale privatretlige regler, som gælder for den ⁽³⁾.

AFSNIT VI

OVERGANGSBESTEMMELSER

Artikel 54 ⁽⁴⁾

Bestemmelserne i denne konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at konventionen er trådt i kraft i domsstaten, og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.

Retsafgørelser, som efter datoen for denne konventions ikrafttræden i forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, er truffet i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, skal dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III, såfremt de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i afsnit II eller i en konvention, der, da sagen blev anlagt, var gældende mellem domsstaten og den stat, som begæringen er rettet til ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 23 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Som ændret ved artikel 16 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽⁵⁾ Tiltrædelseskonventionen af 1978 indeholder i afsnit V følgende overgangsbestemmelser:

»Artikel 34

1. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971 som ændret ved nærværende konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.

2. I forholdet mellem de seks stater, der er parter i konventionen af 1968, skal retsafgørelser, som er truffet efter ikrafttrædelsesdatoen for nærværende konvention i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968 som ændret.

3. I forholdet mellem de seks stater, der er parter i konventionen af 1968, og de tre stater, der er nævnt i artikel 1 i nærværende konvention samt i forholdet mellem disse tre stater indbyrdes skal retsafgørelser, som er truffet efter den ikrafttrædelsesdato for nærværende konvention, der gælder i forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, endvidere anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968 som ændret, såfremt kompetencen har været støttet på regler, der var i overensstemmelse med bestemmelserne i afsnit II som

Såfremt parterne skriftligt før den 1. juni 1988 for Irlands vedkommende og før den 1. januar 1987 for Det Forenede Kongeriges vedkommende i en tvist vedrørende en kontrakt har aftalt, at irske retsregler eller retsreglerne i en del af Det Forenede Kongerige skal finde anvendelse på den pågældende kontrakt, bevarer retterne i Irland eller i vedkommende del af Det Forenede Kongerige adgangen til at træffe afgørelse i den pågældende tvist ⁽¹⁾.

Artikel 54 a ⁽²⁾

I tre år fra den 1. november 1986 for Danmarks vedkommende og fra den 1. juni 1988 for Irlands vedkommende fastsættes kompetencen i søretssager i hver af disse stater ikke blot i henhold til bestemmelse i afsnit II, men også i henhold til de nedenfor under nr. 1 til 6 anførte bestemmelser. Anvendelsen af disse bestemmelser ophører dog i hver af disse stater, når den internationale konvention om tilvejebringelse af ensartede regler for arrest i søgående skibe, som blev undertegnet i Bruxelles den 10. maj 1952, træder i kraft for den pågældende stats vedkommende.

(Fortsat)

ændret eller med bestemmelser fastsat ved en konvention, som var i kraft mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.»

Tiltrædelseskonventionen af 1982 indeholder i afsnit V følgende overgangsbestemmelser:

»Artikel 12

1. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971, som ændret ved konventionen af 1978 og ved nærværende konvention, finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.

2. I forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, skal retsafgørelser, som er truffet efter ikrafttrædelsesdatoen for nærværende konvention, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968, som ændret ved konventionen af 1978 og nærværende konvention, såfremt kompetencen har været støttet på regler, der var i overensstemmelse med bestemmelserne i det ændrede afsnit II i konventionen af 1968 eller med bestemmelserne i en konvention, som var gældende mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.»

Tiltrædelseskonventionen af 1989 indeholder i afsnit VI følgende overgangsbestemmelser:

»Artikel 29

1. Konventionen af 1968 og protokollen af 1971, som ændret ved konventionen af 1978, ved konventionen af 1982 og ved nærværende konvention, finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, efter at nærværende konvention er trådt i kraft i domsstaten, og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den stat, begæringen er rettet til.

2. Retsafgørelser, som efter dato for nærværende konventions ikrafttræden i forholdet mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, er truffet i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, skal dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III i konventionen af 1968, som ændret ved konventionen af 1978, konventionen af 1982 og nærværende konvention, såfremt de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse med bestemmelserne i det ændrede afsnit II i konventionen af 1968 eller med bestemmelserne i en konvention, som var gældende mellem domsstaten og den stat, begæringen er rettet til, da sagen blev anlagt.»

⁽¹⁾ Dette stk. erstatter artikel 35 i afsnit V i tiltrædelseskonventionen af 1978, der var blevet udtraktet til at gælde for Den Helleniske Republik ved artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982. Ved artikel 28 i tiltrædelseskonventionen af 1989 er ovennævnte to bestemmelser ophævet.

1) Personer med bopæl i en kontraherende stat kan i følgende tilfælde for et søretligt krav sagsøges ved retterne i en af de ovennævnte stater, såfremt der ved en ret i en af disse stater til sikring af kravet er gjort eller — hvis der er ydet kaution eller stillet anden sikkerhed — kunne have været gjort arrest i det skib, kravet er rettet imod, eller i ethvert andet skib tilhørende den pågældende person, og:

- a) sagsøgeren har bopæl på denne stats område
- b) det søretlige krav er opstået i denne stat
- c) det søretlige krav er opstået på en rejse, under hvilken arrest er blevet eller kunne have været gjort
- d) kravet hidrører fra et sammenstød eller fra en skade forvoldt af et skib på et andet skib eller på ting eller personer ombord, ved udførelse eller undladelse af en manøvre eller ved ikke-overholdelse af gældende regler.
- e) kravet er opstået ved bjærgning, eller
- f) kravet er sikret ved en panteret i det skib, hvori der er gjort arrest.

2) Arrest kan gøres i det skib, som det søretlige krav vedrører, eller i ethvert andet skib, som tilhører den person, der på tidspunktet for det søretlige kravs opståen var ejer af det skib, som det pågældende

⁽²⁾ Indsat ved artikel 17 i tiltrædelseskonventionen af 1989. Den svarer til artikel 36 i afsnit V i tiltrædelseskonventionen af 1978, som er blevet udtraktet til at gælde for Den Helleniske Republik ved artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982. De to sidstnævnte bestemmelser er ophævet ved artikel 28 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

krav vedrører. For de i nr. 5, litra o), p) og q), omhandlede krav kan arrest dog kun gøres i det skib, som kravet vedrører.

- 3) Skibe anses at have samme ejer, når samtlige ejendomsanparter tilhører den eller de samme personer.
- 4) Når befragteren ved »bare boat«-befragtning af et skib hæfter alene for et søretligt krav, der vedrører skibet, kan arrest gøres i dette eller i ethvert andet skib, som tilhører befragteren, hvorimod arrest for dette søretlige krav ikke kan gøres i noget andet skib tilhørende ejeren. På samme måde forholder det sig i alle tilfælde, hvor en anden person end ejeren hæfter for et søretligt krav.
- 5) Ved et »søretligt krav« forstås en påstand om en rettighed eller et krav støttet på en eller flere af følgende grunde:
 - a) skade forvoldt af et skib ved sammenstød eller på anden måde
 - b) tab af menneskeliv eller personskader forvoldt af et skib eller i forbindelse med driften af et skib
 - c) bjærgning
 - d) aftale om brug eller leje af skib på grundlag af et certeparti eller andet
 - e) aftale om transport af gods med et skib på grundlag af et certeparti, et konnossement eller andet
 - f) tab af eller skade på gods og bagage under transport med et skib
 - g) groshaveri
 - h) bodmeri
 - i) bugsering
 - j) lodsning
 - k) leverancer til et skib, uanset leveringsstedet, af varer eller materiel bestemt til skibets drift eller vedligeholdelse
 - l) bygning af, reparationer på og udstyr til et skib, eller udgifter til dok
 - m) kaptajns-, officers- eller mandskabshyre
 - n) kaptajnens udlæg og udlæg foretaget af afladere, befragtere eller agenter for skibets eller dets ejers regning
 - o) tvist om ejendomsretten til et skib
 - p) tvist mellem samejere om ejendomsretten til et skib, om besiddelsen eller driften af et skib eller om retten til indtægterne fra et skib
 - q) panteret i et skib.

- 6) I Danmark dækker udtrykket »arrest« også »forbud«, for så vidt angår de ovenfor under nr. 5,

litra o) og p), omhandlede søretlige krav, og for så vidt denne fremgangsmåde i det foreliggende tilfælde er den eneste, der kan finde anvendelse efter paragraf 646 til 653 i lov om rettens pleje.

AFSNIT VII

FORHOLDET TIL ANDRE KONVENTIONER

Artikel 55

Med forbehold af bestemmelserne i artikel 54, stk. 2, og artikel 56 træder denne konvention, for så vidt angår de stater, der er parter i den, i stedet for følgende konventioner, der er indgået mellem to eller flere af disse stater:

- konventionen mellem Belgien og Frankrig om retternes kompetence samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldsgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Paris den 8. juli 1899;
- konventionen mellem Belgien og Nederlandene om retternes stedlige kompetence, om konkurs samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldsgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bruxelles den 28. marts 1925;
- konventionen mellem Frankrig og Italien om fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 3. juni 1930;
- konventionen mellem Det Forenede Kongerige og Frankrig om gensidig fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, med dertil hørende protokol, undertegnet i Paris den 18. januar 1934 ⁽¹⁾;
- konventionen mellem Det Forenede Kongerige og Belgien om gensidig fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, med dertil hørende protokol, undertegnet i Bruxelles den 2. maj 1934 ⁽¹⁾;
- konventionen mellem Tyskland og Italien om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 9. marts 1936;
- konventionen mellem Forbundsrepublikken Tyskland og Kongeriget Belgien om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af civile og kommercielle sager af retsafgørelser, voldsgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bonn den 30. juni 1958;

⁽¹⁾ Fjerde og femte led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskongventionen af 1978.

- konventionen mellem Kongeriget Nederlandene og Den Italienske Republik om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 17. april 1959;
- konventionen mellem Det Forenede Kongerige og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Bonn den 14. juli 1960 ⁽¹⁾;
- konventionen mellem Den Helleniske Republik og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, retsforlig og officielt bekræftede dokumenter i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Athen den 4. november 1961 ⁽²⁾;
- konventionen mellem Kongeriget Belgien og Den Italienske Republik om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og andre eksigible dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 6. april 1962;
- konventionen mellem Kongeriget Nederlandene og Forbundsrepublikken Tyskland om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og andre eksigible dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Haag den 30. august 1962;
- konventionen mellem Det Forenede Kongerige og Den Italienske Republik om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile og kommercielle sager, undertegnet i Rom den 7. februar 1964, med ændringsprotokol, undertegnet i Rom den 14. juli 1970 ⁽³⁾;
- konventionen mellem Det Forenede Kongerige og Kongeriget Nederlandene om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i civile sager, undertegnet i Haag den 17. november 1967 ⁽³⁾;
- konventionen mellem Spanien og Frankrig om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og voldgiftskendelser samt officielt bekræftede dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Paris den 28. maj 1969 ⁽⁴⁾;
- konventionen mellem Spanien og Italien om retshjælp og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager, undertegnet i Madrid den 22. maj 1973 ⁽⁴⁾;
- konventionen mellem Spanien og Forbundsrepublikken Tyskland om anerkendelse og fuldbyrdelse

af retsafgørelser, retsforlig og eksigible, officielt bekræftede dokumenter i civile og kommercielle sager, undertegnet i Bonn den 14. november 1983 ⁽⁴⁾;

og for så vidt den er i kraft:

- traktaten mellem Belgien, Nederlandene og Luxembourg om retternes kompetence, om konkurs samt om gyldighed og fuldbyrdelse af retsafgørelser, voldgiftskendelser og officielt bekræftede dokumenter, undertegnet i Bruxelles den 24. november 1961.

Artikel 56

Den traktat og de konventioner, der er nævnt i artikel 55, bevarer deres gyldighed på de sagsområder, hvor denne konvention ikke finder anvendelse.

De bevarer ligeledes deres gyldighed, for så vidt angår retsafgørelser, der er truffet, og officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt før denne konventions ikrafttræden.

Artikel 57

1. Denne konvention berører ikke konventioner, som de kontraherende stater har tiltrådt eller vil tiltræde, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser ⁽⁵⁾

2. Med henblik på at sikre en ensartet fortolkning skal stk. 1 anvendes på følgende måde:

- a) Denne konvention er ikke til hinder for, at en ret i en kontraherende stat, der er part i en konvention vedrørende et særligt område, kan anse sig for kompetent i medfør af denne sidstnævnte konvention, også selv om sagsøgte har bopæl i en kontraherende stat, der ikke er part i den pågældende konvention. Den ret, ved hvilken sagen er anlagt, skal under alle omstændigheder anvende artikel 20 i nærværende konvention.
- b) Afgørelser, der i en kontraherende stat træffes af en ret, som har anset sig for kompetent i medfør af en konvention vedrørende et særligt område, skal anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater i overensstemmelse med nærværende konvention.

Såfremt både domsstaten og den stat, som begæringen rettes til, er parter i en konvention vedrørende et særligt område, som fastsætter betingelser for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, anvendes disse betingelser. Under alle omstændigheder kan de bestemmelser i nærværende konvention, der vedrører fremgangsmåden ved anerken-

⁽¹⁾ Niende led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Tiende led indsat ved artikel 8 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽³⁾ Trettende og fjortende led indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁴⁾ Femtende, sekstende og syttende led indsat ved artikel 18 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽⁵⁾ Som ændret ved artikel 25, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ved artikel 19 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

delse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, finde anvendelse ⁽¹⁾.

3. Denne konvention udelukker ikke anvendelsen af bestemmelser, som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser, og som er eller vil være indeholdt i retsakter fra De Europæiske Fællesskabers institutioner eller i de harmoniserede, nationale lovgivninger til gennemførelse af disse retsakter ⁽²⁾.

Artikel 58 ⁽³⁾

Indtil konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Lugano den 16. september 1988, får gyldighed for Frankrig og Schweiz, berører bestemmelserne i nærværende konvention ikke de rettigheder, der er indrømmet schweiziske statsborgere ved konventionen mellem Frankrig og Schweiz om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af domme i borgerlige sager, undertegnet den 15. juni 1869 i Paris.

Artikel 59

Denne konvention er ikke til hinder for, at en kontraherende stat inden for rammerne af en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme over for en tredjestat forpligter sig til ikke at anerkende en retsafgørelse, som i en anden kontraherende stat er truffet mod en sagsøgt, der har sin bopæl eller sit sædvanlige opholdssted på denne tredjestats område, såfremt afgørelsen i et af de i artikel 4 nævnte tilfælde kun har kunnet støttes på en af de kompetenceregler, som er nævnt i artikel 3, stk. 2.

Ingen kontraherende stat kan dog over for en tredjestat forpligte sig til ikke at anerkende en retsafgørelse truffet i en anden kontraherende stat af en ret, der har kompetence som følge af, at der i denne stat findes gods tilhørende sagsøgte eller af, at sagsøger har gjort udlæg eller arrest i derværende gods,

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 19 i tiltrædelseskonventionen af 1989. Dette stk. svarer til artikel 25, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978, som er blevet udstrakt til at gælde for Den Helleniske Republik ved artikel 1, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1982. Sidstnævnte to bestemmelser er ophævet ved artikel 28 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Stk. 3 indsat ved artikel 25, stk. 1, i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽³⁾ Som ændret ved artikel 20 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

- 1) såfremt begæringen vedrører ejendomsretten til eller besiddelsen af det nævnte gods, går ud på at opnå tilladelse til at råde over dette eller vedrører andre tvister om godset, eller
- 2) såfremt dette gods er stillet som sikkerhed for en fordring, der er genstand for begæringen ⁽⁴⁾.

AFSNIT VIII

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 60

... ⁽⁵⁾

Artikel 61 ⁽⁶⁾

Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber.

Artikel 62 ⁽⁷⁾

Denne konvention træder i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument.

Artikel 63

De kontraherende stater anerkender at enhver stat, som bliver medlem af Det Europæiske Økonomiske Fælles-

⁽⁴⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 26 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽⁵⁾ Artikel 60 som ændret ved artikel 27 i tiltrædelseskonventionen af 1978 er ophævet ved artikel 21 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽⁶⁾ Ratificeringen af tiltrædelseskonventionerne af 1978 og 1982 var fastlagt i artikel 38 og 14 i nævnte konventioner. Ratificeringen af tiltrædelseskonventionen af 1989 er fastlagt i nævnte konventions artikel 31, der har følgende ordlyd:

»Artikel 31

Denne konvention ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber.«

⁽⁷⁾ Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionerne af 1978 og 1982 var fastlagt i artikel 39 og 15 i nævnte konventioner. Ikrafttrædelsen af tiltrædelseskonventionen af 1989 er fastlagt i nævnte konventions artikel 32, der har følgende ordlyd:

»Artikel 32

1. Denne konvention træder i kraft på den første dag i den tredje måned efter den dato, på hvilken to signatarstater, hvoraf den ene er Kongeriget Spanien eller Den Portugisiske Republik, har deponeret deres ratifikationsdokumenter.

2. For enhver anden signatarstat får konventionen virkning fra den første dag i den tredje måned efter deponeringen af denne stats ratifikationsdokument.«

skab, skal erklære sig indforstået med, at denne konvention anvendes som grundlag for de forhandlinger, der er nødvendige for, mellem de kontraherende stater og den pågældende stat, at sikre gennemførelsen af artikel 220, sidste stykke i Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab.

De nødvendige tilpasninger kan fastsættes i en særlig konvention mellem de kontraherende stater på den ene side og den pågældende stat på den anden side.

Artikel 64⁽¹⁾

Generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument;
- b) datoen for denne konventions ikrafttræden;
- c) ...⁽²⁾
- d) erklæringer modtaget i henhold til artikel IV i protokollen;
- e) meddelelser i henhold til artikel VI i protokollen.

Artikel 65

Den protokol, der efter fælles aftale mellem de kontraherende stater er knyttet som bilag til denne konvention, udgør en integrerende del af konventionen.

Artikel 66

Denne konvention er indgået for ubegrænset tid.

Artikel 67

Enhver kontraherende stat kan fremsætte anmodning om ændring af denne konvention. I så fald indkalder formanden for Rådet for De Europæiske Fællesskaber til en konference med henblik på ændring af konventionen.

⁽¹⁾ Notifikationer vedrørende tiltrædelseskonventionerne af 1978 og 1982 er fastlagt i artikel 40 og 16 i nævnte konventioner.

Notifikationer vedrørende tiltrædelseskonventionen af 1989 er fastlagt i nævnte konventions artikel 33, der har følgende ordlyd:

»Artikel 33

Generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

a) deponeringen af ethvert ratifikationsdokument
b) datoerne for denne konventions ikrafttræden for de kontraherende stater.«

⁽²⁾ Litra c) som ændret ved artikel 28 i tiltrædelseskonventionen af 1978 er ophævet ved artikel 22 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

Artikel 68⁽³⁾

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De Europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Angivelsen af de tekster til tiltrædelseskonventionerne, som har retsgyldighed, er indeholdt i følgende bestemmelser:

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1978, dennes artikel 41, der har følgende ordlyd:

»Artikel 41

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke syv tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De Europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.«

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1982, dennes artikel 17, der har følgende ordlyd:

»Artikel 17

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke otte tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De Europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.«

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1989, dennes artikel 34, der har følgende ordlyd:

»Artikel 34

Denne konvention, udfærdiget i ét eksemplar på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk og tysk, hvilke ti tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i Sekretariatet for Rådet for De Europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer.«

⁽⁴⁾ Udfærdigelsen på de tiltrædende medlemsstaters officielle sprog af de tekster til konventionen af 1968, som har retsgyldighed, er:

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1978 omhandlet i pågældende konventions artikel 37, der har følgende ordlyd:

»Artikel 37

Generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber fremsender til regeringerne for Kongeriget Danmark, Irland og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, en bekræftet genpart på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968 og af protokollen af 1971.

Teksterne til konventionen af 1968 og til protokollen af 1971, udfærdiget på dansk, engelsk og irsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på dansk, engelsk og irsk har gyldighed på samme vilkår som de oprindelige tekster til konventionen af 1968 og protokollen af 1971«;

— for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1982 omhandlet i pågældende konventions artikel 13, der har følgende ordlyd:

»Artikel 13

Generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber fremsender til regeringen for Den Helleniske Republik en bekræftet genpart på dansk, engelsk, fransk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968, af protokollen af 1971 og af konventionen af 1978.

(Fortsat)

Teksterne til konventionen af 1968, til protokollen af 1971 og til konventionen af 1978, udfærdiget på græsk er knyttet som bilag til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på græsk har gyldighed på samme vilkår som de øvrige tekster til konventionen af 1968, protokollen af 1971 og konventionen af 1978.«;

- for så vidt angår tiltrædelseskonventionen af 1989 omhandlet i pågældende konventions artikel 30, der har følgende ordlyd:

»Artikel 30

1. Generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber fremsender til regeringerne for Kongeri-

get Spanien og Den Portugisiske Republik en bekræftet genpart på dansk, engelsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk og tysk af konventionen af 1968, af protokollen af 1971, af konventionen af 1978 og af konventionen af 1982.

2. Teksterne til konventionen af 1968, til protokollen af 1971, til konventionen af 1978 og til konventionen af 1982, udfærdiget på spansk og portugisisk, foreligger i bilag II, III, IV og V til nærværende konvention. Teksterne udfærdiget på spansk og portugisisk har gyldighed på samme vilkår som de øvrige tekster til konventionen af 1968, protokollen af 1971, konventionen af 1978 og konventionen af 1982.«.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Pierre HARMEL

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Willy BRANDT

For præsidenten for Den Franske Republik

Michel DEBRÉ

For præsidenten for Den Italienske Republik

Giuseppe MEDICI

For Hans Kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Pierre GREGOIRE

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

J. M. A. H. LUNS ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Tiltrædelseskonventionerne af 1978, 1982 og 1989 er undertegnet af medlemsstaternes befuldmægtigede. Ved undertegnelsen af tiltrædelseskonventionen af 1989 har Kongeriget Danmarks befuldmægtigede tilføjet følgende erklæring:

»Med forbehold for ret til i forbindelse med ratifikationen at tage et territorielt forbehold vedrørende Færøerne og Grønland, men med mulighed for senere at udvide konventionen til at omfatte Færøerne og Grønland.«

PROTOKOL⁽¹⁾

De høje kontraherende parter er blevet enige om følgende bestemmelser, der knyttes som bilag til konventionen:

Artikel I

Enhver person, der har bopæl i Luxembourg, og som i henhold til artikel 5, nr. 1, sagsøges ved en ret i en anden kontraherende stat, kan gøre indsigelse mod den pågældende rets kompetence. Såfremt sagsøgte ikke giver møde, skal denne ret på embeds vegne erklære sig for inkompetent.

Enhver aftale om kompetence som nævnt i artikel 17 får kun gyldighed for en person, der har bopæl i Luxembourg, såfremt den pågældende udtrykkeligt og specielt har accepteret aftalen.

Artikel II

Med forbehold af mere gunstige nationale bestemmelser kan personer, der har bopæl i en kontraherende stat, og mod hvem der indledes retsforfølgning for en uagtsom lovovertrædelse ved retter kompetente i straffesager i en anden kontraherende stat, hvor de pågældende ikke er statsborgere, selv når de ikke personligt giver møde, til deres forsvar vælge personer, der er bemyndiget hertil.

Den ret, der behandler sagen, kan dog bestemme, at den pågældende skal give møde personligt; såfremt dette ikke sker, skal den afgørelse, der er truffet med hensyn til et borgerligt krav, uden at den pågældende har haft mulighed for at varetage sine interesser under sagen, ikke anerkendes eller fuldbyrdes i de øvrige kontraherende stater.

Artikel III

Ingen form for skat, afgift eller gebyr, som beregnes i forhold til sagens værdi, må i forbindelse med behandlingen af en begæring om fuldbyrdespåtegning opkræves i den stat, som begæringen rettes til.

Artikel IV

De inden- og udenretslige dokumenter, der udfærdiges inden for en kontraherende stats område, og som skal meddeles eller forkyndes for personer, der befinder sig inden for en anden kontraherende stats område, skal fremsendes i overensstemmelse med de fremgangsmåder, der er fastsat ved konventioner eller aftaler ingået mellem de kontraherende stater.

Medmindre modtagerstaten ved en erklæring rettet til generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber modsætter sig dette, kan de pågældende dokumenter ligeledes fremsendes direkte af vedkommende offentligt godkendte personer i den stat, hvor dokumenterne er udfærdiget, til vedkommende offentligt godkendte personer i den stat, på hvis område dokumentets adressat befinder sig. I dette tilfælde fremsender vedkommende offentligt godkendte person i domsstaten en genpart af dokumentet til vedkommende offentligt godkendte person i den stat, begæringen rettes til, når den pågældende er kompetent til at aflevere det til adressaten. Denne aflevering sker efter de regler, der er foreskrevet i lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til. Afleveringen bekræftes ved en attestation, som sendes direkte til vedkommende offentligt godkendte person i den stat, hvor dokumentet er udfærdiget.

Artikel V

Den i artikel 6, nr. 2, og artikel 10 fastsatte kompetence i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller i andre tilfælde kan ikke gøres gældende i Forbundsrepublikken Tyskland. I denne stat kan enhver, der har bopæl inden for en anden kontraherende stats område, sagsøges ved dens domstole i henhold til civilproceslovens artikel 68, 72, 73 og 74 vedrørende procesunderretning.

De retsafgørelser, der træffes i de øvrige kontraherende stater i medfør af artikel 6, nr. 2, og artikel 10, skal anerkendes og fuldbyrdes i Forbundsrepublikken Tyskland i overensstemmelse med afsnit III. De retsvirkninger, som domme, afsagt i Forbundsrepublikken Tyskland, har over for tredjemand i henhold til artikel 68, 72, 73 og 74 i civilprocesloven, skal ligeledes anerkendes i de andre kontraherende stater.

Artikel V a⁽²⁾

I sager om underholdspligt omfatter udtrykkene »dommer«, »ret« og »domsmyndighed« også de danske administrative myndigheder.

Artikel V b⁽³⁾

I tvister mellem en skibsfører og et besætningsmedlem på et søgående skib, der er indregistreret i Danmark,

⁽¹⁾ Tekst som ændret ved tiltrædelseskonventionen af 1978, tiltrædelseskonventionen af 1982 og tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 tiltrædelseskonventionen af 1978

⁽³⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og ændret ved artikel 9 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 23 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

Grækenland, Irland eller Portugal, om hyre eller andre forhyringsvilkår, skal retterne i en kontraherende stat undersøge, om den diplomatiske repræsentant eller konsularagent, som skibet henhører under, er blevet underrettet om tvisten. De skal udsætte sagen, så længe denne repræsentant eller agent ikke er blevet underrettet. De skal på embeds vegne erklære sig inkompetente, såfremt denne repræsentant eller agent, behørigt underrettet, har udøvet de beføjelser, som er ham tillagt i sagen ved en konsularaftale, eller, i mangel af en sådan aftale, har gjort indsigelse vedrørende kompetencen inden for den indrømmede frist.

Artikel V c⁽¹⁾

Når artikel 52 og 53 i denne konvention i medfør af artikel 69, stk. 5, i konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet, undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975, anvendes på bestemmelser vedrørende »residence« i den engelske tekst til sidstnævnte konvention, skal udtrykket »residence« i den pågældende tekst forstås som »domicile« i ovennævnte artikel 52 og 53.

⁽¹⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Artikel V d⁽²⁾

Med forbehold af den kompetence, der i henhold til konventionen om meddelelse af europæiske patenter, undertegnet i München den 5. oktober 1973, er tillagt Den Europæiske Patentmyndighed, har retterne i hver kontraherende stat, uanset bopæl, enekompetence for så vidt angår registreringen og gyldigheden af et europæisk patent, der er meddelt for denne stat, og som ikke er et fællesskabspatent i henhold til artikel 86 i konventionen om det europæiske patent for fællesmarkedet, undertegnet i Luxembourg den 15. december 1975.

Artikel VI

De kontraherende stater skal meddele generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber teksterne til lovbestemmelser, som medfører ændringer enten med hensyn til de bestemmelser i deres lovgivning, der er nævnt i konventionen, eller med hensyn til de retter, der er anført i afsnit III, afdeling 2, i konventionen.

⁽²⁾ Artiklen indsat ved artikel 29 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres

For Hans Majestæt belgiernes konge
Pierre HARMEL

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland
Willy BRANDT

For præsidenten for Den Franske Republik

Michel DEBRÉ

For præsidenten for Den Italienske Republik

Giuseppe MEDICI

For Hans Kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg

Pierre GRÉGOIRE

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene

J.M.A.H: LUNS

FÆLLESERKLÆRING

Regeringerne for Kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den Franske Republik, Den Italienske Republik, Storhertugdømmet Luxembourg og Kongeriget Nederlandene —

som på tidspunktet for undertegnelsen af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

ønsker at sikre en så effektiv gennemførelse som muligt af konventionens bestemmelser,

tilstræber at undgå, at forskellige fortolkninger af konventionens bestemmelser skal skade dens enhedskarakter, og

erkender, at der eventuelt kan opstå positive eller negative kompetencekonflikter ved konventionens anvendelse —

erklærer sig rede til:

1. at undersøge disse spørgsmål, og i særdeleshed at undersøge muligheden for at tillægge De Europæiske Fællesskabers Domstol kompetence på visse områder, og i påkommende tilfælde indlede forhandlinger om en aftale med henblik herpå;
2. at etablere kontakter med regelmæssige mellemrum mellem deres repræsentanter.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne fælleserklæring.

Udfærdiget i Bruxelles, den syvogtyvende september nitten hundrede og otteogtres.

Pierre HARMEL
Giuseppe MEDICI

Willy BRANDT
Pierre GRÉGOIRE

Michel DEBRÉ
J. M. A. H. LUNS

PROTOKOL

vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager ⁽¹⁾

(90/C 189/03)

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER I TRAKTATEN OM OPRETTELSE AF DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKAB HAR —

under henvisning til den erklæring, der er knyttet som bilag til konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968 —

vedtaget at afslutte en protokol, ved hvilken der tillægges De Europæiske Fællesskabers Domstol kompetence til at fortolke den nævnte konvention, og har med dette mål for øje udpeget som befuldmægtigede:

HANS MAJESTÆT BELGIERNES KONGE:

Alfons VRANCKX,
justitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND:

Gerhard JAHN,
forbundsjustitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN FRANSKE REPUBLIK:

René PLEVEN,
seglbevarer,
justitsminister;

PRÆSIDENTEN FOR DEN ITALIENSKE REPUBLIK:

Erminio PENNACCHINI,
understatssekretær i justitsministeriet;

HANS KONGELIGE HØJHED STORHERTUGEN AF LUXEMBOURG:

Eugène SCHAUS,
justitsminister,
viceministerpræsident;

HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN AF NEDERLANDENE:

C. H. F. POLAK,
justitsminister;

SOM, forsamlet i Rådet, efter at have udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

⁽¹⁾ Tekst som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1978« —, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1982« — og ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse — i det følgende benævnt »tiltrædelseskonventionen af 1989«.

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE
BESTEMMELSER:

Artikel 1

De Europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, og af den til denne konvention som bilag knyttede protokol, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968, samt af nærværende protokol.

De Europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol ⁽¹⁾

De Europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om Den Hellsenske Republiks tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol, som tilpasset ved konventionen af 1978 ⁽²⁾

De Europæiske Fællesskabers Domstol har endvidere kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af konventionen om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 samt af nærværende protokol, som tilpasset ved konventionen af 1978 og konventionen af 1982 ⁽³⁾

Artikel 2

Følgende retter kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål:

- 1) — i Belgien: la Cour de Cassation — het Hof van Cassatie og le Conseil d'État — de Raad van State
 - i Danmark: højesteret
 - i Forbundsrepublikken Tyskland: die obersten Gerichtshöfe des Bundes
 - i Grækenland: τὰ ἀνώτατα δικαστήρια
 - i Spanien: el Tribunal Supremo

⁽¹⁾ Stk. 2 indsat ved artikel 30 i tiltrædelseskonventionen af 1978.

⁽²⁾ Stk. 3 indsat ved artikel 10 i tiltrædelseskonventionen af 1982.

⁽³⁾ Stk. 4 indsat ved artikel 24 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

- i Frankrig: la Cour de Cassation og le Conseil d'État
- i Irland: the Supreme Court
- i Italien: la Corte Suprema di Cassazione
- i Luxembourg: la Cour supérieure de Justice i dens egenskab af kassationsret
- i Nederlandene: de Hoge Raad
- i Portugal: o Supremo Tribunal de justiça og o Supremo Tribunal Administrativo
- i Det Forenede Kongerige: the House of Lords og de retsinstanser, for hvilke en sag indbringes i henhold til artikel 37, stk. 2, eller artikel 41 i konventionen ⁽⁴⁾;

- 2) — retterne i de kontraherende stater, såfremt de træffer afgørelse som appelinstans;
- 3) — i de i konventionens artikel 37 anførte tilfælde, de i samme artikel nævnte retter.

Artikel 3

1. Såfremt et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster rejses under en retssag ved en i artikel 2, nr. 1, anført ret, skal denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, for at den kan afsige dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

2. Såfremt et sådant rejses ved en i artikel 2, nr. 2 og 3, anført ret, kan denne ret på de i stk. 1 fastsatte betingelser anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Artikel 4

1. Den kompetente myndighed i en kontraherende stat kan anmode Domstolen om at udtale sig om et spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster, såfremt afgørelser truffet af retter i denne stat er i modstrid med den fortolkning, der er anlagt af Domstolen eller kommet til udtryk i en afgørelse truffet af en i artikel 2, nr. 1 og 2, nævnt ret i en anden kontraherende stat. Bestemmelserne i dette stykke gælder kun for retskraftige afgørelser.

2. Den fortolkning, som anlægges af Domstolen i anledning af en sådan anmodning, er uden virkning for de afgørelser, der har givet anledning til anmodningen om en fortolkning.

⁽⁴⁾ Nr. 1 som ændret ved artikel 31 i tiltrædelseskonventionen af 1978, ved artikel 11 i tiltrædelseskonventionen af 1982 og ved artikel 25 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

3. Det offentliges øverste repræsentant ved kassationsretterne i de kontraherende stater eller enhver anden myndighed udpeget af en kontraherende stat har kompetence til at anmode Domstolen om en fortolkning i henhold til stk. 1.

4. Justitssekretæren ved Domstolen giver meddelelse om anmodningen til de kontraherende stater, samt til Kommissionen og Rådet for De Europæiske Fællesskaber, som inden to måneder fra denne meddelelse kan indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen.

5. Den i nærværende artikel fastlagte fremgangsmåde giver ikke anledning til hverken opkrævning eller godtgørelse af gebyrer og sagsomkostninger.

Artikel 5

1. Medmindre andet er bestemt i denne protokol, finder de bestemmelser i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og i den dertil knyttede protokol vedrørende statuten for Domstolen, der gælder ved Domstolens afgørelse af præjudicielle spørgsmål, tilsvarende anvendelse på fremgangsmåden ved fortolkning af konventionen og de øvrige i artikel 1 nævnte tekster.

2. Domstolens procesreglement tilpasses og suppleres om nødvendigt i henhold til artikel 188 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske økonomiske Fællesskab.

Artikel 6

... ⁽¹⁾

Artikel 7 ⁽²⁾

Denne protokol skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsdokumenterne skal deponeres hos generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber.

Artikel 8 ⁽³⁾

Denne protokol træder i kraft den første dag i den tredje måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdokument. Den træder dog tidligst i kraft samtidig med konventionen af 27. september 1968

om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager.

Artikel 9

De kontraherende stater anerkender, at enhver stat, som bliver medlem af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, og på hvilken artikel 63 i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelsen af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, finder anvendelse, skal godkende bestemmelserne i denne protokol, med forbehold af de nødvendige tilpasninger.

Artikel 10 ⁽⁴⁾

Generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber giver signatarstaterne meddelelse om:

- deponeringen af ethvert ratifikationsdokument;
- datoen for denne protokols ikrafttræden;
- erklæringer modtaget i henhold til artikel 4, stk. 3;
- ... ⁽⁵⁾

Artikel 11

De kontraherende stater skal meddele generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber teksterne til lovbestemmelser, som medfører en ændring i listen over de i artikel 2, nr. 1, nævnte retter.

Artikel 12

Denne protokol er indgået for ubegrænset tid.

Artikel 13

Enhver kontraherende stat kan fremsætte anmodning om ændring af denne protokol. I så fald indkalder formanden for Rådet for De Europæiske Fællesskaber til en konference med henblik på ændring af protokollen.

Artikel 14 ⁽⁶⁾

Denne protokol, udfærdiget i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire tekster har samme gyldighed, deponeres i arkiverne i sekretariatet for Rådet for De Europæiske Fællesskaber. Generalsekretæren fremsender en bekræftet genpart til hver af signatarstaternes regeringer ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Artikel 6 som ændret ved artikel 32 i tiltrædelseskonventionen af 1978 er ophævet ved artikel 26 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽²⁾ Jf. fodnote 6 på side 18.

⁽³⁾ Jf. fodnote 7 på side 18.

⁽⁴⁾ Jf. fodnote 1 på side 19.

⁽⁵⁾ Litra d) som ændret ved artikel 33 i tiltrædelseskonventionen af 1978 er ophævet ved artikel 27 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

⁽⁶⁾ Jf. fodnote 3 på side 19.

⁽⁷⁾ Jf. fodnote 4 på side 20.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Udfærdiget i Luxembourg, den tredje juni nitten hundrede og enoghalvfjerds.

For Hans Majestæt belgiernes konge

Alfons VRANCKX

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland

Gerhard JAHN

For præsidenten for Den Franske Republik,

René PLEVEN

For præsidenten for Den Italienske Republik,

Erminio PENNACCHINI

For Hans Kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg,

Eugène SCHAUS

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene,

C. H. F. POLAK

FÆLLESERKLÆRING

Regeringerne for Kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den Franske Republik, Den Italienske Republik, Storhertugdømmet Luxembourg og Kongeriget Nederlandene,

som på tidspunktet for undertegnelsen af protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

ønsker at sikre en så effektiv og ensartet gennemførelse som muligt af protokollens bestemmelser,

erklærer sig rede til i samarbejde med Domstolen at foranstalte en udveksling af oplysninger vedrørende de afgørelser, der af de retter, som er anført i artikel 2, nr. 1, i nævnte protokol, træffes ved anvendelse af konventionen og protokollen af 27. september 1968.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne fælleserklæring.

Udfærdiget i Luxembourg, den tredje juni nitten hundrede og enoghalvfjerds.

For Hans Majestæt belgiernes konge
Alfons VRANCKX

For præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland
Gerhard JAHN

For præsidenten for Den Franske Republik
René PLEVEN

For præsidenten for Den Italienske Republik
Erminio PENNACCHINI

For Hans Kongelige Højhed storhertugen af Luxembourg
Eugène SCHAUS

For Hendes Majestæt dronningen af Nederlandene
C.H.F. POLAK

FÆLLESERKLÆRING**af 9. oktober 1978**

(90/C 189/04)

REPRÆSENTANTERNE FOR REGERINGERNE FOR DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE FÆLLESSKABS MEDLEMSSTATER, FORSAMLET I RÅDET —

som ønsker at sikre, at der i overensstemmelse med tanken bag konventionen af 27. september 1968 så vidt muligt også på sørettens område gennemføres ensartethed for så vidt angår retternes kompetence,

som tager i betragtning, at den internationale konvention om tilvejebringelse af ensartede regler for arrest i søgående skibe, der blev undertegnet i Bruxelles den 10. maj 1952, indeholder bestemmelser om retternes kompetence, og

som tager i betragtning, at medlemsstaterne ikke alle er parter i nævnte konvention —

giver udtryk for ønsket om, at de medlemsstater, som er kyststater, og som endnu ikke er parter i konventionen af 10. maj 1952, ratificerer eller tiltræder denne så hurtigt som muligt.

Udfærdiget i Luxembourg, den niende oktober nitten hundrede og otteoghalvfjerds.

Geschehen zu Luxemburg am neunten Oktober neunzehnhundertachtundsiebzig.

Done at Luxembourg on the ninth day of October in the year one thousand nine hundred and seventy-eight.

Fait à Luxembourg, le neuf octobre mil neuf cent soixante-dix-huit.

Arna dhéanamh i Lucsamburg, an naoú lá de Dheireadh Fómhair sa bhliain míle naoi gcéad seachtó a hocht.

Fatto a Lussemburgo, addì nove ottobre millenovecentosettantotto.

Gedaan te Luxemburg, de negende oktober negentienhonderd achtenzeventig.

Pour Sa Majesté le roi des Belges
Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen

Renaat VAN ELSLANDE

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning

Nathalie LIND

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland

Dr. Hans-Jochen VOGEL

Pour le président de la République française

Alain PEYREFITTE

Thar ceann Uachtarán na hEireann

Gerard COLLINS

Per il presidente della Repubblica italiana

Paolo BONIFACIO

Pour Son Altesse Royale le grand-duc de Luxembourg

Robert KRIEPS

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden

Prof. Mr. J. de RUITER

For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

The Right Honourable the Lord ELWYN-JONES, C.H.,

FÆLLES ERKLÆRING**af 26. maj 1989****om ratificering af konventionen om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks
tiltrædelse af Bruxelles-konventionen af 1968**

(90/C 189/05)

På tidspunktet for undertegnelsen af konventionen om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af Bruxelles-konventionen af 1968 undertegnet i Donostia — San Sebastián, den 26. maj 1989,

ERKLÆRER REPRÆSENTANTERNE FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER, MEDLEMSSTATERNES REGERINGER, FORSAMLET I RÅDET,

SOM FINDER DET ØNSKELIGT, at Bruxelles-konventionen og protokollen af 1971, især med henblik på gennemførelsen af det indre marked, snarest udvides til at omfatte hele Fællesskabet,

SOM SER MED TILFREDSHED PÅ indgåelsen den 16. september 1988 af Lugano-konventionen, hvorved principperne i Bruxelles-konventionen udvides til at omfatte de stater, der måtte blive parter i Lugano-konventionen, der først og fremmest tager sigte på at give regler for forholdet mellem medlemsstaterne i Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) og i Den Europæiske Frihandelssammenslutning (EFTA) for så vidt angår retsbeskyttelse af personer, der er bosat i alle disse stater, og med hensyn til forenkling af formkravene til gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at Bruxelles-konventionen har Rom-Traktatens artikel 220 som retsgrundlag og fortolkes af Domstolen for De Europæiske Fællesskaber,

SOM ER SIG BEVIDST, at Lugano-konventionen ikke berører anvendelsen af Bruxelles-konventionen for så vidt angår forholdet mellem Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs medlemsstater, idet dette forhold skal være omfattet af Bruxelles-konventionen,

SOM TAGER TIL EFTERRETNING, at Lugano-konventionen træder i kraft, efter at to stater, hvoraf den ene er medlem af De Europæiske Fællesskaber og den anden medlem af Den Europæiske Frihandelssammenslutning, har deponeret deres ratifikationsdokumenter,

AT DE ER REDE TIL at træffe alle fornødne foranstaltninger til, at de nationale procedurer til ratificering af den dags dato undertegnede konvention om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af Bruxelles-konventionen fuldføres snarest muligt og om muligt senest den 31. december 1992.

En fe de lo cual, los abajo firmantes suscriben la presente Declaración común.

Til bekræftelse heraf har undertegnede underskrevet denne erklæring.

Zu Urkund dessen haben die Unterzeichneten diese Erklärung unterschrieben.

Σε πιστώση των ανωτέρω, οι κάτωθι υπέγραψαν την παρούσα δήλωση.

In witness whereof the undersigned have signed this declaration.

En foi de quoi, les soussignés ont signé la présente déclaration.

Dá fhianú sin, chuir na daoine thíos-sínithe a lámh leis en Dearbhú seo.

In fede di che, i sottoscritti hanno firmato la presente dichiarazione.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden hun handtekening onder deze verklaring hebben gesteld.

Em fê do que, os abaixo-assinados apuseram a sua assinatura no final da presente declaração comum.

Hecho en Donostia — San Sebastián, a veintiseis de mayo de mil novecientos ochenta y nueve.

Udfærdiget i Donostia — San Sebastián, den seksogtyvende maj nitten hundrede og niog-firs.

Geschehen zu Donostia — San Sebastián am sechszwanzigsten Mai neunzehnhundert-neunundachtzig.

Έγινε στη Donostia — San Sebastián, στις είκοσι έξι Μαΐου χίλια εννιακόσια ογδόντα εννέα.

Done at Donostia — San Sebastián on the twenty-sixth day of May in the year one thousand nine hundred and eighty-nine.

Fait à Donostia — San Sebastián, le vingt-six mai mil neuf cent quatre-vingt-neuf.

Arna dhéanamh in Donostia — San Sebastián, an séú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle gcéad ochtó a naoi.

Fatto a Donostia — San Sebastián, addì ventisei maggio millenovecentottantanove.

Gedaan te Donostia — San Sebastián, de zesentwintigste mei negentienhonderd negenent-achtig.

Feito em Donostia — San Sebastián, em vinte e seis de Maio de mil novecentos e oitenta e nove.

Pour le gouvernement du royaume de Belgique
Voor de Regering van het Koninkrijk België

Jacques de LENTDECKER

For regeringen for Kongeriget Danmark ⁽¹⁾

Jette Birgitte SELSØ

Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

Dr. Georg TREFFTZ

Dr. Klaus KINKEL

Για την Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

Γιάννη ΣΚΟΥΛΑΠΙΚΗ

Por el Gobierno del Reino de España

Enrique MUGICA HERZOG

Pour le gouvernement de la République française

Pierre ARPAILLANGE

Thar ceann Rialtas na hEireann

Patrick WALSHE

Per il governo della Repubblica italiana

Giuliano VASSALLI

Pour le gouvernement du grand-duché de Luxembourg

Ronald MAYER

Voor de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden

Frits KORTHALS ALTES

J. SPOORMAKER

Pelo Governo da República Portuguesa

Fernando NOGUEIRA

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

John PATTEN

⁽¹⁾ Med forbehold for Færøerne og Grønland. Jf. fodnote 1 på side 20.

RAPPORT OM KONVENTIONEN

**om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af konventionen om retter-
nes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,
samt af protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af denne konvention med de tilpasnin-
ger af disse, som er foretaget ved konventionen om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Fore-
nede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse samt ved konventionen om Den
Hellske Republiks tiltrædelse**

(90/C 189/06)

(undertegnet den 26. maj 1989 i Donostia — San Sebastian)

udarbejdet af

Martinho de ALMEIDA CRUZ
*førsteinstansdommer, juridisk råd ved Portugals
Faste Repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber.*

Manuel DESANTES REAL
professor ved det juridiske fakultet ved universitetet i Alicante, og

Paul JENARD,
*forhenværende direktør i
det belgiske udenrigsministerium*

Udkastet til denne rapport blev sammen med konventionsudkastet og de øvrige dokumenter, som regeringsekspertene havde udarbejdet, forelagt for regeringerne for De Europæiske Fællesskabers medlemsstater forud for Konferencen mellem Repræsentanterne for Medlemsstaternes Regeringer, der fandt sted den 26. maj 1989 i San Sebastian. Der er i rapporten taget hensyn til de bemærkninger, som visse regeringer har fremsat.

Rapporten fremtræder som en autoritativ kommentar til konventionen af 26. maj 1989.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Kapitel I — Generelt	38
1. Indledende bemærkninger	38
2. Tidligere konventioner indgået i medfør af Rom-Traktatens artikel 220	38
1) Bruxelles-konventionen af 27. september 1968	38
2) Luxembourg-konventionen af 9. oktober 1982	39
3) Luxembourg-konventionen af 25. oktober 1982	39
3. Lugano-konventionen af 16. september 1988	39
Kapitel II — Spaniens og Portugals tiltrædelse af 1968-konventionen	41
Kapitel III — Indledende Bemærkninger	42
Kapitel IV — Tekniske tilpasninger af Bruxelles-konventionen ved konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse	42
1. Eksorbitante kompetenceregler (artikel 3)	42
2. De spanske og portugisiske retter, der har kompetence med hensyn til anvendelsen af konventionens afsnit III	43
3. Forholdet til gældende konventioner og til fællesskabsretsakter	43
a) Bilaterale konventioner (artikel 55 og 58)	43
b) Multilaterale konventioner (artikel 57)	43
c) Fællesskabsretsakter (artikel 57, stk. 3)	44
4. Særlig bemærkning vedrørende Spanien: Inddragelse af tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller i andre tilfælde	44
Kapitel V — ændringer overtaget fra Lugano-konventionen	44
1. Artikel 5, nr. 1: Arbejdskontrakter	44
2. Artikel 6, nr. 4: Forening af søgsmål in rem og søgsmål in persona	45
3. Artikel 16, nr. 1: Leje og forpagtning af fast ejendom	46
4. Artikel 17: Aftaler om kompetence	47
a) Kompetenceaftalernes form	47
b) Aftaler om retternes kompetence i sager om arbejdskontrakter	47
5. Artikel 21: Litispændens	48
6. Artikel 31 og 50: Fuldbyrdelsespåtegning	48
7. Artikel 52, stk. 3	48
8. Artikel 54: Overgangsbestemmelser	49
9. Artikel 54 a	49
Kapitel VI — Afsluttende bestemmelser	49
1. Det territoriale anvendelsesområde	49
2. Følgerne af udeladelsen af artikel 60	50
3. Ikrafttræden	51
Kapitel VII — Luxembourg-protokollen af 3. juni 1971	51
Tilpasninger af protokollen af 3. juni 1971	51
Kapitel VIII — Konklusioner	52

<i>Bilag I</i> : Oversigt over retsakternes offentliggørelse	53
<i>Bilag II</i> : Deltagerliste	54
<i>Bilag III</i> : Fortegnelse over de områder uden for Europa, hvis internationale forbindelser varetages af Det Forenede Kongerige	56

KAPITEL I

GENERELT

1. Indledende bemærkninger

1. I Rom-Traktatens artikel 220 fastsættes det bl.a., at Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs medlemsstater i det omfang, det er nødvendigt, indleder indbyrdes forhandlinger »for til fordel for deres statsborgere at sikre forenkling af formaliteter vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og voldgiftskendelser«.

Denne bestemmelse på dette specielle område grundlaget for et egentligt »europæisk retsområde«, der, som det vil fremgå af det følgende, vil komme til at række videre end de indbyrdes forbindelser mellem De Europæiske Fællesskabers medlemsstater.

2. I medfør af Rom-Traktatens artikel 220 er der indgået tre konventioner inden tiltrædelseskonventionen med Spanien og Portugal:

- 1) Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, der er blevet suppleret med protokollen af 3. juni 1971 vedrørende EF-Domstolens fortolkning af denne konvention.
- 2) Luxembourg-konventionen af 9. oktober 1978 om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af Bruxelles-konventionen og af protokollen af 1971.
- 3) Luxembourg-konventionen af 25. oktober 1982 om Grækenlands tiltrædelse af Bruxelles-konventionen, som tilpasset ved 1978-konventionen, og af 1971-protokollen.

Endvidere har forhandlingerne med medlemsstaterne i Den Europæiske Frihandels sammenslutning ført til Lugano-konventionen af 16. september 1988, der i meget vid udstrækning bygger på Bruxelles-konventionen af 1968, som tilpasset ved tiltrædelseskonventionerne af 1978 og 1982.

Inden konventionen vedrørende Spaniens og Portugals tiltrædelse kommenteres udtømmende, kunne en kort redegørelse for de tidligere indgåede konventioner være af en vis interesse.

2. Tidligere konventioner indgået i medfør af Rom-Traktatens artikel 220

1) Bruxelles-konventionen af 27. september 1968

3. Denne konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, blev indgået mellem de

seks oprindelige EF-medlemsstater. Det skal for ordens skyld bemærkes, at De Seks dengang bestod af Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene ⁽¹⁾. Denne konvention trådte i kraft den 1. februar 1973 mellem disse seks stater.

Den er suppleret med en protokol, undertegnet i Luxembourg den 3. juni 1971, ved hvilken der tillægges De Europæiske Fællesskabers Domstol kompetence til at fortolke den nævnte konvention ⁽²⁾. Protokollen trådte i kraft den 1. september 1975.

4. Bruxelles-konventionen bygger på følgende hovedprincipper ⁽³⁾:

- den gælder udelukkende for formueretlige forhold;
- den opstiller direkte kompetenceregler, dvs. kompetenceregler, der finder anvendelse fra retssagens begyndelse;
- sagsøgtens bopæl og ikke hans nationalitet betragtes som hovedregelen ved bestemmelse af retternes kompetence;
- denne regel kan kun fraviges i de tilfælde, der udtrykkeligt er nævnt i konventionen;
- sagsøgtens ret til at varetage sine interesser under sagen skal sikres i domsstaten;
- grundene til at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse er begrænsede for i størst muligt omfang at sikre fri bevægelighed for retsafgørelser i Fællesskabet;
- fremgangsmåden ved begæring om fuldbyrdelse spåtegning er standardiseret og forenklet;
- enhver stat, som bliver medlem af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, skal erklære sig indforstået med, at den nævnte konvention anvendes som grundlag for forhandlinger med henblik på at sikre gennemførelsen af Rom-Traktatens artikel 220; derimod kan de nød-

⁽¹⁾ Denne konvention er offentliggjort i EFT nr. L 299 af 31. 12. 1972 (den danske version er offentliggjort i EFT nr. L 304 af 30. 10. 1978). I tilknytning til denne konvention har P. Jenard udarbejdet en rapport, der er offentliggjort i EFT nr. C 59 af 5. marts 1979. Den omtales i denne rapport som Jenard-rapporten.

⁽²⁾ Denne protokol er offentliggjort i EFT nr. L 204 af 2. 8. 1975. Om dens betydning se s. 66-70 i Jenard-rapporten.

⁽³⁾ Se nærmere herom i punkt 13 i Jenard/Möller-rapporten. Om denne rapport se fodnote ⁽³⁾ på side 39 i nærværende rapport.

vendige tilpasninger fastsættes i særlige konventioner (artikel 63).

2) *Luxembourg-konventionen af 9. oktober 1978*

5. Som følge af Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritanniens og Nordirlands tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber (herefter De Ni) blev der indgået en ny konvention om disse tre staters tiltrædelse af Bruxelles-konventionen af 1968 og protokollen af 1971 ⁽¹⁾.
6. Denne konvention, der på én gang opfylder bestemmelserne i Rom-traktatens artikel 220 og i Bruxelles-konventionens artikel 63 trådte for så vidt angår Danmark i kraft den 1. november 1986 og for så vidt angår Det Forenede Kongerige den 1. januar 1987, mens den for Irlands vedkommende trådte i kraft den 1. juni 1988.
7. Konventionen af 9. oktober 1978 er således på nuværende tidspunkt i kraft mellem ni af Fællesskabets medlemsstater. Den indeholder en række ret så væsentlige ændringer i forhold til Bruxelles-konventionen, men selve hovedprincipperne, jf. punkt 4 ovenfor, er forblevet de samme.

3) *Luxembourg-konventionen af 25. oktober 1982*

8. Efter at Grækenland var blevet medlem af Fællesskaberne (herefter De Ti), blev Luxembourg-konventionen indgået den 25. oktober 1982, hvorved Grækenland tiltrådte Bruxelles-konventionen af 1968 og protokollen af 1971, som tilpasset ved konventionen af 1978 ⁽²⁾.

Denne konvention trådte den 1. april 1989 i kraft mellem Grækenland og de øvrige stater, der er parter i 1978-konventionen, med undtagelse af Det Forenede Kongerige, for hvilket land den trådte i kraft den 1. oktober 1989.

Den indebærer alene tekniske ændringer til Bruxelles-konventionen og protokollen af 1971 ⁽³⁾

3. **Lugano-konventionen af 16. september 1988**

9. Medlemsstaterne i Den Europæiske Frihandels-sammenslutning ⁽⁴⁾ ytrede på deres side ønske om at indgå en konvention med EF-medlemsstaterne, der skulle bygge på principperne i Bruxelles-konventionen af 1968.

Drøftelserne med henblik på indgåelsen af en sådan konvention, der indledtes i 1985, blev afsluttet relativt hurtigt. De udmøntedes i en konvention om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handels-sager, der åbnedes for undertegnelse den 16. september 1988 i Lugano efter en diplomatisk konference, der blev afholdt efter indbydelse fra den schweiziske forbundsregering ⁽⁵⁾.

10. Der skal ikke her gås nærmere i detaljer, men det skal dog bemærkes, at også Lugano-konventionen bygger på hovedprincipperne i Bruxelles-konventionen ⁽⁶⁾, og at en stor del af artiklerne heri er enslydende med artiklerne i Bruxelles-konventionen.

De ændringer, der på visse punkter er foretaget i forhold til Bruxelles-konventionen, kan for en dels vedkommende betragtes som forbedringer. Det var derfor naturligt at tage hensyn hertil under forhandlingerne på fællesskabsplan om Spaniens og Portugals tiltrædelse af Bruxelles-konventionen (se herom kapitel V).

Endelig er forholdet mellem Bruxelles-konventionen og Lugano-konventionen omhandlet i en særlig bestemmelse i sidstnævnte konvention (artikel 54b) ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Denne konvention, der blev undertegnet i Luxembourg den 9. oktober 1978, er offentliggjort i EFT nr. L 304 af 30. oktober 1978. I tilknytning til denne konvention har professor P. Schlosser udarbejdet en rapport, der er offentliggjort i EFT nr. C 59 af 5. marts 1979. Den omtales i denne rapport som »Schlosser-rapporten«.

⁽²⁾ Denne konvention er offentliggjort i EFT nr. L 388 af 31. december 1982. Professor D. Evrigenis og professor K. D. Kerameus har udarbejdet en rapport herom, der er offentliggjort i EFT nr. C 298 af 24. november 1986. Rapporten omtales i denne rapport som »Evrigenis/Kerameus-rapporten«.

⁽³⁾ Rådets Generalsekretariat har til brug for praktiserende jurister udarbejdet en ikke retligt bindende kodificeret udgave af de tre konventioner, dvs. 1968-, 1978- og 1982-konventionen, som det har offentliggjort i EFT nr. C 97 af 11. april 1983. Bilag I til denne rapport indeholder en oversigt over tidspunktet for disse forskellige retsakters offentliggørelse i EFT.

⁽⁴⁾ Følgende lande er på nuværende tidspunkt medlem af EFTA: Finland, Island, Norge, Sverige, Schweiz og Østrig.

⁽⁵⁾ Denne konvention er offentliggjort i EFT nr. L 319 af 25. november 1988. P. Jenard og G. Möller har i fællesskab udarbejdet en rapport herom. Den omtales i denne rapport som »Jenard/Möller-rapporten«.

⁽⁶⁾ Se herom ovenfor punkt 4.

⁽⁷⁾ Denne artikel lyder således:

»1. Denne konvention berører ikke De Europæiske Fællesskabers medlemsstaters anvendelse af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, undertegnet i Bruxelles den 27. september 1968, og protokollen om Domstolens fortolkning af nævnte konvention, undertegnet i Luxembourg den 3. juni 1971, som ændret ved konventionerne om tiltrædelse af nævnte konvention og protokol af stater, der har tiltrådt De Europæiske Fællesskaber, idet disse konventioner og protokollen i det følgende under ét benævnes »Bruxelles-konventionen«.

2. Nærværende konvention finder dog altid anvendelse:

Herom hedder det i Jenard/Möller-rapporten (punkt 14 til 16):

»Som allerede nævnt er der tale om to forskellige konventioner, selv om de har samme opbygning og en lang række af deres bestemmelser svarer til hinanden.

Forholdet mellem de to konventioners anvendelsesområde er omhandlet i artikel 54b. Det skal allerførst bemærkes, at denne artikel især vedrører retterne i EF-medlemsstaterne, eftersom de alene kan træffe afgørelse i medfør af begge konventioner. Retterne i EFTA-landene er således ikke forpligtet til at overholde bestemmelserne i Bruxelles-konventionen, da EFTA-landene ikke er parter i denne konvention.

Artikel 54b berører dog retterne i EFTA-landene i det omfang, man for klarhedens skyld har fundet det hensigtsmæssigt i denne artikel at præcisere visse bestemmelser vedrørende litispændens, indbyrdes sammenhængende krav og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Artikel 54b har følgende indhold:

Ifølge denne artikels stk. 1 finder Bruxelles-konventionen fortsat anvendelse mellem EF-medlemsstaterne indbyrdes.

(Fortsat)

- a) i spørgsmål om retternes kompetence, såfremt sagsøgte har bopæl i en stat, der er kontraherende part i denne konvention, men som ikke er medlem af De Europæiske Fællesskaber, eller såfremt der i henhold til artikel 16 eller 17 i denne konvention tillægges retterne i en sådan kontraherende stat kompetence;
 - b) i spørgsmål om litispændens eller indbyrdes sammenhængende krav som omhandlet i artikel 21 og 22, når sagen er anlagt i en kontraherende stat, der ikke er medlem af De Europæiske Fællesskaber, og i en kontraherende stat, der er medlem af De Europæiske Fællesskaber;
 - c) i spørgsmål om anerkendelse og fuldbyrdelse, hvor enten domsstaten eller den stat, som begæringen rettes til, ikke er medlem af De Europæiske Fællesskaber.
3. Anerkendelse eller fuldbyrdelse kan foruden af de i afsnit III nævnte grunde nægtes, hvis den kompetence-regel, på grundlag af hvilken retsafgørelsen er truffet, er en anden end den, der følger af denne konvention, og hvis anerkendelse eller fuldbyrdelse begæres over for en part, der har bopæl i en kontraherende stat, der ikke er medlem af De Europæiske Fællesskaber, medmindre retsafgørelsen med anden hjemmel kan anerkendes eller fuldbyrdes i henhold til gældende ret i den stat, begæringen rettes til.»

Dette gælder navnlig:

- a) hvis en person, uanset nationalitet, der har bopæl i en af disse stater, f.eks. Frankrig, indstævnes for en ret i en anden af disse stater, f.eks. Italien. Sagsøgers nationalitet og bopæl er uden betydning;
- b) hvis en retsafgørelse afsiges i en EF-medlemsstat, f.eks. Frankrig, og skal anerkendes eller fuldbyrdes i en anden af disse stater, f.eks. Italien.

Bruxelles-konventionen finder ligeledes anvendelse, hvis en person, der har bopæl uden for den EF-medlemsstats område og uden for enhver anden stat, der er part i Lugano-konventionen, f.eks. USA, indstævnes for en ret i en EF-medlemsstat (Bruxelles-konventionens artikel 4).

I alle tre tilfælde er EF-Domstolen i medfør af 1971-protokollen kompetent til at tage stilling til eventuelle fortolkningsproblemer i forbindelse med Bruxelles-konventionen.

Derimod skal en ret i en EF-medlemsstat i henhold til stk. 2 anvende Lugano-konventionen:

- 1) såfremt sagsøgte har bopæl i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA, eller i medfør af konventionens artikel 8 eller 13 anses for at have bopæl der. Hvis f.eks. en person, der har bopæl i Norge, indstævnes for en fransk ret, er denne ret kun kompetent for så vidt angår de tilfælde, der er omhandlet i Lugano-konventionen. Navnlig vil de såkaldte eksorbitante kompetenceregler, der er omhandlet i Bruxelles-konventionens artikel 4, ikke kunne gøres gældende over for vedkommende;
- 2) såfremt der foreligger enekompetence (artikel 16) eller er indgået en prorogationsaftale (artikel 17), hvorved kompetencen tillægges retterne i et EFTA-land. Retterne i EF-medlemsstaterne kan f.eks. ikke påkende en tvist vedrørende rettigheder over for en fast ejendom, der er beliggende i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA; dette gælder uafhængigt af bestemmelser i Bruxelles-konventionens artikel 16, nr. 1, der kun finder anvendelse, såfremt ejendommen er beliggende i en stat, der er part i 1968-konventionen;
- 3) i spørgsmål om anerkendelse og fuldbyrdelse i en EF-medlemsstat af en retsafgørelse afsagt i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA (stk. 2, litra c)).

Stk. 2 bestemmer endvidere, at Lugano-konventionen finder anvendelse i tilfælde af fuldbyrdelse i et EFTA-land, der er part i Lugano-konventionen, af en retsafgørelse, der er truffet i en EF-medlemsstat.

Bestemmelsen omhandler ikke eventuelle konflikter mellem de to konventioner, men den har dog til formål at afgrænse dem over for hinanden. Det er således indlysende, at Bruxelles-konventionen ikke kan anvendes, hvis en retsafgørelse er truffet i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA, og skal fuldbyrdes enten i en EF-medlemsstat eller i et EFTA-land.

- 4) Artikel 54b indeholder desuden bestemmelser om litispendens (jf. artikel 21) og indbyrdes sammenhængende krav (artikel 22). Ifølge stk. 2, litra b), i artikel 54b, skal retten i en EF-medlemsstat anvende disse artikler i Lugano-konventionen, hvis et søgsmål mod samme genstand eller vedrørende et konnekst krav anlægges ved en ret i et EFTA-land.

Formålet med at medtage disse bestemmelser, hvilket også er sket af klarhedshensyn, er dels af fjerne enhver tvivl, dels at undgå, at der træffes indbyrdes modstridende retsafgørelser i de forskellige involverede stater.

- 5) Endelig fastsættes det i stk. 3 i artikel 54b, at retten i et EFTA-land vil kunne nægte at anerkende eller fuldbyrde en retsafgørelse, der er truffet i en EF-medlemsstat, når retten i denne stat har støttet sin kompetence på andre bestemmelser end dem, der er indeholdt i Lugano-konventionen, og den part, over for

hvem, der begæres anerkendelse eller søges opnået fuldbyrdelse, er bosat i en kontraherende stat, der er medlem af EFTA.

Denne nægtelsesgrund følger sig til de i artikel 28 omhandlede grunde. Der er i hovedsagen tale om en garanti, som EFTA-landene har ønsket. Sådanne tilfælde må anses for at ville forekomme relativt sjældent, eftersom de to konventioners kompetanceregler ligger meget tæt op ad hinanden, men de er dog tænkelige. Et sådant tilfælde ville f.eks. opstå, hvis retten i en EF-medlemsstat i forbindelse med en retsafgørelse i en sag om arbejdskontraktlige forhold fejlagtigt havde støttet sin kompetence over for en person, der har bopæl i et EFTA-land, enten på artikel 4 eller artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen, dvs. på en regel, der strider mod artikel 5, nr. 1, i Lugano-konventionen, der indeholder en specifik bestemmelse om arbejdskontrakter, eller — stadig i forbindelse med arbejdskontrakter — på en aftale om retternes kompetence, indgået før tvistens opståen (artikel 17).

For at lette fri bevægelighed for retsafgørelser vil afgørelsen dog blive anerkendt og fuldbyrdet, såfremt dette kan ske efter gældende ret i den stat, begæringen rettes til, navnlig reglerne om udenlandske retters kompetence.

- 6) For nemheds skyld er der i de ovenfor anførte eksempler anvendt udtrykket »EFTA-lande«. Det siger sig selv, at de samme bestemmelser gælder for lande, der uden at være medlemmer af EØF eller EFTA, måtte have tiltrådt Lugano-konventionen (jf. artikel 62, stk. 1, litra b)).«

KAPITEL II

SPANIENS OG PORTUGALS TILTRÆDELSE AF 1968-KONVENTIONEN

11. I henhold til artikel 3, stk. 2, i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber, forpligter »de nye medlemsstater sig til at tiltræde de i EØF-Traktatens artikel 220 forudsete overenskomster . . . samt protokollerne vedrørende Domstolens fortolkning af disse overenskomster, undertegnet af Fællesskabet i dets oprindelige eller udvidede sammensætning, og med dette mål for øje at indlede forhandlinger med de nuværende

medlemsstater med henblik på at foretage de nødvendige tilpasninger deraf«⁽¹⁾.

Den eneste nugældende konvention, der bygger på artikel 220, er Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 som tilpasset ved 1978-konventionen og 1982-konventionen.

⁽¹⁾ EFT nr. L 302 af 15. november 1985.

12. På foranledning af de to landes regeringer blev der nedsat en ad hoc-gruppe, som holdt sit første møde i Bruxelles den 20. februar 1989 under forsæde af A. Boixareu Carrera, første ambassadesekretær ved Spaniens faste repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber.

Til rapportører udpegede De Faste Repræsentanters Komité Martinho de Almeida Cruz, førsteinstansdommer, juridisk råd ved Portugals faste repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber, Manuel Desantes Real, professor ved det juridiske fakultet ved universitetet i Alicante, og Paul Jenard, tidligere direktør i det belgiske udenrigsministerium.

Ad hoc-gruppen holdt tre møder mellem den 20. februar og den 10. april 1989 ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ En deltagerliste findes i bilag II.

13. I denne rapport omtales:

- tekniske ændringer i forhold til Bruxelles-konventionen (kapitel IV);
- ændringer som følge af Lugano-konventionen (kapitel V).

Endvidere vil de afsluttende bestemmelser i tiltrædelseskonventionen, særlig bestemmelserne om konventionens ikrafttræden og dens territoriale anvendelsesområde, blive behandlet særligt indgående (kapitel VI).

Ændringerne til protokollen af 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen, der ganske vist kun er af teknisk art, er omhandlet i et særskilt kapitel (kapitel VII).

KAPITEL III

INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

I denne rapport henvises der for tydelighedens skyld til de tilsvarende artikler i Bruxelles-konventionen. Artikel 1 og 2 i tiltrædelseskonventionen har dog ikke noget modstykke i Bruxelles-konventionen.

Artikel 1, der omhandler Spaniens og Portugals tilsagn om at tiltræde Bruxelles-konventionen som tilpasset ved senere konventioner, giver ikke anledning til særlige bemærkninger.

I *artikel 2* bestemmes det bl.a., at de formelle tilpasninger af nævnte konventioner findes i 1989-konventionens bilag I, der udgør en integrerende del af konventionen. Formålet med denne bestemmelse er af sikkerhedshensyn at tilpasse de forskellige sproglige versioner til de sproglige versioner af Lugano-konventionen, da der under forhandlingerne om denne konvention blev konstateret visse mindre unøjagtigheder i teksterne til de tidligere konventioner. Da bilag I udgør en integrerende del af tiltrædelseskonventionen, er det de således tilpassede tekster, der har gyldighed.

KAPITEL IV

TEKNISKE TILPASNINGER AF BRUXELLES-KONVENTIONEN VED KONVENTIONEN OM SPANIENS OG PORTUGALS TILTRÆDELSE

14. Tilpasningerne vedrører udelukkende:

- eksorbitante kompetenceregler (artikel 3 (artikel 3))
- en fortegnelse over de spanske og portugisiske retter, der har kompetence med hensyn til anvendelsen af afsnit III om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser
- bilaterale konventioner, der berøres af tiltrædelseskonventionen.

1. Eksorbitante kompetenceregler (artikel 3 (artikel 3))

15. Portugal:

Det drejer sig om artikel 65, stk. 1, litra c), og stk. 2, samt artikel 65 A, litra c), i civil-procesloven og om artikel 11 i procesloven om arbejdsforhold.

Denne bestemmelse i artikel 3 i tiltrædelseskonventionen, der allerede findes i Lugano-konventio-

nens artikel 3, har efter nærmere oplysninger fra den portugisiske delegation givet anledning til følgende bemærkninger i Jenard/Möller-rapporten (punkt 31):

»I henhold til artikel 65 i kapitel II i den portugisiske civilproceslov kan en udenlandsk statsborger sagsøges ved en portugisisk ret, når

- (stk. 1, litra c)) sagsøger er portugisisk, og hvis han, i det omvendte tilfælde, vil kunne sagsøges ved retterne i den stat, hvor sagsøgte er statsborger;
- (stk. 2) den kompetente ret efter portugisisk lovgivning er retten på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, hvis denne er udenlandsk statsborger og har opholdt sig i Portugal i over seks måneder eller tilfældigt befinder sig på portugisisk område, i sidstnævnte tilfælde dog på den betingelse, at den forpligtelse, som tvisten angår, er indgået i Portugal.

I medfør af den portugisiske civilproceslovs artikel 65 A, litra c), har portugisiske retter enekompetence i sager om arbejdsforhold, hvis en af parterne har portugisisk nationalitet.

Artikel 11 i procesloven om arbejdsforhold tillægger de portugisiske arbejdsretter kompetence i tvister, der vedrører en portugisisk arbejdstager, såfremt arbejdskontrakten er indgået i Portugal.«

16. Spanien:

Artikel 21 og 25 i den spanske Ley Orgánica del Poder Judicial af 1. juli 1985 om den internationale kompetence, der er tillagt spanske civile retter, herunder retter med kompetence til at pådømme arbejdsmarkeds- og socialsikrings spørgsmål, er direkte inspireret af Bruxelles-konventionen, selv om de ikke er affattet på et bilateralt grundlag. Det må således bemærkes, at der ikke findes eksorbitante kompetenceregler på dette område i Spanien.

Under alle omstændigheder vil en eventuel eksorbitant kompetenceregel, hvis en sådan skulle findes, ikke kunne påberåbes, eftersom den angivelse, der skal indføres i konventionens artikel 3 ikke er udtømmende, da opregningen i denne artikel ikke er udtømmende, men alene tjener til eksempel.

2. De spanske og portugisiske retter, der har kompetence med hensyn til anvendelsen af konventionens afsnit III

17. Der er overvejende tale om tekniske ændringer.

De formelle tilpasninger af artikel 32 til 41 (artikel 10 til 13) vedrører udelukkende de kompetente ret-

ter og de former for retsmidler, der kan iværksættes over for deres afgørelser.

For så vidt angår Portugal skal det bemærkes, at udtrykket »appel vedrørende et retligt spørgsmål«, der anvendes i artikel 37 og 41, indebærer en begrænsning af indsigelsesgrundene til kun at omfatte retskrænkelse under udelukkelse af indsigelse mod en fejlagtig vurdering af de faktiske omstændigheder.

3. Forholdet til gældende konventioner og til fællesskabsretsakter

a) *Bilaterale konventioner* (artikel 55 (artikel 18))

18. Fortegnelsen over bilaterale konventioner om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser (af general karakter) vedrører de konventioner, som Spanien har indgået med Frankrig, Italien og Forbundsrepublikken Tyskland. Portugal har ikke indgået sådanne konventioner med EF-medlemsstater.

Angående betydningen af Bruxelles-konventionens artikel 55 henvises til side 59 i Jenard-rapporten.

Artikel 58 (artikel 20): Konventionen mellem Frankrig og Schweiz

19. Under forhandlingerne om tiltrædelseskonventionen fandt man det hensigtsmæssigt at få klarlagt rækkevidden af artikel 58 i konventionen af 1968 om anvendelsen af konventionen mellem Frankrig og Schweiz om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af domme i borgerlige sager, undertegnet den 15. juni 1969 i Paris.

Den opmærksomhed, der er blevet denne konvention til del, skyldes ikke dens mangeårige eksistens, men simpelthen, at den ophører med at have virkning, når Lugano-konventionen træder i kraft mellem Frankrig og Schweiz. Man har i den forbindelse ønsket at undgå uoverensstemmelser mellem Bruxelles-konventionen og Lugano-konventionen.

b) *Multilaterale konventioner* (artikel 57 (artikel 19))

20. Dette emne er omhandlet i artikel 57. Denne artikels stk. 2 indeholder langt mere detaljerede regler for løsning af konflikter mellem Bruxelles-konventionen og konventioner vedrørende et særligt område. Denne bestemmelse blev vedtaget i forbindelse med tiltrædelseskonventionen af 1978 (se punkt 238 til 246 i Schlosser-rapporten). Af forståelsesmæssige grunde har man fundet det ønskeligt

at indsætte den uændret i artikel 57, stk. 2, ligesom det skete i Lugano-konventionen, som den dog adskiller sig en smule fra, fordi man har ønsket en højere grad af fri bevægelighed for retsafgørelser i Fællesskabet (se punkt 81 til 83 i Jenard/Möller-rapporten).

c) *Fællesskabsretsakter* (artikel 57, stk. 3 (artikel 1))

21. Denne bestemmelse, der findes i 1978-konventionen, er overtaget uændret.

Det bemærkes, at der hidtil ikke er vedtaget nogen fællesskabsretsakt (forordning eller direktiv), der indeholder bestemmelser om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Der er ingen tvivl om, at spørgsmålet vedrørende fællesskabsretsakter stiller sig væsentligt anderledes for så vidt angår forbindelserne mellem Fællesskabets medlemsstater indbyrdes, dvs. i forbindelse med konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse, end for så vidt angår forbindelserne med tredjestater. Det er derfor naturligt, at tiltrædelseskonventionen på dette punkt afviger fra Lugano-konventionen (se protokol nr. 3 og erklæringen hertil samt punkt 120 til 128 i Jenard/Möller-rapporten).

4. Særlig bemærkning vedrørende Spanien: Inddragelse af tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller i andre tilfælde

22. I den spanske retsorden findes der ikke udtrykkelige regler om tredjemands inddragelse i en sag, og det forhold, at der ikke findes passende proceduremæssige regler på dette område, giver anledning til usikkerhed med hensyn til, hvilken fremgangsmåde der skal følges. Denne retlige lakune er blevet stærkt kritiseret af retsvidenskaben, og der er udtrykt ønske om, at den udfyldes i nærmeste fremtid. Dette betyder imidlertid ikke, at man ikke allerede accepterer en sådan ordning inden for bestemte områder af retspraksis eller i borgerlige love på visse områder; dette gælder f.eks. artikel 124, stk. 3, i lov nr. 11 af 20. marts 1986 om paten-

ter og borgerlig lovbogs artikel 1482⁽¹⁾ om vindikation. Det er sidstnævnte bestemmelse, der i almindelighed vil kunne tænkes at finde anvendelse på tredjemands inddragelse i en sag ved enten ad citation eller procesunderretning. Under forhandlingerne mellem Det Europæiske Fællesskabs medlemsstater og medlemsstaterne i Den Europæiske Frihandelssammenslutning blev det derfor anset for hensigtsmæssigt at medtage denne bestemmelse i artikel Vi protokol nr. 1. Der henvises til den nævnte artikel 1482, selv om det kun er indirekte, i borgerlig lovbogs artikel 638 (gaver), artikel 1145 (solidarisk hæftelse), artikel 1529 (overdragelse af fordringer), artikel 1540 (byttekontrakter), artikel 1553 (leje og forpagtning), artikel 1681 (selskabsdeltageres hæftelse), artikel 1830 (kautionist) og artikel 1831 (medkautionist) osv.

Da spørgsmålet blev rejst under forhandlingerne om Spaniens og Portugals tiltrædelse af Bruxelleskonventionen, konkluderede den spanske delegation, at retspraksis på dette område måske inden længe ville udvikle sig ud over det begrænsede tilfælde i borgerlig lovbogs artikel 1482. Det forekom derfor mere hensigtsmæssigt at undlade at medtage Spanien i artikel V i protokol nr. 1, idet der dog ikke bør være nogen forskel i fortolkningen af Lugano-konventionen og Bruxelleskonventionen.

⁽¹⁾ Den spanske borgerlige lovbogs artikel 1482 lyder således:

»En køber, der er part i et vindikationssøgsmål, skal inden for den i civilprocesloven fastsatte frist for afgivelse af svar kræve, at sagsanlægget forkyndes for sælger/sælgerne hurtigst muligt. Forkyndelsen sker efter de i civilprocesloven fastsatte bestemmelser om udtagning af stævning mod sagsøgte. Fristen for købers afgivelse af svar suspenderes indtil udløbet af de frister, der er fastsat for sælgers/sælgerens fremmøde i retten og afgivelse af svar, hvilke frister svarer til de frister, der i civilprocesloven er fastsat for alle sagsøgte, og som begynder at løbe fra den i stk. 1 i denne artikel omhandlede forkyndelse. Giver personer, der er tilsagt til at møde for retten i forbindelse med en vindikationssag, ikke fremmøde efter de foreskrevne former og inden for de fastsatte frister, forlænges købers frist for afgivelse af svar.«

KAPITEL V

ÆNDRINGER OVERTAGET FRA LUGANO-KONVENTIONEN

1. Artikel 5, nr. 1 (artikel 4): Arbejdskontrakter

23. a) EFTA-landene anmodede under forhandlingerne om Lugano-konventionen om, at arbejdskontrakter for så vidt angår artikel 5 og artikel 17 (angående sidstnævnte artikel se nedenfor punkt 27) blev omhandlet i selvstændige bestemmelser for at udmønte den fortolk-

ning, som Domstolen flere gange havde givet på dette område (se navnlig Domstolens dom af 26. maj 1982, Ivenel/Schwab, sag 133/81, sml. 1982, s. 1981, og Domstolens dom af 15. januar 1987, Shenavai/Kreischer, sag 266/85, sml. 1987, s. 239 til 257). Ifølge den nye artikel 5, nr. 1, i Lugano-konventionen skal »det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes« i forbindelse med sager

vedrørende arbejdskontrakter forstås som det sted, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde; hvis han ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, er dette sted dér, hvor den virksomhed, som har antaget ham, er beliggende (se punkt 36 til 44 i Jenard/Möller-rapporten).

- b) Efter at Lugano-konventionen var undertegnet, blev gruppen bekendt med Domstolens dom af 15. februar 1989 (Six constructions/Humbert, sag 32/88). I denne sag havde den franske kassationsret bl.a. forelagt Domstolen følgende spørgsmål: »Hvilken forpligtelse skal lægges til grund med henblik på anvendelsen af artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968, når de i sagen fremsatte krav støttes på forpligtelser i henhold til en arbejdskontrakt, der er indgået mellem en arbejdstager med bopæl i Frankrig og et selskab med hjemsted i Belgien, og selskabet har udsendt arbejdstageren til flere forskellige lande uden for Fællesskabets område?«

Selv om Domstolen i konklusionen til denne dom nøjes med at erindre om, at konventionens artikel 5, nr. 1, »skal fortolkes således, at den forpligtelse, der skal lægges til grund i sager om arbejdsaftaler, er den, som er karakteristisk for sådanne aftaler, især forpligtelsen til at udføre det aftalte arbejde«, understreger den *obiter dictum* nødvendigheden af at sikre beskyttelse af den part, som ud fra en social betragtning må anses for at være den svageste part, nemlig arbejdstageren, og konkluderer, at det som følge af arbejdskontraktens særlige beskaffenhed ikke er berettiget at fortolke konventionens artikel 5, nr. 1, således, at den åbner mulighed for at tage det sted, hvor den virksomhed, der har antaget arbejdstageren, er beliggende, i betragtning, hvis det er vanskeligt eller endog umuligt at fastslå, i hvilken stat arbejdet er udført.

- c) Med den valgte løsning har man forsøgt at forbedre Lugano-konventionen uden at fravige den unødigt og samtidig følge de af Domstolen afstukne retningslinjer med hensyn til beskyttelse af den svageste part i de kontraktforhold (samme beskyttelseshensyn har gjort sig gældende i forbindelse med artikel 17, nr. 5, se nedenfor punkt 27). Det blev således vedtaget, at hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, gælder den i Lugano-konventionens artikel 5, nr. 1, in fine, opstillede formodning kun i det omfang, den er til fordel for arbejdstageren. For at undgå

enhver tvivl præciseres det i teksten, at arbejdstageren kan anlægge sag enten ved retten på det sted, hvor den virksomhed (⁽¹⁾), der har antaget ham, var beliggende på tidspunktet for ansættelsen, eller ved retten på det sted, hvor virksomheden var beliggende ved sagens anlæg. Denne præcisering forekom nødvendig i lyset af de drøftelser, der fandt sted i gruppen om betydningen af Six constructions/Humbert-dommen.

- d) Dette ønske om at beskytte arbejdstageren indebærer, at udtrykket »i et bestemt land« også omfatter det tilfælde, hvor arbejdet helt eller delvis udføres uden for Fællesskabets område.
- e) Det følger af denne bestemmelse, at i tilfælde af en tvist mellem en arbejdsgiver og en arbejdstager i tilfælde, hvor arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land (uanset om der er tale om en EF-medlemsstat eller ej),
- 1) kan arbejdsgiver kun sagsøge arbejdstager ved det i artikel 2 omhandlede almindelige værneting
 - 2) kan arbejdstager sagsøge arbejdsgiver ved det i artikel 2 omhandlede almindelige værneting eller ved den i artikel 5, nr. 1, in fine, omhandlede ret (retten på det sted, hvor den virksomhed, som har antaget arbejdstageren, er eller var beliggende).

2. Artikel 6, nr. 4 (artikel 5):

Forening af søgsmål in rem og søgsmål in persona

24. Denne bestemmelse er taget ordret fra Lugano-konventionen. Jenard/Möller-rapporten (punkt 46 til 47) kommenterer den således:

»Når en person har pant i fast ejendom, har ejeren af den pågældende ejendom meget ofte tillige en personlig forpligtelse, som følger af den gældsforpligtelse, for hvilken pantsætningen tjener som sikkerhed. Dette er grunden til, at visse staters retsregler åbner mulighed for at forene et søgsmål vedrørende en personlig forpligtelse, der påhviler ejeren af en fast ejendom, med en sag med henblik på salg af denne ejendom ved tvangsauktion. Dette

(¹) Udtrykket »virksomhed« skal ligesom i forbindelse med Lugano-konventionen forstås i bred forstand og refererer sig navnlig til enhver enhed, såsom en filial eller et agentur, der ikke er en juridisk person (se punkt 43 i Jenard/Möller-rapporten). Se endvidere angående begrebet virksomhed Domstolens dom af 22. november 1978 (sag Somafer/Ferngas, 33/78, sml. 1978, s. 2183 til 2195) og af 19. december 1987 (sag Schotte/Rothschild, 218/86, EFT nr. C 2 af 6. januar 1988, s. 3.).

forudsætter naturligvis, at retten på det sted, hvor ejendommen er beliggende, ligeledes er kompetent til at påkende sager vedrørende den personlige forpligtelse, der påhviler ejeren.

Man har ment, at det ville være praktisk at have mulighed for at forene en sag vedrørende en personlig forpligtelse, der påhviler ejeren af en fast ejendom, med en sag med henblik på salg af denne ejendom ved tvangsauktion i de stater, hvor en sådan forening af sager er mulig. Man har derfor anset det for hensigtsmæssigt at optage en bestemmelse i konventionen, hvorefter en person, der har bopæl i en kontraherende stat, i sager om kontraktforhold, såfremt sagen kan forenes med en sag om tinglige rettigheder over fast ejendom med samme sagsøgte, ligeledes kan sagsøges ved retten i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende.

Lad os til anskueliggørelse af dette spørgsmål antage, at en person, der har bopæl i Frankrig, ejer en fast ejendom, der er beliggende i Norge. Denne person har optaget et lån mod pant i den faste ejendom i Norge. Dersom kreditor, hvis lånet ikke indfris ved forfald, ønsker at anlægge sag med henblik på salg af den faste ejendom ved tvangsauktion, er den norske ret enekompetent i medfør af artikel 16, stk. 1. I medfør af samme bestemmelse er denne ret imidlertid også kompetent til at påkende et søgsmål anlagt mod ejeren af den faste ejendom vedrørende den personlige forpligtelse, der påhviler ham som følge af gældsforpligtelsen, hvis kreditor ønsker at forene dette søgsmål med et søgsmål med henblik på salg af den faste ejendom ved tvangsauktion.

Det siger sig selv, at denne kompetenceregulering ikke kan stå alene. Den skal nødvendigvis udfyldes med retlige kriterier for, hvornår en sådan forening af sager kan finde sted. Lugano-konventionen berører således ikke bestemmelser, der allerede eksisterer, eller som i fremtiden vil kunne indføres i de kontraherende staters retssystemer, for så vidt angår forening af sager af ovennævnte type.

Det turde dog være overflødigt at gøre opmærksom på, at de to søgsmål, som i henhold til det nævnte stykke vil kunne forenes, skal være anlagt af samme rekvirent. Udtrykket »samme rekvirent« omfatter naturligvis også en person, til hvem en anden person har overdraget sine rettigheder, eller hans retssuccessor.

3. Artikel 16, nr. 1 (artikel 6): Leje og forpagtning af fast ejendom

25. a) Gruppen besluttede under hensyn til Lugano-konventionen og hensigten hos Bruxelles-kon-

ventionens forfattere, jf. side 35 i Jenard-rapporten og punkt 164 i Schlosser-rapporten, at indsatte et nyt litra b) i artikel 16, nr. 1, med en særlig bestemmelse om lejemål af kortere varighed. Denne præcisering var nødvendig, fordi Domstolen som følge af affattelsen af artikel 16, nr. 1, i 1968-konventionen havde været nødsaget til at fortolke denne bestemmelse efter bogstaven og fastslå, at den finder anvendelse på alle søgsmål vedrørende betaling af leje, herunder også søgsmål angående lejemål af kortere varighed vedrørende en feriebolig (dom af 15. januar 1985, Rösler/Rottwinkel, sag 241/83, sml. 1985, s. 99 til 129).

- b) På baggrund af Domstolens fortolkning af artikel 16, nr. 1, tilkendegav EFTA-landene og flere EF-medlemsstater interesse for at der blev indsat en bestemmelse om lejemål af kortere varighed i konventionen. Med henblik herpå nåede man til enighed om at tilføje et nyt litra b), i artikel 16, nr. 1 (se punkt 49 ff. i Jenard/Möller-rapporten).
- c) Den løsning, der er valgt i tiltrædelseskonventionen, afviger fra løsningen i Lugano-konventionen. Den er for det første mere snæver: ifølge litra b) kan sagsøger ligeledes anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har bopæl, hvis der er tale om leje- og forpagtningskontrakter vedrørende fast ejendom, der er indgået til midlertidig privat brug for et tidsrum af højst seks på hinanden følgende måneder — hvilket navnlig tager sigte på kontrakter vedrørende ferieboliger, dog kun dersom lejer/forpagter eller ejer er en fysisk person, der har bopæl i samme kontraherende stat. Juridiske personer er ikke medtaget, da de normalt har til formål at drive erhvervsvirksomhed.

For det andet er der ikke til denne bestemmelse knyttet nogen mulighed for at tage forbehold, da man har anset det for at være vanskeligt foreneligt med en konvention, der bygger på Rom-Traktatens artikel 220. Der erindres om, at artikel I b i protokol nr. 1 til Lugano-konventionen indeholder en mulighed for at tage forbehold, idet en kontraherende stat kan erklære, at den hverken agter at anerkende eller fuldbyrde retsafgørelser i sager om leje eller forpagtning af fast ejendom, hvis den pågældende ejendom er beliggende på dens

område, også selv om leje- eller forpagtningskontrakten er af den i artikel 16, nr. 1, litra b), omhandlede type, og den kompetence, der er tillagt retten i domsstaten, udelukkende hviler på sagsøgtens bopæl i domsstaten (se punkt 53 i Jenard/Möller-rapporten).

- d) Som allerede understreget i punkt 54 i Jenard/Möller-rapporten finder bestemmelserne i artikel 16, nr. 1, kun anvendelse, »hvis ejendommen er beliggende på en kontraherende stats område. Teksten er tilstrækkelig klar på dette punkt. Hvis ejendommen er beliggende på en tredjestats område, finder andre bestemmelser i konventionen anvendelse, f.eks. artikel 2, hvis sagsøgte har bopæl på en kontraherende stats område, og artikel 4, hvis han har bopæl på en tredjestats område, osv.«.

4. Artikel 17 (artikel 7): Aftaler om kompetence

a) *Kompetenceaftalernes form*

26. Også artikel 17, stk. 1, er overtaget ordret fra Lugano-konventionen.

Jenard/Möller-rapporten (punkt 55 til 59) omtaler dette spørgsmål temmelig udførligt, og det kan i korthed siges, at kompetenceaftaler efter de nye løsninger, der er vedtaget, skal indgås:

- enten skriftligt eller mundtligt med skriftlig bekræftelse, hvilket svarer til 1968-konventionen;
- eller i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold; se herom Domstolens dom af 14. december 1976, sag 25/76, Segoura/Bonakdarian, sml. 1976, s. 1851 til 1863;
- eller inden for international handel, i en form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til (hvilket svarer til de ændringer af 1968-konventionen, der er foretaget med 1978-konventionen), men herudover skal denne sædvane »inden for sådan handel« være »almindeligt kendt og regelmæssigt fulgt af parter i kontrakter af samme type inden for den pågældende handelsbranche«.

Disse supplerende bestemmelser i forhold til 1978-konventionen er taget fra artikel 9, stk. 2, i Wienerkonventionen af 1980 om kontrakter vedrørende internationale varekøb.

- b) *Aftaler om retternes kompetence i sager om arbejdskontrakter*
(artikel 17, stk. 5 (artikel 7))

27. a) Dette stykke vedrører aftaler om retternes kompetence i sager om individuelle arbejdskontrakter.

Spørgsmålet er ikke udtrykkeligt behandlet i nogen særskilt bestemmelse i Bruxelleskonventionen af 1968 som tilpasset ved 1978-konventionen og 1982-konventionen, men det har givet anledning til en EF-dom fra Domstolen herom ⁽¹⁾.

- b) EFTA-landenes repræsentanter foreslog under forhandlingerne om Lugano-konventionen, at der i artikel 17 indsattes et nyt stykke, hvorefter aftaler om retternes kompetence i sager om individuelle arbejdskontrakter kun skulle være tilladt, såfremt de var indgået efter tvistens opståen. Tilføjelsen blev godkendt, da det blev anset, at der bag denne bestemmelse lå et ønske om at beskytte arbejdstageren, der ud fra en social og økonomisk betragtning må anses for at være den svageste part i kontraktforholdet (se punkt 60 i Jenard/Möller-rapporten).

- c) Det var i forbindelse med tiltrædelseskonventionen helt naturligt at behandle denne ændring af Lugano-konventionen i forhold til Bruxelleskonventionen særligt indgående også i betragtning af Domstolens dom af 15. februar 1989, hvor den i præmisserne ligeledes lægger særlig vægt på beskyttelsen af den svageste part, dvs. arbejdstageren (sag 32/88, Six constructions/P. Humbert, EFT nr. C 62 af 11. marts 1989, side 7, se også ovenfor punkt 23).

- d) Den løsning, der er valgt i tiltrædelseskonventionen, afviger fra løsningen i Lugano-konventionen derved, at der lægges yderligere vægt på beskyttelsen af arbejdstageren.

Man har med andre ord anset løsningen i Lugano-konventionen for at være for drastisk; det ville navnlig være tilfældet, hvis en aftale om retternes kompetence, der er indgået inden tvistens opståen, efter arbejdstagerens egen opfattelse kunne have været til hans fordel. Det er derfor i det nye stk. 5 i konventionens artikel 17 fastsat, at en aftale om retternes kompetence kun er gyldig, såfremt den er indgået, efter at tvisten er opstået — hvilket svarer til Lugano-konventionen — eller såfremt »ar-

⁽¹⁾ Se Domstolens dom af 13. november 1979 i sag 25/79 Sanicentral/Collin, sml. 1979, s. 3423 til 3431.

bejdstageren påberåber sig den med henblik på at anlægge sag ved en anden ret end retterne på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, eller de i artikel 5, nr. 1. nævnte retter«, hvilket er en mindre kategorisk løsning end Lugano-konventionens bestemmelse.

e) Det følger af denne bestemmelse:

- 1) at en arbejdstager i en tvist med en arbejdsgiver kan anlægge sag ved det aftalte værneting, også selv om aftalen om retternes kompetence er indgået inden tvistens opståen
 - 2) at en arbejdstager efter ordlyden af den nye bestemmelse kun har denne mulighed, når han selv indbringer sagen for den udpegede ret, og at han ikke kan benytte denne mulighed som en undtagelse, f.eks. hvis han indstævnes for retten på det sted, hvor han har bopæl. Når man ikke har indrømmet arbejdstageren sidstnævnte mulighed, skyldes det hensynet til retssikkerheden og ønsket om at undgå forhalinger
 - 3) endelig er det i det tilfælde, hvor en aftale om retternes kompetence tillægger en ret i sagsøgte bopælsstat kompetence, den således specielt udpegede ret, der er kompetent, hvis konventionen påberåbes af arbejdstageren. Begrundelsen herfor er, at det er arbejdstagerens valg, der bør være afgørende, og endvidere, at de kontraherende staters retssystemer ikke alle indeholder ensartede bestemmelser om arbejdstagerbeskyttelse.
- f) Ifølge denne nye konstruktion ligger valget af de kompetente retter (retterne i sagsøgte bopælsstat, retten på det sted, hvor arbejdskontrakten udføres, eller en specielt udpeget ret) således alene hos arbejdstageren, dog kun hvis han er sagsøger.

5. Artikel 21 (artikel 8):

Litispændens

28. Bruxelles-konventionens artikel 21 er blevet tilpasset til Lugano-konventionens artikel 21, i henhold til hvilken enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, i tilfælde af litispændens, i stedet for på embeds vegne at erklære sig inkompetent, på embeds vegne udsætter sin afgørelse, indtil det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent. Herom indeholder Jenard/Möller-rapporten (punkt 64) følgende bemærkninger:

»Dette er den eneste artikel i afdeling 8, der er ændret.

Ifølge artikel 21 i Bruxelles-konventionen skal i tilfælde af litispændens enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne

erklære sig inkompetent til fordel for denne ret, og den kan udsætte afgørelsen, såfremt den anden rets kompetence bestrides.

EFTA-landene fandt denne bestemmelse for drastisk.

De bemærkede, at det hyppigt forekommer, at en sag må anlægges for at overholde en frist eller afbryde forældelsesfristen, og at der er delte meninger om, hvorvidt en frist kan anses for overholdt, når sagen anlægges ved en ret, der ikke har international kompetence.

Efter deres opfattelse burde en ret, ved hvilken sagen er anlagt, og som er kompetent, men som ikke er den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne erklære sig inkompetent til fordel for den ret, ved hvilken sagen først er anlagt. Sidstnævnte ret vil dog eventuelt kunne beslutte at erklære sig inkompetent. I så fald afvises begge søgsmål med den følge, at fristerne muligvis udløber og at der indtræder forældelse.

Der blev taget hensyn til disse bemærkninger.

Artikel 21 er blevet ændret således, at enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne udsætter sin afgørelse, indtil det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent.

Enhver anden ret end den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, erklærer sig dog først inkompetent til fordel for denne ret, når denne rets kompetence er fastslået (se Schlosser-rapporten, punkt 176).

Domstolen har i denne forbindelse udtalt, at de begreber, der anvendes i artikel 21 til bestemmelse af, hvornår der er tale om i litispændens, skal betragtes som »selvstændige« begreber (præmis nr. 11), og at det i artikel 21 omhandlede begreb »litispændens« omfatter et tilfælde, i hvilket den ene kontraktspart ved en ret i en kontraherende medlemsstat begærer annulation eller opnævelse af en international salgskontrakt, mens den anden part ved en ret i en anden kontraherende stat begærer opfyldelse af samme kontrakt efter dens indhold.» (dom af 8. december 1987, sag 144/86, Gubisch/Palumbo, EFT nr. C 8 af 13.1.1988. s. 3).

6. Artikel 31 og 50 (artikel 9 og 14)

29. Det i Bruxelles-konventionen anvendte udtryk »forsynet med fuldbyrdelsespåtegning«, er blevet erstattet af udtrykket »erklæret for eksigible«, der anvendes i Lugano-konventionen. Man har valgt denne ændrede formulering af Bruxelles-konventionen med henblik på at tilpasse de to konventioner til hinanden, så meget desto mere som de to udtryk må anses for at have praktisk talt samme betydning (se herom desuden punkt 68 og 69 i Jenard/Möller-rapporten).

7. Artikel 52, stk. 3 (artikel 15)

30. Stk. 3 i artikel 52 er udgået ligesom i Lugano-konventionen, jf. Jenard-Möller-rapporten. Denne løs-

ning er navnlig valgt under hensyn til den udvikling, der er sket i værnetingsreglerne for gifte kvinder siden 1968-konventionens udarbejdelse (for yderligere kommentarer, se punkt 53 i Jenard-Möller-rapporten).

8. Artikel 54 (artikel 16): Overgangsbestemmelser

31. 1) Der er kun foretaget tekniske tilpasninger af stk. 1 og 2 i denne artikel. Der er ikke foretaget nogen substansændringer (se s. 57 og 58 i Jenard-rapporten, punkt 228 til 235 i Schlosser-rapporten og punkt 76 i Jenard/Möller-rapporten).
2. Under forhandlingerne om tiltrædelseskonventionen af 1989 blev det anset for hensigtsmæssigt at overtage Lugano-konventionens artikel 54, stk. 3, dog således, at der anvendtes et mere præcist udtryk end »denne konventions ikrafttræden«. Dette stykke svarer til artikel 35 i tiltrædelseskonventionen af 1978 (se punkt 121 ff. i Schlosser-rapporten). Og blev tiltrådt af Den Helleniske Republik ved artikel 1, stk. 2, i

tiltrædelseskonventionen af 1982. I tiltrædelseskonventionen af 1989 har man for klarhedens skyld anført den dato, der skal forstås som ikrafttrædelsesdatoen. Det blev vedtaget, at bestemmelsen kun gælder for aftaler, der er indgået før den 1. januar 1987 for Det Forenede Kongeriges vedkommende og før den 1. juni 1988 for Irlands vedkommende.

9. Artikel 54a (artikel 17)

32. Denne artikel svarer til artikel 36 i tiltrædelseskonventionen af 1978 og artikel 54a i Lugano-konventionen (se punkt 121 ff. i Schlosser-rapporten og punkt 75 i Jenard/Möller-rapporten).

Det skal bemærkes, at denne bestemmelse på trods af ordlyden af Lugano-konventionens artikel 54a ikke finder anvendelse på Grækenland, da dette land har ratificeret Bruxelles-konventionen af 10. maj 1952 om arrest i søgående skibe. Denne konvention vil i øvrigt inden længe blive ratificeret af Danmark og Irland når disse har indledt godkendelsesproceduren.

KAPITEL VI

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

1. Det territoriale anvendelsesområde

33. Dette spørgsmål er udtrykkeligt omhandlet i 1968-konventionens artikel 60, der blev ændret ved artikel 27 i tiltrædelseskonventionen af 1978. Disse to artikler er ophævet ved den her omhandlede tiltrædelseskonventions artikel 21.

Ifølge ovennævnte artikel 60 og 27 gælder 1968-konventionen og 1978-konventionen for de kontraherende staters europæiske områder, idet der dog er fastsat særlige bestemmelser for Frankrig, Danmark, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.

Ifølge disse bestemmelser og i henhold til de erklæringer, der måtte være fremsat i overensstemmelse med nærmere bestemmelser herom, ser situationen på tidspunktet for undertegnelsen af konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse således ud:

- a) *Frankrig*: 1968-konventionen, som tilpasset ved 1978-konventionen, finder anvendelse på alle de territorier, der er en integrerende del af Den Franske Republik (jf. artikel 71 ff. i den franske forfatning), herunder således også de franske oversøiske departementer (Guadeloupe, Martinique, Guyana, Réunion), de oversøiske territorier (Polynesien, Ny Kaledonien,

de sydlige og antarktiske områder) og de særlige territoriale samfund (Saint Pierre og Miquelon, Mayotte).

- b) *Danmark*: 1978-konventionen gælder

- hverken for Færøerne, da Danmark ikke har afgivet nogen erklæring herom
- eller for Grønland, da Danmark i forbindelse med deponeringen af sit ratifikationsinstrument erklærede, at dette ikke omfatter Grønland.

- c) *Nederlandene*: Siden den 1. januar 1986 består Kongeriget Nederlandene af tre lande, nemlig Nederlandene, De Nederlandske Antiller (Bonaire, Curaçao, St. Martin (den nederlandske del af denne ø), St. Eustatius og Saba) og Aruba.

Med hensyn hertil skal det bemærkes, at 1968-konventionen fastsatte, at Kongeriget Nederlandene kunne erklære, at konventionen skulle gælde for Surinam og De Nederlandske Antiller, og at retssager, der verserer inden for Kongeriget Nederlandenes europæiske område som følge af en kassationsappel vedrørende afgørel-

ser truffet af retterne på De Nederlandske Antiller, vil blive anset som sager, der verserer for disse retter, såfremt en sådan erklæring ikke afgives.

1978-konventionen indeholder samme bestemmelse, bortset fra at Surinam ikke er nævnt (artikel 27). Konventionen finder således ikke anvendelse på Surinam. Da Nederlandene deponerede sit ratifikationsinstrument i forbindelse med 1978-konventionen, erklærede det udtrykkeligt, at dette instrument indeholdt en erklæring om, at *ratifikationen kun gjaldt for Kongeriget Nederlandenes europæiske område*.

Med hensyn til de øvrige områder, der siden 1986 er en del af Kongeriget Nederlandene, skal det bemærkes, at konventionens anvendelsesområde den 30. juni 1986 udvidedes til også at omfatte Aruba.

- d) *Det Forenede Kongerige*: I artikel 27 i 1978-konventionen, der fastsætter, at konventionen kun gælder for de kontraherende staters europæiske områder, præciseres det, at den ikke gælder for europæiske områder uden for Det Forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette, medmindre anden erklæring fremsættes af Det Forenede Kongerige vedrørende et sådant område (om disse områder se punkt 252 i Schlosser-rapporten). Det Forenede Kongerige har ikke fremsat en sådan erklæring.

34. Det kan herefter konkluderes, at 1968-konventionen, som tilpasset ved 1978-konventionen og 1982-konventionen, på det tidspunkt, hvor konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse er blevet åbnet for undertegnelse:

- a) gælder for alle de territorier, der er en integrerende del af Den Franske Republik;
- b) for så vidt angår Danmark hverken gælder for Grønland eller Færøerne;
- c) for så vidt angår Nederlandene kun gælder for Kongeriget Nederlandenes europæiske område samt Aruba;
- d) for så vidt angår Det Forenede Kongerige ikke gælder for europæiske områder uden for Det Forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette.

2. Følgerne af udeladelsen af artikel 60

35. Udeladelsen af artikel 60 svarer til den løsning, der blev valgt i forbindelse med Lugano-konventionen, der heller ikke indeholder nogen bestemmelse om det territoriale anvendelsesområde (se punkt 91 til 96 i Jenard/Møller-rapporten). Konventionen vil

således kunne finde anvendelse på områder uden for Europa.

36. a) *Berørte områder*

Frankrig: Se punkt 33.

Spanien: Konventionen gælder for hele Kongeriget Spaniens område.

Portugal: Konventionen gælder for hele Den Portugisiske Republiks område. Det vil være muligt at udvide dens anvendelsesområde til også at gælde for Macao og Timor-Leste.

Danmark: Danmark vil kunne udvide konventionens anvendelsesområde til også at gælde for Færøerne og Grønland.

Nederlandene: Nederlandene vil kunne udvide konventionens anvendelsesområde til også at gælde De Nederlandske Antiller; Aruba er allerede omfattet af konventionen.

Det Forenede Kongerige: En fortegnelse over de områder uden for Europa, hvis internationale forbindelser varetages af Det Forenede Kongerige, findes i bilag III til denne rapport.

Det bemærkes, at Det Forenede Kongerige under forhandlingerne om Lugano-konventionen oplyste, at det blandt dets ikke-europæiske områder kunne overveje at lade Anguilla, Bermuda, De Britiske Jomfruøer, Montserrat, Turks- og Caicosøerne samt Hong Kong omfatte af konventionen.

37. b) *Retstilstanden i overgangsperioden*

- 1) Man kunne tænke sig, at en af de pågældende stater (f.eks. Danmark eller Det Forenede Kongerige), inden tiltrædelseskonventionen er trådt i kraft for dens vedkommende, fremsætter en erklæring om udvidelse af konventionens anvendelsesområde i henhold til 1978-konventionens artikel 60.

Det er vor opfattelse, at erklæringerne vil få gyldighed for de stater, der er parter i 1978-konventionen, og også for Spanien og Portugal, så snart tiltrædelseskonventionen er trådt i kraft mellem disse lande og det pågældende område.

- 2) Det forhold, at konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse træder gradvis i kraft, medfører, at EF-medlemsstaternes indbyrdes forbindelser i en overgangsperiode samtidig vil være underlagt denne konvention og 1968-konventionen som tilpasset ved 1978-konventionen og 1982-konventionen. Til illustration af dette forhold kan nævnes følgende eksempel: hvis Spanien og Neder-

landene som de to første stater ratificerer konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse, vil deres indbyrdes forbindelser være underlagt denne konvention, mens Nederlandenes forbindelser med de andre stater, der har ratificeret 1978-konventionen og 1982-konventionen, fortsat vil være underlagt bestemmelserne i disse to konventioner.

Dette forhold er ikke uden betydning for konventionernes territoriale anvendelsesområde: hvis man f.eks. forestiller sig, at Nederlandene, efter at have ratificeret konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse, ønsker at udvide denne til at omfatte De Nederlandske Antiller, skal udvidelseserklæringen fremsættes både i henhold til 1968-konventionens artikel 60⁽¹⁾ for at få gyldighed over for de øvrige stater, der er parter i denne konvention, og i henhold til folkerettens regler for at få gyldighed over for Spanien og Portugal.

- 3) For så vidt angår Det Forenede Kongerige kan dette land i henhold til 1978-konventionens artikel 60⁽¹⁾ udvide konventionens anvendelsesområde til at omfatte »europæiske områder« uden for Det Forenede Kongerige, hvis internationale forbindelser varetages af dette.

1978-konventionen giver således ikke Det Forenede Kongerige mulighed for at

udvide konventionen til at omfatte »områder uden for Europa«, hvis internationale forbindelser det varetager.

Spørgsmålet om udvidelse af konventionen til også at omfatte de områder uden for Europa, hvis internationale forbindelser varetages af Det Forenede Kongerige, henhører derfor under folkeretten.

38. Retstilstanden vil således kunne vise sig at være noget indviklet i en overgangsperiode, men dette viser blot, at det er af største betydning, at konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse ratificeres hurtigst muligt af alle EF-medlemsstaterne.

3. Ikrafttræden

39. 1) I henhold til artikel 32 i tiltrædelseskonventionen af 1989 træder denne i kraft, når den er blevet ratificeret af to signatarstater, hvoraf den ene er Kongeriget Spanien eller Den Portugisiske Republik.
- 2) Man har bevidst villet fremskynde konventionens ikrafttræden. Dette bekræftes i den erklæring, der er knyttet som bilag til konventionen, og hvori Bruxelles-konventionen nævnes i forbindelse med gennemførelsen af det indre marked og medlemsstaterne opfordres til at træffe foranstaltninger til ratificering af konventionen snarest muligt og om muligt inden den 31. december 1992.

Det følger af konventionens artikel 32, at den vil kunne træde i kraft mellem Spanien og Portugal, hvis den ratificeres af disse lande først.

- 3) Det bemærkes, at Domstolen selv i dette tilfælde vil være kompetent til at tage stilling til fortolkningen af tiltrædelseskonventionen.

⁽¹⁾ Ved artikel 60 skal forstås artikel 60 i 1968-konventionen som tilpasset ved artikel 27 i 1978-konventionen.

KAPITEL VII

LUXEMBOURG-PROTOKOLLEN AF 3. JUNI 1971

40. Generelt kan det siges, at 1971-protokollen er blevet tilpasset til de forskellige tiltrædelseskonventioner, Grundstrukturen, der bygger på Rom-Traktatens artikel 177, er imidlertid ikke blevet ændret.

De betragtninger, der findes i Jenard-rapporten (EFT N. C 59 af 5. 3. 79, s. 66), Schlosser-rapporten (punkt 255 til 256) og Evrigenis/Kerameus-rapporten (punkt 91 til 99), er således stadig relevante.

Der er foretaget de nødvendige tekniske tilpasninger som følge af Spaniens og Portugals tiltrædelse.

Protokollens artikel 6 og 10, litra d), der vedrører dens territoriale anvendelsesområde, er udgået i kraft af artikel 26 og 27 i tiltrædelseskonventionen af 1989.

KAPITEL VIII

KONKLUSIONER

1. Læsningen af denne rapport vil muligvis efterlade et temmelig kompliceret indtryk, idet praktiserende jurister her står over for en situation, hvor der gælder flere forskellige internationale retsakter for et og samme område.
2. Uden at ville underkende emnets komplicerede karakter vil vi dog gerne understrege, at der er tale om en ganske betydelig indsats fra de atten europæiske staters side for, på dette særlige område vedrørende retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, at skabe et egentligt europæisk retsområde på grundlag af fælles principper. Dette resultat er opnået gradvis i takt med udvidelsen af Fællesskabet og på baggrund af den interesse, som EFTA-landene har vist for Bruxelles-konventionen.
3. For at råde bod på den komplicerede retstilstand bør man først og fremmest gøre en indsats for, at alle de stater, der er berørt af konventionen om Spaniens og Portugals tiltrædelse, snarest ratificerer denne i overensstemmelse med bestemmelserne i erklæringen og under hensyn til den heri foretagne sammenkædning af konventionen og det indre marked. Situationen vil faktisk være mere afklaret, så snart Bruxelles-konventionen er blevet »ajourført« for at udtrykke det på den måde af samtlige EF-medlemsstater. Under alle omstændigheder er der, som allerede anført i gennemgangen af de afsluttende bestemmelser (kapitel VI), vedtaget bestemmelser med henblik på at fremskynde denne tiltrædelseskonventions ikrafttræden.
4. En hurtig ratifikation af Lugano-konventionen er heller ikke uden betydning. I praksis vil den beskytte personer, der har bopæl i en EF-medlemsstat, idet de ikke længere vil kunne sagsøges ved retterne i EFTA-landene på grundlag af eksorbitante kompetenceregler; endvidere vil også denne konvention sikre fri bevægelighed for retsafgørelser. I økonomisk henseende er EFTA-landene De Europæiske Fællesskabers vigtigste kunde, endog vigtigere end USA og Japan tilsammen, og Fællesskaberne udgør på deres side EFTA-landenes vigtigste marked. Formålet med Lugano-konventionen er at løse tvister, der vil kunne opstå i forbindelse med handelssamkvemmet mellem EF og EFTA.
5. Endelig trådte Bruxelles-konventionen den 1. oktober 1989 i kraft mellem ti EF-medlemsstater.

Nedenfor gives en oversigt over de tilbagelagte stadier:
 - 1) *Bruxelles-konventionen* af 1968 trådte den 1. februar 1973 i kraft mellem Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene. Protokollen af 3. juni 1971 trådte i kraft mellem disse seks lande den 1. september 1975.
 - 2) 1968-konventionen afløstes af 1978-konventionen for så vidt angår forholdet mellem disse seks stater og Danmark den 1. november 1986, disse stater og Det Forenede Kongerige den 1. januar 1987 og disse stater og Irland den 1. juni 1988.
 - 3) 1982-konventionen vedrørende Grækenlands tiltrædelse trådte i kraft mellem dette land på den ene side og Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Danmark, Frankrig, Irland, Italien, Luxembourg og Nederlandene på den ene side den 1. april 1989. Den har fra den 1. oktober 1989 været gældende for Det Forenede Kongerige.
 - 4) Tiltrædelseskonventionen af 1989 træder i kraft, så snart to signatarstater, hvoraf den ene er Kongeriget Spanien eller Den Portugisiske Republik, har ratificeret den.
 - 5) Lugano-konventionen af 16. september 1988 træder i kraft, så snart to stater, hvoraf den ene er medlem af De Europæiske Fællesskaber og den anden medlem af EFTA, har ratificeret den.

BILAG I

Konventioner protokol rapporter	Offentliggørelse i EFT	Meddelelse om ikrafttræden i EFT	Erklæring vedrørende det territoriale anvendelsesområde
Konventionen af 1968 Bruxelles 27. september 1968	L 299 af 31. 12. 1972	Mellem de seks oprindelige medlemsstater ⁽¹⁾ 1. februar 1973 L 299 af 31. 12. 1972	Forbundsrepublikken Tyskland: omfatter Berlin Nederlandene: Kongeriget Nederlandenes europæiske område + Aruba
Protokollen af 1971 Luxembourg 3. juni 1971	L 204 af 2. 8. 1975	Mellem De Seks 1. september 1975 L 204 af 2. 8. 1975	Forbundsrepublikken Tyskland: omfatter Berlin
Konventionen af 1978 Luxembourg 9. oktober 1978	L 304 af 30. 10. 1978 (på gælisk specialudgave L 388)	Mellem De Seks og Danmark 1. november 1986 C 285 af 12. 11. 1986 Mellem De Seks + Danmark og Det Forenede Kongerige 1. januar 1987 C 285 af 12. 11. 1986 Mellem De Seks + Danmark + Det Forenede Kongerige og Irland 1. juni 1988 C 125 af 12. 5. 1988	Danmark: omfatter ikke Grøn- land Forbundsrepublikken Tyskland: omfatter Berlin
Konventionen af 1982 Luxembourg 25. oktober 1982	L 388 af 31. 12. 1982	Mellem De Seks + Danmark + Irland og Grækenland 1. april 1989 C 37 af 14. 2. 1989 Mellem De Seks + Danmark + Irland + Grækenland og Det Forenede Kongerige 1. oktober 1989 C 249 af 30. 9. 1989	Danmark: omfatter ikke Grøn- land Forbundsrepublikken Tyskland: omfatter Berlin
Konventionen af 1989 San Sebastian 26. maj 1989	L 285 af 3. 10. 1989 (på gælisk specialudg. L 285)		
Kodificeret udgave af — 1968- og 1978- konventionerne og 1971- protokollen — 1968-, 1978- og 1982-kon- ventionerne og 1971-protokollen	L 304 af 30. 10. 1978 C 97 af 11. 4. 1983		
Lugano-konventionen Lugano 16. september 1988	L 319 af 25. 11. 1988		
Jenard-rapporten 1968-konventionen og 1971-protokollen Schlosser-rapporten 1978-konventionen	C 59 af 5. 3. 1979		
Evrigenis/Kerameus-rapporten 1982-konventionen + den græ- ske udgave af Jenard-rapporten og Schlosser-rapporten	C 298 af 24. 11. 1986		

(1) De Seks: Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene.

BILAG II**Deltagerliste****FORMAND**

A. BOIXAREU CARRERA

Første ambassadesekretær ved Spaniens Faste Repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber

BELGIEN

G. GERNOT

Råd
Udenrigsministeriet

J. MATTHIJS

Sagsbehandler i Justitsministeriet

DANMARK

H. C. STØVLBÆK

Justitsministeriet

H. LINDEGAARD

Juridisk attaché ved Danmarks
Faste Repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber**FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND**

C. BÖHMER

Forbundsjustitsministeriet

D. WELP

Forbundsjustitsministeriet

B. SCHMIDT-STEINHAUSER

Forbundsrepublikken Tysklands Faste Repræsentation
ved De Europæiske Fællesskaber**GRÆKENLAND**

M. TOUSSIS-SCORDAMAGLIA

Første ambassadesekretær (juridiske anliggender)
Grækenlands Faste Repræsentation ved De Euro-
pæiske Fællesskaber

C. SAMONI-RANTOY

Udenrigsministeriet

H. RIGA

Direktør
Justitsministeriet**SPANIEN**

J. DE MIGUEL ZARAGOZA

Underdirektør
Justitsministeriet

M. DESANTES REAL

Professor ved det juridiske fakultet ved universitetet i
Alicante,
tilknyttet Justitsministeriet**FRANKRIG**

CORMAILLE DE VALBRAY

Justitsministeriet

J. P. BERAUDO

Dommer,
tilknyttet Justitsministeriet**IRLAND**

C. Ó HUIGINN

Principal
Department of Justice**ITALIEN**

A. SAGGIO

Consigliere di Cassazione
Justitsministeriet

R. FOGLIA

Consigliere di Cassazione
Justitsministeriet

A. D'ALESSANDRO

Industriministeriet

Juridisk attaché
Justitsministeriet

Justitsministeriet

Nederlandenes Faste Repræsentation ved De Europæiske Fællesskaber

Førsteinstansdommer, juridisk råd
ved Portugals Faste Repræsentation ved De Euro-
pæiske Fællesskaber

Direktør
Udenrigsministeriet

Direktor
Justitsministeriet

Lord Chancellor's Department

Lord Chancellor's Department

Rådgiver
Tidligere direktør i det belgiske udenrigsministerium

Fuldmægtig, GD III

Direktør
GD C — Det indre marked

Ekspeditionssekretær
GD C — Det indre marked

Chefsekretær
GD C — Det indre marked

*BILAG III***Fortegnelse over de områder uden for Europa, hvis internationale forbindelser varetages af det Forenede Kongerige**

- Vestindien og det nordlige Atlanterhav: Anguilla, Bermuda, Caymanøerne, Montserrat, Turks- og Caicosøerne, De Britiske Jomfruøer
 - Det sydlige Atlanterhav: det britiske antarktiske territorium, Falklandsøerne, Syd-Georgien og Syd-Sandwichøerne, St. Helena med tilhørende områder (Ascension) (Tristan da Cunha)
 - Det Indiske Ocean: det britiske territorium i Det Indiske Ocean
 - Det sydlige Stillehav: Pitcairn, Henderson, Ducie og Oeno
 - Hong Kong
-

KONVENTION

**om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager,
herunder handelssager, udfærdiget i Lugano den 16. september 1988**

(90/C 189/07)

RAPPORT

udarbejdet af

P. JENARD

forhenværende direktør i det belgiske udenrigsministerium, og

G. MÖLLER

præsident for førsteinstansretten i Toijala

Udkastet til denne rapport blev sammen med konventionsudkastet og de øvrige dokumenter, som regeringsekspertterne havde udarbejdet, forelagt for regeringerne for De Europæiske Fællesskabers og Den Europæiske Frihandelssammenslutnings medlemsstater forud for Den Diplomatiske Konference, der fandt sted i Lugano den 12. til 16. september 1988.

Der er i rapporten taget hensyn til de bemærkninger, som visse regeringer fremsatte, samt til de ændringer, som Den Diplomatiske Konference foretog i de udkast, som den skulle tage stilling til. Rapporten fremtræder som en kommentar til den konvention, der undertegnedes i Lugano den 16. september i 1988.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Nr.	Side
Kapitel I		
— <i>Generelt</i>	1 til 13	61
1. Indledende bemærkninger	1 til 2	61
2. Begrundelse for Lugano-konventionen og dens tilblivelse	3 til 12	61
3. Samme opbygning i Lugano-konventionen som i Bruxelles-konventionen — grundlæggende principper	13	65
Kapitel II		
— <i>Forholdet mellem Bruxelles-konventionens og Lugano-konventionens anvendelsesområde (artikel 54b)</i>	14 til 17	67
Kapitel III		
— <i>Særlige bestemmelser i Lugano-konventionen, der ikke findes i Bruxelles-konventionen</i>	18 til 97	69
1. Kort oversigt over disse bestemmelser	18 til 22	69
2. Udtømmende gennemgang	23 til 97	70
— Afsnit I: Lugano-konventionens anvendelsesområde (artikel 1) ...	23	70
— Afsnit II: Kompetence (artikel 2 til 24)	24 til 65	70
— Afdeling 1: Almindelige bestemmelser (artikel 2 til 4)	24 til 35	70
a) Indledende bemærkninger	24	70
b) Eksorbitante kompetenceregler i EFTA-landene og Portugal	25 til 31	70
c) Placeringen af artikel 3, stk. 2, i Lugano-konventionens samlede hele	32 til 35	71
1. Rækkevidden af artikel 3, stk. 2	32	71
2. Udelukkelse af muligheden for at begrunde kompetence ud fra det sted, hvor godset befinder sig	33 til 35	71
— Afdeling 2: Specielle kompetenceregler (artikel 5 og 6)	36 til 47	72
a) Artikel 5, stk. 1 — Arbejdskontrakter	36 til 44	72
b) Artikel 6, stk. 1 — Sager med flere sagsøgte	45	73
c) Artikel 6, stk. 4 — Forening af søgsmål in rem og søgsmål in persona	46 til 47	74
— Afdeling 3 og 4: Kompetence i forsikringssager (artikel 7 til 12a) og i sager om forbrugerkontrakter (artikel 13 til 15)	48	74
— Afdeling 5: Enekompetence (artikel 16, nr. 1 — Leje og forpagtning af fast ejendom)	49 til 54	74
— Afdeling 6: Aftaler om kompetence (artikel 17 og 18)	55 til 62	76
a) Artikel 17 — Udtrykkelig prorogation	55 til 61	76
b) Artikel 18 — Stiltiende prorogation	62	78
— Afdeling 7: Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse (artikel 19 og 20)	63	78
— Afdeling 8: Litispendens og indbyrdes sammenhængende krav (artikel 21 til 23)	64	78
Artikel 21 — Litispendens	64	78
— Afdeling 9: Foreløbige, herunder sikrende retsmidler (artikel 24)	65	79
— Afsnit III: Anerkendelse og fuldbyrdelse (artikel 25 til 49)	66 til 71	79
— Afdeling 1: Anerkendelse (artikel 26 til 30)	66 til 67	79
— Afdeling 2: Fuldbyrdelse (artikel 31 til 45)	68 til 70	79
— Afdeling 3: Fælles bestemmelser (artikel 46 til 48)	71	80
— Afsnit IV: Officielt bekræftede dokumenter og retsforlig (artikel 50 og 51)	72	80
— Afsnit V: Almindelige bestemmelser (artikel 52 og 53)	73	80

— Afsnit VI: Overgangsbestemmelser (artikel 54 og 54a)	74 til 75	81
— Artikel 54 — Konventionens tidsmæssige anvendelsesområde	74	81
— Artikel 54a — Særlige krav	75	81
— Afsnit VII: Forholdet til Bruxelles-konventionen og til andre konventioner (artikel 54b til 59)	76 til 84	81
a) Artikel 54b — Forholdet til Bruxelles-konventionen	76	81
b) Artikel 55 og 56 — Konventioner indgået af EFTA-landene ..	77 til 78	81
c) Artikel 57 — Konventioner indgået på særlige områder	79 til 84	81
— Afsnit VIII: Afsluttende bestemmelser (artikel 60 til 68)	85 til 97	83
a) Indledende bemærkninger	85	83
b) Artikel 60 — Stater, der kan deltage i konventionen	86	83
c) Artikel 61 — Undertegnelse, ratifikation og ikrafttræden	87 til 88	83
d) Artikel 62 — Tiltrædelse	89 til 90	84
e) Det territoriale anvendelsesområde	91 til 96	85
f) Områder, der opnår uafhængighed af moderlandet	97	86
 Kapitel IV		
— Protokoller	98 til 128	86
— <i>Protokol nr. 1 om visse problemer i forbindelse med kompetence, procedure og fuldbyrdelse</i>	99 til 109	86
1. Indledende bemærkninger	99	86
2. Artikel Ia — Schweizisk forbehold	100 til 102	86
3. Artikel Ib — Forbehold med hensyn til leje og forpagtningskontrakter	103	88
4. Artikel IV — Inden- og udenretslige dokumenter	104	88
5. Artikel V — Inddragelse af tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller i andre tilfælde	105	88
6. Artikel Va — Tilfælde, hvor kompetencen ligger hos administrative myndigheder	106 til 107	89
7. Artikel Vb — Tvister mellem en skibsfører og et besætningsmedlem	108	89
8. Artikel VI — Ændring af interne lovbestemmelser	109	89
— <i>Protokol nr. 2 om ensartet fortolkning af konventionen</i>	110 til 119	89
1. Indledende bemærkninger	110 til 111	89
2. Præambelen	112	90
3. Artikel 1 — Retternes forpligtelse	113 til 116	90
4. Artikel 2 — Ordning med udveksling af oplysninger	117	91
5. Artikel 3 — Nedsættelse og sammensætning af stående udvalg ..	118	91
6. Artikel 4 — Indkaldelse af udvalget og dets beføjelser	119	92
— <i>Protokol nr. 3 om anvendelsen af artikel 57 (fællesskabsretsakter)</i>	120 til 128	93
 Kapitel V		
— <i>De til konventionen knyttede erklæringer</i>	129	96
 Kapitel VI		
— <i>Domme afsagt af De Europæiske Fællesskabers Domstol vedrørende Fortolkningen af Bruxelles-konventionen af 27. september 1968</i>	130 til 133	97
1. Indledende bemærkninger	130	97
2. Dommenes indhold	131	97
3. Fortegnelse over domme	132	108
4. Verserende sager	133	110

BILAG I:

— Gældende lovgivning i EFTA-landene	134 til 138	111
--	-------------	-----

BILAG II:

— Gældende konventioner, der er indgået af EFTA-landene	139	114
---	-----	-----

BILAG III:

— Slutakten fra Lugano-konferencen	—	115
--	---	-----

KAPITEL I

GENERELT

1. INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

1. Lugano-konventionen, der blev åbnet for undertegnelse den 16. september 1988, er indgået mellem De Europæiske Fællesskabers medlemsstater og medlemsstaterne i Den Europæiske Frihandels-sammenslutning (EFTA).

Den vil i rapporten blive omtalt som »Lugano-konventionen«, selv om den under det forberedende arbejde blev benævnt parallelkonventionen. Man havde valgt denne benævnelse, fordi denne konvention i meget vid udstrækning svarer til Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, indgået mellem Fællesskabernes seks oprindelige medlemsstater⁽¹⁾, og som tilpasset som følge af nye staters tiltrædelse af Fællesskaberne⁽²⁾. Af nemhedshensyn benævnes den således tilpassede konvention herefter Bruxelles-konventionen.

Lugano-konventionen er en selvstændig akt, selv om den med hensyn til opbygning og også for så vidt angår et meget stort antal bestemmelser nøje svarer til Bruxelles-konventionen.

2. Denne rapport indeholder ikke en detaljeret kommentar til hver enkelt bestemmelse i Lugano-konventionen.

For så vidt angår de bestemmelser, der svarer til bestemmelserne i Bruxelles-konventionen, henvises der til de rapporter, som allerede er udarbejdet af P. Jenard vedrørende konventionen fra 1968, af P. Schlosser vedrørende konventionen om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongeriges tiltrædelse og af D. I. Evrigenis og K. D. Kerameus vedrørende konventionen fra 1982 om Den Helleniske Republiks tiltrædelse⁽³⁾.

En redegørelse for de bestemmelser, der gælder i de enkelte EFTA-lande om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser, samt en oversigt over de konventioner på dette område, der er indgået dels mellem disse stater indbyrdes, dels mellem disse stater og EF-medlemsstater, findes ikke i selve rapporten, men er indeholdt i bilag I og II. Dette er en anden fremgangsmåde end den, der er fulgt i de tidligere rapporter, da man har ønsket at gøre rapporten mere overskuelig.

2. BEGRUNDELSE FOR LUGANO-KONVENTIONEN OG DENS TILBLIVELSESHISTORIE

3. De Europæiske Fællesskaber og Den Europæiske Frihandelssammenslutning omfatter i dag en lang

række lande i Europa med meget nært beslægtet idégrundlag, både forfatningsmæssigt (adskillelse af den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt) retligt (princippet om et retssamfund og hensynet til individets retssikkerhed) og økonomisk (markedsøkonomi).

De to organisationer er dog forskellige med hensyn til deres sigte og deres institutioner. Det vil derfor være hensigtsmæssigt kort at gøre rede for disse organisationer.

A. DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

4. De Europæiske Fællesskaber adskiller sig mærkbart fra de øvrige internationale eller europæiske organisationer ved deres specifikke målsætninger og deres institutionelle strukturs egenart.

Disse specifikke målsætninger er fastlagt i de tre traktater om Fællesskabernes oprettelse (EKSF, EØF og Euratom), men det endelige mål er skabelsen af en egentlig europæisk union.

Foruden den økonomiske dimension af de igangværende unionsbestræbelser foregår der en politisk debat inden for rammerne af Det Europæiske Politiske Samarbejde, ved hvilket De Tolv søger at foretage en indbyrdes afstemning af deres udenrigspolitik.

De europæiske enhedsbestræbelser, der blev indledt af de seks oprindelige medlemsstater, nemlig Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Italien, Storhertugdømmet Luxembourg og Nederlandene, har gradvis taget form, først med undertegnelsen af Paris-Traktaten (den 18. april 1951), hvorved Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab (EKSF) blev oprettet, og siden med undertegnelsen (den 25. marts 1957) af de to Rom-Traktater, der danner grundlaget for Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) og Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom).

Disse tre traktater tiltrådtes den 1. januar 1973 af Danmark, Irland og Det Forenede Kongerige (De Ni), den 1. januar 1981 af Grækenland (De Ti) og den 1. januar 1986 af Spanien og Portugal (De Tolv).

De Europæiske Fællesskaber omfatter således nu tolv europæiske stater, der er knyttet sammen af forpligtelser, som de har indgået i forening.

5. Med den Europæiske Fælles Akt, der trådte i kraft den 1. juli 1987, blev en ny etape på vejen til Den Europæiske Sammenslutning tilbagelagt. Dette nye fællesskabsinstrument tager navnlig sigte på gradvis i tidsrummet indtil den 31. december 1992 at

virkeliggøre et egentligt indre marked med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. Det skal endvidere bane vejen for væsentlige fremskridt, såvel på det monetære område, som med hensyn til nye politikker (især miljø og ny teknologi). Det betyder en smidiggørelse af Fællesskabets beslutningsmekanismer på en række områder og en traktatfæstelse af Det Europæiske Politiske Samarbejde.

6. Fællesskabernes institutionelle struktur hviler på følgende fire grundpiller:

1) **Ministerrådet**

Rådet består af repræsentanter for medlemsstaterne og hver regering udpeger et af sine medlemmer som delegeret, under hensyn til den fornødne sagskundskab og beskaffenheden af de spørgsmål, der skal behandles.

Udenrigsministrene drager omsorg for samordningen af Fællesskabets almindelige politik.

Ministerrådet er Fællesskabernes besluttende myndighed. Det er tillagt normative beføjelser og kan i kraft heraf træffe bindende foranstaltninger, der i form af forordninger eller direktiver er direkte forpligtende for medlemsstaterne og/eller deres statsborgere. Forordningerne gælder umiddelbart i medlemsstaterne, medens direktiverne skal omsættes til national ret.

Rådets afgørelser forberedes af den komité, der består af medlemsstaternes faste repræsentanter ved Fællesskaberne (Coreper).

Rådet træffer afgørelse enten med enstemmighed, med simpelt eller med kvalificeret flertal afhængigt af, hvilket retsgrundlag den pågældende retsakt er baseret på.

Fællesakten har betydet, at flertalsafstemning nu er foreskrevet i langt flere tilfælde end tidligere med det formål at lette arbejdet i et udvidet Fællesskab.

Medlemsstaternes stats- og regeringschefer mødes to gange om året inden for rammerne af Det Europæiske Råd. Dette organ, der blev oprettet på højeste politiske plan i 1975, blev formelt anerkendt med vedtagelsen af Fællesakten.

Dets vigtigste opgave er at fastlægge de retningslinjer og give de impulser, der er nødvendige for udviklingen af Fællesskabet.

2) **Kommissionen**

Kommissionen består for øjeblikket af sytten medlemmer, der udnævnes af regeringerne i forening.

Kommissionen er den mest originale af Fællesskabets institutioner. Den kan ikke sammenlignes med et sekretariat, da tanken hos traktaternes forfattere var, at den skulle være selve drivkraften i den europæiske integrationsproces. Kommissionen deltager i kraft af sin initiativret aktivt i forberedelsen og udarbejdelsen af de retsakter, der vedtages af Rådet.

3) **Domstolen**

Domstolen har til opgave at værne om fællesskabsretten ved gennemførelsen af bestemmelserne i de tre traktater om oprettelse af Fællesskaberne. Den har flere forskellige beføjelser; bl. a. har den kompetence til ved afsigelse af domme at træffe afgørelse om gyldigheden af retsakter, der udstedes af EF-myndighederne, og om fortolkningen af traktaterne og af EF-retsakter.

Gennem sin retspraksis har Domstolen fastslået, at EF-retten går forud for medlemsstaternes forfatninger og lovgivning.

Ved Luxembourg-protokollen af 3. juni 1971 tilføjede Fællesskabernes medlemsstater Domstolen kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af Bruxelles-konventionen af 1968, der er af særlig interesse her.

4) **Europa-Parlamentet**

Siden 1979 vælges medlemmerne af Europa-Parlamentet ved almindelige direkte valg for et tidsrum af 5 år.

Europa-Parlamentet har ret vidtrækkende politiske kontrolbeføjelser med hensyn til Rådets og Kommissionens virksomhed samt på budgetområdet, men det har ikke de lovgivningsbeføjelser, som de nationale parlamenter har.

Med Fællesakten er Europa-Parlamentet i kraft af de nye samarbejdsprocedurer i højere grad blevet inddraget i udøvelsen af de lovgivningsbeføjelser, der er tillagt Rådet og Kommissionen i forening.

7. Hvad mere specielt angår emnet for denne rapport, skal der til slut gøres opmærksom på følgende:

1) Lugano-konventionen bygger på Bruxelles-konventionen fra 1968, der har hjemmel i artikel 220 i Traktaten om Oprettelse af De Europæiske Økonomiske Fællesskab;

2) for så vidt angår Fællesskabets retsakter, ligger de normative beføjelser primært hos Rådet;

- 3) De Europæiske Fællesskaber har udviklet et meget tæt net af forbindelser med omverdenen, der er kommet til udtryk i aftaler og overenskomster på forskellige områder, indgået med såvel stater som organisationer.

B. EFTA

8. Den Europæiske Frihandelssammenslutning omfatter seks europæiske stater, der ligesom De Europæiske Fællesskaber tager sigte på at skabe et stort, dynamisk og homogent handelsområde i Europa, omfattende EF-medlemsstaterne og EFTA-landene. Denne målsætning er nedfældet i Luxembourg-erklæringen, der blev vedtaget den 9. april 1984 af ministrene for samtlige EF-medlemsstater og EFTA-lande.

EFTA har sat sig som mål at fjerne importtold, kvoter og andre hindringer for samhandelen i Vesteuropa og at fremme en liberalisering af verdenshandelen uden forskelsbehandling. Sammenslutningen, der blev dannet i 1960, omfatter i dag seks stater: Finland, Island, Norge, Schweiz, Sverige og Østrig.

Oprettelsen og udviklingen af EFTA udgør en del af den økonomiske integrationsproces, der er foregået i Vesteuropa. EFTA's oprindelige medlemmer, der omfattede Danmark, Portugal og Det Forenede Kongerige, havde sat sig som *første mål* at skabe et fælles frihandelsområde for industrivarer. Dette mål blev virkeliggjort 3 år tidligere end forventet, nemlig ved udgangen af 1966.

9. EFTA-landenes indbyrdes samhandel udgør kun 13-14 % af deres samlede handel. Samhandelen med EØF er langt større, idet den tegner sig for over halvdelen af såvel deres import som eksport. EFTA-landene er også vigtige handelspartnere for EØF, da de aftager mellem 20 og 25 % af Fællesskabets eksport (heri ikke medregnet samhandelen mellem EF-landene indbyrdes).

De snævre handelsforbindelser mellem EFTA og EØF var en af grundene til, at man i 50'erne forsøgte at skabe et frihandelsområde omfattende de seks oprindelige stater i EØF, og de øvrige lande i Vesteuropa. Dette forsøg strandede, men da syv af disse lande besluttede at styrke deres indbyrdes forbindelser ved at oprette EFTA, var dette bl. a. udtryk for et ønske om at bane vejen for den endelige skabelse af det store fælles marked, som de håbede ville blive virkeliggjort i Europa. EFTA er således udgået af ønsket om at skabe ét stort marked omfattende alle lande i Vesteuropa. Dette var *det andet mål*, som EFTA's oprindelige medlemsstater havde sat sig.

Dette mål blev endelig virkeliggjort i 70'erne ved forhandlinger, hvorved hvert af de nuværende medlemmer af EFTA indledte nye forbindelser

med EØF; samtidig udvidedes Fællesskabet med to forhenværende EFTA-lande, Danmark og Det Forenede Kongerige, samt med Irland. Frihandelsoverenskomster mellem det udvidede Fællesskab og Portugal, Schweiz, Sverige og Østrig trådte i kraft den 1. januar 1973, og mellem EØF og Island den 1. april 1973. Tilsvarende overenskomster trådte i kraft mellem Norge og EØF den 1. juli 1973, samt mellem Finland og EØF den 1. januar 1974. I kraft af disse overenskomster blev importafgifterne for næsten alle industrivarer afskaffet i juli 1977. Disse frihandelsoverenskomster gælder også for samhandelen mellem EFTA-landene og de tre lande, der siden har tiltrådt EØF: Grækenland den 1. januar 1981, Portugal og Spanien den 1. januar 1986.

Som nævnt ovenfor har det udvidede og intensive samarbejde mellem EØF og EFTA siden 1984 givet anledning til en række drøftelser mellem de to grupper af stater på en række områder, der direkte eller indirekte har relation til EØF's ambitiøse planer om at skabe et egentligt indre marked i 1992. Disse drøftelser vedrører emner som tekniske handelshindringer, konkurrenceregler, industriel ejendomsret, produktansvar osv.

Det er på denne baggrund, at forhandlingerne om indgåelsen af Lugano-konventionen skal ses.

C. BEGRUNDELSE FOR KONVENTIONEN

10. I en rapport fra hr. Johnsen til Europarådets parlamentariske forsamling (dok. 5774 af 9. september 1987 — FDO C 5774) hedder det »aujourd'hui, les pays de l'AELE et de la CEE constituent un vaste marché de 350 millions de consommateurs européens. A part quelques exceptions, les produits industriels circulent à l'intérieur de cette zone sans être soumis à des droits de douane ou des restrictions quantitatives. C'est le plus vaste marché de monde puisqu'il dépasse celui des Etats-Unis (240 millions) et celui du Japon (120 millions)«. (Landene i EFTA og EØF udgør i dag et enormt marked, der omfatter 350 millioner europæiske forbrugere. Inden for dette område omsættes industrivarer stort set toldfrit og uden at være underlagt kvantitative restriktioner. Det er det største marked i verden, større end det amerikanske (240 millioner) og det japanske (120 millioner).

På denne baggrund forekom det derfor hensigtsmæssigt at styrke det økonomiske samarbejde mellem disse to grupper af stater i Europa gennem indgåelse af en konvention om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Bruxelles-konventionen blev i så henseende anset for at indeholde en række principper, der var egnet til at styrke det retslige og økonomiske samarbejde mellem de pågældende stater.

Bruxelles-konventionen har således til formål at forenkle de nødvendige formaliteter til gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser. Med henblik herpå fastlægger den først kompetenceregler for så vidt angår borgerlige sager, herunder handelssager, vedrørende formueretlige forhold. Den fastlægger derefter en fremgangsmåde for fuldbyrdelse af retsafgørelser, der er afsagt i en anden medlemsstat, der er forenklet i forhold til de sædvanlige regler og hurtig, idet den i første omgang udelukker kontradiktion.

Både Bruxelles-konventionen og protokollen af 1971 vedrørende Domstolens fortolkning heraf har fået stor praktisk betydning: der er i medlemsstaterne truffet flere hundrede afgørelser med hjemmel i konventionen og en række af Domstolens domme vedrører fortolkning af konventionen (se kapital VI).

I betragtning navnlig af omfanget af samhandelen mellem EF-medlemsstaterne og EFTA-landene måtte man forvente, at der ville opstå et behov for at fuldbyrde en dom afsagt i en EF-medlemsstat i et EFTA-land og omvendt for at fuldbyrde en dom afsagt i et EFTA-land i en EF-medlemsstat.

D. KONVENTIONENS TILBLIVELSESHISTORIE

11. Den svenske regering tilkendegav i 1973 på det tidspunkt, hvor der foregik drøftelser om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongeriges tiltrædelse af Bruxelles-konventionen, interesse for indgåelsen af traktatlige forbindelser mellem EF-medlemsstaterne på den ene side og Sverige og eventuelt andre interesserede lande på den anden side med henblik på at lette anderkendelse og fuldbyrdelse af domme i borgerlige sager, herunder handelssager.

Efter denne tilkendegivelse fra den svenske regering rettede den schweiziske mission ved De Europæiske Fællesskaber i 1981 henvendelse til de kompetente tjenestegrene i Kommissionen og forespurgte, om og på hvilke vilkår anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, mellem EF-medlemsstaterne og Schweiz kunne laves med forbillende i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968. I april 1982 genfremsatte medlem af Det Schweiziske Forbundsråd hr. Fürgler anmodningen over for Kommissionens daværende formand hr. Thorn.

I januar 1985 undersøgte en *ad hoc*-gruppe efter mandat fra EF-Rådet og med udgangspunkt i et

kommissionsdokument muligheden for at optage forhandlinger med EFTA-landene om en udvidelse af Bruxelles-konventionen.

Med henblik herpå blev der med bistand fra rådssekretariatet og Kommissionens tjenestegrene indledt forberedende drøftelser med EFTA-landene med henblik på at få konstateret, om en udvidelse af Bruxelles-konventionen kunne komme på tale.

Det viste sig, at Norge, Sverige, Schweiz og Finland og senere Island var stemt for, at der indledtes forhandlinger om udarbejdelse af en parallel konvention til Bruxelles-konventionen.

Som konklusion på denne sonderende fase konstaterede repræsentanterne for Fællesskabets medlemsstaters regeringer, forsamlet i De Faste Repræsentanters Komité i maj 1985, at betingelserne nu var til stede for at indlede forhandlinger. De besluttede derfor at sende EFTA-landene en indbydelse til at deltage i sådanne forhandlinger.

Med henblik herpå blev der nedsat en gruppe af regeringseksperter fra EF-medlemsstaterne og af eksperter udpeget af EFTA-landene. Denne gruppe, der mødtes første gang den 8. og 9. oktober 1985, havde efter tur hr. Voyame, direktør i det schweiziske forbundsjustitsministerium, og hr. Sagio, dommer i den italienske kassationsret, som formand. En delegation for den østrigske regering og repræsentanter for Haagerkonferencen deltog i forhandlingerne som observatører. Endvidere udpegede gruppen to rapportører, nemlig for EF-medlemsstaterne P. Jenard, daværende direktør i det belgiske udenrigsministerium, og for EFTA-landene G. Möller, daværende rådgiver i lovgivningsspørgsmål i det finske justitsministerium og nu præsident for førsteinstansretten i Toijala.

Gruppens arbejde varede to år og mundede ud i et foreløbigt udkast til konvention, der skulle tjene som oplæg for en diplomatisk konference.

En samlet vurdering af de resultater, som arbejdsgruppen nåede frem til, kan kun blive positiv, eftersom den nåede til bred enighed både om udkastet til konventionen og om de protokoller, der supplerer den og er en integrerende del heraf, samt om tre erklæringer.

Under alle omstændigheder frembyder en multilateral konvention indgået mellem mange stater en større garanti i retssikkerhedsmæssig henseende og er lettere at anvende i praksis end en række bilaterale aftaler, der ikke kan undgå at afvige fra hinanden. En sådan konvention giver desuden mulighed

for at indføre fælles fortolkningsregler. Sådanne regler findes i øvrigt i protokol nr. 2.

Man kunne have forestillet sig en anden fremgangsmåde bestående i, at EFTA-landene tiltrådte Bruxelles-konventionen. Man valgte imidlertid ikke denne løsning, idet Bruxelles-konventionen, der har hjemmel i Rom-Traktatens artikel 220, og som er blevet suppleret med protokollen af 3. juni 1971, ved hvilken der tillægges Domstolen kompetence til at fortolke konventionen, er en fællesskabsretsakt, som det havde været vanskeligt at anmode tredjelande om at tiltræde.

12. Konventionsudkastet og de øvrige dokumenter, som arbejdsgruppen havde udarbejdet, blev forelagt for en diplomatisk konference, der efter indbydelse fra den schweiziske forbundsregering fandt sted fra den 12. til 16. september 1988 i Lugano. Alle De Europæiske Fællesskabers og Den Europæiske Frihandelssammenslutnings medlemsstater var repræsenteret på konferencen. Der blev foretaget nogle ændringer i de udkast, som arbejdsgruppen havde udarbejdet. Med slutakten fra konferencen (se bilag III) vedtog repræsentanterne for samtlige deltagerstater den endelige tekst til konventionen, de tre protokoller og de tre erklæringer.

Konventionen undertegnedes på den dato, på hvilken den blev åbnet for undertegnelse, dvs. den 16. september 1988, af repræsentanterne for ti stater, nemlig for De Europæiske Fællesskaber af Belgien, Danmark, Grækenland, Italien, Luxembourg og Portugal, og for EFTA af Island, Norge, Schweiz og Sverige. Finland undertegnede konventionen den 30. november 1988 og Nederlandene den 7. februar 1989.

3. SAMME OPBYGNING I LUGANO-KONVENTIONEN SOM I BRUXELLES-KONVENTIONEN — GRUNDLÆGGENDE PRINCIPPER

13. De to konventioner bygger på samme grundlæggende principper, som kan fremstilles således:

1) princip:

De to konventioners saglige anvendelsesområde er begrænset til borgerlige sager, herunder handels-sager, der vedrører formueretlige forhold. Artikel 1 i de to konventioner er enslydende.

2) princip:

Begge konventioner hører til kategorien dobbelte konventioner, dvs. at de indeholder direkte kompetenceregler. Disse finder anvendelse til bestem-

melse af den kompetente domstol i den stat, hvor retssagen gennemføres, mens de simple konventioner alene indeholder indirekte kompetenceregler, der først kommer til anvendelse ved anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser.

3) princip:

Sagsøgtets bopæl er det afgørende kriterium for bestemmelse af kompetencen. Med henblik på gennemførelsen af tiltrædelseskonventionen af 1978 tilpassede Det Forenede Kongerige og Irland deres lovgivning for at bringe deres bopælsbegreb i overensstemmelse med det, der anvendes i mange lande på kontinentet⁽⁴⁾. Enhver person, der har bopæl på en kontraherende stats område, skal medmindre andet er fastsat i konventionerne, sagsøges ved retterne i denne stat. Eksorbitante kompetenceregler kan under ingen omstændigheder gøres gældende imod vedkommende (artikel 2 og 3).

Såfremt sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, afgøres retternes kompetence i hver enkelt stat derimod fortsat efter denne stats egen lovgivning. Desuden kan en person, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset sin nationalitet, i lighed med landets egne statsborgere påberåbe sig de kompetenceregler, som gælder dér, herunder navnlig de eksorbitante regler (artikel 4).

4) princip:

Begge konventioner indeholder præcise og detaljerede kompetenceregler for, i hvilke tilfælde en person, der har bopæl i en kontraherende stat, kan sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat.

Også her er de to konventioner opbygget på samme måde, idet de pågældende regler er samlet i samme afdelinger som omtalt i det følgende.

a) Supplerende kompetenceregler:

Afsnit II. afdeling 2 (artikel 5 og 6), indeholder supplerende kompetenceregler, idet disse artikler indeholder værnetingsregler, der supplerer reglerne i artikel 2. Der er tale om tvister, hvor den ret, der skal påkende en sag, kan siges at have en meget nær tilknytning til denne.

De i denne afdeling fastlagte kompetenceregler er specielle, idet begge konventioner som hovedregel udpeger den kompetente ret direkte.

Som det vil fremgå af det følgende adskiller bestemmelserne i denne afdeling i Lugano-konventionen sig på enkelte punkter fra den tilsvarende

afdeling i Bruxelles-konventionen (se artikel 5, nr. 1, og artikel 6, nr. 4, punkt 36 til 44 og punkt 46 til 47).

b) *Præceptive bestemmelser:*

Begge konventioner indeholder præceptive kompetenceregler for forsikringssager (afdeling 3) og sager om forbrugerkontrakter (afdeling 4), der først og fremmest tilsigter at beskytte den svageste part. Disse bestemmelser er præceptive i den forstand, at parterne ikke kan fravige dem inden tvistens opståen. Disse afdelinger er enslydende i den to konventioner.

c) *Enekompetence:*

Begge konventioner indeholder regler om enekompetence (afdeling 5, artikel 16):

- a) I visse sager skal søgsmål altid anlægges ved retterne i en bestemt stat (rettigheder over fast ejendom samt leje eller forpagtning af fast ejendom: gyldighed, ugyldighed eller opløsning af selskaber: registrering eller gyldighed af patenter, varemærker, mønstre og modeller: indsigelse mod fuldbyrdelsen af domme);
- b) parterne kan hverken ved en aftale om retternes kompetence, også selv om den er indgået, efter at tvisten er opstået (artikel 17), eller ved stiltiende prorogation (artikel 18) tilsidesætte de udpegede domstoles kompetence;
- c) dommeren i en anden stat end den, hvis retter har fået tillagt enekompetence, skal på embeds vegne erklære sig inkompetent (artikel 19);
- d) tilsidesættelse af kompetencereglerne kan føre til nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse (artikel 28 og 34);
- e) reglerne om anvendelse, uanset om sagsøgte er bosat i en kontraherende stat eller ej.

Den eneste forskel mellem de to konventioner vedrører sager om leje og forpagtning af fast ejendom (se punkt 49 til 54).

d) *Aftaler om kompetence*

Begge konventioner indeholder desuden bestemmelser om udtrykkelig og stiltiende prorogation (afsnit II, afdeling 6, artikel 17 og 18). De to konventioner er forskellige med hensyn til artikel 17 (udtrykkelig prorogation — punkt 55 til 61) men

ikke med hensyn til artikel 18 (stiltiende prorogation).

e) *Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav:*

Begge konventioner indeholder i afdeling 8 bestemmelser om litispændens (artikel 21) og om indbyrdes sammenhængende krav (artikel 22), der tager sigte på at undgå indbyrdes modstridende retsafgørelser. De to konventioner er ikke helt ens hvad angår litispændens (se punkt 62).

5) princip:

Sagsøgte har ret til at varetage sine interesser under sagen skal sikres i domsstaten.

I begge konventioners artikel 20, stk. 1, hvis betydning bør understreges, bestemmes det, at retten, hvis sagsøgte ikke giver møde, på embeds vegne skal erklære sig inkompetent, såfremt den ikke er kompetent efter reglerne i konventionen.

Desuden omhandler artikel 20, stk. 2 og 3, problemet vedrørende forkyndelse af retslige dokumenter for sagsøgte; det fastsættes heri, at retten skal udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at sagsøgte har modtaget det indledende processkrift i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser. Denne artikel er ikke ændret.

6) princip:

Begrænsning af grundene til at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse.

Ifølge artikel 26, stk. 1, i begge konventioner skal retsafgørelser, der er truffet i en kontraherende stat, anerkendes i de øvrige kontraherende stater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig fremgangsmåde. Afgørelserne anerkendes altså *eo ipso*: konventionerne opstiller en *formodning* om anerkendelse, der kun kan afkræftes, hvis en af de i artikel 27 og 28 omhandlede grunde til nægtelse af anerkendelse og fuldbyrdelse foreligger.

To betingelser, der normalt forekommer i denne type konventioner, findes ikke i de to konventioner: dels er det ikke en betingelse for anerkendelse, at den udenlandske afgørelse har opnået retskraft, dels kan den stat, som begæringen om anerkendelse rettes til, ikke efterprøve domsstatens kompetence. I denne henseende afviger artikel 28 i de to konventioner fra hinanden på flere punkter (se punkt 16 og 82).

7) princip:

Standardisering og forenkling af fremgangsmåden ved begæring om fuldbyrdelsespåtegning.

Denne fremgangsmåde er blevet standardiseret for så vidt som den i hver af de kontraherende stater indledes ved indgivelse af en begæring.

Den er blevet forenklet hvad navnlig angår mulighederne for appel og genoptagelse.

Der er foretaget visse tekniske tilpasninger i Lugano-konventionen i forhold til konventionen af 1968 (se punkt 68 til 70).

8) princip:

Begge konventioner indeholder bestemmelser om forholdet til andre internationale konventioner.

Her er der dog visse forskelle mellem de to konventioner for så vidt angår forholdet til andre konventioner, der vedrører særlige områder (se punkt 79 til 82).

9) princip:

Der er tilstræbt fælles fortolkning af de to konventioner.

Fortolkningen af konventionen af 1968 er ved Luxembourg-protokollen af 3. juni 1971 overladt til EF-Domstolen.

Reglerne vedrørende fortolkning af Lugano-konventionen findes i protokol nr. 2 til denne konvention (se punkt 110 til 119).

KAPITEL II**FORHOLDET MELLEM BRUXELLES-KONVENTIONENS OG LUGANO-KONVENTIONENS ANVENDELSESOMRÅDE****(artikel 54b)**

14. Som allerede nævnt er der tale om to forskellige konventioner, selv om de har samme opbygning og en lang række af deres bestemmelser svarer til hinanden.

15. Forholdet mellem de to konventioners anvendelsesområde er omhandlet i artikel 54b. Det skal allerførst bemærkes, at denne artikel især vedrører retterne i EF-medlemsstaterne, eftersom de alene kan træffe afgørelse i medfør af begge konventioner. Retterne i EFTA-landene er således ikke forpligtet til at overholde bestemmelserne i Bruxelles-konventionen, da EFTA-landene ikke er parter i denne konvention.

Artikel 54b berører dog retterne i EFTA-landene i det omfang, man for klarhedens skyld har fundet det hensigtsmæssigt i denne artikel at præcisere visse bestemmelser vedrørende litispændens, indbyrdes sammenhængende krav og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Artikel 54b har følgende indhold:

Ifølge denne artikels stk. 1 finder Bruxelles-konventionen fortsat anvendelse mellem EF-medlemsstaterne indbyrdes.

Dette gælder navnlig:

a) hvis en person, uanset nationalitet, der har bopæl i en af disse stater, f. eks. Frankrig, ind-

stævnes for en ret i en anden af disse stater, f. eks. Italien. Sagsøgers nationalitet og bopæl er uden betydning;

b) hvis en retsafgørelse afsiges i en EF-medlemsstat, f. eks. Frankrig, og skal anerkendes eller fuldbyrdes i en anden af disse stater, f. eks. Italien.

Bruxelles-konventionen finder ligeledes anvendelse, hvis en person, der har bopæl uden for en EF-medlemsstats område og uden for enhver anden stat, der er part i Lugano-konventionen, f. eks. USA, indstævnes for en ret i en EF-medlemsstat (Bruxelles-konventionens artikel 4).

I alle tre tilfælde er EF-Domstolen i medfør af 1971-protokollen kompetent til at tage stilling til eventuelle fortolkningsproblemer i forbindelse med Bruxelles-konventionen.

16. Derimod skal en ret i en EF-medlemsstat i henhold til stk. 2 anvende Lugano-konventionen:

1) såfremt sagsøgte har bopæl i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA, eller i medfør af konventionens artikel 8 eller 13 anses for at have bopæl der. Hvis f. eks. en person, der har bopæl i Norge, indstævnes for en fransk ret, er denne ret kun kompetent for så vidt angår de tilfælde, der er omhandlet i

Lugano-konventionen. Navnlig vil de såkaldte eksorbitante kompetenceregler, der er omhandlet i Bruxelles-konventionens artikel 4, ikke kunne gøres gældende over for vedkommende.

- 2) Såfremt der foreligger enekompetence (artikel 16) eller er indgået en prorogationsaftale (artikel 17), hvorved kompetencen tillægges retterne i et EFTA-land. Retterne i EF-medlemsstaterne kan f.eks. ikke påkende en tvist vedrørende rettigheder over en fast ejendom, der er beliggende i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA; dette gælder uafhængigt af bestemmelserne i Bruxelles-konventionens artikel 16, nr. 1, der kun finder anvendelse, såfremt ejendommen er beliggende i en stat, der er part i 1968-konventionen.
- 3) I spørgsmål om anerkendelse og fuldbyrdelse i en EF-medlemsstat af en retsafgørelse afsagt i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA (stk. 2, litra c)).

Stk. 2 bestemmer endvidere, at Lugano-konventionen finder anvendelse i tilfælde af fuldbyrdelse i et EFTA-land, der er part i Lugano-konventionen, af en retsafgørelse, der er truffet i en EF-medlemsstat.

Bestemmelsen omhandler ikke eventuelle konflikter mellem de to konventioner, men den har dog til formål at afgrænse dem over for hinanden. Det er således indlysende, at Bruxelles-konventionen ikke kan anvendes, hvis en retsafgørelse er truffet i en stat, der er part i Lugano-konventionen og medlem af EFTA, og skal fuldbyrdes enten i en EF-medlemsstat eller i et EFTA-land.

- 4) Artikel 54b indeholder desuden bestemmelser om litispendens (jf. artikel 21) og indbyrdes sammenhængende krav (artikel 22). Ifølge stk. 2, litra b), i artikel 54b, skal retten i en EF-medlemsstat anvende disse artikler i Lugano-konventionen, hvis et søgsmål mod samme genstand eller vedrørende et konnekt krav anlægges ved en ret i et EFTA-land.

Formålet med at medtage disse bestemmelser, hvilket også er sket af klarhedshensyn, er dels at fjerne enhver tvivl, dels at undgå, at der træffes indbyrdes modstridende retsafgørelser i de forskellige involverede stater.

- 5) Endelig fastsættes det i stk. 3 i artikel 54b, at retten i et EFTA-land vil kunne nægte at anerkende eller fuldbyrde en retsafgørelse, der er truffet i en EF-medlemsstat, når retten i denne stat har støttet sin kompetence på andre bestemmelser end dem, der er indeholdt i Lugano-konventionen, og den part, over for hvem, der begæres anerkendelse eller søges opnået fuldbyrdelse, er bosat i en kontraherende stat, der er medlem af EFTA.

Denne nægtelsesgrund følger sig til de i artikel 28 omhandlede grunde. Der er i hovedsagen tale om en garanti, som EFTA-landene har ønsket. Sådanne tilfælde må anses for at ville forekomme relativt sjældent, eftersom de to konventioners kompetenceregler ligger meget tæt op ad hinanden, men de er dog tænkelige. Et sådant tilfælde ville f.eks. opstå, hvis retten i en EF-medlemsstat i forbindelse med en retsafgørelse i en sag om arbejdskontraktlige forhold fejlagtigt havde støttet sin kompetence over for en person, der har bopæl i et EFTA-land, enten på artikel 4 eller artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen, dvs. på en regel, der strider mod artikel 5, nr. 1 i Lugano-konventionen, der indeholder en specifik bestemmelse om arbejdskontrakter, eller — stadig i forbindelse med arbejdskontrakter — på en aftale om retternes kompetence, indgået før tvistens opståen (artikel 17).

For at lette fri bevægelighed for retsafgørelser vil afgørelsen dog blive anerkendt og fuldbyrdet, såfremt dette kan ske efter fældende ret i den stat, begæringen rettes til, navnlig reglerne om udenlandske retters kompetence.

- 6) For nemhedsskyld er der i de ovenfor anførte eksempler anvendt udtrykket »EFTA-lande«. Det siger sig selv, at de samme bestemmelser gælder for lande, der uden at være medlemmer af EØF eller EFTA, måtte have tiltrådt Lugano-konventionen (jf. artikel 62, stk. 1, litra b)).

17. Spørgsmålet om, hvorvidt Lugano-konventionen finder anvendelse mellem EF-medlemsstater, hvoraf den ene ikke er part i Bruxelles-konventionen, som f.eks. Spanien og Portugal, medens de begge er parter i Lugano-konventionen, er uafklaret. Spørgsmålet ville f.eks. blive aktuelt, hvis både

Belgien og Spanien var parter i Lugano-konventionen, inden traktaten om Spaniens tiltrædelse af Bruxelles-konventionen var indgået eller trådt i kraft, og der for en dom afsagt i en af disse to stater begæredes fuldbyrdelsespåtegning i den anden. Efter rapportørernes

opfattelse vil Lugano-konventionen som retskilde finde anvendelse i det ovennævnte tilfælde, indtil traktaten om Spaniens tiltrædelse af Bruxelles-konventionen træder i kraft mellem Belgien og Spanien.

KAPITEL III

SÆRLIGE BESTEMMELSER I LUGANO-KONVENTIONEN, DER IKKE FINDES I BRUXELLES-KONVENTIONEN

1. KORT OVERSIGT OVER DISSE BESTEMMELSER

18. Der er tale om relativt få ændringer. Inden vi foretager en udtømmende gennemgang heraf, har vi anset det for hensigtsmæssigt at nævne de artikler i Lugano-konventionen, der adskiller sig fra de tilsvarende artikler i Bruxelles-konventionen.

Artikel 3

I denne artikel er tilføjet de eksorbitante kompetenceregler, der gælder i EFTA-landene og i Portugal. Det skal bemærkes, at sådanne regler ikke findes i Spanien.

Artikel 5, stk. 1

Der er indsat en særlig bestemmelse om arbejdskontrakter.

Artikel 6

Stk. 4, der er nyt, vedrører forening af et søgsmål »in rem« med et søgsmål »in persona«.

Artikel 16

En ny bestemmelse (stk. 1, litra b)) omhandler sager om leje- og forpagtningskontrakter; der er knyttet et forbehold til denne bestemmelse (protokol nr. 1, artikel 1b).

Artikel 17

Denne artikel er ændret for så vidt angår omtalen af handelssædvane og af arbejdskontrakter.

Artikel 21

Affattelsen af denne artikel er til en vis grad ændret for så vidt angår litispændens.

Artikel 28

Denne artikel er blevet udvidet ved tilføjelse af grunde til nægtelse af anerkendelse eller fuldbyrdelse.

Artikel 31 til 41

Der er foretaget tekniske ændringer i visse af disse artikler, der omhandler fuldbyrdelsespåtegning (eksekvatur) og appel eller genoptagelse.

Artikel 50

Der er foretaget mindre ændringer i formuleringen af denne artikel, der omhandler officielt bekræftede dokumenter.

Artikel 54

Denne artikel, der indeholder overgangsbestemmelser, er blevet præciseret mere udførligt.

Artikel 54a

Denne artikel, der har forbillede i artikel 36 i tiltrædelseskonventionen af 1978, er blevet udbygget.

Artikel 54b

Denne artikel er ny og afgrænser Lugano-konventionen over for Bruxelles-konventionen.

Artikel 55

Denne artikel, der omhandler forholdet til andre konventioner, nævner udelukkende de konventioner, som EFTA-landene er parter i.

Artikel 57

Denne artikel, der vedrører anvendelsen af konventioner, der er indgået på særlige områder, adskiller sig væsentligt fra artikel 57 i Bruxelles-konventionen.

Artikel 60 til 68 (Afsluttende bestemmelser)

Disse artikler er ændret.

19. Protokol nr. 1

Artikel 1a

Denne artikel, der er ny, indeholder et forbehold, som den schweiziske delegation har ønsket indsat.

Artikel Ib

Denne artikel, der ligeledes er ny, åbner mulighed for at tage forbehold som følge af ændringen af artikel 16, nr. 1, vedrørende leje og forpagtning af fast ejendom.

Artikel V

Denne artikel vedrørende sager om opfyldelse af en forpligtelse er blevet udvidet for at tage hensyn til lovgivningen i flere stater.

Artikel Va

Denne artikel, der navnlig vedrører sager om underholdspligt, er blevet udbygget for at tage hensyn til retssituationen i nogle stater.

Artikel Vb

Også denne artikel, der vedrører tvister mellem en skibsfører og et besætningsmedlem, er blevet udbygget for at tage hensyn til lovgivningen i nogle stater.

20. Protokol nr. 2

Denne protokol er indføjet for så vidt muligt at sikre en ensartet fortolkning af Lugano-konventionen samt af bestemmelserne i denne konvention og de tilsvarende bestemmelser i Bruxelles-konventionen.

21. Protokol nr. 3

Denne protokol omhandler problemet med Fællesskabets retsakter.

22. Erklæringer

Første erklæring: supplerer protokol nr. 3

Anden og tredje erklæring: supplerer protokol nr. 2 om ensartet fortolkning af Lugano-konventionen.

2. UDTØMMENDE GENNEMGANG**AFSNIT I****LUGANO-KONVENTIONENS
ANVENDELSESOMRÅDE (artikel 1)**

23. Da der ikke er foretaget nogen ændring i forhold til Bruxelles-konventionen, henvises der til rapporterne fra P. Jenard og P. Schlosser.

AFSNIT II**KOMPETENCE (artikel 2 til 24)****Afdeling 1****Almindelige bestemmelser (artikel 2 til 4)****a) Indledende bemærkninger**

24. De formelle tilpasninger af artikel 2 til 4 begrænser sig til i artikel 3, stk. 2, at nævne de eksorbitante kompetenceregler, der findes i EFTA-landenes og Portugals retssystemer. Ligesom i *Schlosser*-rapporten vil en kort forklarende bemærkning til de enkelte foreslåede tilføjelser (se punkt 1) blive efterfulgt af to bemærkninger af mere almen karakter om disse bestemmelses placering i Lugano-konventionens samlede hele.

b) Eksorbitante kompetenceregler i EFTA-landene og Portugal**1. Østrig**

25. Artikel 99 i lov om retternes kompetence (Jurisdiktionsnorm) bestemmer, at enhver person, der hverken har bopæl eller sædvanligt opholdssted i Østrig, i sager om formueretsforhold kan sagsøges ved retten på det sted, hvor vedkommende har gods eller hvor de formuegoder, der udgør tvistens genstand, befinder sig. Værdien af gods, der befinder sig i Østrig, må dog ikke være væsentlig mindre end sagens nettoværdi.

Ligeledes kan udenlandske virksomheder, stiftelser, selskaber, andelsforeninger og andre udenlandske sammenslutninger, der har et fast forretningssted eller en filial i Østrig, i medfør af ovennævnte artikel (stk. 3) sagsøges ved retten på det sted, hvor dette forretningssted eller denne filial er beliggende.

2. Finland

26. I kapitel 10, paragraf 1, andet punktum, i den finske retsplejelov fastsættes det, at en person, der ikke har sædvanligt opholdssted i Finland, kan sagsøges ved retten på det sted, hvor det indledende processkrift er blevet forkyndt for ham, eller ved retten på det sted, hvor han har gods. Ifølge tredje punktum i denne paragraf kan en finsk statsborger, der opholder sig i udlandet, endvidere sagsøges ved retten på det sted, hvor han havde sit seneste opholdssted i Finland. I fjerde punktum i denne paragraf bestemmes det, at en udenlandsk statsborger, der hverken har bopæl eller opholds-

sted i Finland, kan sagsøges ved retten på det sted, hvor det indledende processkrift er blevet forkyndt for ham, eller ved retten på det sted, hvor han har gods, medmindre andet er fastsat i en særlig bestemmelse, der finder anvendelse på statsborgere fra en bestemt stat.

3. Island

27. Ifølge artikel 77 i den islandske civilproceslov kan enhver person, der ikke har bopæl i Island, i sager om formueretsforhold, hvor fordringshaveren er islandsk statsborger eller en juridisk person med hjemsted i Island, sagsøges ved retten på det sted, hvor det indledende processkrift er blevet forkyndt for ham, eller ved retten på det sted, hvor han har gods.

4. Norge

28. I paragraf 32 i den norske tvistemålslov bestemmes det, at enhver person, der ikke har bopæl i Norge, i sager vedrørende formuegoder kan sagsøges ved retten på det sted, hvor han har gods, eller på det sted, hvor de formuegoder, der udgør tvistens genstand, befinder sig på det tidspunkt, hvor det indledende processkrift blev forkyndt for ham.

5. Sverige

29. Kapitel 10, paragraf 3, første punktum, i den svenske retsplejelov bestemmer, at enhver person, der ikke har kendt opholdssted i Sverige, i sager om gældsforhold, kan sagsøges ved retten på det sted, hvor han har gods.

6. Schweiz

30. Ifølge artikel 4 i forbundsloven om international privatret kan justifikationssager anlægges ved det schweiziske arrestværneting, medmindre andet bestemmes i schweizisk lov med hensyn til retternes kompetence.

7. Portugal

31. I henhold til artikel 65 i kapitel II i den portugisiske civilproceslov kan en udenlandsk statsborger sagsøges ved en portugisisk ret, når

— (stk. 1, litra c)) sagsøger er portugisisk, og hvis han, i det omvendte tilfælde, vil kunne sagsøges ved retterne i den stat, hvor sagsøgte er statsborger;

— (stk. 2) den kompetente ret efter portugisisk lovgivning er retten på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, hvis denne er udenlandsk statsborger og har opholdt sig i Portugal i over seks måneder eller tilfældigt befinder sig på portugisisk område, i sidstnævnte tilfælde dog på den betingelse, at den forpligtelse, som tvisten angår, er indgået i Portugal.

I medfør af den portugisiske civilproceslovs artikel 65 A, litra c), har portugisiske retter enekompetence i sager om arbejdsforhold, hvis en af parterne har portugisisk nationalitet.

Artikel 11 i procesloven om arbejdsforhold tillægger de portugisiske arbejdsretter kompetence i tvister, der vedrører en portugisisk arbejdstager, såfremt arbejdskontrakten er indgået i Portugal.

c. *Placeringen af artikel 3, stk. 2, i Lugano-konventionens samlede hele*

1. Rækkevidden af artikel 3, stk. 2

32. Det forhold, at vigtige kompetenceregler, der på nuværende tidspunkt gælder i de forskellige stater, anses for eksorbitante, må lige så lidt som artikel 3, stk. 2, i Bruxelles-konventionen af 1968 forlede til en fejlagtig slutning vedrørende rækkevidden af artikel 3, stk. 1. Det, der udtrykkeligt fremhæves, er alene en urimelig anvendelse af international kompetence til fordel for retterne i en kontraherende stat. Også andre kompetenceregler i de kontraherende staters nationale lovgivning, er kun forenelige med Lugano-konventionen, for så vidt de er i overensstemmelse med artikel 2 og artikel 4 til 18. Over for personer, der har bopæl i en kontraherende stat, f. eks. svenske retters kompetence i sager om kontraktforhold således ikke længere begrundes i, at aftalen er indgået i Sverige.

2. Udelukkelse af muligheden for at begrunde kompetence ud fra det sted, hvor godset befinder sig

33. For så vidt angår Østrig, Danmark, Finland, Tyskland, Island, Norge, Sverige og Det Forenede Kongerige indeholder artikel 3, stk. 2, en oversigt over sådanne regler om retternes kompetence, der anses for at være uacceptable, idet de er begrundet i den blotte eksistens af gods i værnetingsstaten. Sådant kompetence kan heller ikke påberåbes, når sagen vedrører ejendomsret, besiddelse eller råderet med hensyn til sådant gods.

34. For så vidt angår Schweiz indeholder oversigten i stk. 2 en bestemmelse, hvorefter det udelukkes, at retternes kompetence alene kan begrundes ud fra det sted, hvor der er fortaget arrest i gods, der befinder sig i Schweiz. Der er dog intet til hinder for, at schweiziske retter i medfør af konventionens artikel 24 efterkommer en begæring om at anordne sådanne foreløbige, herunder sikrende retsmidler, der er fastsat i schweizisk lovgivning, selv om det ifølge konventionen er retterne i en anden kontraherende stat, der er kompetente til at påkende sagens realitet.
35. For så vidt angår personer, der er bosat uden for den kontraherende stater, forbliver de i de kontraherende stater hidtil gældende bestemmelser om retternes kompetence uændrede. Selv de i artikel 3, stk. 2, nævnte kompetenceregler kan fortsat finde anvendelse på sådanne personer. Endvidere skal retsafgørelser, der er truffet af retter, hvis kompetence er begrundet i ovennævnte bestemmelser, anerkendes og fyldbyrdes i de øvrige kontraherende stater, medmindre der er tale om en af de undtagelser, der er fastsat i konventionens artikel 27, nr. 5, eller artikel 59.

Sidstnævnte bestemmelse er i øvrigt den eneste, for hvis anvendelse oversigten i artikel 3, stk. 2, ikke blot tjener som eksempel, men også er udtømmende og retskonstituerende.

Afdeling 2

Specielle kompetenceregler (artikel 5 og 6)

a) Artikel 5, stk. 1 — Arbejdskontrakter

36. Sagsøgtes bopæl er det grundlæggende kriterium såvel i Bruxelles-konventionen som i Lugano-konventionen.

Afdeling 2 (artikel 5 og 6) i afsnit II om kompetence indeholder dog en række supplerende bestemmelser. I kraft af disse kan sagsøger således vælge, om han vil anlægge sag ved den ret, der er udpeget i disse artikler, eller ved retterne i den stat, hvor sagsøgte har bopæl (artikel 2).

I henhold til artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen kan sagsøgte »i sager om kontraktforhold, sagsøges ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes«.

37. Dette stykke finder anvendelse på arbejdskontrakter (se s. 24 i Jenard-rapporten samt kapitel VI: Domstolens dom af 13. november 1979, Sanicentral/Collin, hvorefter arbejdsretlige forhold omfattes af konventionens anvendelsesområde). Domstolen har i anledning af et spørgsmål, den havde

fået forelagt, om hvilke forpligtelser der skal tages i betragtning i tilfælde af krav, der støttes på forskellige forpligtelser med grundlag i en repræsentantkontrakt indgået mellem en ikke-selvstændig arbejdstager og en virksomhed, fastslået, at det er den forpligtelse, som er karakteristisk for kontrakten, der skal tages i betragtning, dvs. den forpligtelse, der skal opfyldes på det sted, hvor tjenesteydelsen præsteres (Domstolens dom af 26. maj 1982, Ivenel/Schwab, se kapitel VI).

Denne dom støtter sig navnlig på artikel 6 i Romkonventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser (EFT nr. L 266 af 1980, s. 1), hvorefter en arbejdsaftale i mangel af lovvalg er undergivet loven i det land, hvor arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde, medmindre aftalen har en nærmere tilknytning til et andet land. I ovennævnte dom har Domstolen bemærket, at formålet med denne bestemmelse er at sikre beskyttelse af den part, som ud fra en social og økonomisk betragtning må anses for at være den svageste part i kontraktforholdet (se ligeledes rapporten af Giuliano-Lagarde, EFT nr. C 282 af 1982, s. 25).

I en anden dom har Domstolen bemærket, at arbejdsaftaler, ligesom andre aftaler om udførelse af ikke-selvstændigt arbejde, i modsætning til andre aftaler og herunder også aftaler om tjenesteydelser, er af en særlig beskaffenhed, idet arbejdstageren herved med et særligt varigt bånd knyttes til vedkommende virksomheds eller arbejdsgivers forretningsorganisation, og idet sådanne arbejdsaftaler stedligt refererer sig til det sted, hvor virksomheden udøves, hvilket er afgørende for anvendelsen af præceptive retsregler og kollektive overenskomster (Dom af 15. 1. 1987, Schenavai/Kreischer, se kapitel VI).

Under forhandlingerne om Lugano-konventionen anmodede EFTA-landene om, at arbejdskontrakter omhandles i en særskilt bestemmelse i artikel 5 og artikel 17 (angående sidstnævnte artikel se nedenfor punkt 60).

Dette ønske blev efterkommet.

38. I den nye artikel 5, nr. 1, forstås i forbindelse med sager vedrørende arbejdskontrakter ved »det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes«, dér, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde. Hvis han ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, er dette sted dér, hvor den virksomhed, som har antaget ham er beliggende. Det bemærkes, at Domstolen i øjeblikket behandler et sådant spørgsmål (se kapitel VI, Six constructions/Humbert).

Som det ses, ligger denne bestemmelse på linje med den række af domme, som Domstolen tidligere har afsagt i temmelig nøje overensstemmelse med Rom-konventionens artikel 6 (5).

39. Præciseringen af artikel 5, nr. 1, giver anledning til følgende bemærkninger:

Ifølge hovedprincipperne i Lugano-konventionen er de kompetente retter i tvister mellem arbejdsgivere og arbejdstagere:

- retterne i den stat, hvor sagsøgte har bopæl (artikel 2);
- den i artikel 5, nr. 1, udpegede ret. Hvis en arbejdstager sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land men uden tilknytning til et bestemt sted, fastlægges rettens kompetence efter dette lands interne retsregler;
- den ret, der er kompetent i medfør af en prorogationsaftale, der skal være indgået, efter at tvisten er opstået (se artikel 17, stk. 5);
- den ret, der er kompetent i medfør af stiltiende prorogation (artikel 18).

Disse regler finder dog kun anvendelse, hvis tvisten har tilknytning til udlandet. Konventionerne indeholder udelukkende regler om international kompetence (se præambelen). De kommer ikke til anvendelse, hvis kontrakten refererer sig til et enkelt land (arbejdsgiverens bopæl, arbejdstagerens bopæl, arbejdsstedet). I sådanne tilfælde tages der ikke hensyn til arbejdstagerens nationalitet, idet han sidestilles med andre arbejdstagere.

Såfremt sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, finder artikel 4 derimod anvendelse.

40. Hvis sagsøgte ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, er det retten på det sted, hvor den virksomhed, som har antaget ham, er beliggende, der er kompetent. Denne løsning svarer til løsningen i artikel 6, stk. 2, litra b), i Rom-konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser.

Løsningen er begrundet i ønsket om at undgå, at flere forskellige retter er kompetente i tvister mellem arbejdsgiver og arbejdstager, såfremt arbejdstageren skal udføre sit arbejde i flere forskellige lande. Desuden vil der for de stater, der er parter i både Rom-konventionen og Lugano-konventionen, være sammenfald mellem reglerne om retternes kompetence og reglerne om, hvilken lov der finder

anvendelse. Det samme gælder visse stater, der ikke er parter i Rom-konventionen.

41. I konventionen tages der ikke stilling til spørgsmålet om, hvornår der foreligger en arbejdskontrakt. Besvarer en ret, for hvilken et sådant spørgsmål er indbragt, dette bekræftende, skal den anvende anden del af artikel 5, nr. 1, der udgør en bestemmelse for sig. Selv om der endnu ikke findes et selvstændigt arbejdskontraktbegreb, kan det anses, at en sådan kontrakt forudsætter, at arbejdstageren står i et afhængighedsforhold til arbejdsgiveren (se kapitel VI, den allerede omtalte dom i sagen Shenavai/Kreischer og dom af 8. marts 1988 i sagen Arcado/Haviland).

42. Artikel 5, nr. 1, vedrører udelukkende individuelle arbejdskontrakter og ikke kollektive overenskomster mellem arbejdsgivere og arbejdstageres repræsentanter.

43. Udtrykket »virksomhed« skal forstås i bred forstand og refererer sig navnlig til enhver enhed, såsom en filial eller et agentur, der ikke er en juridisk person.

44. Det kan herefter konkluderes, at Bruxelles-konventionen og Lugano-konventionen ganske vist ikke er enslydende, men at der ikke desto mindre er overensstemmelse imellem dem, hvilket navnlig skyldes den fortolkning, som Domstolen har givet af artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen.

b) Artikel 6, stk. 1 — Sager med flere sagsøgte

45. Der er ikke foretaget nogen ændring af teksten i Bruxelles-konventionen, hvori det hedder, at »en person, der har bopæl på en kontraherende stats område, såfremt der er flere sagsøgte, kan sagsøges ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl«. Bestemmelsen er dog kun blevet overtaget uændret som følge af bemærkningen i Jenard-rapporten vedrørende 1968-konventionen (EFT nr. C 59, s. 26), hvorefter »anvendelsen af denne forskrift forudsætter, at der er forbindelse mellem kravene mod de enkelte sagsøgte, således som det f. eks. er tilfældet med solidariske skyldnere. Deraf følger, at sagen ikke kun må anlægges med henblik på at unddrage en af de sagsøgte domsmyndigheden i hans bopælsstat«. Nogle dage efter afslutningen af Den Diplomatiske Konference offentliggjordes en dom afsagt af Domstolen med samme indhold (dom af 27. september 1988, Kalfelis/Schröder, EFT nr. C 281 af 4. 11. 1988, s. 18, se kapitel VI).

c) *Artikel 6, stk. 4 — Forening af søgsmål in rem og søgsmål in persona*

46. Når en person har pant i faste ejendom, har ejeren af den pågældende ejendom meget ofte tillige en personlig forpligtelse, som følger af den gældsforpligtelse, for hvilken pantsætningen tjener som sikkerhed. Dette er grunden til, at visse staters retsregler åbner mulighed for at forene et søgsmål vedrørende en personlig forpligtelse, der påhviler ejeren af en fast ejendom, med en sag med henblik på salg af denne ejendom ved tvangsauktion. Dette forudsætter naturligvis, at retten på det sted, hvor ejendommen er beliggende, ligeledes er kompetent til at påkende sager vedrørende den personlige forpligtelse, der påhviler ejeren.

Man har ment, at det ville være praktisk at have mulighed for at forene en sag vedrørende en personlig forpligtelse, der påhviler ejeren af en fast ejendom, med en sag med henblik på salg af denne ejendom ved tvangsauktion i de stater, hvor en sådan forening af sager er mulig. Man har derfor anset det for hensigtsmæssigt at optage en bestemmelse i konventionen, hvorefter en person, der har bopæl i en kontraherende stat, i sager om kontraktforhold, såfremt sagen kan forenes med en sag om tinglige rettigheder over fast ejendom med samme sagsøgte, ligeledes kan sagsøges ved retten i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende.

Lad os til anskueliggørelse af dette spørgsmål antage, at en person, der har bopæl i Frankrig, ejer en fast ejendom, der er beliggende i Norge. Denne person har optaget et lån mod pant i den faste ejendom i Norge. Dersom kreditor, hvis lånet ikke indfris ved forfald, ønsker at anlægge sag med henblik på salg af den faste ejendom ved tvangsauktion, er den norske ret enekompetent i medfør af artikel 16, stk. 1. I medfør af samme bestemmelse er denne ret imidlertid også kompetent til at påkende et søgsmål anlagt mod ejeren af den faste ejendom vedrørende den personlige forpligtelse, der påhviler ham som følge af gældsforpligtelsen, hvis kreditor ønsker at forene dette søgsmål med et søgsmål med henblik på salg af den faste ejendom ved tvangsauktion.

47. Det siger sig selv, at denne kompetenceregulering ikke kan stå alene. Den skal nødvendigvis udfyldes med retlige kriterier for, hvornår en sådan forening af sager kan finde sted. Lugano-konventionen berører således ikke bestemmelser, der allerede eksisterer, eller som i fremtiden vil kunne indføres i de kon-

traherende staters retssystemer, for så vidt angår forening af sager af ovennævnte type. Det turde dog være overflødigt at gøre opmærksom på, at de to søgsmål, som i henhold til det nævnte stykke vil kunne forenes, skal være anlagt af samme rekvirent. Udtrykket »samme rekvirent« omfatter naturligvis også en person, til hvem en anden person har overdraget sine rettigheder, eller hans retssuccessor.

Afdeling 3 og 4

Kompetence i forsikringssager (artikel 7 til 12a) og i sager om forbrugerkontrakter (artikel 13 til 15)

48. Da ovennævnte afdelinger ikke er ændret, henvises til Jenard-rapporten og Schlosser-rapporten.

Afdeling 5

Enekompetence

Artikel 16, nr. 1 — Leje og forpagtning af fast ejendom

49. I henhold til artikel 16, nr. 1, i Bruxelles-konventionen, er i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende, enekompetente. Den valgte affattelse gælder ikke alene for sager om tinglige rettigheder over fast ejendom, men også for sager om leje eller forpagtning af fast ejendom. Ifølge Jenard-rapporten (s. 35) er det udvalg, der udarbejdede Bruxelles-konventionen, gået ud fra, at disse retter også skal behandle sager mellem lejere og udlejere og mellem forpagtere og bortforpagtere om gyldigheden af eller fortolkningen af leje- og forpagtningsaftaler, om reparation af skader forvoldt af lejeren eller forpagteren og om fraflytning af ejendommen osv. Efter udvalgets opfattelse gælder denne regel dog ikke sager, der udelukkende drejer sig om betaling af leje eller forpagtningsafgift, da disse sager kan anses som uafhængige af den udlejede eller bortforpagtede faste ejendom.

Imidlertid bemærkes det i Schlosser-rapporten (punkt 164), at den arbejdsgruppe, der udarbejdede konventionen om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritanniens og Nordirlands tiltrædelse af Bruxelles-konventionen samt af protokollen om Domstolens fortolkning af denne konvention, ikke nåede til enighed om, hvorvidt sager, som slet og ret vedrører leje og forpagtningsydelse, altså simple inkassosager, er udelukket fra anvendelsesområdet for artikel 16, nr. 1.

Som anført i Jenard-rapporten skal der ved leje eller forpagtning af fast ejendom forstås leje af

beboelsesrum eller forretningslokaler, erhvervslejemål og leje eller forpagtning af landejendomme. Ifølge Schlosser-rapporten kræver bestemmelsens lovgivning med sikkerhed ikke, at den skal kunne bringes i anvendelse på kortfristede brugsretsaftaler, navnlig i forbindelse med ferieophold.

50. EF-Domstolen har fastslået, at artikel 16, nr. 1, ikke vedrører tvister vedrørende overdragelse af driften af en forretning, der drives i en fast ejendom (dom af 14. 12. 1977, Sanders/Van der Putte, se kapitel VI). Domstolen har fastslået, at artikel 16, nr. 1, ikke skal fortolkes således, at den omfatter en kontrakt om forpagtning af driften af en forretning (verpachting van een winkelbedrijf), der drives i en fast ejendom, som bortforpagteren har lejet af en tredjemand. Imidlertid har Domstolen for nylig fjernet sig fra den af forfatterne af 1968-konventionen indtagne holdning ved at udtale, at den i artikel 16, nr. 1, fastsatte enekompetenceregulering ligeledes finder anvendelse på søgsmål vedrørende betaling af leje, herunder også i forbindelse med lejemål af kortere varighed vedrørende en feriebolig (dom af 18. januar 1985, Rösler/Rottwinkel, se kapitel VI). Domstolen har anlagt den vurdering, at denne enekompetenceregulering finder anvendelse på enhver aftale om leje af en fast ejendom, også selv om aftalen alene gælder for et kortere tidsrum og kun vedrører en brugsret til en feriebolig, og at denne kompetence omfatter alle sager vedrørende henholdsvis udlejerens og lejerens forpligtelser ifølge lejeaftalen og især dem, der vedrører gyldigheden eller fortolkningen af aftalerne, deres varighed, udlejerens indsættelse i besiddelsen af den faste ejendom, reparation af skader forvoldt af lejeren eller inddrivelse af lejen og af ekstraudgifter, der skal betales af lejeren, såsom udgifter til vand, gas og elektricitet. Denne afgørelse synes i det mindste delvis at være i strid med det, der ifølge Jenard-rapporten og Schlosser-rapporten var hensigten hos Bruxelles-konventionens forfattere.

51. EFTA-landene lagde under henvisning til navnlig Domstolens dom i Rösler/Rottwinkel-sagen vægt på, at der i Lugano-konventionen blev optaget en særlig bestemmelse om leje eller forpagtning af fast ejendom for et kortere tidsrum. Som en alternativ løsning foreslog disse lande, at leje og forpagtning af fast ejendom blev holdt helt uden for konventionens anvendelsesområde, og i særdeleshed artikel 16. Arbejdsgruppen var enig om, at det ikke var hensigtsmæssigt helt at medtage leje og forpagtning af fast ejendom fra konventionens anvendelsesområde på grund af dette retsområdes betydning. Med hensyn til at holde leje og forpagtning uden for artikel 16 i særdeleshed fandt EF-medlemsstaternes delegationer denne løsning fuldstæn-

dig uacceptabel, fordi konventionens almindelige kompetenceregler herved ville komme til at finde anvendelse på leje og forpagtning af fast ejendom, hvilket gik imod alle herskende opfattelser på området, i det mindste i EF-medlemsstaterne. Arbejdsgruppen besluttede derfor at indsætte et nyt litra b) i artikel 16, nr. 1, med en særbestemmelse vedrørende leje- og forpagtningskontrakter af kortere varighed.

52. Denne ændring har til følge, at der i sager om leje eller forpagtning af fast ejendom gælder to enekompetenceregler, som man kan betegne som alternative. I henhold til litra a) er retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende, kompetente i alle tilfælde og uden nogen indskrænkninger. ifølge litra b) kan sager om leje- og forpagtningskontrakter vedrørende fast ejendom, der er indgået til midlertidig privat brug for et tidsrum af højst seks på hinanden følgende måneder — hvilket navnlig tager sigte på kontrakter vedrørende ferieboliger — desuden indbringes for retterne i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har bopæl. Denne mulighed foreligger dog kun, dersom lejer eller forpagter (og ikke ejeren) er en fysisk person og endvidere ingen af parterne har bopæl i den kontraherende stat, på hvis område ejendommen er beliggende.

Det tilfælde, hvor lejeren eller forpagteren er en juridisk person, er ikke medtaget, da juridiske personer normalt har til formål at drive erhvervsvirksomhed.

Hvis på den anden side en af parterne har bopæl i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende, har det forekommet hensigtsmæssig at holde sig til reglen i artikel 16, nr. 1, der fastslår princippet om, at kompetencen ligger hos retterne i denne stat.

53. Artikel 16, nr. 1, litra b), har dog voldt nogle af EF-medlemsstaterne alvorlige vanskeligheder af politisk art. For at tage hensyn til disse vanskeligheder vedtog arbejdsgruppen, at der til denne bestemmelse skulle knyttes en mulighed for at tage forbehold. Enhver kontraherende stat kan herefter erklære, at den hverken agter at anerkende eller fuldbyrde retsafgørelser i sager om leje eller forpagtning af fast ejendom, hvis den pågældende ejendom er beliggende på dens område, også selv om leje- og forpagtningskontrakten er af den i artikel 16, nr. 1, litra b), omhandlede type, og den kompetence, der er tillagt retten i domsstaten, udelukkende hviler på sagsøgte bopæl i domsstaten. Denne bestemmelse findes i artikel I b) i protokol nr. 1.

Denne mulighed for at tage forbehold vedrører kun de tilfælde, hvor ejendommen er beliggende i den

stat, som begæringen om anerkendelse og fuldbyrdelse rettes til. Hvis således f. eks. Spanien benytter sig af denne mulighed, betyder det ikke, at dette land har ret til at nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af en afgørelse, der er truffet i en sag vedrørende en leje- eller forpagtningskontrakt af den i artikel 16, nr. 1, litra b), omhandlede type, hvis ejendommen er beliggende i en anden stat, f. eks. Italien, og afgørelsen er truffet af retten i en tredje stat, hvor sagsøgte har bopæl, f. eks. Sverige. Det forhold, at den stat, hvor ejendommen er beliggende, har gjort brug af muligheden for at tage forbehold, er uden betydning i det foreliggende tilfælde.

En stat, der ønsker at gøre brug af muligheden for at tage forbehold, kan imidlertid fremsætte et mere begrænset forbehold end det, der er adgang til efter konventionen. En stat kan f. eks. erklære, at forbeholdet alene vedrører det tilfælde, hvor ejeren er en juridisk person.

54. Bestemmelserne i artikel 16, nr. 1, finder kun anvendelse, hvis ejendommen er beliggende på en kontraherende stats område. Teksten er tilstrækkelig klar på dette punkt. Hvis ejendommen er beliggende på en tredjestats område, finder andre bestemmelser i konventionen anvendelse, f. eks. artikel 2, hvis sagsøgte har bopæl på en kontraherende stats område, og artikel 4, hvis han har bopæl på en tredjestats område, osv.

Afdeling 6

Aftaler om kompetence (artikel 17 og 18)

a) Artikel 17 — Udtrykkelig prorogation

55. 1) Stk. 1 i denne artikel vedrører navnlig formkravene til aftaler om kompetence. Spørgsmålet om, hvorvidt en kompetence-aftale er gyldigt indgået (der kan f. eks. være tale om ugyldighed på grund af mangler ved samtykket), afgøres efter den anvendelige lov (se Domstolens dom af 11. november 1986, Iveco Fiat/van Hool, se kapitel VI). Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt en sådan aftale gyldigt kan indgås inden for særlige områder, skal det bemærkes, at Domstolen (dom af 13. november 1979, Sanicentral/Collin, se kapitel VI) har fastslået, at nationale retsplejeregler ophæves og erstattes af konventionens bestemmelser, for så vidt angår de områder, der er omfattet af denne.
56. Ifølge den oprindelige ordlyd af artikel 17 i Bruxelles-konventionen skal en aftale om retternes kompetence være indgået enten skriftligt eller mundt-

ligt med skriftlig bekræftelse. På baggrund af EF-Domstolens fortolkning i visse af de første domme vedrørende artikel 17 i Bruxelles-konventionen (se kapitel VI), mente den arbejdsgruppe, der udarbejdede konventionen af 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritanniens og Nordirlands tiltrædelse af Bruxelles-konventionen samt protokollen af 3. juni 1971 om Domstolens fortolkning af denne konvention, at disse formkrav svarede dårligt til sædvaner og behov inden for international handel. Det syntes derfor nødvendigt at lempe disse krav for så vidt angik aftaler om kompetence inden for international handel. I henhold til artikel 17, stk. 1, i Bruxelles-konventionen, som ændret ved tiltrædelseskonventionen af 1978, kan en aftale om retternes kompetence inden for international handel indgås i en form, der er anerkendt af sædvanen på dette område, og som parterne har eller burde have kendskab til.

57. Under forhandlingerne om Lugano-konventionen tilkendegav EFTA-landene dog, at de fandt denne bestemmelse for vagt formuleret, og de mente, at den muligvis ikke ville sikre tilstrækkelig retssikkerhed. Disse stater frygtede, at stk. 1 i artikel 17, for så vidt angår aftaler om kompetence inden for international handel, kunne gøre det muligt at betragte en aftale som accepteret, blot fordi der ikke var gjort indsigelse mod en værnetingsklausul, indeholdt i visse ensidige erklæringer fra den ene part, f. eks. i en faktura eller i almindelige salgsvilkår gældende som bekræftelse af kontrakten. Dette var grunden til, at EFTA-landene foreslog følgende ændring af andet punktum i artikel 17, stk. 1:

»En sådan aftale om retternes kompetence:

- a) skal enten være indgået skriftligt (eller mundtligt med tydelig skriftlig bekræftelse), herunder ved udveksling af breve, telegrammer eller telexer (eller andre moderne tekniske kommunikationsmidler);
- b) eller være indeholdt eller ved henvisning være indsat i et konnossement eller lignende transportdokument.«

EF-medlemsstaternes repræsentanter fandt imidlertid, at dette forslag ikke blot ville føre til urimelig stivhed, men at det også ville være i modstrid med EF-Domstolens retspraksis, hvorefter det bør være muligt at tage hensyn til særlige sædvaner (dom af 14. december 1976, Segoura/Bonakdarian, se kapitel VI).

58. Lugano-konventionens artikel 17, stk. 1, litra c), har forbillende i artikel 9, stk. 2, i De Forenede Nationers konvention af 1980 om kontrakter vedrørende internationale varekøb (den såkaldte Wiener-konvention). I betragtning af, at EF-medlemsstaterne og EFTA-landene muligvis vil tiltræde denne konvention, fandt arbejdsgruppen det ønskeligt at afpasse ordlyden af artikel 17 efter Wiener-konventionens artikel 9, stk. 2. Man kan betragte den endelige bestemmelse som et kompromis mellem de to landegrupper.

For det første opfylder en aftale om retternes kompetence, ifølge Lugano-konventionens artikel 17, stk. 1, litra b), formkravene, hvis den er indgået i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug, som parterne følger i deres indbyrdes forhold. Bruxelles-konventionens artikel 17 indeholder ikke en sådan bestemmelse. Ifølge EF-Domstolens retspraksis (se kapitel VI) synes Bruxelles-konventionens artikel 17 imidlertid at have samme betydning. Arbejdsgruppen mente, at denne betydning burde fremgå udtrykkeligt af Lugano-konventionens ordlyd.

For det andet opfylder inden for international handel en aftale om retternes kompetence formkravene, hvis den er indgået i en form, der er i overensstemmelse med en sædvane, som parterne har eller burde have kendskab til, og som inden for sådan handel er almindeligt kendt og regelmæssigt fulgt af parter i kontrakter af samme type inden for den pågældende handelsbranche.

Det er således selv inden for international handel ikke tilstrækkeligt, at en aftale om retternes kompetence er indgået i en form, der er i overensstemmelse med den skik og brug (eller sædvane), der gælder for sådan handel, og som parterne har eller burde have kendskab til. Den pågældende sædvane skal endvidere være almindeligt kendt inden for international handel samt regelmæssigt fulgt af parter i kontrakter af samme type inden for den pågældende handelsbranche.

Navnlig i betragtning af udtrykkene »internationale Handelsbräuche« og »usages«, der er anvendt i henholdsvis den tyske og den franske udgave af Bruxelles-konventionens artikel 17, synes der ikke indholdsmæssigt at være større forskel mellem de pågældende bestemmelser i de to konventioner. EFTA-landene fandt dog, at det for at sikre en ensartet fortolkning var nødvendigt med en formulering som den, der nu findes i stk. 1, litra c), i Lugano-konventionen.

59. Bruxelles-konventionens artikel 17 har givet anledning til en hel del domme fra EF-Domstolen. Med hensyn hertil henvises til kapitel VI.2 — punkt 12 artikel 17, 1 til 12.

Der bør dog i denne forbindelse erindres om, at Domstolen har fastslået, at en aftale mellem parterne om opfyldelsesstedet, som er et kompetencegrundlag i henhold til artikel 5, stk. 1, er tilstrækkelig til at tillægge en ret kompetence, og at en sådan aftale ikke er undergivet de i artikel 17 foreskrevne formkrav til aftaler om retternes kompetence (dom af 17. januar 1980, Zelger/Salinitri, se kapitel VI).

60. 2) Stk. 5 i Lugano-konventionens artikel 17 blev foreslået af EFTA-landene. I henhold til dette stykke er aftaler om retternes kompetence i sager om individuelle arbejdskontrakter kun tilladt, såfremt de er indgået, efter at tvisten er opstået. Formålet med denne bestemmelse er det samme som i forbindelse med artikel 5, nr. 1, nemlig ønsket om at beskytte arbejdstageren, der ud fra en social og økonomisk betragtning må anses for at være den svageste part i kontraktforholdet. Det har forekommet ønskeligt, at den beskyttelse, som man ønsker at sikre arbejdstagerne i artikel 5, nr. 1, ikke kan fraviges ved værnetingsaftaler, der er indgået inden tvistens opståen. Ligesom artikel 5, nr. 1, finder denne bestemmelse udelukkende anvendelse på individuelle arbejdsforhold og ikke på kollektive overenskomster mellem arbejdsgivere og arbejdstagerrepræsentanter.

61. På Den Diplomatiske Konference fremhævedes forskellen mellem Bruxelles-konventionen og Lugano-konventionen for så vidt angår reglerne om værnetingsaftaler i sager om arbejdskontrakter, og der blev peget på visse vanskeligheder. Som eksempel blev nævnt en værnetingsaftale, hvis parter på indgåelsestidspunktet var bosat i to stater, der begge har ratificeret Bruxelles-konventionen. I henhold til denne konvention kan en prorogationsaftale i sager om arbejdskontrakter godt indgås inden tvistens opståen.

Spørgsmålet var da, hvad der ville ske, hvis en af parterne senere bosatte sig i et EFTA-land. Hvorledes ville retten i en EF-medlemsstat, ved hvilken der anlagdes sag i henhold til en sådan værnetingsaftale, eller retten i et EFTA-land, ved hvilken der anlagdes sag på trods af en sådan aftale, forholde sig?

Spørgsmålet forblev uafklaret og kan, selv om de løsninger, der er valgt i henholdsvis Bruxelles-konventionen og Lugano-konventionen i og for sig ikke er dårlige, eventuelt løses i konventionen om

Spaniens og Portugals tiltrædelse af Bruxelles-konventionen ved at tilpasse Bruxelles-konventionen til Lugano-konventionen.

b) *Artikel 18 — Stiltiende prorogation*

62. Der er konstateret uoverensstemmelser mellem de forskellige sproglige udgaver af Bruxelles-konventionen. Således hedder det i nogle udgaver, som f. eks. den engelske og den tyske, at reglen om, at retten i den kontraherende stat er kompetent, ikke finder anvendelse, hvis sagsøgte »kun« giver møde for at bestride rettens kompetence, hvilket er en indskrænkning, der ikke findes i den franske tekst.

Der er dog ikke foretaget nogen ændringer af de enkelte udgaver, hvilket skyldes den dom, som EF-Domstolen har afsagt, og hvorefter artikel 18 finder anvendelse på visse betingelser, når sagsøgte bestrider rettens kompetence og desuden nedlægger påstand om sagens realitet (dom af 24. juni 1981, Elefanten Schuh/Jacqmain, se kapitel VI).

Afdeling 7

Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse (Artikel 19 og 20)

63. Selv om disse artikler svarer til artikel 19 og 20 i Bruxelles-konventionen, er det nødvendigt at knytte visse bemærkninger til artikel 20, da der er tale om en særdeles vigtig bestemmelse i tilfælde af, at sagsøgte ikke giver møde (se s. 39 i Jenard-rapporten).

Den ret, som skal anvende Lugano-konventionen, skal på embeds vegne erklære sig inkompetent, for det første hvis den ikke har noget kompetencegrundlag efter afsnit II, afdeling 2 til 6, i denne konvention. Således skal en fransk ret, for hvilken en person med bopæl i Norge skal give møde i henhold til artikel 14 i Code Civil (ifølge hvilken sagsøgers franske statsborgerskab skaber grundlag for kompetence), på embeds vegne erklære sig inkompetent, hvis sagsøgte udebliver.

Retten skal ligeledes på embeds vegne erklære sig inkompetent, hvis der ifølge en international konvention, som fastsætter regler om retternes kompetence på særlige områder, jf. artikel 57, stk. 2, ikke er grundlag for dens kompetence. Med hensyn her til henvises til bemærkningen til artikel 57.

Til orientering skal det nævnes, at næsten alle EF-medlemsstater og EFTA-lande nu er parter i Haager-konventionen af 15. november 1965 om forkyndelse i udlandet af retslige og udenretslige dokumenter i sager om civile eller kommercielle

spørgsmål, idet det pr. 1. juni 1988 kun er Østrig, Irland, Island og Schweiz, der ikke er parter heri.

Afdeling 8

Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav
(artikel 21 til 23)

64. *Artikel 21*

Dette er den eneste artikel i afdeling 8, der er ændret.

Ifølge artikel 21 i Bruxelles-konventionen skal i tilfælde af litispændens enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne erklære sig inkompetent til fordel for denne ret, og den kan udsætte afgørelsen, såfremt den anden rets kompetence bestrides.

EFTA-landene fandt denne bestemmelse for drastisk.

De bemærkede, at det hyppigt forekommer, at en sag må anlægges for at overholde en frist eller afbryde forældelsesfristen, og at der er delte meninger om, hvorvidt en frist kan anses for overholdt, når sagen anlægges ved en ret, der ikke har international kompetence.

Efter deres opfattelse burde en ret, ved hvilken sagen er anlagt, og som er kompetent, men som ikke er den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne erklære sig inkompetent til fordel for den ret, ved hvilken sagen først er anlagt. Sidstnævnte ret vil dog eventuelt kunne beslutte at erklære sig inkompetent. I så fald afvises begge søgsmål med den følge, at fristerne muligvis udløber og at der indtræder forældelse.

Der blev taget hensyn til disse bemærkninger.

Artikel 21 er blevet ændret således, at enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne udsætter sin afgørelse, indtil det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent.

Enhver anden ret end den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, erklærer sig dog først inkompetent til fordel for denne ret, når denne rets kompetence er fastslået (se Schlosser-rapporten, punkt 176).

Domstolen har i denne forbindelse udtalt, at det i artikel 21 omhandlede begreb »litispændens« omfatter et tilfælde, i hvilket den ene kontraktspart ved en ret i en kontraherende medlemsstat begærer annullation eller ophævelse af en international salgskontrakt, mens den anden part ved en ret i en anden kontraherende stat begærer opfyldelse af samme kontrakt efter dens indhold.« (dom af 8. december 1987, Gubisch/Palumbo).

Afdeling 9

65. Artikel 24 — Foreløbige, herunder sikrende retsmidler

Denne bestemmelse er ikke ændret; der henvises til side 42 i Jenard-rapporten og punkt 183 i Schlosser-rapporten.

AFSNIT III

ANERKENDELSE OG FULDBYRDELSE
(artikel 25 til 49)

Afdeling 1

Anerkendelse (artikel 26 til 30)

a) Artikel 27, nr. 5

66. Artikel 27, nr. 5, tager alene sigte på det tilfælde hvor en afgørelse, der begæres anerkendt, i den stat, som begæringen rettes til, er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en ikke-kontraherende stat, og som vil kunne anerkendes i den stat, som begæringen rettes til.

Det tilfælde, hvor en afgørelse, der er truffet i en kontraherende stat, er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en anden kontraherende stat, og som vil kunne anerkendes i den stat, begæringen rettes til, er ikke udtrykkeligt nævnt i denne konvention og i øvrigt heller ikke i Bruxelles-konventionen. Man har ment, at det vil dreje sig om helt ekstraordinære tilfælde, i betragtning af de regler, der er fastsat i afsnit II, særlig artikel 21 og 22, for at undgå indbyrdes modstridende afgørelser. Skulle et sådant tilfælde alligevel opstå, påhviler det retten i den stat, som begæringen om anerkendelse rettes til, at anvende denne stats retsplejeregler og de hovedprincipper, der følger af konventionen, til at nægte anerkendelse og fuldbyrdelse af den afgørelse, der er truffet efter anerkendelsen af den første afgørelse. Man vil således kunne mene, at eftersom den første afgørelse allerede er anerkendt i den stat, begæringen rettes til, bør den dér have de samme virkninger som en afgørelse, der er truffet af retterne i denne stat; dette tilfælde er omhandlet i artikel 27, nr. 3.

b) Artikel 28

67. Der er tilføjet to yderligere nægtelsesgrunde. De vedrører de tilfælde, der er omhandlet i artikel 54b og artikel 57, jf. bemærkningerne til disse artikler.

Afdeling 2

Fuldbyrdelse (artikel 31 til 45)

a) Artikel 31

68. Ifølge denne artikels stk. 1, således som den foreligger i Bruxelles-konventionen, kan »de i en kontraherende stat truffede retsafgørelser, som er eksekutive i den pågældende stat, fuldbyrdes i en anden kontraherende stat, når de på begæring af en berettiget part er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i sidstnævnte stat«. Under hensyn til, at eksekvaturordningen for udenlandske retsafgørelser ikke kendes i Det Forenede Kongeriges retssystem, er det i denne artikels stk. 2 fastsat, at sådanne afgørelser i England og Wales, Skotland eller Nordirland kan fuldbyrdes, når afgørelserne på begæring af en berettiget part med henblik på fuldbyrdelse er blevet registreret i den pågældende del af Det Forenede Kongerige (jf. punkt 208 ff. i Schlosser-rapporten).

69. For så vidt angår Schweiz skal der sondres mellem retsafgørelser, der vedrører opfyldelse af et pengekrav, og retsafgørelser der ikke vedrører pengekrav. Fuldbyrdelse af retsafgørelser, der vedrører opfyldelse af et pengekrav, omhandles i artikel 69 ff. i forbundsloven om søgsmål til fyldestgørelse af krav og om konkurs. I henhold til artikel 80 og 81 i denne lov skal tvangsfuldbyrdelse ske på grundlag af en civil fuldbyrdelsesdom. For så vidt angår udenlandske retsafgørelser, der vedrører pengekrav, er fuldbyrdelsespåtegning kun nødvendig, hvis afgørelsen er truffet i en stat, der ikke har indgået nogen traktat om anerkendelse og fuldbyrdelse med Schweiz. Hvis der er indgået en sådan traktat, er en udenlandsk retsafgørelse, der vedrører et pengekrav, eksekutiv på samme måde som en schweizisk retsafgørelse. Der kan kun gøres indsigelse i de tilfælde, der er fastsat i den pågældende konvention (artikel 81, stk. 3, i ovennævnte lov).

En udenlandsk retsafgørelse, der vedrører et andet krav end et pengekrav, skal fuldbyrdes efter de kantonale retsregler, også selv om der er indgået en traktat med den pågældende stat. Som hovedregel finder de kantonale forskrifter om fuldbyrdelsesordrer i så fald anvendelse. I forbindelse med Lugano-konventionen erklærede Schweiz, at det agtede fortsat at indrømme retsafgørelser, der vedrører et pengekrav, præferencebehandling.

Arbejdsgruppen erkendte, at formuleringen af artikel 31, stk. 1, i Bruxelles-konventionen svarede til retssystemet i de seks oprindelige EF-medlemsstater, og at den ville kunne skabe problemer for de

stater, hvor der gælder andre fuldbyrdelsesprocedurer end i disse seks stater. Derfor er udtrykket »forsynet med fuldbyrdelsespåtegning« i artikel 31, stk. 1, i Bruxelles-konventionen, især under hensyn til Schweiz' holdning, i Lugano-konventionen ændret til »erklæret for eksigible«.

b) *Artikel 32 til 45*

70. De formelle tilpasninger, der er foretaget af artikel 32 til 45, vedrører udelukkende de kompetente retter og de retsmidler, der kan anvendes over for de af disse retter truffene afgørelser.

I Island og Sverige har kun én ret fået tillagt kompetence til at behandle begæringer om fuldbyrdelsespåtegning. I Sverige er der tale om en fast praksis, hvorefter »Svea hovrätt« er kompetent til at erklære udenlandske retsafgørelser og voldgiftskendelser, der er afsagt i udlandet, for eksigible.

Hvis den part, mod hvem, der begæres fuldbyrdelse, ønsker at anfægte fuldbyrdelsen, skal han ikke, som i de fleste andre kontraherende stater, appellere afgørelsen til en højere instans, men, som i Østrig, Belgien, Irland, Italien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige, til den ret, som har erklæret retsafgørelsen for eksigibel. Procesmåden vil være en kontradiktorisk civilproces. Dette gælder ligeledes for de retsmidler, som den, der har fremsat begæringen om fuldbyrdelse, kan iværksætte, hvis begæringen afvises.

Afdeling 3

Fælles bestemmelser (artikel 46 til 48)

71. Bestemmelserne i denne afdeling er ikke ændret; der henvises til side 54 til 56 i Jenard-rapporten og punkt 225 i Schlosser-rapporten.

AFSNIT IV

**OFFICIELT BEKRÆFTEDE DOKUMENTER
OG RETSFORLIG (artikel 50 og 51)**

Artikel 50 — Officielt bekræftede dokumenter

72. EFTA-landenes repræsentanter kunne tilslutte sig affattelsen af artikel 50, selv om begrebet »officielt bekræftede dokumenter« (»actes authentiques«) bortset fra i Østrig ikke findes i deres lovgivning.

De anmodede dog om, at det i rapporten præciseres, hvilke betingelser »actes authentiques« skal opfylde med hensyn til godtgørelse af deres ægthed

i henhold til artikel 50 (se punkt 226 i Schlosser-rapporten).

Disse betingelser er følgende:

- dokumentets ægthed skal attesteres af en offentlig myndighed;
- godtgørelsen af dets ægthed skal vedrøre dets indhold og ikke kun f. eks. underskriften;
- dokumentet skal i sig selv være eksigibelt i den stat, hvor det er udfærdiget.

Således er udenrettlige forlig, der kendes i dansk lovgivning, og som er eksigible efter dansk lov, ikke omfattet af artikel 50.

På samme måde er veksler og checks heller ikke omfattet af denne artikel.

Ligesom i artikel 31 (se punkt 69) er udtrykket »forsynet med fuldbyrdelsespåtegning« ændret til »erklæret for eksigible«.

Det skal bemærkes, at artikel 50 i Bruxelles-konventionen kun synes at finde anvendelse i relativt få tilfælde.

AFSNIT V

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 52 — Bopæl

73. Artikel 52, stk. 3, i Bruxelles-konventionen omhandler personer, hvis bopæl afhænger af en anden persons bopæl eller en myndigheds hjemsted.

Der opstilles i dette stykke en fælles kollisionsnorm på grundlag af personalestatuttet for den person, hvis bopæl afhænger af en anden persons bopæl, dvs. den nationale lov, som denne person er omfattet af.

EFTA-landene var imod denne regel under henvisning navnlig til den udvikling, der siden udarbejdelsen af 1968-konventionen har fundet sted med hensyn til domicilbegrebet for gifte kvinder.

Det blev besluttet at udelade stk. 3.

Ved afgørelse af, om sagsøgte er mindreårig eller umyndiggjort, anvender retten herefter den lov, der skal finde anvendelse i henhold til de i det pågældende land anerkendte kollisionsnormer.

I bekræftende fald skal retten til bestemmelse af denne persons retlige bopæl alt efter tilfældet anvende enten stk. 1 eller stk. 2 i artikel 52. Således skal retten ved afgørelsen af, om den mindreårige har bopæl i den stat, for hvis retter sagen er indbragt, anvende denne stats interne lovgivning.

Hvis den mindreårige ikke har bopæl i den stat, ved hvis retter sagen er anlagt, skal retten ved afgørelsen af, om den mindreårige har bopæl i en anden kontraherende stat, anvende sidstnævnte stats lovgivning.

AFSNIT VI

OVERGANGSBESTEMMELSER (artikel 54 og 54a)

a) Artikel 54 — Konventionens tidsmæssige anvendelsesområde

74. Der er alene foretaget en teknisk tilpasning af denne artikel, idet ikrafttrædelsesbestemmelserne i de to konventioner ikke er de samme; der er således ikke foretaget nogen indholdsmæssige ændringer (se side 57 og 58 i Jenard-rapporten og punkt 228 til 235 i Schlosser-rapporten).

b) Artikel 54a (Søretsager)

75. Artikel 54a svarer til artikel 36 i tiltrædelseskonventionen af 1978 (se punkt 121 ff. i Schlosser-rapporten).

Nr. 5 i denne artikel indeholder en definition af udtrykket »søretligt krav«. Efter denne definition forstås ved søretligt krav bl. a. en rettighed eller et krav, der hidrører fra dokudgifter (litra I). I den tyske udgave af denne konvention samt af Bruxelles-konventionen er udtrykket »udgifter til dok« oversat med »Hafenabgaben«. Dette bør dog på ingen måde forlede til at tro, at havneudgifter, herunder afgifter for benyttelse af havnebassin eller andre tilsvarende afgifter skal betragtes som dokudgifter i denne artikels forstand.

AFSNIT VII

FORHOLDET TIL BRUXELLES-KONVENTIONEN OG TIL ANDRE KONVENTIONER

a) Artikel 54b (Forholdet til Bruxelles-konventionen)

76. Der henvises til bemærkningerne i kapitel II.1.

b) Artikel 55 og 56 (Konventioner indgået af EFTA-landene)

77. Artikel 55 nævner dels de konventioner, der er indgået mellem EFTA-landene indbyrdes, dels de konventioner, der er indgået mellem disse lande og EF-medlemsstaterne (se bilag II).

Konventionerne mellem EF-medlemsstaterne indbyrdes er ikke nævnt, da de allerede er anført i arti-

kel 55 i Bruxelles-konventionen, og for så vidt angår Spanien og Portugal vil blive nævnt i tiltrædelseskonventionerne til Bruxelles-konventionen.

78. Artikel 56 er ikke ændret.

c) Artikel 57 (Konventioner indgået på særlige områder)

79. Lovkonflikter udgør sammen med kompetencekonflikter så at sige grundproblematikken i international privatret.

Men også problemet med kollision mellem konventioner er af interesse. Der er således i vore dage en lang række internationale konventioner, der enten direkte eller indirekte omhandler samme emne, hvilket skyldes, at de udarbejdes af mange forskellige internationale organisationer. Internationalretligt er flere forskellige løsningstyper fuldt ud tænkelige. En løsningstype bygger på specialia generalibus derogantprincippet, en anden på regelen om, at den først indgåede konvention har forrang. Endelig har nogle foreslået, at man lægger et effektivitetskriterium til grund. Således anbefaler de i forbindelse med anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, at man vælger den af de pågældende konventioner, der samtidig med at den afspejler intentionerne hos disse konventioners forfattere, på de bedst mulige vilkår sikrer den, til fordel for hvem retsafgørelsen er truffet i et land, mulighed for at få den anerkendt og fuldbyrdet i et andet land.

Som professor Schlosser anfører i sin rapport (punkt 238 til 246) blev spørgsmålet indgående drøftet under forhandlingerne om tiltrædelseskonventionen af 1978.

Løsningen er udmøntet i artikel 25 i nævnte konvention.

80. Problemet blev derefter taget op igen under forhandlingerne om Lugano-konventionen. Der er fulgt samme grundlæggende princip i begge konventioner, nemlig, at de ikke berører konventioner, der er indgået på særlige områder, og som de kontraherende stater er eller vil blive parter i, og som indeholder bestemmelser om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser⁽⁶⁾.

De løsninger, man nåede frem til, findes i artikel 57. De kan betragtes ud fra to synsvinkler: dels kompetencen dels anerkendelse og fuldbyrdelse.

81. *Med hensyn til retternes kompetence* svarer bestemmelserne i de to konventioner, dvs. 1968-konventionen som ændret ved 1978-konventionen og Lugano-konventionen til hinanden.

Artikel 57, stk. 2, i Lugano-konventionen bestemmer således ligesom artikel 25, stk. 2, i tiltrædelseskonventionen af 1978, at konventionen ikke er til hinder for, at en ret i en kontraherende stat, der er part i en konvention vedrørende et særligt område, kan anse sig for kompetent i medfør af en sådan konvention, selv når sagsøgte har bopæl i en stat, der er part i Lugano-konventionen, men ikke part i den konvention, der er indgået på et særligt område.

Artikel 57 indeholder således en ny undtagelse fra det princip, der er fastslået i artikel 2, nemlig at en person skal sagsøges ved sit hjemting.

Der kan nævnes følgende eksempler:

Luxembourg har ikke ratificeret den internationale konvention vedrørende ensartede regler for international lufttransport, der undertegnedes den 12. oktober 1929 i Warszawa. Transportvirksomheden har hjemsted i Luxembourg, men ifølge Warszawa-konventionen er den kompetente ret retten på destinationsstedet (denne kompetenceregulering findes ikke som en selvstændig regel i Lugano-konventionen, og i øvrigt heller ikke i Bruxelles-konventionen).

Ifølge artikel 57 kan den luxembourgske transportvirksomhed sagsøges ved retten i en stat, der er part i både Lugano-konventionen og Warszawa-konventionen, eftersom en sådan kompetenceregulering anerkendes i denne konvention.

Den valgte løsning er den samme som i Bruxelles-konventionen. Der er givet forrang til den konvention, der er indgået inden for et særligt område, hvilket, som professor Schlosser udtrykker det i sin rapport vedrørende 1978-konventionen (punkt 240b), er sket ud fra »hensynet til retsstillingens enkelhed og overskuelighed« og, kunne man tilføje, under hensyntagen til de rettigheder, som statsborgere i tredjestater måtte have som følge af konventionen inden for det særlige område.

Den ret, ved hvilken sagen anlægges, skal dog anvende artikel 20 i Lugano-konventionen med henblik på at sikre beskyttelsen af sagsøgtes ret til at varetage sine interesser under sagen.

I det foreliggende tilfælde skal retten, dersom sagsøgte ikke giver møde, på embeds vegne prøve, om den er kompetent efter reglerne i konventionen på det særlige område, og om sagsøgte er blevet ind-

stævnet lovformeligt og i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen.

82. *Med hensyn til anerkendelse og fuldbyrdelse* er løsningerne ikke de samme i Lugano-konventionen og i Bruxelles-konventionen (som tilpasset på dette punkt ved 1978-konventionen).

Ifølge Lugano-konventionen kan nemlig til forskel fra Bruxelles-konventionen anerkendelse og fuldbyrdelse nægtes, hvis den stat, som begæringen rettes til, ikke er part i den særlige konvention, og hvis den person, mod hvem der begæres anerkendelse og fuldbyrdelse, har bopæl i denne stat.

Denne forskel er begrundet i, at Bruxelles-konventionen finder anvendelse på stater, der er medlemmer af samme organisation, nemlig Fællesskaberne, mens dette ikke er tilfældet med Lugano-konventionen.

Dette er baggrunden for, at EFTA-landene anmodede om, at retterne i den stat, begæringen om anerkendelse og fuldbyrdelse rettes til, kan nægte anerkendelse og fuldbyrdelse, hvis den person, mod hvem begæringen er rettet, har bopæl i denne stat, idet de fandt, at der bør ydes denne sagsøgte en sådan sikkerhed, da det navnlig kunne befrægtes, at den konvention, der er indgået på et særligt område, indeholder kompetenceregler, der af den stat, begæringen rettes til, betragtes som eksorbitante efter denne stats lovgivning.

Det skal understreges, at denne nægtelsesgrund kun vil komme til anvendelse i ganske særlige tilfælde, idet stk. 3 fastslår princippet om anerkendelse og fuldbyrdelse. Der er således ikke tale om automatisk anvendelse, idet den beror på et skøn, som retten i den stat, som begæringen rettes til, foretager på grundlag af gældende ret i denne stat.

Det er en selvfølge, at en retsafgørelse, der er truffet i et EFTA-land i medfør af en kompetenceregulering, der er fastsat i en konvention vedrørende et særligt område, under samme omstændigheder vil kunne nægtes anerkendt og fuldbyrdet i en EF-medlemsstat.

83. Selv om spørgsmålet ganske vist ikke er udtrykkeligt omhandlet i artikel 57, er det rapportørernes opfattelse, at reglerne i artikel 21 og 22 om litispens og indbyrdes sammenhængende krav finder anvendelse, hvis sagen først anlægges ved en ret i en kontraherende stat, der er kompetent i medfør af en konvention indgået på et særligt område. Således skal f. eks. enhver anden ret i en anden kontraherende stat, også selv om denne stat ikke er part i konventionen vedrørende det særlige område, på embeds vegne udsætte sagen, hvis der foreligger

litispendens. At den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent efter Lugano-konventionen, kan konstateres ved at sammenholde artikel 21 med artikel 57, idet det af sidstnævnte artikel fremgår, at den ikke berører den kompetence, som den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, har i medfør af en konvention, der er indgået på et særligt område.

84. I Lugano-konventionen sidestilles fællesskabsretsakter med konventioner, der er indgået på særlige områder. Se herom bemærkningerne til protokol nr. 3.

AFSNIT VIII

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER (artikel 60 til 68)

a) *Indledende bemærkninger*

85. De afsluttende bestemmelser i Lugano-konventionen adskiller sig i nogen grad fra de sædvanlige ret traditionelle afsluttende bestemmelser, hvorfor der er grund til at kommentere dem temmelig indgående. For det første er der tale om en konvention, der forudsætter, at de kontraherende stater har nogenlunde samme forfatningsmæssige og økonomiske grundkoncept (se kapitel I.2, punkt 3). Desuden er den indgået mellem stater, der alle er medlemmer af europæiske organisationer, nemlig De Europæiske Fællesskaber og EFTA.

Der var flere spørgsmål, som konventionens forfattere skulle tage stilling til. Det første, der var af generel art, drejede sig om, hvilke stater der kunne blive parter i konventionen. Andre spørgsmål, af mere specifik art, vedrørte følgende problemstillinger:

Hvad skulle der ske med stater, der blev medlemmer af enten De Europæiske Fællesskaber eller af EFTA, efter at konventionen var åbnet for undertegnelse?

Hvad skulle der ske med tredjestater, dvs. stater der ikke var medlemmer af nogen af de to organisationer, og som ønskede at deltage i konventionen?

Hvilket territorialt anvendelsesområde skulle konventionen have?

Og endelig, hvad skulle der ske, hvis et af de områder, hvis internationale forbindelser varetages af en kontraherende stat, blev uafhængigt?

Hvert af disse spørgsmål blev drøftet indgående og der blev udarbejdet et samlet kompleks af løsninger. (7)

b) *Artikel 60 — Stater, der kan deltage i konventionen*

86. Dette spørgsmål er omhandlet i *artikel 60*, mens artikel 61 og 62 fastsætter de nærmere regler for,

hvorledes dette kan ske, enten efter undertegnelses- og ratifikationsproceduren (artikel 61) eller efter tiltrædelsesproceduren (artikel 62).

Under alle omstændigheder kan følgende stater deltage i konventionen:

- 1) Stater, der på tidspunktet for konventionens åbning for undertegnelse var medlemmer enten af De Europæiske Fællesskaber eller af EFTA;
- 2) Stater, der efter denne dato bliver medlemmer af en af de to organisationer. I betragtning af konventionens baggrund fulgte denne løsning næsten af sig selv, da ingen af de to organisationer kan fastlåses tidsmæssigt;
- 3) Tredjestater. Dette er uden tvivl det vanskeligste spørgsmål. Der findes således foruden de stater, der er medlemmer af de to organisationer, stater, der hylder samme grundlæggende principper, også selv om de ligger uden for Europa. Som det vil fremgå af bemærkningerne til artikel 62 er der opstillet ret snævre betingelser for disse staters tiltrædelse af konventionen. Kort kan det siges, at konventionen nok er udtryk for en vis åbenhed, men at der også er udvist en vis forsigtighed.

c) *Artikel 61 — Undertegnelse, ratifikation og ikrafttræden*

87. Ifølge artikel 61 i Lugano-konventionen er denne åben for undertegnelse af de stater, der på datoen for konventionens åbning for undertegnelse, dvs. den 16. september 1988, var medlemmer af en af de to organisationer.

Forklaringen på denne bestemmelse er, at det var på Den Diplomatiske Konference, at den endelige tekst blev udarbejdet og vedtaget af de personer, der var bemyndiget hertil af de stater, som de repræsenterede.

Konventionen blev på denne dato undertegnet af seks stater: blandt EF-medlemsstaterne af Belgien, Danmark, Grækenland, Italien, Luxembourg og Portugal, og blandt EFTA-landene af Island, Norge, Sverige og Schweiz. Derefter undertegnede Finland konventionen den 30. november 1988, og Nederlandene undertegnede den 7. februar 1989.

Konventionen kan på ethvert senere tidspunkt undertegnes af de seks resterende stater (Forbundsrepublikken Tyskland, Spanien, Frankrig, Irland og Det Forenede Kongerige på den ene side og Østrig på den anden side).

88. Ifølge artikel 61, stk. 3, træder konventionen i kraft, når den er ratificeret af en EF-medlemsstat og et EFTA-land.

Denne ikrafttrædelsesmåde kan virke overraskende i betragtning af, at der er tale om en multilateral konvention.

Man har imidlertid klart ønsket at fremskynde konventionens ikrafttræden. Denne giver nemlig personer, der har bopæl i et EFTA-land, en række garantier, hvis de sagsøges ved retterne i en EF-medlemsstat, idet de f. eks. ikke længere vil være omfattet af Bruxelles-konventionens artikel 4. Dertil kommer, at personer, der har bopæl i en EF-medlemsstat, ikke vil kunne sagsøges ved retterne i et EFTA-land på grundlag af eksorbitante kompetenceregler, der gælder i den pågældende stat.

Desuden kan ratifikationsprocedurer være ret så langsomme, hvilket kan forsinke en multilateral konventions ikrafttræden, hvis det kræves, at den ratificeres af en hel række stater for at kunne træde i kraft.

Eksempelvis kan det nævnes, at 1968-konventionen først trådte i kraft i 1973, tiltrædelseskonventionen af 1978 først den 1. oktober 1986 for så vidt angår de seks oprindelige medlemsstater og Danmark, den 1. januar 1987 for så vidt angår Det Forenede Kongerige og den 1. juni 1988 for så vidt angår Irland. Konventionen af 25. oktober 1982 vedrørende Grækenlands tiltrædelse trådte i kraft den 1. april 1989 for så vidt angår Belgien, Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland, Grækenland, Frankrig, Irland, Italien, Luxembourg og Nederlandene og den 1. oktober for så vidt angår Det Forenede Kongerige.

Det er altså tilstrækkeligt, at en EF-medlemsstat og et EFTA-land ratificerer Lugano-konventionen, for at den træder i kraft mellem disse to stater på den første dag i den tredje måned efter den dato, på hvilken det andet ratifikationsdokument er blevet deponeret.

d) Artikel 62 — Tiltrædelse

1) Nye medlemsstater

89. Konventionen kan tiltrædes af stater, der bliver medlemmer enten af De Europæiske Fællesskaber eller af EFTA, efter at konventionen er åbnet for undertegnelse.

Ifølge artikel 62, stk. 4, vil en kontraherende stat dog kunne anse sig for ikke at være bundet af denne tiltrædelse.

Denne bestemmelse blev vedtaget under hensyn til, at en stat, der er medlem af en af de to organisationer, ikke har nogen indflydelse på, hvilke nye stater der tiltræder den anden organisation, og at den kan have særlige grunde til at anse, at der ikke kan

bestå så snævre bånd mellem den og den nye stat som dem, der følger af Lugano-konventionen. Der er her tale om en beskyttelsesklausul, der også gælder over for tredjestater.

2) Tredjestater

90. Forsigtigheden med hensyn til tredjestaters tiltrædelse kommer til udtryk i en række særlige bestemmelser.

For det første skal en kontraherende stat, dvs. en stat, der har enten ratificeret eller tiltrådt konventionen, om man så må sige, »sponsorere« en tredje-stats ønske om at tiltræde konventionen; denne stat gør depositarstaten bekendt med tredjestatens ønske.

For det andet skal tredjestaten meddele depositarstaten indholdet af de erklæringer, som den agter at fremsætte i forbindelse med gennemførelsen af konventionen og de nærmere enkeltheder, som den ønsker med henblik på gennemførelsen af protokol nr. 1; depositarstaten meddeler dernæst disse erklæringer og tilføjelser til de øvrige signatarstater og de stater, der har tiltrådt konventionen. Erklæringerne og tilføjelserne kan gøres til genstand for forhandlinger; der kan dog under ingen omstændigheder være tale om at anfægte bestemmelserne i selve Lugano-konventionen. Denne fremgangsmåde adskiller sig således fra fremgangsmåden i Bruxelles-konventionens artikel 63, hvorefter en ny medlemsstat af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab kan anmode om, at »de nødvendige tilpasninger« fastsættes i en særlig konvention. Denne fremgangsmåde, der navnlig blev anvendt under udarbejdelsen af tiltrædelseskonventionen af 1978, finder altså ikke anvendelse i det foreliggende tilfælde.

For det tredje skal de i artikel 60, litra a) og b), nævnte stater, når de er blevet bekendt med de erklæringer, som den stat, der ønsker at tiltræde, agter at fremsætte, og de nærmere enkeltheder, som den ønsker tilføjet, entstemmigt afgøre, om denne stat skal opfordres til at tiltræde konventionen.

De i artikel 60, litra a) og b) nævnte stater er enten de stater, der var medlemmer af en af de to organisationer på det tidspunkt, hvor konventionen blev åbnet for undertegnelse, dvs. den 16. september 1988, eller stater, der er blevet medlemmer af en af de to organisationer efter denne dato. Det er således ikke nødvendigt, at tredjestater, der måtte have tiltrådt konventionen, giver deres samtykke. Denne bestemmelse skyldes, at konventionen ifølge sin natur er en konvention mellem EF-medlemsstater og EFTA-lande, og at det derfor ikke har forekommet berettiget at give en tredjestat, der måtte være

blevet part i konventionen, »vetoret« med hensyn til en anden tredjestats tiltrædelse.

For det fjerde vil der, hvis man beslutter at tage tredjestatsens ansøgning op til overvejelse, enten på tredjestatsens egen begæring eller på begæring af andre berørte stater kunne indledes forhandlinger om de nærmere enkeltheder, som den pågældende tredjestat agter tilføjet i protokol nr. 1.

Endelig skal det erindres, at enhver kontraherende stat (i kraft af stk. 4) som en sidste sikkerhedsforanstaltning kan nægte at lade konventionen finde anvendelse på dens forbindelser med den tredjestat, der måtte have tiltrådt konventionen. Disse bestemmelser, der har forbillende i forskellige konventioner, der er udarbejdet inden for rammerne af Haagerkonferencen om International Privatrecht, tager hensyn til de eventuelt politiske problemer, der vil kunne opstå mellem en kontraherende stat og en tredjestat.

e) *Det territoriale anvendelsesområde*

91. Artikel 60 i 1968-konventionen og artikel 27 i 1978-konventionen vedrører disse konventioners territoriale anvendelsesområde, som de begrænser til de kontraherende staters europæiske områder, dog med visse undtagelser, der nævnes udtrykkeligt.

92. Under forhandlingerne om Lugano-konventionen konstaterede man, at der måtte overvejes en mere omfattende anvendelse af konventionen på de ikke-europæiske områder, der enten er en integrerende del af de kontraherende staters nationale område, eller hvis internationale forbindelser de kontraherende stater varetager. Visse af disse områder er nemlig ofte vigtige finansielle centre, der har snævre forbindelser med de kontraherende stater. I betragtning af den rivende udvikling i kommunikationsmidlerne ville formue kunne overføres til disse områder, hvilket, hvis konventionen ikke kunne anvendes på disse, ville skabe en situation, der ville være stik imod det tilstræbte mål, eftersom retsafgørelser, der træffes i en stat, der er part i konventionen, ikke ville kunne fuldbyrdes i overensstemmelse med konventionens bestemmelser.

93. Under Den Diplomatiske Konference blev man enig om, at det ville være at foretrække, at konventionen ligesom mange andre internationale konventioner ikke indeholdt nogen bestemmelse om det territoriale anvendelsesområde. Derfor findes den begrænsning til de kontraherende staters europæiske områder, der i princippet er fastsat i 1968-konventionen og 1978-konventionen, ikke i Lugano-konventionen.

94. Imidlertid fremgik det klart af forhandlingerne, at Lugano-konventionen, i mangel af en specifik bestemmelse, automatisk finder anvendelse på:

- hele Kongeriget Spaniens område;
- hele Den Portugisiske Republiks område;
- for så vidt angår Frankrig: alle de territorier, der er en integrerende del af Den Franske Republik (jf. artikel 71 ff. i den franske forfatning), herunder således også de franske oversøiske departementer (Guadeloupe, Martinique, Guayana, Réunion) de oversøiske territorier (Polynesien, Ny Kaledonien, de sydlige og antarktiske områder) og de særlige territoriale samfund (Saint Pierre og Miquelon, Mayotte).

95. For Danmark og Nederlandenes vedkommende er situationen noget anderledes.

Danmark:

Med henblik på ratificeringen af Lugano-konventionen meddelte Danmark, at det ønskede at forbeholde sig mulighed for senere at udvide konventionens anvendelsesområde til at omfatte Færøerne og Grønland, der er en del af Kongeriget Danmark, men som er selvstyrende med hensyn til deres indre anliggender (lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøerne og lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønland), og som skal have lovforslag, der har betydning for dem, forelagt til udtalelse. Afhængigt af udfaldet af disse høringer vil Danmark ved en erklæring, som til enhver tid kan tilsendes depositarstaten, oplyse, hvorvidt konventionen skal finde anvendelse på disse områder.

Nederlandene:

Siden den 1. januar 1986 består Kongeriget Nederlandene af tre lande, nemlig Nederlandene, De Nederlandske Antiller (Bonaire, Curaçao, St. Martin (den nederlandske del af denne ø), St. Eustatius og Saba) og Aruba. Da det er nødvendigt at foretage høringer, vil Nederlandene, ligesom Danmark med hensyn til Færøerne og Grønland, ved en erklæring, som det til enhver tid kan tilsende depositarstaten, kunne oplyse, hvorvidt konventionen skal finde anvendelse på De Nederlandske Antiller og Aruba.

96. Derimod er der andre kontraherende stater (Det Forenede Kongerige og Portugal for så vidt angår Macao og Timor-Leste) hvor moderlandsområdet indbefatter enheder, der er geografisk adskilt fra dette. Kun Det Forenede Kongerige og Portugal kan indgå internationale konventioner for disse enheder.

Det Forenede Kongerige:

Under forhandlingerne fremlagde Det Forenede Kongerige ligesom de øvrige stater en fuldstændig

fortegnelse over ikke-europæiske områder, hvis internationale forbindelser det varetager⁽⁸⁾. Angående de europæiske områder se punkt 252 i Schlosser-rapporten.

Denne fortegnelse over ikke-europæiske områder findes i akterne fra Den Diplomatiske Konference. Det Forenede Kongerige oplyste endvidere, hvilke områder den kunne overveje at lade være omfattet af konventionen. Der var enighed om, at meddelelse af sådanne oplysninger ikke var ensbetydende med en bindende forpligtelse til ikke at udvide konventionens anvendelsesområde til at omfatte andre områder, men at formålet var at give de øvrige stater mulighed for bedre at bedømme de praktiske følger af en udvidelse af konventionens anvendelsesområde.

Det Forenede Kongerige har således oplyst, at det blandt dets ikke-europæiske områder kunne overveje at lade Anguilla, Bermuda, De Britiske Jomfruer, Montserrat, Turks- og Caicosøerne samt Hongkong være omfattet af konventionen.

Portugal:

Spørgsmålet om, hvorvidt konventionens anvendelsesområde skal udvides til at omfatte Macao og Timor-Leste, er endnu ikke afgjort.

f) *Områder, der opnår uafhængighed af moderlandet*

97. Spørgsmålet om, hvorvidt konventionen skal finde anvendelse på områder, der opnår uafhængighed af moderlandet, blev ligeledes taget op.

Konventionen indeholder ingen bestemmelser herom. For det første er det ikke sædvanligt med en sådan bestemmelse i internationale konventioner. For det andet er der tale om et typisk folkeretligt problem, og det er almindeligt anerkendt, at det, hvis et land opnår uafhængighed af moderlandet, står enhver kontraherende stat frit for, om den vil betragte sig som bundet af den pågældende konvention i forholdet til denne nye stat og omvendt (se herom punkt 254 i Schlosser-rapporten).

En stat, der har opnået uafhængighed, kan, hvis den ønsker at deltage i konventionen, under alle omstændigheder følge den tiltrædelsesprocedure, der er fastsat for tredjestater i Lugano-konventionens artikel 62 (se punkt 90).

KAPITEL IV

PROTOKOLLER

98. I henhold til artikel 65 udgør de tre protokoller, der supplerer konventionen, en integrerende del af denne.

PROTOKOL Nr. 1 OM VISSE PROBLEMER I FORBINDELSE MED KOMPETENCE, PROCEDURE OG FULDBYRDELSE

1. Indledende bemærkninger

99. Denne protokol svarer til den protokol, der er knyttet som bilag til Bruxelles-konventionen. Bestemmelserne i artikel I, II, III og Vd i denne protokol er overtaget uændret i protokol nr. 1 til Lugano-konventionen. Bestemmelserne i artikel Vc i den protokol, der er knyttet som bilag til Bruxelles-konventionen, findes ikke i ovennævnte protokol til Lugano-konventionen. Disse bestemmelser blev alene optaget i Bruxelles-konventionens protokol for at gøre det klart, at udtrykket »residence«, der findes i den engelske udgave af konventionen om det europæiske patent for Fællesmarkedet, der undertegnedes den 15. december 1975 i Luxembourg, anses for at have samme betydning som udtrykket »domicile«, der anvendes i Bruxelles-konventionen. Sådanne

bestemmelser ville dog have været overflødige i Lugano-konventionen. De øvrige bestemmelser i Bruxelles-konventionens protokol er overført til Lugano-konventionens protokol med mindre ændringer, hvoraf de fleste er foretaget af hensyn til gældende lovgivning i nogle af EFTA-landene. I øvrigt indeholder protokollen to artikler (Ia og Ib), der ikke har noget modstykke i Bruxelles-konventionens protokol.

2. Artikel Ia — Schweizisk forbehold

100. I denne artikel gives der Schweiz mulighed for at tage forbehold. Det hedder heri, at Schweiz på tidspunktet for deponeringen af sit ratifikationsdokument kan erklære, at en retsafgørelse, der er truffet i en anden kontraherende stat, hverken vil blive anerkendt eller fuldbyrdet i Schweiz, såfremt den kompetence, der er tillagt den ret, som har truffet afgørelsen, kun hviler på konventionens artikel 5, nr. 1 (stedet for kontraktens opfyldelse), og såfremt visse andre forhold gør sig gældende. Da denne kompetenceregulering af mange stater anses for at være den af alle konventionens

specielle kompetenceregler, der er den vigtigste ud fra et handelsmæssigt synspunkt, er indholdet af denne del af protokol nr. 1 blevet drøftet indgående.

Når Schweiz fandt det nødvendigt med et forbehold, skyldes det, at artikel 59 i den schweiziske forbundsforfatning⁽⁹⁾ i sager om kontraktforhold garanterer enhver person, uanset nationalitet, der har bopæl i Schweiz, ret til at blive sagsøgt ved retten i den retskreds, hvor han har bopæl. Selv om der gælder visse undtagelser fra denne hovedregel, var det klart, at en bestemmelse som konventionens artikel 5, nr. 1, meget vel ville kunne kollidere med schweiziske forfatningsretlige regler og umuliggøre Schweiz' deltagelse i konventionen. Det kompromis, man nåede frem til, begrænser forbeholdets virkninger til det absolut nødvendige.

101. For det første kan Schweiz kun tage forbehold, såfremt sagsøgte havde bopæl i Schweiz på det tidspunkt, hvor sagen blev anlagt. Ved anvendelsen af denne bestemmelse om forbehold bestemmes og anerkendes bopælen efter konventionens almindelige principper og regler. Imidlertid anses et selskab eller en anden juridisk person kun for at have bopæl i Schweiz, hvis det/den har sit registrerede hjemsted og det faktiske center for sin virksomhed i dette land. Der kan således ikke tages forbehold, hvis et selskab eller en anden juridisk persons faktiske virksomhedscenter ikke er beliggende i Schweiz, selv om det/den har sit registrerede hjemsted i Schweiz. Desuden kan der kun tages forbehold, hvis det/den har sit registrerede hjemsted i Schweiz.

For det andet vil anerkendelse og fuldbyrdelse kun kunne nægtes i henhold til bestemmelsen om forbehold, såfremt den kompetence, der er tillagt den ret, som har truffet afgørelsen, kun hviler på artikel 5, nr. 1. Hvis f. eks. en sagsøgt, der har bopæl i Schweiz, giver møde for en ret i en anden kontraherende stat, gælder bestemmelsen om forbehold ikke, eftersom kompetencen i så fald ikke kun hviler på artikel 5, nr. 1, men også på artikel 18. Forbeholdet kan heller ikke gøres gældende, hvis den kompetence, der er tillagt retten i domsstaten, er begrundet i en aftale om retternes kompetence i sager om kontraktforhold, da kompetencen i så fald følger af artikel 17.

For det tredje kommer bestemmelsen om forbehold kun til anvendelse, hvis sagsøgte rejser indsigelse mod anerkendelsen eller fuldbyrdelsen af retsafgørelsen i Schweiz. Indsigelsen skal være fremsat i god tro. Den schweiziske delegation gjorde opmærksom på, at der efter schweizisk lovgivning ikke er noget til hinder for, at sagsøgte giver afkald på den beskyttelse, han har i kraft af

forfatningens artikel 59, og at han til enhver tid gyldigt vil kunne give afkald på denne. Således kan der være blevet givet afkald på denne beskyttelse endog inden, at Schweiz har fremsat sin erklæring. Dette følger af det i artiklen anvendte udtryk »den i dette stykke omhandlede erklæring«. Personer, der indgår kontrakter med personer, der har bopæl i Schweiz, kan således betinge sig, at disse giver afkald på den beskyttelse, de har i kraft af den schweiziske forbundsforfatnings artikel 59, der ellers ville finde anvendelse. En aftale mellem parterne om afkald på denne beskyttelse kan indgås enten mundtligt eller skriftligt, forudsat at der er tilstrækkeligt bevis for, at der er givet afkald. Hvis der er indgået en sådan aftale, eller hvis en schweizisk ret reelt har vished for, at sagsøgte har givet afkald på sine retigheder, vil fuldbyrdelse og anerkendelse ikke blive nægtet i Schweiz, også selv om dette land har fremsat erklæring om, at det tager forbehold.

For det fjerde finder forbeholdet ikke anvendelse i sager om kontraktforhold, for så vidt der på det tidspunkt, hvor der indgives begæring om anerkendelse eller fuldbyrdelse, foreligger en fravigelse af artikel 59 i den schweiziske forbundsforfatning. Den schweiziske regering har pligt til at give signatarstaterne og de stater, der har tiltrådt konventionen, meddelelse om sådanne fravigelser.

For det femte har den schweiziske delegation erklæret, at det i denne artikel omhandlede forbehold ikke finder anvendelse på arbejdskontrakter. Således vil Schweiz under ingen omstændigheder nægte anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der er truffet i en sag vedrørende en individuel arbejdskontrakt, med den begrundelse, at den kompetence, der er tillagt den ret, som har truffet afgørelsen, kun hviler på konventionens artikel 5, nr. 1, andet sætningsled.

Endelig ophører enhver erklæring, som Schweiz måtte have fremsat i henhold til denne artikel, med at have virkning på et bestemt tidspunkt, nemlig den 31. december 1999. Hvis den schweiziske forbundsforfatning ikke er blevet ændret til den tid, således at dette forfatningsmæssige problem er blevet løst, vil Schweiz kunne opsig konventionen og igen blive part heri, når vanskelighederne er overvundet.

102. Hvis Schweiz tager forbehold i henhold til denne artikel, kan de andre stater til gengæld nægte at anerkende og fuldbyrde retsafgørelser, der er truffet i Schweiz, hvis den kompetence, der er tillagt de schweiziske retter, kun hviler på konventionens artikel 5, nr. 1, og såfremt der i øvrigt gør sig forhold gældende som dem, der er nævnt i artikel I a i protokollen.

I betragtning af, at de kontraherende stater har forskellige forfatningssystemer, er der ikke indsat en gensidighedsklausul i protokollen. Det følger heraf, at gensidigheden vil skulle fastlægges efter den internationale offentlige rets regler. Eftersom sådanne regler kan udmøntes forskelligt i de nationale lovgivninger, vil løsningerne med hensyn til gensidighed kunne variere fra land til land.

I de stater, der anvender det dualistiske system, vil gensidighedsspørgsmålet blive behandlet generelt og ad lovgivningsvejen. I de lande, der anvender det monistiske system, er det domstolene eller andre myndigheder, der skal løse dette spørgsmål. F. eks. går i Frankrig, hvor det monistiske system anvendes, en traktat i henhold til den franske forfatning forud for en lov, forudsat at en sådan traktat hviler på et grundlag af gensidighed. Hvis spørgsmålet om, hvorvidt en traktat hviler på et grundlag af gensidighed, indbringes for en ret og spørgsmålet ikke kan besvares klart, skal retten henvise spørgsmålet til udenrigsministeriet, der er kompetent med hensyn til fortolkningen af traktater.

For så vidt angår anvendelsen af artikel 7 i Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (forbud mod al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet), kan en ret i en EF-medlemsstat, der får forelagt et sådant spørgsmål, anmode EF-Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse i henhold til EØF-Traktatens artikel 177.

Det fremgik af drøftelserne, at visse stater ikke ønsker at gennemføre gensidighed.

3. Artikel 1 b — Forbehold med hensyn til leje og forpagtningskontrakter

103. Ifølge denne artikel kan en stat ved en erklæring, den fremsætter ved undertegnelsen eller deponeringen af sit ratifikations- eller tiltrædelsesdokument, forbeholde sig retten til at undlade at anerkende og fuldbyrde retsafgørelser, der er truffet i andre kontraherende stater, hvis den kompetence, der er tillagt retten i domsstaten i henhold til artikel 16, nr. 1, litra b), udelukkende hviler på sagsøgtes bopæl i domsstaten.

Denne bestemmelse er allerede blevet kommenteret ovenfor (se punkt 53).

4. Artikel IV — Inden- og udenretslige dokumenter

104. Denne artikel er overtaget fra artikel IV i den protokol, der er knyttet som bilag til Bruxelles-konventionen. Dog skal den i stk. 2 i denne artikel omhandlede erklæring ikke sendes til generalsekretæren for Rådet for De Europæiske Fællesskaber, men til den stat, hvor Lugano-konventionen er deponeret.

5. Artikel V — Inddragelse af tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller i andre tilfælde

105. Efter østrigsk, spansk og schweizisk ret ligesom efter tysk ret inddrages tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller i andre tilfælde ved indstævning. Den regel, der findes i artikel V i den protokol, der er knyttet som bilag til Bruxelles-konventionen (se bemærkningen til artikel 6, nr. 2, på side 27 i Jenard-rapporten), er herefter udvidet til også at omfatte Østrig, Spanien og Schweiz. I modsætning til, hvad der er tilfældet med Østrig, Forbundsrepublikken Tyskland og Spanien, har det for Schweiz' vedkommende ikke været muligt at henvise til en enkelt lovkilde. Bestemmelserne om indstævning af tredjemand findes nemlig spredt i forbundscivilprocesloven og de 26 kantonale civilproceslove.

For så vidt angår Spanien findes der i den spanske retsorden ikke udtrykkelige regler om tredjemands inddragelse i en sag, og det forhold, at der ikke findes passende proceduremæssige regler på dette område, giver anledning til usikkerhed med hensyn til, hvilken fremgangsmåde der skal følges. Den rettelige lakune er blevet stærkt kritiseret af retsvidenskaben, og der er udtrykt ønske om, at den udfyldes i nærmeste fremtid. Dette betyder imidlertid ikke, at man ikke allerede accepterer en sådan ordning inden for bestemte områder af retspraksis eller i borgerlige love på visse områder; dette gælder f. eks. artikel 124, stk. 3, i lov nr. 11 af 20. marts 1986 om patenter og borgerlig lovbogs artikel 1482⁽¹⁾ om vindikation. Det er sidstnævnte bestemmelse, der i almindelighed vil kunne tænkes at finde anvendelse på tredjemands inddragelse i en sag ved enten ad citation eller procesunderretning. Under forhandlingerne mellem Det Europæiske Fællesskabs medlemsstater og medlemsstaterne i Den Europæiske Frihandels-sammenslutning blev det derfor anset for hensigtsmæssigt at medtage denne bestemmelse i artikel V i protokol nr. 1. Der henvises til den nævnte artikel 1482, selv om det kun er indirekte, i bor-

⁽¹⁾ Den spanske borgerlige lovbogs artikel 1482 lyder således:

»En køber, der er part i et vindikationssøgsmål, skal inden for den i civilprocesloven fastsatte frist for afgivelse af svar kræve, at sagsanlægget forkyndes for sælger/sælgerne hurtigst muligt.

Forkyndelsen sker efter de i civilprocesloven fastsatte bestemmelser om udtagning af stævning mod sagsøgte.

Fristen for købers afgivelse af svar suspenderes indtil udløbet af de frister, der er fastsat for sælgers/sælgerens fremmøde i retten og afgivelse af svar, hvilke frister svarer til de frister, der i civilprocesloven er fastsat for alle sagsøgte, og som begynder at løbe fra den i stk. 1 i denne artikel omhandlede forkyndelse.

Giver personer, der er tilsagt til at møde for retten i forbindelse med en vindikationssag, ikke fremmøde efter de foreskrevne former og inden for de fastsatte frister, forlænges købers frist for afgivelse af svar.»

gerlig lovbogs artikel 638 (gaver), artikel 1145 (solidarisk hæftelse), artikel 1529 (overdragelse af fordringer), artikel 1540 (byttekontrakter), artikel 1553 (leje og forpagtning), artikel 1681 (selskabsdeltageres hæftelse), artikel 1830 (kautionist) og artikel 1831 (medkautionist) osv.

6. Artikel V a — Tilfælde, hvor kompetencen ligger hos administrative myndigheder

106. I Island og Norge der det ligesom i Danmark administrative myndigheder, der har kompetence i sager om underholdspligt. Derfor er foruden Danmark nu også Island og Norge nævnt i denne artikel.

107. I Finland har »ulosotonhaltija/överexekutor« (en regional myndighed) af historiske grunde kompetence til at iværksætte de foreløbige retsmidler, der er omhandlet i artikel 24 i Lugano-konventionen. Endvidere behandler denne myndighed sager om veksler og andre gældsbreve med henblik på inddrivelse af gæld, der beror på en egenveksel eller et tilsvarende dokument, samt visse andre former for hurtig retsforfølgning som f. eks. vindikationsforretninger. Der kan vælges mellem denne behandling og behandling ved retsinstanser. »Ulosotonhaltija/överexekutor« er helt klart ikke en domstol, men en administrativ myndighed, der i de ovennævnte tilfælde spiller en judicial rolle. Dette organ påtænkes afskaffet, og dets beføjelser med hensyn til civile og kommercielle sager vil blive henlagt til domstolene.

For fuldstændighedens skyld er der i denne artikel indsat et stk. 2, hvori det præciseres, at udtrykket »ret« i civile og kommercielle sager også omfatter den finske »ulosotonhaltija/överexekutor«.

7. Artikel V b — Tvister mellem en skibsfører og et besætningsmedlem

108. Island, Norge, Portugal og Sverige er efter anmodning fra deres delegationer blevet medtaget i denne artikel.

8. Artikel VI — Ændring af interne lovbestemmelser

109. Denne artikel er overtaget fra artikel VI i den protokol, der er knyttet som bilag til Bruxelles-konventionen. De i denne artikel omhandlede tekster skal dog ikke meddeles til EF-Rådets generalse-

kretær men til den stat, hvor Lugano-konventionen er deponeret.

PROTOKOL Nr. 2 OM ENSARTET FORTOLKNING AF KONVENTIONEN

1. Indledende bemærkninger

110. En manglende ensartet fortolkning af Lugano-konventionen ville i betydelig grad have svækket konventionens enhedsskabende sigte. Hertil kommer, at en meget stor del af konventionens bestemmelser, om ikke de fleste, er overtaget fra Bruxelles-konventionen, hvilket skabte et yderligere problem. Som bekendt har EF-medlemsstaterne for at undgå uensartede fortolkninger indgået protokollen af 3. juni 1971, der tillægger EF-Domstolen kompetence til at træffe afgørelse om Bruxelles-konventionens fortolkning. EF-medlemsstaternes retter skal ved anvendelsen af denne konvention følge den fortolkning, som Domstolen har givet af den.

Domstolen kunne dog ikke tillægges kompetence til at fortolke Lugano-konventionen, der ikke er en EF-retskilde. Desuden ville EFTA-landene ikke have kunnet gå med til en løsning, hvorefter en EF-institution i sidste instans træffer afgørelse i spørgsmål vedrørende Lugano-konventionen. Der kunne heller ikke være tale om at tillægge en anden international domstol en sådan kompetence eller at oprette en ny domstol, især fordi EF-Domstolen allerede i kraft af 1971-protokollen er kompetent til at tage stilling til fortolkningen af Bruxelles-konventionen, og man under alle omstændigheder måtte undgå skabe kompetencekonflikter mellem internationale retter.

111. Den løsning, der blev fundet på dette ret så vanskelige spørgsmål (dvs. at sikre en ensartet fortolkning af Lugano-konventionen og samtidig tage hensyn til EF-Domstolens beføjelser til at fortolke Bruxelles-konventionen, hvorfra talrige bestemmelser er overtaget i Lugano-konventionen) bygger på et konsultations-princip og ikke på instansfølgen.

Det blev således vedtaget, at retsafgørelser, der er truffet i medfør af Lugano-konventionen eller af Bruxelles-konventionen, gennem et centralt organ skal meddeles alle signatarstater og alle tiltrædende stater, og at de af disse stater udpegede repræsentanter skal opfordres til at mødes for at drøfte, hvorledes konventionen fungerer. Med

hensyn til det retstekniske aspekt blev det besluttet, at de bestemmelser, der vedrører den ensartede fortolkning, skulle samles i en protokol til konventionen, hvis bestemmelser skulle udgøre en integrerende del af denne. Det blev endvidere besluttet at knytte to erklæringer til protokollen. Den ene skulle undertegnes af repræsentanterne for regeringerne for de signatarstater, der er medlemmer af De Europæiske Fællesskaber, og den anden af repræsentanterne for regeringerne for de signatarstater, der er medlemmer af EFTA.

2. Præambelen

112. Præambelens *første betragtning* henviser til artikel 65 i Lugano-konventionen. I denne artikel hedder det, at protokol nr. 2 om ensartet fortolkning af konventionen udgør en integrerende del af denne.

I *anden betragtning* konstateres det, at der består en nær forbindelse mellem Lugano-konventionen og Bruxelles-konventionens.

Som allerede nævnt giver protokollen af 3. juni 1971 EF-Domstolen kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af bestemmelserne i Bruxelles-konventionen. Under forhandlingerne med henblik på indgåelse af Lugano-konventionen blev det fra første færd slået fast, at de af Bruxelles-konventionens bestemmelser, der i det væsentlige skulle optages i Lugano-konventionen, skulle forstås i lyset af de relevante retsafgørelser, som Domstolen havde truffet indtil den dato, hvor Lugano-konventionen blev åbnet for undertegnelse. Den redaktionsgruppe, der udformede Lugano-konventionen, havde kendskab til alle de retsafgørelser, der indtil denne dato var truffet på området. Hensigten var at nå til en så ensartet fortolkning som mulig af de bestemmelser i de to konventioner, der er identiske. Men i øvrigt er de bestemmelser i Bruxelles-konventionen, med hensyn til hvilke EF-Domstolen har anlagt en fortolkning, der ikke anses for acceptabel, som f. eks. i forbindelse med artikel 16, nr. 1, ikke blevet overført uden videre til Lugano-konventionen (angående Domstolens domme se kapitel VI).

Tredje, fjerde og femte betragtning er optaget i præambelen for at understrege betydningen af de retsafgørelser, som EF-Domstolen har truffet vedrørende fortolkningen af Bruxelles-konventionen indtil tidspunktet for undertegnelsen af Lugano-konventionen.

I *sjette betragtning* bekræftes de kontraherende staters ønske om, samtidig med de erkender retternes uafhængighed, at forhindre indbyrdes afvigende fortolkninger.

3. Artikel 1

113. Denne artikel tager udelukkende sigte på afgørelser, der vedrører Lugano-konventionens bestemmelser. Den bestemmer, at de kontraherende parter retter ved anvendelsen og fortolkningen af bestemmelserne i Lugano-konventionen skal tage behørigt hensyn til de principper, som er lagt til grund i alle *relevante retsafgørelser* truffet af de øvrige kontraherende parter retter for så vidt angår bestemmelserne i denne konvention. Udtrykket »alle relevante retsafgørelser« betyder i denne artikel retsafgørelser, der er truffet af de kontraherende parter retter, og som er fremsendt til det centrale organ i overensstemmelse med artikel 2, stk. 1, første led, dvs. afgørelser, der er truffet af retterne i sidste instans samt særlig vigtige retsafgørelser, der er endelige.

114. Denne artikel omhandler ikke *udtrykkeligt* afgørelser vedrørende anvendelsen og fortolkningen af de bestemmelser i Bruxelles-konventionen, der i det væsentlige er optaget i Lugano-konventionen.

Det må imidlertid ikke glemmes, at retterne i EF-medlemsstaterne er de eneste retter, der skal anvende Bruxelles-konventionen, og at de ved fortolkningen af bestemmelserne heri skal følge EF-Domstolens domme. EF-medlemsstaterne kunne dog ikke forpligte Domstolen, der er en selvstændig institution, til at tage hensyn til afgørelser, der er truffet af retterne i EFTA-landene. Repræsentanterne for disse lande fandt til gengæld, at det ikke ville være helt rimeligt at indsætte en udtrykkelig bestemmelse i protokollen om, at retterne i EFTA-landene skulle tage hensyn ikke alene til retsafgørelser, truffet af retterne i de øvrige kontraherende stater, men også til domme afsagt af EF-Domstolen, når denne ikke ville være underlagt nogen forpligtelse med hensyn til fortolkning af de af Bruxelles-konventionens bestemmelser, der var optaget i Lugano-konventionen.

115. Det erkendtes dog, at retterne i EF-medlemsstaterne ved fortolkningen af de af Lugano-konventionens bestemmelser, der er overtaget fra Bruxelles-konventionen, skulle fortolke disse på samme måde som de tilsvarende bestemmelser i Bruxelles-konventionen og i overensstemmelse med den fortolkning, som EF-Domstolen havde givet i sine domme. Det var derfor, for at sikre en så ensartet fortolkning af Lugano-konventionen som muligt væsentligt, at retterne i EFTA-landene anvendte denne konvention på samme måde som retterne i EF-medlemsstaterne. Men det var lige så nødvendigt, at Domstolen ved fortolkningen af de

bestemmelser i Bruxelles-konventionen, der er optaget i Lugano-konventionen, tog hensyn navnlig til retspraksis ved retterne i EFTA-landene.

116. Til gennemførelse af dette dobbelte sigte blev der knyttet to erklæringer til konventionen. I den ene erklærer repræsentanterne for regeringerne for de stater, som har undertegnet Lugano-konventionen, og som er medlemmer af De Europæiske Fællesskaber, at de finder det hensigtsmæssigt, at Domstolen i sin fortolkning af Bruxelles-konventionen tager behørigt hensyn til de regler, der er fastlagt ved retspraksis vedrørende Lugano-konventionen. I den anden erklærer EFTA-landenes repræsentanter, at de finder det hensigtsmæssigt, at deres retter i fortolkningen af Lugano-konventionen tager behørigt hensyn til de regler, der er fastlagt ved retspraksis ved De Europæiske Fællesskabers Domstol og retterne i De Europæiske Fællesskabers medlemsstater for så vidt angår de bestemmelser i Bruxelles-konventionen, der i det væsentlige er optaget i Lugano-konventionen.

Efter ønske fra EFTA-landenes repræsentanter indeholder denne rapport (i kapitel VI) en fortegnelse over de domme, som Domstolen har afsagt om fortolkning af 1968-konventionen, samt et resumé af indholdet af disse domme.

4. Artikel 2

117. Som allerede omtalt blev det besluttet, at en ensartet fortolkning af de bestemmelser, der er fælles for Lugano-konventionen og Bruxelles-konventionen skulle sikres gennem en ordning med udveksling af oplysninger og konsultation. I henhold til stk. 1 i denne artikel er de kontraherende stater enige om at indføre en ordning med udveksling af oplysninger om de retsafgørelser, der træffes i medfør af Lugano-konventionen, samt om *relevante* afgørelser, der træffes i medfør af Bruxelles-konventionen. »Relevante afgørelser« vil i denne forbindelse sige afgørelser, der er truffet i medfør af Bruxelles-konventionen, og som ligeledes er relevante for fortolkningen af Lugano-konventionen.

Denne ordning med udveksling af oplysninger skal omfatte:

- fremsendelse foretaget af de kompetente nationale myndigheder, til et centralt organ af de afgørelser, der er truffet i medfør af Lugano-konventionen eller Bruxelles-konventionen;
- klassificering af disse retsafgørelser, foretaget af det centrale organ, herunder udarbejdelse

og offentliggørelse i det omfang, det er nødvendigt, af oversættelser og sammendrag;

- fremsendelse, foretaget af det centrale organ, af dokumentationsmateriale til de kompetente nationale myndigheder i alle de stater, der har undertegnet eller tiltrådt Lugano-konventionen, samt til Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber.

I henhold til stk. 2 i denne artikel er ovennævnte centrale organ justitssekretæren ved Domstolen for De Europæiske Fællesskaber. Denne har erklæret sig indforstået hermed på den betingelse, at der efter Den Diplomatiske Konference, i samråd med Domstolen, tages stilling til de nærmere enkeltheder i ordningen med udveksling af oplysninger og navnlig til spørgsmålet om oversættelse af retsafgørelser, der ikke er affattet på et af Fællesskabernes officielle sprog, og at Domstolens tjenestegrene får den fornødne bistand og nødvendige budgetmæssige støtte. De kompetente nationale myndigheder, der er omhandlet i denne artikels stk. 1, første og tredje led, skal udpeges af hver af de pågældende medlemsstater.

Ordningen med udveksling af oplysninger vil imidlertid ikke komme til at omfatte alle retsafgørelser, der træffes af en national ret i medfør af Lugano-konventionen, og heller ikke alle relevante afgørelser, der træffes i medfør af Bruxelles-konventionen. For at protokollen kan opfylde sin hensigt, vil det være tilstrækkeligt, at de afgørelser, der er truffet af retterne i sidste instans eller af Domstolen, samt særlig vigtige afgørelser, der er truffet af andre retter, og som er endelige, fremsendes til det i denne artikel (stk. 1, første led) omhandlede centrale organ. Kun disse afgørelser vil derfor blive klassificeret af det centrale organ og fremsendt til de nationale myndigheder i overensstemmelse med denne artikels stk. 1, tredje led.

Det blev vedtaget, at hvis det centrale organ med henblik på fremsendelse af dokumentation, er nødt til at lade offentliggøre oversættelser og sammendrag, skal sådan offentliggørelse af økonomiske hensyn finde sted i en meget enkel form.

5. Artikel 3

118. For at sikre en ensartet fortolkning af de bestemmelser, der er fælles for Lugano-konventionen og Bruxelles-konventionen, fandt man det nødvendigt, at repræsentanter, udpeget af hver signatarstat og af hver tiltrædende stat, mødes for at udveksle synspunkter om, hvorledes Lugano-konventionen fungerer. Til dette formål skal der i henhold til stk. 3 nedsættes et stående udvalg, der

sammensættes af repræsentanter udpeget af hver signatarstat og af hver tiltrædende stat. Det stående udvalg er ikke tænkt som et bureaukratisk organ, men som et forum, hvor de nationale eksperter kan udveksle synspunkter om, hvorledes konventionen fungerer, og navnlig om den retspraksis, som konventionen afføder i de forskellige kontraherende stater, for på den måde så vidt muligt at fremme en ensartet fortolkning af konventionen. Der står ikke noget i protokollen om, at udvalget skal mødes regelmæssigt. Ifølge artikel 4, stk. 1, mødes det kun på anmodning af en kontraherende part.

Det skal i denne forbindelse understreges, at ikke alene de stater, der allerede deltager i konventionen (enten fordi de har ratificeret den eller fordi de har tiltrådt den), men også de stater, der har undertegnet den, men som endnu ikke er parter heri, kan udpege repræsentanter til det stående udvalg. Man har valgt denne løsning, fordi en skelnen mellem signatarstater og kontraherende stater kunne give indtryk af, at visse stater undertegnede Lugano-konventionen uden at have til hensigt at ratificere den.

Meningerne var delte om, hvorledes det stående udvalg burde sammensættes: skulle der udpeges dommere eller embedsmænd? Det blev vedtaget, at hver medlemsstat skulle være frit stillet med hensyn til udpegelsen af sine repræsentanter til udvalget. Det er derfor muligt, at nogle stater udpeger dommere, medens andre udpeger embedsmænd eller personer med en anden baggrund. Det er en selvfølge, at hver medlemsstat frit kan bestemme, hvorledes og for hvor langt et tidsrum en person skal udpeges til repræsentant i det stående udvalg.

Som følge af den nære tilknytning mellem Lugano-konventionen og Bruxelles-konventionen er det i stk. 3 i denne artikel fastsat, at repræsentanter for De Europæiske Fællesskaber, nemlig Kommissionen, Domstolen og Generalsekretariatet for Rådet, samt repræsentanter for EFTA kan deltage i udvalgets møder som observatører.

Udvalget fastsætter eventuelt selv sin forretningsorden.

6. Artikel 4

119. Bestemmelserne i stk. 1 i denne artikel vedrører indkaldelse til møder i det stående udvalg og dette udvalgs beføjelser. Som allerede nævnt indkaldes der til møder i udvalget på anmodning af en kontraherende part med henblik på drøftelse af, hvordan konventionen fungerer. Det skal i denne forbindelse understreges, at en stat, der kun har undertegnet konventionen uden endnu at være kontraherende part heri, ikke kan anmode om, at der indkaldes til møde i udvalget, også selv

om udvalget ifølge artikel 3, stk. 2, sammensættes af repræsentanter udpeget af hver signatarstat og af hver tiltrædende stat. Det er overladt til den stat, hvor konventionen er deponeret, at sørge for, at udvalget indkaldes.

Der er ikke fastsat nogen begrænsning med hensyn til de spørgsmål vedrørende konventionens funktion, der kræver, at den stat, hvor konventionen er deponeret, indkalder til møde i udvalget på anmodning af en kontraherende part.

Under hensyn til protokollens sigte bestemmes det i artikel 4, at der navnlig kan indkaldes til møde i udvalget med henblik på drøftelse af udviklingen i den retspraksis, der i henhold til artikel 2, stk. 1, første led, fremsendes underretning om. Formålet med denne bestemmelse er imidlertid ikke at gøre udvalget til et overordnet organ, der skal vurdere retsafgørelser, som træffes af de nationale retter. Det er snarere udvalgets opgave at gennemgå disse afgørelser for at gøre opmærksom på indbyrdes afvigende fortolkninger og så vidt muligt at fremme en ensartet fortolkning af konventionen.

I konventionens artikel 57, stk. 1, hedder det, at den ikke berører konventioner, som de kontraherende stater har tiltrådt eller vil tiltræde, og som på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser. I protokol nr. 3 hedder det, at bestemmelser, hvorved der på særlige områder fastsættes regler for retternes kompetence samt for anerkendelse eller fuldbyrdelse af retsafgørelser, og som er eller vil være indeholdt i retsakter fra De Europæiske Fællesskabers institutioner, behandles på samme måde som de konventioner, der er omhandlet i artikel 57, stk. 1.

Bestemmelser, der på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence, kan, hvadenten de er indeholdt i en konvention eller i en fællesskabsretsakt, være ensbetydende med en ændring af konventionens kompetenceregler, uden at samtlige kontraherende parter har givet deres samtykke hertil. Det er grunden til, at det i protokollens artikel 4, stk. 1, er fastsat, at der endvidere kan indkaldes til møde i udvalget med henblik på drøftelse af anvendelsen af konventionens artikel 57. Nr. 2 i protokol nr. 3 vedrørende fællesskabsretsakter fastsætter en tilsvarende fremgangsmåde. Udvalget vil således komme til at udgøre et forum for udveksling af synspunkter, især om bestemmelser, der på særlige områder fastsætter regler for retternes kompetence og som er eller påtænkes vedtaget i fællesskabsretsakter.

På baggrund af sådanne udvekslinger af synspunkter kan det vise sig hensigtsmæssigt at revidere konventionen. Dette kunne således være tilfældet, hvis udvalget ved en gennemgang af den

retspraksis, der i henhold til artikel 2 fremsendes underretning om, konstaterer indbyrdes afvigende fortolkninger, der kan skyldes uklarheder i en eller flere af konventionens bestemmelser. Derfor er det da også i artikel 4, stk. 2, fastsat, at udvalget ligeledes kan undersøge hensigtsmæssigheden af at foretage en revision af særlige punkter i konventionen og fremsætte henstillinger.

Udvalgets kompetence på dette område må ikke forveksles med den ret, som enhver kontraherende stat i medfør af konventionens artikel 66 har til at anmode om ændring af konventionen. Den i artikel 66 åbnede mulighed og den heri fastlagte fremgangsmåde er radikalt forskellige fra bestemmelserne i protokollens artikel 4, stk. 2. En henstilling fra udvalget må ikke sidestilles med en anmodning i henhold til konventionens artikel 66 fra en kontraherende stat, der ønsker afholdt en konference om ændring af konventionen. Kun en kontraherende stat og ikke udvalget kan anmode den stat, hvor Lugano-konventionen er deponeret, om at indkalde til en sådan konference. En henstilling fra udvalget er heller ikke en forudsætning for en kontraherende stats ret til at anmode om ændring af konventionen.

PROTOKOL Nr. 3 OM ANVENDELSEN AF ARTIKEL 57

120. Formålet med denne protokol er at imødegå problemer, der måtte opstå i forbindelse med eventuelle bestemmelser om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i fællesskabsretsakter.

1) **Betænkeligheder hos de stater, der deltager i Lugano-konventionen**

121. Med hensyn til fællesskabsretsakterne gav såvel EF-medlemsstaterne som EFTA-landene udtryk for alvorlige og absolut berettigede betænkeligheder. Hvad var grunden til disse betænkeligheder?

- a) For EF-medlemsstaternes vedkommende skyldtes det den dobbelte status, som de på en vis måde har. De er på den ene side selvstændige stater. Men de er på den anden side også medlemmer af Fællesskabet og som sådanne forpligtet til i kraft af dette forhold at overholde de forpligtelser, som de har indgået i henhold til Traktaterne om Oprettelse af De Europæiske Fællesskaber (EKSF, EØF og Euratom). Ifølge disse Traktater er det Rådet, der er kompetent til, under hensyn til Fællesskabernes behov, at vedtage forordninger og direktiver, der på særlige områder eventuelt vil kunne vedrøre retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser ⁽¹⁰⁾.

Disse staters betænkeligheder skyldtes tre ting:

- ønsket om at overholde de forpligtelser, som de indgik, da de blev parter i Traktaterne om Oprettelse af Fællesskaberne;
 - ønsket om ikke at hindre en udvikling, der er i pagt med disse Traktater, og som henhører under fællesskabsinstitutionernes beføjelser;
 - og endelig ønsket om at overholde de forpligtelser, som de i kraft af Lugano-konventionen har indgået over for EFTA-landene.
- b) For EFTA-landenes vedkommende skyldtes disse betænkeligheder, at de frygtede, at de garantier, som Lugano-konventionen giver dem med hensyn til retternes kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, på visse områder ville kunne blive praktisk talt ophævet af en fællesskabsretsakt. EFTA-landenes repræsentanter udtrykte navnlig frygt for, at den beskyttelse, som Lugano-konventionen, særlig artikel 3, yder en sagsøgt, der har bopæl i et EFTA-land, ville kunne undergraves af en fællesskabsretsakt. En sagsøgt med bopæl i et EFTA-land ville således kunne risikere at blive behandlet anderledes end en sagsøgt med bopæl i en EF-medlemsstat eller endog at blive behandlet på lige fod med en sagsøgt med bopæl i en tredjestat. For disse staters repræsentanter var det f. eks. utænkeligt uden videre at acceptere, at en person, der har bopæl på et EFTA-lands område (f. eks. Norge), skulle kunne indstævnes for retterne i en EF-medlemsstat (f. eks. Frankrig) i henhold til en fællesskabsretsakt, som de ikke havde været med til at udarbejde, og på grundlag af en kompetenceregulering, der ikke fandtes i Lugano-konventionen. Disse stater kunne under ingen omstændigheder gå med til, at en retsafgørelse, truffet i medfør af en sådan kompetenceregulering, skulle kunne anerkendes og fuldbyrdes på deres område i medfør af Lugano-konventionen. Disse betænkeligheder forekom ligeså berettigede som dem, EF-medlemsstaterne havde givet udtryk for.

Kort sagt mente EFTA-landene, at optagelse i fællesskabsretsakter af regler om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser uden nogen form for korrigerende mekanisme ville være ensbetydende med at give EF-medlemsstaterne beføjelse til ensidigt at ændre Lugano-konventionen.

2) Hensyntagen til disse betænkeligheder

122. Konventionens forfattere stod således overfor at skulle tage hensyn til disse forskellige betænkeligheder, der alle var lige berettigede, og at finde en løsning, der kunne accepteres af samtlige kontraherende parter. Det lykkedes at løse problemet, og vi vil i det følgende forsøge at besvare to spørgsmål: Hvad var grunden til, at det lykkedes? Og hvori bestod løsningen?

Det lykkedes at fjerne disse betænkeligheder, fordi der hos begge parter var en overbevisning, eller om man vil, en dyb forvisning om, at der på baggrund af det, der var selve hovedsigtet med Lugano-konventionen, dvs. at give en sagsøgt, der har bopæl på en kontraherende stats område, visse garantier og fri bevægelighed for retsafgørelser, kunne og måtte findes en løsning på det pågældende problem i overensstemmelse med den internationale offentlige rets grundsætninger, på trods af de vanskeligheder, der var forbundet hermed.

Desuden blev det under drøftelserne klart, at problemet på trods af sin teoretiske dimension kun havde meget ringe praktisk betydning: EF-medlemsstaterne fremhævedes således, at der i løbet af 30 år ikke var blevet vedtaget en eneste fællesskabsretsakt, der indeholdt bestemmelser om retternes kompetence. Det skal dog bemærkes, at et udkast til forordning om EF-varemærket, der indeholder sådanne kompetencebestemmelser, for øjeblikket er under udarbejdelse.

Endvidere lod visse EF-medlemsstater klart forstå, at de af praktiske grunde ikke var stemt for, at der i fællesskabsretsakter optages bestemmelser om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser. Efter disse staters opfattelse bør sådanne spørgsmål afgøres inden for Bruxelles-konventionens rammer, også selv om det betyder, at den må revideres, ændres eller udbygges, idet denne konvention udgør en EF-kodeks, der er ved at blive kendt blandt praktiserende jurister (advokater, dommere osv.). Hvis sådanne bestemmelser findes spredt i mange forskellige EF-retsakter, vil det kunne svække denne kodeks' betydning og gøre den vanskeligere at anvende. Disse stater, som ikke underkender den eventuelle betydning af EF-retsakter på det pågældende område, mener imidlertid, at der kun rent undtagelsesvis bør vedtages fællesskabsretsakter på disse områder.

3) Den valgte løsning

123. Hvori bestod løsningen?

Løsningen findes i protokol nr. 3 og den supplerende erklæring hertil fra Fællesskabernes medlemsstater.

Hvorledes kunne denne løsning tilgodeses begge parter interesser?

Protokol nr. 3 og den supplerende erklæring hertil udgør et samlet hele.

a) Protokol nr. 3

124. I nr. 1 i protokol nr. 3 sidestilles ved anvendelsen af Lugano-konventionen fællesskabsretsakter med konventioner, der er indgået på særlige områder, og hvis indvirkning på Lugano-konventionen er fastlagt i dennes artikel 57 (se punkt 79 til 83). Efter EF-medlemsstaternes repræsentanters opfattelse er der ingen forskel mellem disse to typer af instrumenter bortset fra den måde, hvorpå de udarbejdes.

I den forbindelse bemærkede de, at hvis EFTA-landene var rede til at acceptere, at de stater, der er parter i Lugano-konventionen, risikerer, at konventionens bestemmelser ændres af konventioner, der indgås på særlige områder (f. eks. transport), måtte de også kunne gå med til, at Fællesskabet ændrer konventionen ved fællesskabsretsakter. EF-medlemsstaternes repræsentanter understregede endvidere, at der til vedtagelse af en fællesskabsretsakt i princippet kræves tilslutning fra alle tolv medlemsstater, mens en konvention vedrørende et særligt område, hvis regler eventuelt adskiller sig fra Lugano-konventionens bestemmelser, kan indgås af blot to stater. Efter deres opfattelse var der således ingen material forskel mellem disse to typer af instrumenter, dvs. konventioner vedrørende særlige områder og fællesskabsretsakter.

EFTA-landene kunne kun acceptere dette synspunkt i relation til Lugano-konventionen og på baggrund af nr. 2 i protokol nr. 3 og den supplerende erklæring hertil (se nedenfor punkt 127). I øvrigt erklærede EFTA-landenes repræsentanter, at disse lande ikke havde til hensigt at lægge hindringer i vejen for det for Fællesskaberne særegne og specielle behov for at bevare en vis frihed til at videreudvikle fællesskabsretten.

125. Hvilke konsekvenser har nr. 1 i protokol nr. 3, som ved anvendelsen af Lugano-konventionen sidestiller fællesskabsretsakter med konventioner, der er indgået på særlige områder?

En person, der har bopæl på en kontraherende stats område (f. eks. Schweiz) vil kunne sagsøges på en kontraherende EF-medlemsstats område

(f. eks. Belgien) på grundlag af en kompetenceregulering, der ikke findes i Lugano-konventionen, men som følger af en fællesskabsretsakt (såvel som af en konvention, indgået på et særligt område).

En retsafgørelse, der er truffet af en ret i en EF-medlemsstat, hvis kompetence beror på en fællesskabsretsakt, der afviger fra Lugano-konventionens kompetenceregler, vil blive anerkendt og fuldbyrdet i de øvrige EF-medlemsstater. Dog vil anerkendelse og fuldbyrdelse kunne nægtes under de omstændigheder, der er omhandlet i artikel 57, stk. 4, dvs. i et EFTA-land, hvor den person, mod hvem anerkendelse eller fuldbyrdelse af den pågældende retsafgørelse begæres, har bopæl, medmindre anerkendelse eller fuldbyrdelse af en sådan retsafgørelse er tilladt i henhold til denne stats lovgivning.

Det skal bemærkes, at protokollens nr. 1 kun gælder fællesskabsretsakter og ikke de af EF-medlemsstaternes nationale lovbestemmelser, der er blevet harmoniseret til gennemførelse af sådanne retsakter, i det foreliggende tilfælde direktiver. Bestemmelsen om, at fællesskabsretsakter skal sidestilles med konventioner, der indgås på særlige områder, kan således kun gælde retsakter, der svarer til sådanne konventioner, og altså ikke nationale lovbestemmelser.

I øvrigt ville man, hvis der blev vedtaget nationale lovbestemmelser, der fraveg et direktiv og indførte kompetenceregler, der ikke var i overensstemmelse med Lugano-konventionen, bevæge sig ind på et andet område, nemlig spørgsmålet om det ansvar, der påhviler den stat, der måtte have truffet sådanne foranstaltninger.

Som nævnt ovenfor kunne EFTA-landenes repræsentanter kun acceptere, at fællesskabsretsakter sidestilles med konventioner, der indgås på særlige områder, på den betingelse, at der i konventionen blev optaget en erklæring fra EF-medlemsstaterne, hvori de forpligter sig til at overholde de regler om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, der er nedfældet i Lugano-konventionen (se nedenfor punkt 127, bemærkningerne til denne erklæring).

Stk. 2 virker som en »pactum de negotiando«. Hvis en kontraherende part mener, at en fællesskabsretsakt er uforenelig med Lugano-konventionen, indledes der forhandlinger med henblik på om nødvendigt at ændre Lugano-konventionen. Med henblik herpå anvendes den fremgangsmåde for ændring af Lugano-konventionen, der er fastsat i denne konventions artikel 66, uden at dette berører muligheden for at indkalde det stående udvalg, der er nedsat ved artikel 3 i protokol nr. 2, og som skal udtale sig i henhold til denne protokols artikel 4.

Forhandlingerne skal indledes omgående for hurtigt at få konstateret, hvorvidt der er grund til at ændre Lugano-konventionen. Nr. 2 indeholder således kun en forpligtelse til at overveje en ændring af konventionen, men ingen forpligtelse til at ændre den.

I øvrigt indeholder nr. 2 i protokol 3 ikke og vil ikke kunne indeholde nogen forpligtelse til at overveje en ændring af en fællesskabsretsakt. Sådanne forhandlinger ville ligge uden for rammerne af de forbindelser, der består mellem de stater, der er parter i konventionen, og ville skulle indledes med Fællesskabets institutioner, da fællesskabsretsakter henhører under deres kompetence.

Det skal bemærkes, at den procedure, der er fastsat i nr. 2, vil kunne iværksættes såvel på foranledning af en EF-medlemsstat som på foranledning af et EFTA-land. Et EFTA-land vil især kunne ønske at ændre Lugano-konventionen for at undgå, at der ved en fællesskabsretsakt træffes foranstaltninger, der indebærer en fravigelse af konventionen til skade for personer, der har bopæl på dette EFTA-lands område. Til gengæld kunne en EF-medlemsstat have en interesse i at få gennemført en tilpasning af Lugano-konventionen, således at retsafgørelser, der træffes på dens område, kan anerkendes og fuldbyrdes i ethvert EFTA-land, hvilket artikel 57, stk. 4, kunne være til hinder for.

b) *Erklæring fra EF-medlemsstaternes regeringer*

126. Nr. 2 i protokol nr. 3 omhandler det tilfælde, hvor på trods af de trufne forholdsregler en bestemmelse i en fællesskabsretsakt efter en kontraherende stats opfattelse ikke er forenelig med Lugano-konventionen. Dette ville, f. eks. være tilfældet, hvis en fællesskabsretsakt indeholdt en bestemmelse om, at den kompetente ret for så vidt angår alle sagsøgte, der har bopæl uden for Fællesskabet, dvs. i et EFTA-land, er retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl.

127. Protokol nr. 3 er ledsaget af en vigtig erklæring fra EF-medlemsstaterne. Denne ensidige erklæring er et væsentligt element i den løsning, man nåede frem til; de to øvrige elementer er dels sidestillingen af fællesskabsretsakter med konventioner, der indgås på særlige områder, dels en forpligtelse til at indlede forhandlinger i tilfælde af uoverensstemmelse mellem en EF-retsakt og Lugano-konventionen.

Som allerede omtalt skal EF-medlemsstaterne opfylde to sæt forpligtelser. For det første forpligtelsen til at overholde de institutionelle mekanismer, der er fastsat i Traktaterne om Oprettelse af Fællesskaberne. For det andet nødvendigheden af at overholde de forpligtelser, som de ved Lugano-konventionen har indgået over for EFTA-landene.

Erklæringen er vigtig, fordi EF-medlemsstaterne, uden at underkende deres tilhørsforhold til disse fællesskaber og deres forpligtelse til at holde fællesskabsinstitutionerne i hævd, herved:

- a) tager hensyn til de forpligtelser, som de har indgået over for EFTA-landene. Lugano-konventionen udgør således for disse stater et regelsæt, der skal efterleves. Der er altså fra deres side tale om en forpligtelse til, så vidt de på nogen mulig måde kan, at undgå uoverensstemmelser mellem bestemmelser i fællesskabsretsakter og Lugano-konventionens bestemmelser;
- b) tilkendegiver, at de vil bestræbe sig på ikke at krænke den ensartede retsorden, der er indført ved Lugano-konventionen. Dette er ganske naturligt, når man tager i betragtning, at denne konvention gennem regler, der i høj grad tager deres udgangspunkt i Bruxelleskonventionen, har til formål at sikre fri bevægelighed for retsafgørelser mellem de fleste lande i Vesteuropa, dvs. også retsafgørelser, der er truffet af retterne i EF-medlemsstaterne;
- c) EF-medlemsstaterne forpligter sig således til at benytte alle til rådighed stående midler for i forbindelse med udarbejdelsen af fællesskabsretsakter at sikre overholdelsen af de regler, der er indeholdt i Lugano-konventionen, især med hensyn til den beskyttelse, som

denne konvention giver en sagsøgt, der har bopæl i en kontraherende stat. Heraf følger, at alle EF-medlemsstaterne ved drøftelse i EF-Rådet af en fællesskabsretsakt i særlig grad bør have opmærksomheden henledt på Lugano-konventionens bestemmelser.

Kort kan det siges, at erklæringen er udtryk for en moralsk og politisk forpligtelse, der bygger på god tro, fra EF-medlemsstaternes side til ikke at anfægte de enhedsbestræbelser, der er virkeliggjort med Lugano-konventionen.

4) Konklusion

128. Det problem, som fællesskabsretsakterne gav anledning til, var et af de vanskeligste spørgsmål, som Lugano-konventionens forfattere skulle tage stilling til. Det lykkedes at nå frem til en løsning takket være den gode vilje, som repræsentanterne for alle berørte medlemsstater udviste. Denne kompromisløsning synes at tilgodesee begge parter interesser. Den kan skematisk fremstilles som en treleddet konstruktion:

- a) fællesskabsretsakter sidestilles med konventioner, der indgås på særlige områder, hvilket imødekommer EF-medlemsstaternes ønske;
- b) EF-medlemsstaterne forpligter sig ensidigt til at benytte alle til rådighed stående midler for at undgå at krænke den ensartede retsorden, der er indført ved Lugano-konventionen; hvilket imødekommer EFTA-landenes ønske;
- c) som korrigerende mekanisme indgås der en forpligtelse til i tilfælde af uoverensstemmelse mellem en fællesskabsretsakt og Lugano-konventionen at søge en forhandlingsløsning, hvilket som allerede nævnt imødekommer begge parter ønsker.

Der synes således alt i alt at være tale om et fuldstændig velafbalanceret kompromis.

KAPITEL V

DE TIL KONVENTIONEN KNYTTEDE ERKLÆRINGER

129. Lugano-konventionen er suppleret med tre erklæringer. Den første vedrører protokol nr. 3, der omhandler fællesskabsretsakter (se punkt 120 til 128) og de to andre protokol nr. 2 om ensartet fortolkning af konventionen (se punkt 110 til 119).

KAPITEL VI

DOMME AFSAGT AF DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS DOMSTOL VEDRØRENDE FORTOLKNINGEN AF BRUXELLES-KONVENTIONEN AF 27. SEPTEMBER 1968

1. Indledende bemærkninger

130. Protokollen af 3. juni 1971 har tillagt Domstolen for De Europæiske Fællesskaber kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af Bruxelles-konventionen.

Konventionen af 9. oktober 1978 om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongeriges tiltrædelse fastsætter i artikel 30, at Domstolen endvidere har kompetence til at træffe afgørelse med hensyn til fortolkningen af denne konvention. Artikel 10 i konventionen af 25. oktober 1982 om Grækenlands tiltrædelse indeholder en tilsvarende bestemmelse.

Fra 1. juni 1988 er de seks oprindelige EF-medlemsstaterne samt Danmark, Irland og Det Forenede Kongerige parter i protokollen.

Angående rækkevidden af denne protokol henvises til s. 66 til 70 i Jenard-rapporten og punkt 255 og 256 i Schlosser-rapporten.

Der skal dog erindres om, at protokollen hjemler mulighed for anvendelse af to typer retsmidler: forelæggelse af præjudicielle spørgsmål og appel af hensyn til retsordenen. Sidstnævnte retsmiddel har endnu aldrig været anvendt. Hvad angår forelæggelse af et præjudicielt spørgsmål indebærer det, at en national ret, der skal tage stilling til et spørgsmål om fortolkning af konventionen eller af protokollen hertil, indbringer spørgsmålet for Domstolen og udsætter sagen, indtil Domstolen har truffet afgørelse.

Siden protokollen trådte i kraft den 1. september 1975, har Domstolen afsagt henved 60 domme (se nedenfor punkt 3), og flere sager verserer for øjeblikket (se nedenfor punkt 4).

Som allerede omtalt i bemærkningerne til protokol nr. 2 (se punkt 112 og 116), blev det under forhandlingerne om Lugano-konventionen vedtaget, at Bruxelles-konventionens bestemmelser skulle forstås, således som Domstolen har fortolket dem, og at rapporten skulle indeholde en omtale af de forskellige domme, Domstolen har afsagt.

Dette er formålet med nærværende kapitel.

Dommene er ikke anført i kronologisk rækkefølge, men i forhold til de artikler i Bruxelles-konventionen, i den protokol, der er knyttet dertil, og i 1971-protokollen, som Domstolen har fået fore-

lagt til fortolkning, da denne fremgangsmåde har forekommet at være den mest hensigtsmæssige.

Det er kun dommenes konklusion, der er gengivet i dette kapitel, og ikke, bortset fra ganske særlige tilfælde, præmisserne. Denne rapport har ikke til formål at foretage en analyse af Domstolens domme, men udelukkende at anføre den fortolkning, Domstolen har givet af en række artikler.

2. Dommenes indhold ⁽¹⁾**131. 1) Konventionens anvendelsesområde**

De nationale retsplejeregler viger for konventionens bestemmelser på de områder, der er omfattet af denne (Domstolens dom af 13. november 1979 i sag 25/79 Sanicentral/Collin, sml. 1979, s. 3423 til 3431).

2) Artikel 1, stk. 1: Borgerlige sager, herunder handelssager

1. Domstolen har givet en selvstændig definition af begrebet borgerlige sager, herunder handelssager. Den fastslår, at en afgørelse, der er afsagt i en tvist mellem en offentlig myndighed og en privatperson, hvor den offentlige myndighed har udøvet en »offentligretlig beføjelse«, falder uden for konventionens anvendelsesområde (dom af 14. oktober 1976 i sag 29/76 LTU/Eurocontrol, Sml. 1976, s. 1541 til 1552).

2. Den bekræfter sin afgørelse i dom af 16. december 1980, i sag 814/79 den nederlandske stat/Rüffer, hvori den fastslår, at begrebet »borgerlige sager, herunder handelssager« ikke omfatter sådanne retssager, der er anlagt af forvaltningen af de offentlige vandveje, i det foreliggende tilfælde den nederlandske stat, med henblik på at få erstattet omkostningerne i forbindelse med fjernelsen af et vrak, som forvaltningen har foretaget eller ladet foretage i henhold til en international konvention (Sml. 1980, s. 3807 til 3822).

3. Arbejdskontrakter falder ind under konventionens anvendelsesområde (dom af 13. november 1979 i sag 25/79 Sanicentral/Collin, Sml. 1979, s. 3423 til 3431).

3) Artikel 1, stk. 2**1. a) Fysiske personers retlige status**

1. Retsafgørelser, hvorved der under en skilsmissegives tilladelse til at anvende foreløbige

retsmidler er ikke omfattet af konventionens anvendelsesområde, når retsmidlerne vedrører eller er nært knyttet til de af skilsmisssagen omfattede fysiske personers retlige status eller til formueretlige forhold, som er en direkte følge af ægteskabet eller af dets opløsning (dom af 27. marts 1979 i sag 143/78 De Cavel J./De Cavel L., Sml. 1979, s. 1055 til 1068).

2. Derimod finder konventionen anvendelse dels på fuldbyrdelse af en afgørelse om et foreløbigt retsmiddel, som er truffet af en fransk ret i en skilsmisssag, og hvorved en af parterne tillægges et månedligt underholdsbidrag, dels på en midlertidig månedlig kompensationsydelse i henhold til en fransk dom, afsagt i medfør af artikel 270 ff. i Code civil.

Domstolen anser underholdsforpligtelser for at falde ind under konventionens anvendelsesområde og mener, at behandlingen af et accessorisk krav ikke nødvendigvis er knyttet til behandlingen af et hovedkrav.

Det afgørende for, om et accessorisk krav er omfattet af konventionens anvendelsesområde er, hvilket retsområde kravet henhører under, og ikke, hvilket område hovedkravet må henregnes til (dom af 6. marts 1980 i sag 120/79 De Cavel L./De Cavel J., Sml. 1980, s. 731 til 742).

b) Formueforholdet mellem ægtefæller

1. Begrebet »formueforholdet mellem ægtefæller« omfatter ikke alene formueordninger, som af visse nationale lovgivninger specielt og udelukkende er udformet med henblik på ægteskabet, men også alle formueretlige forhold, som er en direkte følge af ægteskabet eller af dets opløsning (dom af 27. marts 1979 i sag 143/78 De Cavel Jacques/De Cavel Louise, Sml. 1979, s. 1055 til 1068).

2. En begæring om foreløbige retsmidler, som har til formål at opnå tilbagelevering af et dokument for at forhindre dets anvendelse som bevis i en sag vedrørende en ægtemands forvaltning af hustruens ejendele, henhører ikke under konventionens anvendelsesområde, hvis denne forvaltning står i nøje forbindelse med de formueretlige forhold, som følger direkte af ægteskabet (dom af 31. marts 1982 i sag 25/81 W./H., Sml. 1982, s. 1189 til 1205).

2. Konkurs

En dom, afsagt af en fransk civilret over den faktiske leder af en juridisk person i henhold til artikel 99 i den franske lov af 13. juli 1967, hvorefter denne skal betale et beløb til konkursmassen, skal anses for afsagt i en konkurssag eller lignende sag (dom af 22. februar 1979 i sag 113/78 Gourdain/Nadler, Sml. 1979, s. 733 til 746).

4) Artikel 5, nr. 1: Sager om kontraktsforhold

1. Det sted, hvor forpligtelsen er opfyldt eller skal opfyldes, skal bestemmes i henhold til den lov, der er anvendelig på den omtvistede forpligtelse i medfør af lovkonfliktreglerne ved den ret, sagen er indbragt for (dom af 6. oktober 1976 i sag 12/76 Tessili/Dunlop, Sml. 1976, s. 1473 til 1487).

2. Hvis opfyldelsesstedet for en kontraktlig forpligtelse er bestemt af parterne ved en aftale, der er gyldig i henhold til den nationale lovgivning, der finder anvendelse på kontrakten, er retten på dette sted kompetent til at påkende tvister vedrørende denne forpligtelse i henhold til artikel 5, nr. 1 uafhængigt af, om formkravene i artikel 17 er opfyldt (dom af 17. januar 1980 i sag 56/79 Zelger/Salinitri, Sml. 1980, s. 89 til 98).

3. Udtrykket »forpligtelse« i artikel 5, nr. 1, henviser til den kontraktmæssige forpligtelse, som ligger til grund for søgsmålet, det vil i forbindelse med en eneforhandlingsaftale sige den forpligtelse, der påhviler leverandøren (dom af 6. oktober 1976 i sag 14/76 De Bloos/Boyer, Sml. 1976, s. 1497 til 1511).

4. En sagsøger kan også anvende det i konventionens artikel 5, nr. 1, omhandlede opfyldelsesværnet, når der mellem parterne er tvist om eksistensen af den aftale, som det indtalte krav støttes på (dom af 4. marts 1982 i sag 38/81 Effer/Kantner, Sml. 1982, s. 825 til 836).

5. I tilfælde af krav, der støttes på forskellige forpligtelser med grundlag i en repræsentantkontrakt indgået mellem en ikke-selvstændig arbejdstager og en virksomhed, er det den forpligtelse, som er karakteristisk for kontrakten, dvs. stedet for arbejdets udførelse, der skal tages i betragtning ved anvendelsen af konventionens artikel 5, nr. 1 (dom af 26. maj 1982 i sag 133/81 Ivenel/Schwab, Sml. 1982, s. 1891 til 1902).

6. »Kontraktsforhold« skal betragtes som et selvstændigt begreb. Forpligtelser til at betale pengebeløb, som udspringer af medlemsforholdet mellem en forening og dens medlemmer, skal anses

for at være omfattet af begrebet »kontraktsforhold«, uanset om de pågældende forpligtelser direkte beror på indmeldelsen, eller om de beror på beslutninger, som er truffet af foreningens organer (dom af 22. marts 1983 i sag 34/82 Peters/Znav, Sml. 1983, s. 987 til 1004).

7. Den forpligtelse, der er relevant for fastlæggelsen af opfyldelsesstedet i henhold til artikel 5, nr. 1, er i en tvist om betaling af honorar til en arkitekt, der har fået overdraget et byggeprojekt, den aftaleforpligtelse, der konkret ligger til grund for sagen.

I den foreliggende sag er denne forpligtelse en skyldning pengesum, der skal betales på det sted, hvor sagsøgte har bopæl.

Det sted, hvor betalingen skal ske, fastlægges efter den lov, der finder anvendelse på kontrakten (dom af 15. januar 1987 i sag 266/85 Shenavai/Kreischer, EFT nr. C 39 af 17. 2. 1987, s. 3).

8. a) På spørgsmålet om, hvorvidt et krav om erstatning for pludselig og retsstridig ophævelse af en kontrakt skal behandles som en sag om kontraktsforhold eller som en sag om erstatning uden for kontrakt har Domstolen svaret, at en sådan »sag om retsstridig ophævelse af en selvstændig handelsagenturkontrakt og om betaling af kommission i henhold til denne kontrakt er en sag om kontraktsforhold efter artikel 5, nr. 1, i Bruxelles-konventionen« (dom af 8. marts 1988 i sag 9/87 Arcado/Haviland, EFT nr. C 89 af 6. 4. 1988, s. 9).
- b) Den minder om, at »kontraktsforhold« skal betragtes som et »selvstændigt« begreb (dom af 22. marts 1983 — Peters/Znav — 34/82).
- c) Erstatning for retsstridig ophævelse af en kontrakt er begrundet i manglende overholdelse af en kontraktlig forpligtelse.
- d) Endelig henviser Domstolen til Rom-konventionen af 19. juni 1980 om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, i henhold til hvis artikel 10 virkningerne af hel eller delvis misligholdelse af de forpligtelser, der følger af en kontrakt, og følgelig det kontraktmæssige ansvar, der påhviler den part, der er skyld i misligholdelsen, falder ind under anvendelsesområdet for den lov, der finder

anvendelse på kontrakten (dom af 8. marts 1988 i sag 9/87 Arcado/Haviland, EFT nr. C 89 af 6. 4. 1988, s. 9).

5) Artikel 5, nr. 2: Sager om underholdspligt

Underholdsforpligtelser falder ind under konventionens anvendelsesområde, også selv om der er tale om et accessorisk krav i forbindelse med en skilsmisssag (dom af 6. marts 1980 i sag 120/79 De Cavel L./De Cavel J., Sml. 1980, s. 731).

6) Artikel 5, nr. 3: Sager om erstatning uden for kontrakt

1. Udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« skal forstås således, at det både omfatter det sted, hvor skaden er indtrådt, og det sted, hvor den skadegørende handling er foretaget.

Det følger heraf, at en person efter sagsøgerens valg kan sagsøges enten ved retten på det sted, hvor skaden er indtrådt, eller ved retten på det sted, hvor den til grund for denne skade liggende handling er foretaget (dom af 30. november 1976 i sag 21/76 Bier, Reinwater/Mines de potasse d'Alsace, Sml. 1976, s. 1735 til 1748).

2. a) Begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« i konventionens artikel 5, nr. 3, skal betragtes som et selvstændigt begreb, der omfatter ethvert krav om, at en sagsøgt pålægges erstatningsansvar, som ikke vedrører »kontraktsforhold« i artikel 5, nr. 1's forstand.

b) En ret, der i henhold til artikel 5, nr. 3, har kompetence til at påkende den del af et krav, der støttes på reglerne om erstatning uden for kontrakt, har ikke kompetence til at påkende andre dele af samme krav, der støttes på andre regler (dom af 27. september 1988 i sag 189/87 Kalfelis/Schröder, EFT nr. C 281 af 4. 11. 1988, s. 18).

7) Artikel 5, nr. 5: Begrebet »filial, agentur eller en lignende virksomhed«

1. Forhandleren efter en eneforhandlingsaftale kan ikke betragtes som leder af en af den pågældende leverandør tilhørende filial, agentur eller lignende virksomhed i den i artikel 5, nr. 5, forudsatte betydning, når han ikke er undergivet dennes kontrol eller ledelse (dom af 6. oktober 1976 i sag 14/76 De Bloos/Bouyer, Sml. 1976, s. 1497 til 1511).

2. Domstolen anlægger en *selvstændig* fortolkning af begrebet »driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed«:

a) Begrebet filial, agentur eller en lignende virksomhed forudsætter, at der foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen, som udatil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden, med en ledelse og materielt udstyret således, at det kan forhandle med tredjemand, således at denne, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i udlandet hjemmehørende hovedvirksomhed, ikke behøver at henvende sig direkte til denne, men kan indgå aftaler på det centrum, for erhvervsudøvelsen, som repræsentationen udgør.

b) Begrebet driften omfatter:

1) tvister om rettigheder og forpligtelser inden for eller uden for kontraktforhold i forbindelse med den egentlige forvaltning af pågældende agentur, filial eller lignende virksomhed, såsom tvister vedrørende lejemålet af den ejendom, hvorpå disse enheder er etableret, eller ansættelse af det dér beskæftigede personale;

2) tvister vedrørende de forpligtelser, det ovenfor beskrevne centrum for erhvervsudøvelsen har påtaget sig på hovedvirksomhedens vegne, og som skal opfyldes i den kontraherende stat, hvor det er etableret;

3) tvister vedrørende forpligtelser uden for kontraktforhold, som er en følge af den virksomhed, som vedkommende filial, agentur eller lignende virksomhed i den ovenfor angivne betydning på hovedvirksomhedens vegne har påtaget sig på det sted, hvor det er etableret (dom af 22. november 1978 i sag 33/78 Somafer/Ferngas, sml. 1978, s. 2183 til 2195).

3. En »selvstændig handelsagent« opfylder ikke de betingelser, der er karakteristiske for en filial, når han frit kan indrette sin virksomhed, såfremt det selskab, han repræsenterer, ikke kan forbyde, at han samtidigt repræsenterer flere firmaer, og såfremt han blot videresender ordrer til hovedvirksomheden uden at have del i ordrenes afvikling eller opfyldelse (dom af 18. marts 1981 i sag 139/80 Blanckaert og Willems/Trost, sml. 1981, s. 819 til 830).

4. Artikel 5, nr. 5, skal fortolkes således, at en juridisk person etableret i en deltagerstat kan sag-

søges efter bestemmelsen uden at drive en filial, et agentur eller en virksomhed uden selvstændig stilling i vedkommende anden deltagerstat, når den juridiske persons erhvervmæssige virksomhed dér udøves gennem et selskab, der er selvstændigt, men som har samme navn og ledelse, som handler og indgår aftaler på den juridiske persons vegne, og som denne benytter på samme måde som en repræsentation (dom af 9. december 1987 i sag 218/86 Schotte/Rotschild, EFT nr. C 2 af 6. januar 1988, s. 3).

7 a *Artikel 6, nr. 1: Det tilfælde, hvor der er flere sagsøgte*

For at konventionens artikel 6, nr. 1, kan finde anvendelse, skal der foreligge en sådan konneksitet mellem de forskellige krav, som én og samme sagsøger gør gældende mod forskellige sagsøgte, at det er ønskeligt at påkende dem samtidig for at undgå, at der i tilfælde af, at sagerne påkendes hver for sig, træffes uforenelige afgørelser (dom af 27. september 1988 i sag 189/87 Kalfelis/Schröder, EFT nr. C 281 af 4. 11. 1988, s. 18).

8) *Artikel 13: Køb, hvor købesummen skal betales i rater, og lån, der skal tilbagebetales i rater.*

Domstolen giver indirekte en selvstændig definition af begrebet »køb, hvor købesummen skal betales i rater«, idet den fastslår, at dette begreb ikke kan forstås således, at det omfatter et selskabs køb af en maskine hos et andet selskab mod betaling med vekslar, der forfalder i rater.

Den fordelagtige værnetingsregel må udelukkende forbeholdes købere, som har behov for beskyttelse (dom af 21. juni 1978, sag 150/77 Bertrand/Ott, Sml. 1978, s. 1431 til 1447).

Det skal bemærkes, at denne artikel i 1978-konventionen er blevet ændret, så den svarer til dommen.

9) *Artikel 16, nr. 1: Sager om fast ejendom*

1. Udtrykket »sager ... om leje eller forpagtning af fast ejendom« skal ikke fortolkes således, at det omfatter en kontrakt om forpagtning af driften af en forretning, der drives i en fast ejendom, som bortforpagteren har lejet af en tredjemand.

Artikel 16, nr. 1, må ikke fortolkes videre, end dens formål kræver (dom af 14. december 1977 i sag 73/77 Sanders/Van Der Putte, Sml. 1977, s. 2382 til 2391).

2. Artikel 16, nr. 1, finder anvendelse på enhver aftale om leje af fast ejendom (dom af 15. januar

1985 i sag 241/83 Rösler/Rottwinkel, Sml. 1985, s. 99 til 129).

Der er ikke taget hensyn til denne mindst talt omstridte dom i Lugano-konventionen (se punkt 50 og 51). Dommen svarede i øvrigt ikke til opfattelsen hos 1968-konventionens forfattere (se s. 35 i Jenard-rapporten og punkt 164 i Schlosser-rapporten).

3. Artikel 16, nr. 1, skal fortolkes således, at i en tvist, hvis genstand er at fastslå, om der foreligger en forpagtningsaftale vedrørende en fast ejendom, der er beliggende i to kontraherende stater (i det foreliggende tilfælde Belgien og Nederlandene), har retterne i de to stater hver for sig enekompetence med hensyn til den del af den faste ejendom, der ligger i deres stat (dom af 6. juli 1988 i sag 158/87 Scherens/Maenhout og van Poucke, EFT nr. C 211 af 11. august 1988, s. 7).

10) Artikel 16, nr. 4: Patentsager

(Se dom af 15. november 1983 i sag 288/82 Duijnste/Goderbauer, Sml. 1983, s. 3663 til 3679).

11) Artikel 16, nr. 5: Fuldbyrdelesafværgesøgsmål

Fuldbyrdelesafværgesøgsmål, som de i § 767 i den tyske Zivilprozessordnung omhandlede, er som sådanne omfattet af værnetingsreglen i konventionens artikel 16, nr. 5, men sidstnævnte bestemmelse giver imidlertid ikke hjemmel til, at en fordring under et fuldbyrdelesafværgesøgsmål for retterne i den kontraherende stat, hvor fuldbyrdelesstedet er beliggende, gøres gældende til kompensation imod det krav, der søges fuldbyrdet, når den selvstændige indbetaling af den pågældende fordring ville falde uden for nævnte retters kompetence.

Efter Domstolens opfattelse er der tale om en åbenbar procedurefordrejning fra sagsøgerens side med det formål, indirekte at opnå tyske domstoles påkendelse af et krav, for hvilket disse efter konventionen savner kompetence (dom af 4. juli 1985 i sag 220/84 AS Auto Teile/Malhe, Sml. 1985, s. 2267 til 2279).

12) Artikel 17: Aftaler om retternes kompetence

1. a) Det i artikel 17, stk. 1, nævnte krav om skriftlighed, er når en værnetingsklausul indeholdes i en af kontrahenternes almindelige forretningsbetingelser, som er trykt

på bagsiden af et aftaledokument, kun opfyldt, såfremt den af begge kontrahenter underskrevne kontrakt udtrykkeligt henviser til disse almindelige forretningsbetingelser.

b) Er en kontrakt indgået under henvisning til tidligere tilbud, hvori der var refereret til en af kontrahenternes almindelige forretningsbetingelser, som indeholder en værnetingsklausul, er kravet om skriftlighed i artikel 17, stk. 1, kun opfyldt, såfremt henvisningen er udtrykkelig og således vil kunne efterprøves af en medkontrahent, der udviser almindelig opmærksomhed (dom af 14. december 1976 i sag 24/76 Colzani/Ruwa, Sml. 1976, s. 1831 til 1843).

2. a) Er en aftale indgået mundtligt, er formkravene i artikel 17, stk. 1, kun opfyldt, såfremt sælgers skriftlige bekræftelse med meddelelse af hans almindelige forretningsbetingelser skriftligt er accepteret af køber.

b) Det forhold, at køber ikke har gjort indsigelse mod medkontrahentens ensidige bekræftelse, kan kun sidestilles med accept af værnetingsklausulen, såfremt den mundtlige aftale indgår i kontrahenternes løbende forretningsforhold, som er oprettet på grundlag af en af kontrahenternes almindelige forretningsbetingelser, som indeholder en værnetingsklausul (dom af 14. december 1976 i sag 25/76 Segoura/Bonakdarian, Sml. 1976, s. 1851 til 1863).

3. a) Artikel 17, stk. 1, kan ikke fortolkes således, at den udelukker en aftale, hvorefter hver af de to parter i en købekontrakt, som er bosiddende i forskellige stater, kun kan sagsøges ved retterne i deres bopælsstat.

b) Denne artikel kan ikke fortolkes således, at den udelukker, at den ret, som en tvist er blevet indbragt for i medfør af en værnetingsaftale af den ovenfor beskrevne art, kan tage hensyn til modregning med en fordring, der står i forbindelse med det omtvistede retsforhold (dom af 9. november 1978 i sag 23/78 Meeth/Glacetel, Sml. 1978, s. 2133 til 2144).

4. a) De nationale retsplejeregler viger for konventionens bestemmelser på de områder, der falder ind under denne, og
- b) i retssager, som er anlagt efter konventionens ikrafttræden, skal værnetingsklausuler i arbejdskontrakter, indgået inden konventionens ikrafttræden, anses for gyldige, selv om de var ugyldige efter de ved arbejdskontraktens indgåelse gældende nationale lovbestemmelser (dom af 13. november 1978 i sag 25/79 Sanicentral/Collin, Sml. 1979, s. 3423 til 3431).
5. Hvis opfyldelsesstedet for en kontraktlig forpligtelse er bestemt af parterne ved en aftale, der er gyldig i henhold til den nationale lovgivning, der finder anvendelse på kontrakten, er retten på dette sted kompetent til at påkende tvister vedrørende denne forpligtelse i henhold til artikel 5, nr. 1, i konventionen uafhængigt af, om formkravene i artikel 17 er opfyldt (dom af 17. januar 1980 i sag 56/79 Zelger/Salinitri, Sml. 1980, s. 89 til 98).
6. Artikel 17 skal fortolkes således, at en kontraherende stats lovgivning ikke kan hindre, at en værnetingsaftale er gyldig, blot fordi det anvendte sprog ikke er det i denne lovgivning foreskrevne (dom af 24. juni 1981 i sag 150/81 Elefanten Schuh/Jacqmain, Sml. 1981, s. 1671 til 1690).
7. Artikel 17 skal fortolkes således, at i tilfælde, hvor der foreligger en forsikringsaftale mellem en forsikringsgiver og en forsikringstager, som har indgået aftalen i egen og i tredjemands interesse, kan tredjemand, også uden personligt at have undertegnet en i forsikringsaftalen indeholdt værnetingsklausul, i givet fald påberåbe sig denne (dom af 14. juli 1983 i sag 201/83 Gerling/Ammisrazione del tesoro dello stato, Sml. 1983, s. 2503 til 2518).
8. For så vidt angår konnossementer, har Domstolen afsagt følgende dom:
- a) Det konnossement, som af bortfragteren udleveres til afladeren, kan betragtes som en »aftale« »med skriftlig bekræftelse« mellem parterne i artikel 17's forstand: værnetingsklausulen er gyldig, hvis parterne har underskrevet konnossementet. Hvis værnetingsklausulen er indeholdt i de almindelige betingelser, skal afladeren have accepteret klausulen udtrykkeligt og skriftligt. I det af begge parter underskrevne konnossement skal der udtrykkeligt henvises til de almindelige betingelser. Hvis der mellem bortfragteren og afladeren består et løbende forretningsforhold, der som helhed reguleres af betingelserne i bortfragterens konnossement, gælder værnetingsklausulen, også selv om der ikke foreligger skriftlig accept heraf.
- b) Det konnossement, som af bortfragteren udleveres til afladeren, kan over for den tredjemand, som er ihændehaver af konnossementet, kun betragtes som en »aftale« »med skriftlig bekræftelse« i artikel 17's forstand, hvis denne tredjemand er bundet af en aftale med bortfragteren i henhold til de nationale retsregler, der finder anvendelse, og hvis konnossementet udgør en skriftlig bekræftelse af denne aftale og således opfylder formkravene i artikel 17.
(dom af 19. juni 1984 i sag 71/83 Russ/Nova-Goeminne, Sml. 1984, s. 2417 til 2436).
9. Retten i en kontraherende stat bliver kompetent i medfør af artikel 18, når sagsøgeren i en sag, der behandles af denne ret, ikke rejser indsigelse mod fremsættelsen af et modkrav, som ikke beror på samme aftale eller faktiske omstændigheder som hovedkravet i sagen, og for hvilket der i medfør af artikel 17 gyldigt er truffet en aftale, hvorefter retterne i den anden kontraherende stat er enekompetente (dom af 7. marts 1985 i sag 48/84 Spitzley/Sommer, Sml. 1985, s. 787 til 800).
10. Artikel 17, stk. 1, skal fortolkes således, at det i bestemmelsen fastsatte formkrav er opfyldt, når det er godtgjort, at værnetingsklausulen har været genstand for en udtrykkelig herom truffet mundtlig aftale, at *én parts* skriftlige bekræftelse af aftalen er tilgået den anden part, og at sidstnævnte ikke har fremsat indsigelser (dom af 11. juli 1985 i sag 221/84 Berghoefer/Asa, Sml. 1985, s. 2699 til 2710).
11. En værnetingsaftale kan ikke anses for at være indgået til fordel for en af parterne, jf. konventionens artikel 17, stk. 3, blot fordi parterne har aftalt, at kompetencen tilkommer en bestemt ret eller retterne i en kontraherende stat, på hvis område denne part har sin bopæl.
- Efter Domstolens affattelse må klausuler, der udtrykkeligt angiver den part, til hvis fordel de er aftalt, og klausuler, der uanset at de angiver, hvilke retter hver part skal indstævne den anden for, dog give den ene af parterne større frihed ved

valget af værneting, således antages at være klausuler, som ifølge deres ordlyd kun er aftalt til fordel for én af parterne (dom af 24. juni 1986 i sag 22/85, *Anterist/Credit Lyonnais*, EFT nr. C 196 af 5. august 1986).

12. Artikel 17 skal fortolkes således, at såfremt en skriftlig aftale, som indeholder en værnetingsklausul, og som ifølge sit indhold kun kan forlænges ved skriftlig aftale, er udløbet, men fortsat danner retsgrundlaget for kontraktforholdet mellem parterne, opfylder klausulen de i bestemmelsen fastsatte formkrav, hvis parterne efter gældende lovgivning gyldigt kan forlænge den oprindelige aftale, uden at dette skal ske skriftligt, eller hvis en af parterne i modsat fald skriftligt bekræfter værnetingsklausulen eller alle de bestemmelser, som stiltiende videreføres, og som blandt andet omfatter denne klausul, uden at den anden part, som har modtaget bekræftelsen, gør indsigelser (dom af 11. november 1986 i sag 313/85 *Iveco Fiat/van Hool*, EFT nr. C 308 af 2. 12. 1986, s. 4).

13) Artikel 18: Stiltiende prorogation

1. a) Artikel 18 finder også anvendelse, når parterne har indgået en aftale om, at retterne i en anden stat skal være kompetente, idet artikel 17 ikke er blandt de i artikel 18 nævnte undtagelser.

b) Artikel 18 finder anvendelse, når sagsøgte ikke blot har rejst indsigelse om inkompetence, men desuden har nedlagt påstand om realiteten, såfremt indsigelsen om inkompetence, hvis den ikke fremsættes forud for enhver realitetsindsigelse, dog ikke sker efter tidspunktet for den stillingtagen, der efter national procesret anses for det første forsvar, der fremføres for den ret, som sagen er indbragt for (sag af 24. juni 1981 i sag 150/81 *Elefanten Schuh/Jacqmain*, Sml. 1981, s. 1671 til 1690).

Se også dom af 22. oktober 1981 i sag 27/81 *Rohr/Ossberger*, dom af 31. marts 1982 i sag 25/81 *W/H* og dom af 14. juli 1983 i sag 201/82 *Gerling/Amministrazione del tesoro dello stato*.

2. Retten i en kontraherende stat bliver kompetent i medfør af artikel 18 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om

fuldbyrdelse af retsafgørelse i borgerlige sager, herunder handelssager, når sagsøgeren i en sag, der behandles af denne ret, ikke rejser indsigelse mod fremsættelsen af et modkrav, som ikke beror på samme aftale eller faktiske omstændigheder som hovedkravet i sagen, og for hvilket der i medfør af konventionens artikel 17 gyldigt er truffet en aftale, hvorefter retterne i en anden kontraherende stat er enekompetente (dom af 7. marts 1985 i sag 48/84 *Spitzley/Sommer*, Sml. 1985, s. 787 til 800).

14) Artikel 19: Bestemmelse om, at retten på embeds vegne skal erklære sig inkompetent

Ifølge artikel 19 skal den nationale ret på embeds vegne erklære sig inkompetent i alle tilfælde, hvor retten fastslår, at en ret i en anden kontraherende stat er enekompetent i henhold til konventionens artikel 16, uanset at den nationale retsplejebestemmelse i forbindelse med en kassationsanke begrænser rettens prøvelse til de anbringender, parterne har gjort gældende (dom af 15. november 1983 i sag 288/82 *Duijnste/Goderbauer*, Sml. 1983, s. 3663 til 3679).

15) Artikel 21: Litispendens

1. Se dom af 7. juni 1984 i sag 129/83 *Zelger/Salinitri*.

2. Begrebet »litispendis«, jf. artikel 21, omfatter et tilfælde, i hvilket den ene kontraktspart ved en ret i en kontraherende medlemsstat begærer annulation eller ophævelse af en international salgskontrakt, mens den anden part ved en ret i en anden kontraherende stat begærer opfyldelse af samme kontrakt efter dens indhold.

Det skal ligeledes bemærkes, at de begreber, der i artikel 21 er anvendt til afgørelse af, om der foreligger litispendens, efter Domstolens opfattelse skal betragtes som *selvstændige* begreber (dom af 8. december 1987 i sag 144/86 *Gubisch/Palumbo*, EFT nr. C 8 af 13. januar 1988, s. 3).

16) Artikel 22: Indbyrdes sammenhængende krav

Artikel 22 indeholder ikke regler om retternes kompetence.

Den finder kun anvendelse, når indbyrdes sammenhængende sager er anlagt ved retterne i to eller flere kontraherende stater (dom af 24. juni 1981 i sag 150/81 *Elefanten Schuh/Jacqmain*, Sml. 1981, s. 1671 til 1690).

17) *Artikel 24: Foreløbige, herunder sikrende retsmidler*

1. Det er ikke de foreløbige sikrende retsmidlers art i sig selv, men karakteren af de rettigheder, de skal beskytte, der er afgørende for, om de er omfattet af konventionens anvendelsesområde (dom af 27. marts 1979 i sag 143/78 De Cavel Jacques/De Cavel Louise, Sml. 1979, s. 1055 til 1068).

2. Angående fuldbyrdelse af retsafgørelser, der tillader foreløbige, herunder sikrende retsmidler, se nedenfor ad artikel 27 (dom af 21. maj 1980 i sag 125/78 Denilauler/Couchet, Sml. 1980, s. 1553 til 1572).

3. De foreløbige, herunder sikrende retsmidler, som vedrører forhold, der er udelukket fra konventionens anvendelsesområde, kan ikke med henvisning til artikel 24 heri inddrages under dens anvendelsesområde (dom af 31. marts 1982 i sag 25/81 W./H., Sml. 1982, s. 1189 til 1205).

18) *Artikel 26: Anerkendelse*

En udenlandsk retsafgørelse, der er anerkendt i henhold til artikel 26, skal i *princippet* have samme virkninger i den stat, begæringen rettes til, som i domsstaten.

Det skal dog tilføjes, at dette gælder med forbehold af de i konventionen fastsatte nægtelsesgrunde (dom af 4. februar 1988 i sag 145/86 Hoffmann/Krieg (Se også i forbindelse med samme sag Domstolens fortolkning af artikel 27, nr. 1 og 3, artikel 31 og 36, EFT nr. C 63 af 8. marts 1988, s. 6)).

19) *Artikel 27, nr. 1: Ordre public*

Anvendelse af ordre public-klausulen, hvilket kun bør ske i ganske særlige tilfælde ... er under alle omstændigheder udelukket, når problemet vedrører foreneligheden mellem en udenlandsk og en national retsafgørelse. Et sådant problem skal løses i henhold til artikel 27, nr. 3, der vedrører det tilfælde, hvor en udenlandsk retsafgørelse er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, som begæringen rettes til (dom af 4. februar 1988 i sag 145/86 Hoffmann/Krieg, EFT nr. C 63 af 8. marts 1988, s. 6).

20) *Artikel 27, nr. 2: Beskyttelse af sagsøgtens ret til at varetage sine interesser under sagen*

1. Retsafgørelser, der tillader foreløbige, herunder sikrende retsmidler, som træffes, uden at den

part, mod hvem de er rettet, er blevet tilvarslet, og som skal fuldbyrdes uden forudgående forkyndelse, er ikke omfattet af reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse i konventionens afsnit III (dom af 21. maj 1980 i sag 125/78 Denilauler/Couchet, Sml. 1980, s. 1553 til 1572).

2. Artikel 27, nr. 2, skal fortolkes således:

- a) Begrebet »det indledende processkrift i sagen« omfatter et dokument som betalingspålægget (Zahlungsbefehl) i tysk ret.
- b) En retsafgørelse som et efter tysk ret afsagt fuldbyrdelsesdekret (Vollstreckungsbefehl) er ikke omfattet af begrebet »det indledende processkrift i sagen«.
- c) Ved afgørelsen af, om sagsøgte har kunnet varetage sine interesser i artikel 27, nr. 2's forstand, skal retten i anerkendelses- og fuldbyrdelsesstaten udelukkende tage hensyn til den frist — som den, der i tysk ret gælder for at rejse indsigelse (Widerspruch) — som sagsøgte har til rådighed for at undgå, at der træffes en udeblivelsesafgørelse, der kan fuldbyrdes på grundlag af konventionen.
- d) Artikel 27, nr. 2, finder også anvendelse, når sagsøgte har begæret genoptagelse af den under en udeblivelses sag truffet afgørelse, og en ret i domsstaten har afvist begæringen med den begrundelse, at fristen for denne var overskredet.
- e) Selv hvis en ret i domsstaten efter en særskilt kontradiktorisk procedure herom har fundet, at forkyndelsen eller meddelelsen er sket forskriftsmæssigt, kræver artikel 27, nr. 2, at retten i anerkendelses- og fuldbyrdelsesstaten foretager en prøvelse af, om forkyndelsen eller meddelelsen er sket i så god tid, at sagsøgte har kunnet varetage sine interesser under sagen.
- f) Retten i anerkendelses- og fuldbyrdelsesstaten kan i almindelighed indskrænke sig til at efterprøve, om fristen, regnet fra det tidspunkt, da forkyndelsen eller meddelelsen er sket forskriftsmæssigt, har givet sagsøgte tilstrækkelig tid til at varetage sine interesser under sagen; dog kan retten tage stilling til, om der i den konkrete sag foreligger sådanne ganske særlige omstændigheder, at en forkyndelse, selv om den er sket forskriftsmæssigt, ikke har været tilstrækkelig til, at fristen kan regnes fra det nævnte tidspunkt.

- g) Konventionens artikel 52 og den omstændighed, at retten i anerkendelses- og fuldbyrdelsesstaten når til det resultat, at sagsøgte efter denne stats lovgivning havde bopæl på statens område, da det indledende processkrift i sagen blev forkyndt eller meddelt, har ikke indvirkning på de ovenfor givne svar (dom af 16. juni 1981 i sag 166/80 Klomps/Michel, Sml. 1981, s. 1593 til 1612).

3. Domstolen i anerkendelses- og fuldbyrdelsesstaten kan, når den anser betingelserne i artikel 27, nr. 2, for opfyldt, afslå at anerkende og fuldbyrde en retsafgørelse, selv om retten i domsstaten i medfør af bestemmelserne i artikel 20, stk. 3, jf. artikel 15 i Haagerkonventionen af 15. november 1965, har anset for godtgjort, at en udebleven sagsøgt har haft mulighed for at modtage sagens indledende processkrift i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen (dom af 15. juli 1982 i sag 228/81 Pandy Plastic Products/Pluspunkt, Sml. 1982, s. 2723 til 2737).

4. a) Artikel 27, nr. 2, finder, for så vidt angår det dér opstillede krav om, at det indledende processkrift skal forkyndes eller meddeles i tilstrækkelig god tid, også anvendelse, når forkyndelsen eller meddelelsen har fundet sted inden for en frist, der er fastsat af retten i domsstaten, eller når sagsøgte alene eller tillige havde bopæl inden for nævnte rets jurisdiktion i domstaten.

- b) Retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan ved prøvelsen af, om forkyndelse har fundet sted i tilstrækkelig god tid, også tage hensyn til særlige omstændigheder, som er indtrådt *efter* en forskriftsmæssig forkyndelse.

- c) Den omstændighed, at sagsøgeren efter forkyndelsen bliver bekendt med en ny adresse for sagsøgte, og den omstændighed, at det skyldes sagsøgtets forhold, at det forskriftsmæssige forkyndte processkrift ikke er nået frem til ham, er omstændigheder, retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten kan tage i betragtning ved prøvelsen af, om forkyndelse har fundet sted i tilstrækkelig god tid (dom af 11. juni 1985 i sag 49/84 Debaecker og Plouvier/Bouwman, Sml. 1985, s. 1779 til 1803).

21) Artikel 27, nr. 3: Uforenelige retsafgørelser

En udenlandsk retsafgørelse, hvorefter en ægte- mand tilpligtes at betale hustrubidrag i henhold til den underholdspligt, der gælder for ægtefæller, er, jf. artikel 27, nr. 3, uforenelig med en indenlandsk retsafgørelse om ophævelse af det pågældende ægteskab (dom af 4. februar 1988 i sag 145/86 Hoffmann/Krieg, EFT nr. C 63 af 8. marts 1988, s. 6).

22) Artikel 30 og 38: Begrebet »ordinær appel eller genoptagelse«

Domstolen har givet en *selvstændig* definition af begrebet »ordinær appel eller genoptagelse«. Ved »ordinær appel eller genoptagelse« forstås ethvert retsligt skridt, som:

- a) vil kunne medføre ophævelse eller ændring af den retsafgørelse, som er genstand for anerkendelses- eller fuldbyrdelsesproceduren, og
- b) hvis iværksættelse i domsstaten skal ske inden for en frist, der er fastsat ved lov, og som følger af selve den nævnte retsafgørelse (dom af 22. november 1977 i sag 43/77 Industrial Diamond/Riva, sml. 1977, s. 2175 til 2191).

23) Artikel 31: Fuldbyrdelse

1. Konventionens bestemmelser er til hinder for, at en part, der i en kontraherende stat har opnået en for ham gunstig retsafgørelse, som i henhold til artikel 31 kan forsynes med fuldbyrdelsespåtegning i en anden kontraherende stat, ved en ret i denne sidste stat nedlægger påstand om, at den anden part i sagen dømmes til noget, hvortil han allerede er dømt i den førstnævnte stat (dom i sag 42/76 De Wolf/Cox, sml. 1976, s. 1759 til 1768).

2. En udenlandsk retsafgørelse som er forsynet med fuldbyrdelsespåtegning i en kontraherende stat i henhold til artikel 31, og som endnu er eksigibel i domsstaten, kan ikke fuldbyrdes i den stat, begæringen rettes til, når fuldbyrdelsen i henhold til sidstnævnte stats lovgivning ikke længere kan gennemføres af grunde, der ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde.

I det foreliggende tilfælde er en udenlandsk retsafgørelse, hvorefter en ægte- mand tilpligtes at betale hustrubidrag i henhold til den underholdspligt, der gælder for ægtefæller, uforenelig med en indenlandsk retsafgørelse om ophævelse af det pågældende ægteskab (dom af 4. februar 1988 i sag 145/86 Hoffmann/Krieg, EFT nr. C 63 af 8. marts 1988, s. 6).

24) Artikel 33: Valg af processuel bopæl

1. a) Artikel 33, stk. 2, skal fortolkes således, at bestemmelsens krav om valg af processuel bopæl skal opfyldes efter reglerne i lovgivningen i den stat, begæringen er rettet til, og såfremt denne lovgivning ikke angiver noget tidspunkt for opfyldelsen af denne formalitet, skal denne *senest* være opfyldt i forbindelse med forkyndelsen af dommen, der meddeler fuldbyrdelsespåtegning.
- b) Retsvirkningerne af en tilsidesættelse af reglerne om valg af processuel bopæl skal ifølge konventionens artikel 33 afgøres efter lovgivningen i den stat, begæringen er rettet til, under forbehold af iagttagelse af konventionens formål, dvs. at lovgivningen i den stat, som begæringen rettes til, forbliver underlagt iagttagelsen af konventionens formål: den hjemlede sanktion kan således hverken anfægte gyldigheden af den dom der imødekommer begæringen om fuldbyrdelse, eller anfægte de rettigheder, der tilkommer den, imod hvem fuldbyrdelsen begæres (dom af 10. juli 1986 i sag 198/85 Carron/Forbundsrepublikken Tyskland, EFT nr. C 209 af 20. 8. 1986, s. 5).

25) Artikel 36: Meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning

1. a) Artikel 36 i konventionen er til hinder for, at tredjemænd, der berøres, ved appel eller genoptagelse anfægter en retsafgørelse, hvormed der meddeles en udenlandsk afgørelse fuldbyrdelsespåtegning, selv om der i national ret i fuldbyrdelsesstaten er hjemlet sådanne tredjemænd ret til at iværksætte retsmidler.
- b) Efter Domstolens opfattelse fastsætter konventionen regler om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning, der er *selvstændige* og udtømmende, herunder for så vidt angår retsmidler. Det følger heraf, at artikel 36 er til hinder for, at tredjemænd iværksætter retsmidler, der er hjemlet i national lovgivning, imod en afgørelse om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning.
- c) Da konventionen begrænser sig til at give regler om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning og ikke angår selve fuldbyrdelsen, der forbliver underkastet vedkommende nationale lovgivning, kan tredjemænd, der berøres, imod tvangsfuldbyr-

delsesforanstaltningerne iværksætte de retsmidler, der er hjemlet i national ret i den stat, i hvilken tvangsfuldbyrdelsen finder sted (dom af 2. juli 1985 i sag 148/84 Deutsche Genossenschaftsbank/Brasserie du Pecheur, Sml. 1985, s. 1981 til 1993).

2. Denne artikel skal fortolkes således, at den part, som ikke i henhold til artikel 31 har anfægtet afgørelsen om at tillade fuldbyrdelse — (i det foreliggende tilfælde inden for en frist på en måned efter, at afgørelsen om meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning er blevet forkyndt) — ikke længere under fuldbyrdelsen af retsafgørelsen kan fremsætte en gyldig indsigelse, som han kunne have gjort gældende i forbindelse med anfægtelsen af fuldbyrdelsespåtegningen, og således, at denne regel skal anvendes ex officio af domstolene i den stat, begæringen rettes til. Denne regel finder *dog* ikke anvendelse, såfremt den indebærer, at den nationale ret herved forpligtes til at lade retsvirkningerne af en indenlandsk dom, som ikke er omfattet af konventionens anvendelsesområde (skilsmisssag) være afhængig af, om den anerkendes i den stat, hvor den retsafgørelse er afsagt, som begæres fuldbyrdet (dom af 4. februar 1988 i sag 145/86 Hoffmann/Krieg, EFT nr. C 63 af 8. marts 1988, s. 6).

26) Artikel 37: Meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning

1. a) Artikel 37, stk. 2, skal fortolkes således, at den kun tillader kassationsappel og i Forbundsrepublikken Tyskland »Rechtsbeschwerde« for så vidt angår afgørelsen i appelsagen.
- b) Denne bestemmelse kan ikke udstrækkes, således at den også tillader et retsmiddel mod en anden afgørelse end den endelige afgørelse i appel- eller genoptagelsessagen, som f. eks. et retsmiddel mod en procesledende eller foreløbig afgørelse om, at der skal foretages bevisførelse (dom af 27. november 1984 i sag 258/83 Brennero/Wendel, Sml. 1984, s. 3971 til 3984).

27) Artikel 38: Meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning

1. Se ovenfor punkt 20 angående begrebet »ordinær appel eller genoptagelse«.
2. Artikel 38, stk. 2, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, skal fortolkes således, at en ret, der behandler en appel af den afgørelse, der tillader fuldbyrdelse, og som er truffet i medfør af konventionen, først kan gøre fuldbyrdelsen

betinget af, at der stilles sikkerhed, når den træffer afgørelse i appelsagen (dom af 27. november 1984 i sag 258/83 Brennero/Wendel, Sml. 1984, s. 3971 til 3984).

28) *Artikel 39: Meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning*

1. a) Efter bestemmelsen i konventionens artikel 39 kan den part, der har fremsat begæring om og opnået tilladelse til fuldbyrdelse, i det i bestemmelsen nævnte tidsrum umiddelbart i medfør af bestemmelsen iværksætte sikrende retsmidler vedrørende den parts formuegoder, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, uden at der kan stilles krav om nogen særskilt tilladelse hertil.
- b) Den part, der har opnået tilladelse til fuldbyrdelse, kan bringe de i artikel 39 omhandlede sikrende retsmidler i anvendelse indtil udløbet af den i artikel 36 fastsatte frist for appel eller genoptagelse, eller såfremt appel eller genoptagelse er iværksat, indtil der er truffet afgørelse i appel- eller genoptagelsessagen.
- c) Den part, der har iværksat de i konventionens artikel 39 omhandlede sikrende retsmidler, er ikke forpligtet til at anlægge justificationssag vedrørende disse retsmidler i overensstemmelse med vedkommende nationale lovgivning (dom af 3. oktober 1985 i sag 119/84 Capelloni/Pelkmans, sml. 1985, s. 3147 til 3164).

29) *Artikel 40: Meddelelse af fuldbyrdelsespåtegning*

Den appelret, som behandler en appel, der er indgivet af en rekvirent, skal i henhold til konventionens artikel 40, stk. 2, første punktum, også tilsi den part, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, til at give møde, når begæringen om fuldbyrdelsespåtegning udelukkende er blevet afslået af underinstansen som følge af manglende rettidig fremlæggelse af dokumenter.

Forklaringen herpå er, at konventionen udtrykkeligt forskriver, at appelsager er kontradiktoriske, og at dette gælder uafhængigt af rækkevidden af afgørelsen i første instans (dom af 12. juli 1984 i sag firma P/firma K, sml. 1984, s. 3033 til 3043).

30) *Artikel 54: Konventionens tidsmæssige anvendelsesområde*

Det fremgår af artikel 54, at den eneste nødvendige og tilstrækkelige betingelse for, at konventio-

nens regler finder anvendelse på tvister vedrørende retsforhold, opstået inden konventionens ikrafttræden, er, at retssagen er anlagt efter dette tidspunkt. Dette gælder også, selv om en værnetingsklausul er indgået inden konventionens ikrafttræden og måtte anses for ugyldig efter den lov, som finder anvendelse på den: i det foreliggende tilfælde er der tale om en arbejdskontrakt, der er indgået mellem en fransk arbejdstager og en tysk virksomhed, og på hvilken fransk lov finder anvendelse (dom af 13. november 1979 i sag 25/79 Sanicentral/Collin, sml. 1979, s. 3423 til 3431).

31) *Artikel 55 til 56: Bilaterale konventioner*

I konventionens artikel 56, stk. 1, præciseres det, at de bilaterale konventioner, der er nævnt i artikel 55, bevarer deres gyldighed på de sagsområder, hvor konventionen ikke finder anvendelse, hvorfor retten i den stat, til hvilken begæringen rettes, kan anvende disse på afgørelser, der, selv om de ikke henhører under artikel 1, stk. 2, falder uden for konventionens anvendelsesområde. Dette gælder den tysk-belgiske konvention af 1958, der bevarer sin gyldighed for så vidt angår »borgerlige sager, herunder handelssager«, uafhængigt af den selvstændige definition, som Domstolen har givet af dette begreb i forbindelse med fortolkningen af 1968-konventionen (dom af 14. juli 1977 i de forenede sager 9/77 og 10/77 Bavaria og Germanair/Eurocontrol, sml. 1977, s. 1517 til 1527).

32) *Artikel 1, stk. 2, i den protokol, der er knyttet som bilag til konventionen (Tilfældet vedrørende Luxembourg)*

En person, der har bopæl i Luxembourg, er kun bundet af en aftale om retternes kompetence, hvis denne findes i en bestemmelse:

- a) der ikke handler om andet, og
- b) som »specielt« er underskrevet af den part, idet underskriften på kontrakten som helhed ikke er tilstrækkelig i denne henseende. Det er dog ikke nødvendigt, at aftalen om kompetence findes i et særskilt dokument (dom af 6. maj 1980 i sag 784/79 Porta — Leasing/Prestige International, Sml. 1980, s. 1517).

33) *Artikel II i den protokol, der er knyttet som bilag til konventionen*

1. Ved »uagtsom lovovertrædelse« må forstås enhver lovovertrædelse, som ifølge lovens

definition ikke forudsætter, at tiltalte har handlet forsætligt.

2. Protokollens artikel II finder også anvendelse på enhver straffesag vedrørende en uagtsom lovovertrædelse, for så vidt sigtede »civilretligt drages til ansvar som følge af gerningselementer i den lovovertrædelse, han er tiltalt for, eller et sådant ansvar senere vil kunne gøres gældende imod ham« (dom af 26. maj 1981 i sag 157/80 vedrørende straffesag mod S. E. Rinkau, Sml. 1981, s. 1391 til 1484).

34) Artikel 2 i protokol af 3. juni 1971

Førsteinstansretter, der ikke træffer afgørelse som appelinstant, er ikke kompetente til at anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse om et spørgsmål vedrørende fortolkning af konventionen.

Se Domstolens kendelse af 9. november 1983 i sag 80/83 Habourdin/Italocremona (Sml. 1983, s. 3639 til 3641) og kendelse af 28. marts 1984 i sag 56/84 Von Gallera/Maitre (Sml. 1984, s. 1769 til 1772).

132. 3. Fortegnelse over Domstolens domme (fra 6. oktober 1976 til 27. september 1988)

I.	6.10.1976	sag 12/76	Tessili/Dunlop	artikel 5, nr. 1	Sml. 1976 s. 1473 til 1487
II.	6.10.1976	sag 14/76	De Bloos/Bouyer	artikel 5, nr. 1 og artikel 5, nr. 5, nr. 6	Sml. 1976 s. 1497 til 1511
III.	14.10.1976	sag 29/76	LTU/Eurocontrol	artikel 1	Sml. 1976 s. 1541 til 1552
IV.	30.11.1976	sag 21/76	Reinwater/ Potasse d'Alsace	artikel 5,3 nr. 3	Sml. 1976 s. 1735 til 1748
V.	30.11.1976	sag 42/76	De Wolf/Cox	artikel 31	Sml. 1976 s. 1759 til 1768
VI.	14.12.1976	sag 24/76	Colzani/Ruwa	artikel 17, stk. 1	Sml. 1976 s. 1831 til 1843
VII.	14.12.1976	sag 25/76	Segoura/ Bonakdarian	artikel 17, stk. 1	Sml. 1976 s. 1851 til 1863
VIII.	14. 7.1977	sag 9/77 og 10/77	Bavaria-Germanair/ Eurocontrol	artikel 56	Sml. 1977 s. 1517 til 1527
IX.	22.11.1977	sag 43/77	Diamond/Riva	artikel 30 og 38	Sml. 1977 s. 2175 til 2191
X.	14.12.1977	sag 73/77	Sanders/ Van der Putte	artikel 16,1 nr. 1	Sml. 1977 s. 2382 til 2392
XI.	21. 6.1978	sag 150/77	Gertrand/Ott	artikel 13	Sml. 1977 s. 1431 til 1447
XII.	9.11.1978	sag 23/78	Meeth/Glacetel	artikel 17	Sml. 1978 s. 2133 til 2144
XIII.	22.11.1978	sag 33/78	Somafer/Ferngas	artikel 5,5 nr. 5	Sml. 1978 s. 2183 til 2195
XIV.	22. 9.1979	sag 133/78	Gourdain/Nadler	artikel 1 stk. 2, nr. 2	Sml. 1979 s. 733 til 746
XV.	27. 3.1979	sag 143/78	De Cavel J./ De Cavel L.	artikel 1, stk. 2 og artikel 24	Sml. 1979 s. 1055 til 1068
XVI.	13.11.1979	sag 25/79	Sanicentral/ Collin	Artikel 17 og 54	Sml. 1979 s. 3423 til 3431
XVII.	17. 1.1980	sag 56/79	Zelger/Salinitri	artikel 5, nr. 1, og artikel 17, nr. 2	Sml. 1980 s. 89 til 98
XVIII.	6. 3.1980	sag 120/79	Ce Cavel L./ De Cavel J.	artikel 5, nr. 2 og artikel 24	Sml. 1980 s. 731
XIX.	6. 5.1980	sag 784/79	Porta Leasing/ Prestige International	artikel 1, stk. 2, i prot.	Sml. 1980 s. 1517
XX.	21. 5.1980	sag 125/79	Denilauler/Couchet	Afsnit III	Sml. 1980 s. 1553

XXI.	16.12.1980	sag 814/79	Den nederlandske stat/ Ruffer	artikel 1	Sml. 1980 s. 3807 til 3822
XXII.	18. 3.1981	sag 139/80	Blanckaert- Willems/Trost	artikel 5, nr. 5	Sml. 1981 s. 819 til 830
XXIII.	26. 5.1981	sag 157/80	Rinkau	artikel II i prot.	Sml. 1981 s. 1391 til 1404
XXIV.	16. 6.1981	sag 166/80	Klomps/Michel	artikel 27, nr. 2	Sml. 1981 s. 1593 til 1612
XXV.	24. 6.1981	sag 150/80	Elefanten Schuh/ Jacqmain	artikel 17, 18 og artikel 22, stk. 1	Sml. 1981 s. 1671 til 1698
XXVI.	22.10.1981	sag 27/81	Rohr/Ossberger	artikel 18	Sml. 1981 s. 2431 til 2448
XXVII.	4. 3.1982	sag 38/81	Effer/Kantner	artikel 5, nr. 1	Sml. 1982 s. 825 til 836
XXVIII.	31. 3.1982	sag 25/81	C. H. W./G. J. H.	artikel 1, 18 og 24	Sml. 1982 s. 1189 til 1205
XXIX.	26. 5.1982	sag 133/81	Ivenel/Schwab	artikel 5, nr. 1	Sml. 1982 s. 1891 til 1902
XXX.	15. 7.1982	sag 228/81	Pendy Plastic Products/Pluspunkt	artikel 20, stk. 3, og artikel 27, nr. 2	Sml. 1981 s. 2723 til 2737
XXXI.	22. 3.1983	sag 34/82	Peters/Znav	artikel 5, nr. 1	Sml. 1982 s. 987 til 1004
XXXII.	14. 7.1983	sag 201/82	Gerling/Ammini- strazione del Tesoro dello Stato	artikel 17 og 18	Sml. 1983 s. 2503 til 2518
XXXIII.	21. 9.1983	(kendelse) sag 157/82	Verheezzen/Müller	artikel 1 og 50	—
XXXIV.	15.11.1983	sag 288/82	Duijnstee/ Goderbauer	artikel 16, nr. 4 og artikel 19	Sml. 1983 s. 3663 til 3679
XXXV.	9.11.1983	(kendelse) sag 80/83	Habourdin/ Italocremona	artikel 2 i prot. af 3. juni 1971	Sml. 1983 s. 3639 til 3641
XXXVI.	7. 6.1984	sag 129/83	Zelger/Salinitri	artikel 21	Sml. 1984 s. 2397 til 2409
XXXVII.	19. 6.1984	sag 71/83	Russ/Goeminne	artikel 17	Sml. 1984 s. 2417 til 2436
XXXVIII.	12. 7.1984	sag 178/83	P./K.	artikel 40	Sml. 1984 s. 3033 til 3043
XXXIX.	27.11.1984	sag 258/83	Brennero/Wendel	artikel 37 og 38	Sml. 1984 s. 3971 til 3984
XL.	15. 1.1985	sag 241/83	Rösler/Rottwinkel	artikel 16, nr. 1	Sml. 1985 s. 99 til 129
XLI.	7. 3.1985	sag 48/84	Spitzley/Sommer	artikel 17 og 18	Sml. 1985 s. 787 til 800
XLII.	11. 6.1985	sag 49/84	Debaecker og Plouvier/Bouwman	artikel 27	Sml. 1985 s. 1779 til 1803
XLIII.	2. 7.1985	sag 148/84	Genossenschafts- bank/Brasserie du Pecheur	artikel 36	Sml. 1985 s. 1981 til 1993
XLIV.	4. 7.1985	sag 228/84	AS-Autoteile S./ Malhe	artikel 16, nr. 5	Sml. 1985 s. 2267 til 2279
XLV.	11. 7.1985	sag 221/84	Berghoeffer/ASA	artikel 17	Sml. 1985 s. 2699 til 2710
XLVI.	3.10.1985	sag 119/84	Capelloni-Aquilini/ Pelkmans	artikel 39	Sml. 1985 s. 3147 til 3164
XLVII.	24. 6.1986	sag 22/85	Anterist/Crédit Lyonnais	artikel 17	EFT nr. C 196 af 5.8.1986, s. 5.
XLVIII.	10. 7.1986	sag 198/85	Carron/R.F.A.	artikel 33	EFT nr. C 209 af 20.8.1986, s. 5.

XLIX.	11.11.1986	sag 313/85	Iveco Fiat/ Van Hool	artikel 17	EFT nr. C 308 af 2.12.1986, s. 4.
L.	15. 1.1987	sag 266/85	Shenavai/ Kreischer	artikel 5, nr. 1	EFT nr. C 39 af 17.2.1987, s. 3.
LI.	8.12.1987	sag 144/86	Gubisch M./Palumbo	artikel 21	EFT nr. C 8 af 13.1.1988, s. 3.
LII.	9.12.1987	sag 218/86	Schotte/Rothschild	artikel 5, nr. 5	EFT nr. C 2 af 6.1.1988, s. 3.
LIII.	4. 2.1988	sag 145/86	Hoffmann/ Krieg	artikel 26, 27 31 og 36	EFT nr. C 63 af 8.3.1988, s. 6.
LIV.	8. 3.1988	sag 9/87	Arcado/ S. A. Haviland	artikel 5, nr. 1	EFT nr. C 89 af 6.4.1988, s. 9.
LV.	6. 7.1988	sag 158/87	Scherens/Maenhout	artikel 16 nr. 1	EFT nr. C 211 af 11.8.1988, s. 7.
LVI.	27. 9.1988	sag 189/87	Kalfelis/Schröder	artikel 5, nr. 3 og art. 6, nr. 1	EFT nr. C 281 af 4.11.1988, s. 18.

4. Sager, der verserer for Domstolen PR. 1. Februar 1989

133. Domstolen behandler for øjeblikket en række anmodninger om præjudiciel afgørelse. Det drejer sig om følgende sager:

- a) Sag 32/88 Six Constructions/Humbert
Artikel 5, nr. 1 — Arbejdskontrakter
Spørgsmålet vedrører en arbejdskontrakt, der skal opfyldes i flere forskellige lande.
EFT nr. C 55 af 26. februar 1988, s. 12.
- b) Sag 36/88 Schilling/Merbes
Artikel 27, nr. 2

Spørgsmålet vedrører det tilfælde, hvor det indledende processkrift i sagen ikke er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte forskriftsmæssigt, men dog i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen.
EFT nr. C 79 af 26. marts 1988, s. 4.

Sagen er bortfaldet, da appelbegæringen er frafaldet.
- c) Sag 115/88 Reichert-Kockler/Dresdner Bank
Artikel 16, nr. 1 — Begrebet tinglige rettigheder over fast ejendom
EFT nr. C 125 af 12. maj 1988, s. 13.
- d) Sag 220/88 Dumez Batiment/Hessische Landesbank
Artikel 5, nr. 3
EFT nr. C 226 af 1. september 1988, s. 6.
- e) Sag 305/88 Lancray Sa/Firma Peters und Sickert KG
Artikel 27, nr. 2
EFT nr. C 300 af 25. november 1988, s. 10.
- f) Sag 365/88 Congress Agentur Hagen GmbH/Zeehaghe BV
Artikel 5, indledningen og nr. 1, og artikel 6, indledningen og nr. 2.
EFT nr. C 20 af 26. januar 1989, s. 8.

*BILAG I***GÆLDENDE LOVGIVNING I EFTA-LANDENE VEDRØRENDE ANERKENDELSE OG FULDBYRDELSE AF UDENLANDSKE RETSAFGØRELSE****A. ØSTRIG**

134. Udenlandske retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, anerkendes ikke og kan ikke fuldbyrdes i Østrig, medmindre der er indgået en traktat med den stat, hvor retsafgørelsen er afsagt. Udenlandske retsafgørelser, der vedrører personers retlige status og rets- og handleevne, anerkendes dog i de fleste tilfælde, også selv om der ikke findes lovbestemmelser, der påbyder sådan anerkendelse. En udenlandsk afgørelse, der hverken anerkendes eller fuldbyrdes i Østrig, kan dog tillægges en vis bevismæssig værdi i dette land. Hvilken bevismæssig værdi, der tillægges den udenlandske retsafgørelse, vil afhænge af sagens nærmere omstændigheder.

B. FINLAND OG SVERIGE

135. Det grundlæggende princip i finsk og svensk lovgivning er, at udenlandske retsafgørelser ikke anerkendes eller fuldbyrdes, medmindre der findes en særlig lovbestemmelse, der påbyder dette. Der findes kun meget få bestemmelser af denne art, og de bygger næsten alle på internationale konventioner eller aftaler. De fleste af disse bestemmelser vedrører udelukkende afgørelser, der angår ret specielle spørgsmål som f. eks. visse aspekter af international transport, underholdspligt eller civilretligt ansvar på atomenergiområdet.

Ovenstående gælder dog ikke afgørelser, der vedrører personers retlige status og rets- og handleevne. Disse afgørelser anerkendes i de fleste tilfælde, også selv om der ikke findes lovbestemmelser, der påbyder dette.

Den omstændighed, at udenlandske retsafgørelser hverken anerkendes eller fuldbyrdes i Finland og Sverige, hvis der ikke findes lovbestemmelser herom, betyder dog ikke, at disse retsafgørelser er uden værdi i disse lande. For det første kan en udenlandsk retsafgørelse benyttes som bevismiddel i forbindelse med visse faktiske omstændigheder, eller den kan give oplysning om indholdet af den udenlandske lov, der finder anvendelse. Efter finsk og svensk ret er der som hovedregel ingen beviser, der ikke kan føres. I betragtning af dette princip kan retten tage hensyn til de faktiske omstændigheder, der er fastslået under en udenlandsk retssag, og til begrundelsen for udenlandske retters afgørelser. Hvilken bevismæssig værdi, der tillægges den udenlandske afgørelse, vil naturligvis afhænge af sagens nærmere omstændigheder og navnlig af den tillid, den udenlandske domstol nyder. I visse tilfælde og navnlig når tvisten i henhold til lovkonfliktreglerne skal afgøres på grundlag af de materielretlige regler, der gælder for den udenlandske ret, og denne ret har anvendt samme lov (*lex fori*), kan bevisbyrden i forbindelse med den udenlandske retsafgørelse lægges på den part, der har bestridt dens udfald. Hvis en afgørelse, truffet af en udenlandsk ret, vedrører fast ejendom, der er beliggende i den retskreds, hvor retten befinder sig, vil der normalt ikke kunne foretages prøvelse af sagens realitet.

For det andet kan en udenlandsk retsafgørelse endvidere have stor værdi i Finland og Sverige i de tilfælde, hvor de finske og svenske retter ikke er kompetente, men hvor en part imidlertid har interesse i at påberåbe sig retsafgørelsen i det pågældende land, f. eks. for at opnå fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der vedrører opfyldelse af pengekrav. Hvis f. eks. en udenlandsk ret i kraft af en værnetingsaftale har enekompetence til at påkende en tvist, vil de finske og svenske retter normalt erklære sig inkompetente. Den retsafgørelse, der er afsagt af den valgte udenlandske ret (*forum prorogatum*), kan dog ikke uden videre fuldbyrdes i Finland eller i Sverige. Fordringshaveren kan i sådanne tilfælde under påberåbelse af den udenlandske retsafgørelse anlægge sag ved en finsk eller svensk ret. Under sådanne omstændigheder vil den ret, ved hvilken sagen er anlagt, højst sandsynligt give afkald på at behandle sagens realitet og støtte sin afgørelse på den udenlandske retsafgørelse. Under alle omstændigheder kan den udenlandske retsafgørelse ikke prøves med hensyn til sagens realitet.

C. ISLAND

136. Det grundlæggende princip i islandsk lovgivning er, at udenlandske retsafgørelser hverken anerkendes eller fuldbyrdes, medmindre andet følger af loven. Hidtil har sådanne lovbestemmelser

altid haft hjemmel i internationale konventioner. Imidlertid anerkendes udenlandske retsafgørelser normalt, hvis de vedrører fysiske personers retlige status og rets- og handleevne, også selv om sådan anerkendelse ikke er foreskrevet ved lov. Udenlandske retsafgørelser, der hverken anerkendes eller fuldbyrdes i Island, kan dog få en vis betydning i dette land. Dette skyldes, at der er udtrakt mulighed for bevisførelse ved de islandske retter. Der vil således sandsynligvis blive tillagt faktiske omstændigheder, der er nævnt i en udenlandsk retsafgørelse, en ikke uvæsentlig betydning.

D. NORGE

137. Udenlandske retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, anerkendes ikke og kan ikke fuldbyrdes i Norge, medmindre der er indgået en traktat med den stat, hvor retsafgørelsen er truffet.

Dog anerkendes udenlandske retsafgørelser, der vedrører personers retlige status og rets- og handleevne, i Norge, også selv om Norge ikke har indgået nogen traktat med den pågældende stat, forudsat at de opfylder visse kriterier.

Med hensyn til retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser, der er truffet i medfør af en værnetingsaftale, følges der i Norge en lignende fremgangsmåde som i Finland og Sverige (se ovenfor punkt 135). Det i punkt 135 anførte om den bevismæssige værdi af udenlandske retsafgørelser, gælder også for Norges vedkommende.

E. SCHWEIZ

138. I Schweiz var reglerne om international kompetence samt principperne for anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser indtil for ret nylig spredt i flere forskellige lovkilder, der var dels føderale, dels kantonale. Med hensyn til en del spørgsmål vedrørende international kompetence fandtes der ingen udtrykkelige regler hverken i den føderale eller den kantonale lovgivning. I sådanne tilfælde anvendtes principperne i den interkantonale lovgivning analogt på internationale tilfælde.

Den 18. december 1987 vedtog det schweiziske parlament en ny lov om international privatret. Denne nye lov, der træder i kraft den 1. januar 1989, indeholder bestemmelser om de schweiziske retters internationale kompetence samt om anerkendelse af og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager. Disse bestemmelser træder i stedet for de nuværende bestemmelser i den kantonale og føderale lovgivning vedrørende kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser. Anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, er herefter fuldstændig henlagt til den føderale lovgivning, der går forud for den kantonale lovgivning. Ifølge loven om international privatret er gensidighed ikke længere en udtrykkelig betingelse for at opnå anerkendelse eller fuldbyrdelse af en udenlandsk retsafgørelse, idet de virkninger, der er knyttet til gensidighedskriteriet, er erstattet af den nye ordning, hvorefter domsstatens kompetence prøves.

— I henhold til artikel 25 anerkendes en udenlandsk retsafgørelse i Schweiz,

- a) hvis retterne i domsstaten var kompetente i henhold til loven om international privatret;
- b) hvis afgørelsen ikke længere kan gøres til genstand for ordinær appel eller genoptagelse, eller hvis den er endelig;
- c) hvis der ikke foreligger nægtelsesgrunde i henhold til artikel 27 i loven om international privatret.

— I henhold til artikel 26 i loven om international privatret er en udenlandsk ret kompetent,

- a) hvis kompetencen følger af en bestemmelse i loven om international privatret (for så vidt angår f. eks. kontraktforhold og civilretligt ansvar af artikel 112 til 115 og for så vidt angår selskabsret af artikel 151 til 153), eller i mangel af en sådan bestemmelse, såfremt sagsogte havde bopæl i domsstaten;
- b) hvis parterne i sager om formueretlige forhold ved en i henhold til loven om international privatret gyldig aftale har erklæret den ret for kompetent, der har truffet retsafgørelsen;
- c) hvis sagsogte i sager om formueretlige forhold har procederet sagens realitet uden at bestride rettens kompetence eller uden at rejse indsigelse om inkompetence (*exceptio incompetentie internationalis*):

- d) hvis retten i tilfælde, hvor der gøres en modfordring gældende, var kompetent til at påkende hovedfordringen og de to fordringer er konnekse.
- I henhold til artikel 27, stk. 1, i lov om international privatret anerkendes en udenlandsk retsafgørelse ikke, hvis anerkendelsen klart strider mod schweizisk ordre public.
- I henhold til artikel 27, stk. 2, nægtes anerkendelse af en retsafgørelse ligeledes, hvis den part, mod hvem der begæres anerkendelse, godtgør,
- a) at han hverken er blevet forskriftsmæssigt indstævnt efter de retsregler, der gælder på det sted, hvor han har sin bopæl, eller de retsregler, der gælder på det sted, hvor han har sit sædvanlige opholdssted, medmindre han har procederet sagens realitet uden at rejse indsigelse;
 - b) at retsafgørelsen er truffet i strid med grundlæggende principper i schweizisk procesretlig opfattelse, navnlig at den pågældende part ikke har haft mulighed for at fremføre sine anbringender;
 - c) at en tvist mellem de samme parter og om samme genstand:
 - i) allerede er blevet indbragt for en ret i Schweiz eller
 - ii) allerede er blevet påkendt af en schweizisk ret;
 - iii) allerede er blevet påkendt af en ret i en tredjestat, forudsat at denne retsafgørelse opfylder betingelserne for at blive anerkendt i Schweiz.
- I henhold til artikel 29, stk. 1, erklæres en retsafgørelse, der er anerkendt i medfør af artikel 25 til 27 i loven om international privatret, for eksigibel i Schweiz på begæring af en berørt part. Begæring indgives til den kompetente myndighed i den kanton, hvor den udenlandske retsafgørelse påberåbes. Begæringen skal ledsages af følgende dokumenter:
- a) en fuldstændig og officielt bekræftet genpart af afgørelsen;
 - b) en erklæring om, at afgørelsen ikke længere kan gøres til genstand for ordinær appel eller genoptagelse, eller at den er endelig;
 - c) hvis der er tale om en udeblivelsesdom, et officielt dokument, hvorved det godtgøres, at den udeblevne part er blevet indstævnt forskriftsmæssigt og har haft mulighed for at fremføre sine anbringender.
- I sager om anerkendelse og fuldbyrdelse skal den part, mod hvem fuldbyrdelse søges opnået, høres (artikel 29, stk. 2).
-

*BILAG II***GÆLDENDE KONVENTIONER, DER ER INDGÅET AF EFTA-LANDE**

139. Bortset fra konventioner, der vedrører særlige spørgsmål, findes der forskellige konventioner om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, der er indgået mellem visse EFTA-lande og visse EF-medlemsstater. Det drejer sig om de konventioner, der er nævnt i artikel 55 i Lugano-konventionen, og som er indgået mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, de bilaterale traktater, som Østrig har indgået med hhv. Belgien, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg, Nederlandene, Forbundsrepublikken Tyskland og Det Forenede Kongerige, de bilaterale traktater, som Schweiz har indgået med hhv. Belgien, Spanien, Frankrig, Italien, Norge og Forbundsrepublikken Tyskland samt de bilaterale traktater, som Norge har indgået med Det Forenede Kongerige og Forbundsrepublikken Tyskland.

Foruden konventioner, der omhandler særlige spørgsmål, har EFTA-landene også indbyrdes indgået forskellige konventioner om anerkendelse og fuldbyrdelse. Det drejer sig om ovennævnte konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, de bilaterale konventioner, som Østrig har indgået med hhv. Finland, Norge, Sverige og Schweiz, og den bilaterale konvention mellem Sverige og Schweiz, der alle er nævnt i oversigten i Lugano-konventionens artikel 55. Forbindelserne mellem Schweiz på den ene side og Finland, Island og Norge på den anden side samt forbindelserne mellem Østrig og Island er således kendetegnet ved, at disse lande ikke har indgået sådanne konventioner.

Disse konventioner er desuden indbyrdes forskellige. Konventionen mellem Schweiz og Frankrig bygger på et »direkte« kompetencebegreb, medens alle de øvrige konventioner bygger på et »indirekte« kompetencebegreb. Konventionerne er også forskellige på andre punkter, som det ikke er nødvendigt at komme nærmere ind på; det drejer sig navnlig om bestemmelsen af, hvilke retter der er kompetente, og betingelserne for at opnå anerkendelse og fuldbyrdelse.

*BILAG III***SLUTAKT**

Repræsentanterne

FOR REGERINGEN FOR KONGERIGET BELGIEN,
FOR REGERINGEN FOR KONGERIGET DANMARK,
FOR REGERINGEN FOR FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND,
FOR REGERINGEN FOR DEN HELLENSKE REPUBLIK,
FOR REGERINGEN FOR KONGERIGET SPANIEN,
FOR REGERINGEN FOR DEN FRANSKE REPUBLIK,
FOR REGERINGEN FOR IRLAND,
FOR REGERINGEN FOR REPUBLIKKEN ISLAND,
FOR REGERINGEN FOR DEN ITALIENSKE REPUBLIK,
FOR REGERINGEN FOR STORHERTUGDØMMET LUXEMBOURG,
FOR REGERINGEN FOR KONGERIGET NEDERLANDENE,
FOR REGERINGEN FOR KONGERIGET NORGE,
FOR REGERINGEN FOR REPUBLIKKEN ØSTRIG,
FOR REGERINGEN FOR DEN PORTUGISISKE REPUBLIK,
FOR REGERINGEN FOR KONGERIGET SVERIGE,
FOR REGERINGEN FOR SCHWEIZ,
FOR REGERINGEN FOR REPUBLIKKEN FINLAND,
FOR REGERINGEN FOR DET FORENEDE KONGERIGE STORBRITANNIEN
OG NORDIRLAND,

forsamlede i Lugano, den sekstende september nitten hundrede otteogfirs, på Den Diplomatisk Konference om Retternes Kompetence i Borgerlige Sager, har fastslået, at følgende tekster er blevet udarbejdet og fastlagt på denne konference:

- I. Konventionen om Retternes Kompetence og om Fuldbyrdelse af Retsafgørelser i Borgerlige Sager, herunder Handelssager;
- II. Følgende protokoller, der udgør en integrerende del af konventionen:
 - nr. 1 om visse problemer i forbindelse med kompetence, procedure og fuldbyrdelse;
 - nr. 2 om ensartet fortolkning af konventionen;
 - nr. 3 om anvendelsen af artikel 57.
- III. Følgende erklæringer:
 - erklæring fra repræsentanterne for regeringerne for de stater, der har undertegnet Lugano-konventionen, og som er medlemmer af De Europæiske Fællesskaber, om Protokol nr. 3 om Anvendelsen af Artikel 57 i konventionen;
 - erklæring fra repræsentanterne for regeringerne for de stater, der har undertegnet Lugano-konventionen, og som er medlemmer af De Europæiske Fællesskaber;
 - erklæring fra repræsentanterne for regeringerne for de stater, der har undertegnet Lugano-konventionen, og som er medlemmer af Den Europæiske Frihandelssammenslutning.

En fe de lo cual, los abajo firmantes suscriben la presente Acta final.

Til bekræftelse heraf har undertegnede underskrevet denne slutakt.

Zu Urkund dessen haben die Unterzeichneten ihre Unterschrift unter diese Schlußakte gesetzt.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι υπογράφωντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κατό από την παρούσα τελική πράξη.

In witness whereof, the undersigned have signed this Final Act.

En foi de quoi, les soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent acte final.

Dá fhianú sin, chuir na daoine thíos-síithe a lámh leis an Ionstraim Chríochnaitheach seo.

Pessu til staófestu hafa undirritaóir undirritaó lokageró pessa.

In fede di che, i sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce al presente atto finale.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden hun handtekening onder deze Slotakte hebben gesteld.

Til bekræftelse har de undertegnede underskrevet denne Sluttakt.

Em fê do que os abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no final do presente Acto Final.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet ovat, allekirjoittaneet tämän Päätöpytötkirjan.

Till bekræftelse härav har undertecknade undertecknat denna Slutakt.

Hecho en Lugano, a dieciseis de septiembre de mil novecientos ochenta y ocho.

Udfærdiget i Lugano, den sekstende september nitten hundrede og otteogfirs.

Geschehen zu Lugano am sechzehnten September neunzehnhundertachtundachtzig.

Έγινε στο Λουγκάνο, στις δέκα έξι Σεπτεμβρίου χίλια εννιακόσια ογδόντα οκτώ.

Done at Lugano on the sixteenth day of September in the year one thousand nine hundred and eighty-eight.

Fait à Lugano, le seize septembre mil neuf cent quatre-vingt-huit.

Arna dhéanamh i Lugano, an séú lá déag de Mhéan Fómhair sa bhliain míle naoi gcéad ochtó a hocht.

Gjört i Lugano hinn sextánda dag septembermánaóar nítján hundruó áttatíu og átta.

Fatto a Lugano, addì sedici settembre millenovecentottantotto.

Gedaan te Lugano, de zestiende september negentienhonderd achtentachtig.

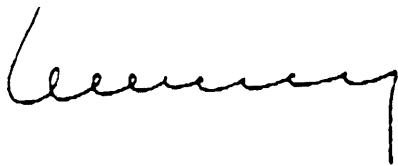
Utferdiget i Lugano, den sekstende september nitten hundre og áttiátte.

Feito em Lugano, em dezasseis de Setembro de mil novecentos e oitenta e oito.

Tehty Lugaossa kuudententoista päivänä syyskuuta vuonna tuhat yhdeksänsataa kahdeksankymmentäkahdeksan.

Som skedde i Lugano den sextonde september nittonhundraåttioåtta.

Pour le gouvernement du royaume de Belgique
Voor de Regering van het Koninkrijk België

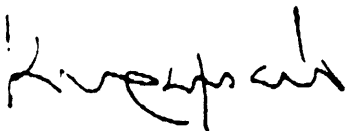
For regeringen for Kongeriget Danmark

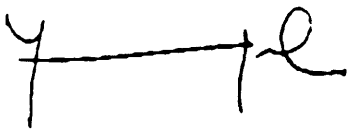
Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

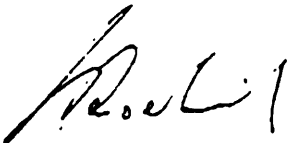
Για την Κυβέρνηση τη Ελληνική Δημοκρατίας

Por el Gobierno del Reino de España

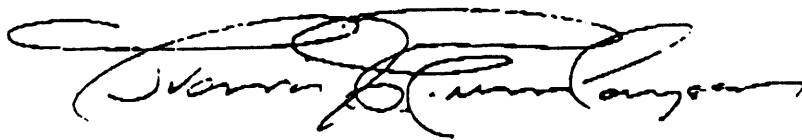
Pour le gouvernement de la République française

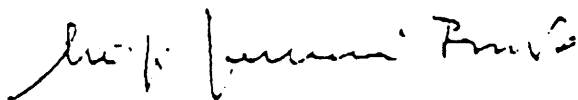
Thar ceann Rialtas na Éireann

Fyrir ríkisstjórn lýðveldisins íslands

Per il governo della Repubblica italiana

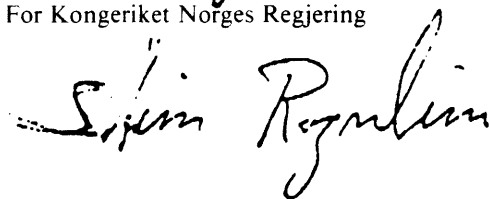
Pour le gouvernement du grand-duché de Luxembourg

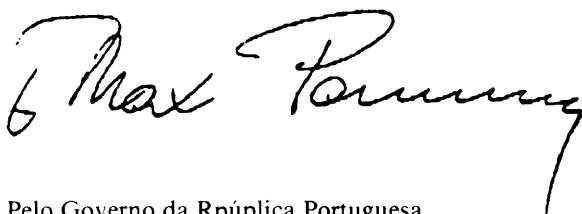
Voor de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden

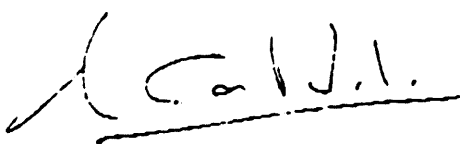
For Kongeriket Norges Regjering

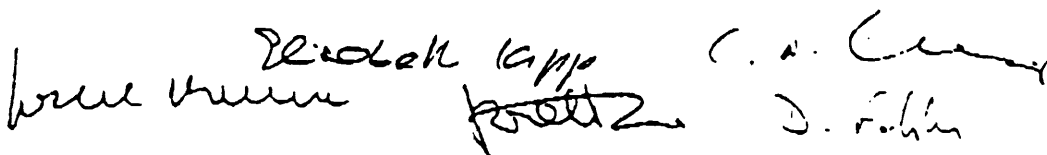
Für die Regierung der Republik Oesterreich

Pelo Governo da República Portuguesa

Für die Regierung der Schweizerischen Eidgenossenschaft
Pour le gouvernement de la Confédération suisse
Per il Governo della Confederazione svizzera

- (¹) I det foreliggende tilfælde Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene.
- (²) Konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritanniens og Nordirlands tiltrædelse (EFT nr. L 304 af 30. 10. 1978) og konventionen af 25. oktober 1982 om Grækenlands tiltrædelse (EFT nr. L 388 af 31. december 1982).
- (³) Jenard-rapporten og Schlosser-rapporten er offentliggjort i EFT nr. C 59 af 15. marts 1979. Rapporten fra D. Evrigenis og K. D. Kerameus er offentliggjort i EFT nr. C 298 af 24. november 1986.
- (⁴) Spørgsmålet om, hvorledes det britiske bopælsbegreb bringes i overensstemmelse med det bopælsbegreb, der anvendes i mange lande på kontinentet, reguleres i artikel 41 i Civil Jurisdiction Act 1982, hvormed konventionen indføres i Det Forenede Kongeriges ret. I henhold til denne lov anses en person for at have bopæl i Det Forenede Kongerige, hvis vedkommende opholder sig dér, og arten af hans opholdssted og de nærmere omstændigheder ved opholdet lader formode, at hans ophold har en reel tilknytning til Det Forenede Kongerige. Angående Irland se Jurisdiction of Courts and Enforcement of judgments (European Communities) Act 1988, § 13 og tillæg 5.
- (⁵) Artikel 6 i Rom-konventionen indeholder følgende bestemmelse:
- »1. Uanset artikel 3 kan parternes lovvalg i arbejdsaftaler ikke medføre, at arbejdstageren berøves den beskyttelse, der tilkommer ham i medfør af ufravigelige regler i den lov, som i henhold til stk. 2 ville finde anvendelse i mangel af et lovvalg.
2. Uanset artikel 4 er en arbejdsaftale i mangel af et lovvalg i henhold til artikel 3 undergivet:
- a) loven i det land, hvor arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde, selv om han midlertidigt er beskæftiget i et andet land, eller,
- b) hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, loven i det land, hvor det forretningssted, som har antaget arbejdstageren, er beliggende, medmindre det af omstændighederne som helhed fremgår, at aftalen har en nærmere tilknytning til et andet land, i hvilket fald loven i dette land finder anvendelse.«
- (⁶) Disse internationale aftaler er talrige og vedrører navnlig så forskellige områder som flod- og søtransport, lufttransport, vej- og jernbanetransport og underholdspligt. Se eksempler på side 59 og 60 i Jenard-rapporten.
- (⁷) Under forhandlingerne blev der ikke taget hensyn til den sondring, der gøres i Wienerkonventionen om traktatretten (artikel 2, litra f) og g)) mellem »en kontraherende stat« og »deltager«. Udtrykket »kontraherende stat« omfatter ligesom i Bruxelles-konventionen både stater, der har givet deres samtykke til at være bundet af konventionen enten ved at ratificere den eller ved at tiltræde den, og stater, over for hvilke konventionen er trådt i kraft.
- (⁸) — Ikke-europæiske territorier, der afhænger af Det Forenede Kongerige, og som har tilkendegivet interesse for at deltage i EØF/EFTA-konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager: Anguilla, Bermuda, De Britiske Jomfruøer, Montserrat, Turks- og Caicos-øerne og Hongkong.
- Andre ikke-europæiske territorier, der afhænger af Det Forenede Kongerige:
- Vestindien og det nordlige Atlanterhav: Cayman-øerne
- Det sydlige Atlanterhav: det britiske antarktiske territorium, Falklandsøerne, Syd-Georgien og Syd-Sandwichøerne, St. Helena med tilhørende områder (Ascension) (Tristan da Cunha)
- Det Indiske Ocean: det britiske territorium i Det Indiske Ocean
- Det sydlige Stillehav: Pitcairn, Henderson, Ducie og Oeno
- (⁹) Artikel 59 i den schweiziske forbundsforfatning lyder således:
- »Pour réclamations personnelles, le débiteur solvable ayant domicile en Suisse doit être recherché devant le juge de son domicile; ses biens ne peuvent en conséquence être saisis ou séquestrés hors du canton ou il est domicilié, en vertu de réclamations personnelles.
- Demeurent réservées, en ce qui concerne les étrangers, les dispositions des traités internationaux.«
- (»I sager om personlige krav skal den solvente debitor, der har bopæl i Schweiz, søges ved retten i den retskreds, hvor han er bosat; der kan derfor ikke til fyldestgørelse af personlige krav foretages arrest i eller beslaglæggelse af hans formuegoder uden for den kanton, hvor han har bopæl.
- Undtaget herfra er for så vidt angår udlændinge bestemmelserne i internationale traktater.«)

(¹⁰) Det skal bemærkes, at sådanne bestemmelser indtil videre kun findes i et forordningsudkast.

(¹¹) En stor del af dette afsnit er taget fra Weser-Jenard:

»Manuel de droit international privé — bind II: les conflits de juridictions (Van der Elst), Bruylant, Bruxelles, 1985.«

Den spanske og den portugisiske udgave af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* indeholder ligeledes den spanske og den portugisiske udgave af rapporterne fra P. Jenard og professor dr. P. Schlosser (disse rapporter er offentliggjort på fransk, tysk, engelsk, nederlandsk, italiensk og dansk i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* nr. C 59 af 5. marts 1979 og på græsk i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* nr. C 298 af 24. november 1986) samt af rapporten fra professor D. Evrigenis og professor K. D. Kerameus (denne rapport er offentliggjort på fransk, tysk, engelsk, græsk, nederlandsk, italiensk og dansk i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* nr. C 298 af 24. november 1986).

Erhvervsuddannelsens støtter

Hvem er de?

Hvad yder de?

Hvad gør de for
erhvervsuddannelsen?

Beretninger og undersøgelser
udarbejdet på CEDEFOP's foran-
ledning giver oplysning om ar-
bejdsmarkedets parter arbejds-
måde og organisationsformer på
fællesskabsplan og i de enkelte medlemsstater,
navnlig om:

- Fællesskabets institutioner
- strukturer for samarbejde og for den sociale
dialog, dvs. fagforeningernes og arbejdsgiverorga-
nisationernes medvirken på regionalt plan og in-

den for de forskellige erhvervsgrene, samt den se-
neste udvikling.

Skriv venligst til os, hvis De ønsker at bestille
studierne. I øjeblikket kan følgende
udgaver fås:

Som fællesskabsorgan
medvirker CEDEFOP ved
oprettelsen af det indre
marked.
Gennem forskning, sam-
menlignende undersø-
gelser, dokumentation
samt gennem arbejdet om
sammenlignelighed af de
ved erhvervsuddannelse
opnåede kvalifikationer
bidrager CEDEFOP til
den sociale dimension af
målet for 1992.

CEDEFOP
Det Europæiske
Center for Udvik-
ling af Erhvervs-
uddannelse
D-1000 Berlin 15
Bundesallee 22
Tel.: (030) 88 41 20
Telex: 184 163
Telefax:
(030) 88 41 22 22

Klip ud og send til CEDEFOP:

☐ Employers' organizations — their involvement in the development of a European vocational training policy
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ The role of the social partners in vocational education and training, including continuing education and training in Ireland
Sprog: ☐ EN
Pris: ECU 5; DKR 41
☐ Employees' organizations and their contribution to the development of vocational training policy in the European Community
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ The role of the social partners in vocational training in Italy
Sprog: ☐ EN ☐ IT
Pris: ECU 5; DKR 41
☐ The role of the social partners in vocational education and training in Belgium
Sprog: ☐ EN ☐ NL
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ Social partners and vocational education in the Netherlands
Sprog: ☐ DE ☐ EN
Pris: ECU 5; DKR 41
☐ Arbejdsmarkedets parter rolle i ungdoms- og voksenerhvervsuddannelserne
Sprog: ☐ DA ☐ EN
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ The role of the social partners in vocational education and training in the United Kingdom
Sprog: ☐ DE ☐ EN
Pris: ECU 10; DKR 82
☐ The role of the social partners in vocational training and further training in the Federal Republic of Germany
Sprog: ☐ DE ☐ EN
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ Le rôle des partenaires sociaux dans la formation professionnelle au Portugal
Sprog: ☐ FR ☐ PT
Pris: ECU 5; DKR 41
☐ The role of unions and management in vocational training in France
Sprog: ☐ EN ☐ FR
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ The social dialogue in the Member States of the European Community in the field of vocational training and continuing training — Sammendrag —
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ ES ☐ FR ☐ IT
Pris: ECU 5; DKR 41

Navn, fornavn _____

Gade, nr. _____

Postnummer, by _____

Erhverv, beskæftigelse, institution _____

BESTILLING

Hvorledes uddannes Maria, Petros og Michael i deres lande?

**Erhvervsuddannelsessystemerne i EF's
medlemsstater under lup**

Det vigtigste grundlag for at danne sig en mening om erhvervsuddannelserne i EF's medlemsstater og sammenligne de forskellige systemer er «monografiene» og den sammenlignende studie af erhvervsuddannelsessystemerne i EF's medlemsstater.

I disse undersøgelser gives der en udførlig beskrivelse af uddannelsesforløb, programmer, kompetencer, finansiering og tendenser inden for grundlæggende og efterfølgende erhvervsuddannelse; beskrivelsen suppleres med tabeller, illustrationer og grafiske fremstillinger.

Skriv venligst til os, hvis De ønsker at bestille studierne. I øjeblikket kan følgende udgaver fås:

Som fællesskabsorgan medvirker CEDEFOP ved oprettelsen af det indre marked. Gennem forskning, sammenlignende undersøgelser, dokumentation samt gennem arbejdet om sammenlignelighed af de ved erhvervsuddannelse opnåede kvalifikationer bidrager CEDEFOP til den sociale dimension af målet for 1992.

**Det Europæiske
Center for Udvik-
ling af Erhvervs-
uddannelse**
D-1000 Berlin 15
Bundesallee 22
Tel.: (030) 88 41 20
Telex: 184 163
Telefax:
(030) 88 41 22 22

Klip ud og send til CEDEFOP:

☐ Beskrivelse af erhvervsuddannelsessystemerne i Det Europæiske Fællesskabs medlemsstater — Sammenlignende studie — Guide CEDEFOP —
Sprog: ☐ DA ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ GR ☐ IT ☐ NL
Pris: ECU 12; DKR 95	☐ La formation professionnelle en France
Sprog: ☐ FR ☐ IT
Pris: ECU 5; DKR 41
☐ Vocational training in the United Kingdom
Sprog: ☐ DE ☐ EN
Pris: ECU 4; DKR 35	☐ Vocational training in Greece
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ GR
Pris: ECU 4; DKR 35
☐ Vocational training in Ireland
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ PT
Pris: ECU 5; DKR 41	☐ Vocational training in Italy
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ IT
Pris: ECU 4; DKR 35
☐ Erhvervsuddannelsessystemet i Belgien
Sprog: ☐ DA ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ GR ☐ IT ☐ NL
Pris: ECU 4; DKR 35	☐ De beroepsopleiding in Nederland
Sprog: ☐ NL
Pris: ECU 5; DKR 41
☐ Erhvervsuddannelsessystemet i Forbundsrepublikken Tyskland
Sprog: ☐ DA ☐ DE ☐ IT ☐ NL
Pris: ECU 8; DKR 65	☐ Vocational training in Portugal
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR ☐ PT
Pris: ECU 4; DKR 35
☐ Erhvervsuddannelsessystemet i Danmark
Sprog: ☐ DA ☐ DE ☐ EN ☐ FR
Pris: ECU 10; DKR 82	☐ Vocational training in Spain
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ ES ☐ FR
Pris: ECU 4; DKR 35
	☐ Vocational training in the People's Republic of China
Sprog: ☐ DE ☐ EN ☐ FR
Pris: ECU 4; DKR 35

Navn, fornavn _____

Gade, nr. _____

Postnummer, by _____

Erhverv, beskæftigelse, institution _____

BESTILLING

